Abdülkerîm Cîlî (k.s)

El-İnsân'ül Kâmil

2.Cilt

ABDÜLKERİM CEYLİ

İNSAN-I KAMİL

CİLT -2

Çeviren

ABDÜLKADİR AKÇİÇEK

Bilgisayar ortamına aktaran

MURAT CAĞALOĞLU

Bu eserden beklenen odur ki:

Salik için, en yüce refikine ileten ola.. Ama, ince, düşünceli, nazik, kibar arkadaş gibi..

Abdülkerim CEYLİ

İÇİNDEKİLER

(İKİNCİ CİLT)

42. BÖLÜM - REF RE–İ ÂLÂ

REFREF-İ ÂLÂ: İlâhi azamet makamından ibarettir..Varlıklara ve zatî işlere dairdir..

İşbu varlıklara ve zatî işlerle ilgiyi, bizzat ulûhiyet vasfı gerektirmiştir..

Özellikle zatî işler, bir çeşit üzerine dönmez; çok çeşitleri vardır.. Ancak, o zatî işlerden her çeşit:

— REFREF-İ – ÂLÂ..

Adı ile söylenir.

Bu manada söylenen her REFREF ise.. İlâhî azamet makamından ibarettir.. İsterse, iktiza ettiği durumları ile ayrıntılı olsunlar..

Zira onlardan her biri, zata bağlı bir şan alışı itibarı ile, azamet makamının aynıdır**..**

Sonra.. Onlarda, fazilet yönleri ile, bir düşüklük de yoktur.. Yani: Birinin, diğerinden daha değerli oluşu..

Zira: Anlatıldığı gibi bir fazilet üstünlüğü, ancak isimlere ve sıfatlara dair iktizalarda olur..

Burada anlatılan işler ise.. Hakkın zatî makamlarına bağlı işlerdir..

Bir misal olarak: KİBRİYA ve İZZET' i ele alabiliriz.. Fazilet itibari ile, birinin diğerinden üstünlüğü yoktur.. Kaldı ki: REFREF her ikisinin bir araya gelmişinden ibarettir..

Durum anlatıldığı gibi olunca:

— KİBRİYA, izzetten daha faziletlidir..

Denemeyeceği gibi:

— İZZET, KİBRİYA' dan daha faziletlidir..

Şeklinde bir söz de söylenemez..

Zata bağlı azamet durumu da aynı şekildedir..

Yani: İZZET ve KİBRİYA için söylendiği gibi..

Hasılı: Gerek anlatılan bu iki zatî vasıf, gerek benzerleri; zatî iktizalardan ibarettir..

Ama: Zatın kendisi için.. yüce, ilâhi azamet makamı için..

Yukarıda geçen:

— Yüce, ilâhî azamet makamı için..

Şeklindeki cümlemizde, zatî iktiza için bir takyid, yani:

Bağlılık kokusu vardır..

Bu, yerinde sarf edilen bir cümledir.. Çünkü:

Zatın kendi nefsinde iki iktizası vardır. Şöyle ki:

a) MUTLAK İKTİZA**..**
b) MUKAYYED İKTİZA..

Şimdi bunları biraz açalım..

MUTLAK İKTİZA:

Bu, zatın kendi nefsine hak bildiği durumudur..
Burada; ulûhiyete, Rahmaniyete ve rububiyete itibar yoktur.. Hatta, bunların benzeri vasıflara da itibar yoktur..
Bunlar, öyle mutlak iktizalardır ki: Kemalât çeşitlerinden herhangi birinin iktizasından yana mücerreddir..
Buna bir misal olmak üzere:
— Varlık, sadelik sırflık, ahadiyet vb. şeylerdir..
Diyebiliriz.. Ki bunları, zat kendi nefsi için gerekli kılmıştır..

MUKAYYED İKTİZA:

Bunu da, zat kendi nefsi için iktiza etmiştir.. Ama, Kemalât çeşitlerinin herhangi bir çeşidi ile..
Meselâ: İlâhiyat, Rahmaniyet, rububiyet gibi..
Meselâ: İlâhî azamet makamına gerekli olan ilim, vücud sirayeti ve ihata gibi..
Bunların benzerlerini de sayabiliriz.. Ki bunlar, zatın iktizasıdır.. Burada, İlâhî, Rahmanî ve Rabbanî itibar nazara alınmıştır.. Hatta, isimlerin ve sıfatların bu sınıfa dahil olanlarını da alabiliriz..
Anlamaya çalış..
Bilesin ki..

— MUKAYYED İKTİZALAR..

Adı ile söylenenlerin hemen hepsi, sonunda mutlaka çevrilebilirler..
Çünkü, onların hemen hepsini, Yüce Sübhan Hak zatı için gerekli kılmıştır..
Durum anlatıldığı gibi olunca:
Uluhiyet zatının iktizasıdır..
Rahmaniyet zatının iktizasıdır..
Mertebelere bağlı olmak şartı ile, anlatılan iki vasfın dışında kalanların durumu da aynıdır..
Mertebeler cihetinden iktiza ettiği her mertebe, zat için olur; onda takyid yoktur..
Çünkü mertebe, zat iktizalarından sayılır.. Keza onun iktiza ettiği de, zat iktizasıdır..
Sebebine gelince, bütün bu eşya, yüce ve sübhan olan Allah'ın hakkıdır.. Bu hakkını, ne bir kemâl için, ne de bir noksan için alır: Zatı için alır..
Onun bütün kemâl durumları ise.. Kendi namına zata bağlı işlerdir..
Bütün iktizalar da, zata bağlıdır; mutlaktır..
Ancak, burada bazı işler vardır ki, onları zat durumu mutlak bir şekilde gerekli kılmıştır..
Sonra.. Zatın iktizası bazı işler de vardır ki; mertebe icabı onlara bazı itibarlar konmuştur.. Ya da, bir azamet makamını anlatmak için..
İşbu mana icabıdır ki:
— Zatın kendi nefsinde iki iktizası vardır:

a) MUTLAK İKTİZA ..
b) MUKAYYED İKTİZA ..

Diyoruz.. Bu manadaki inceliği anla..

43. BÖLÜM - SERİR VE TAC

SERİR (TAHT), rütbesinedir gerçek sultanın;
Arşı oldu, azametine Rahmanın..

Zuhuru, SERİR üzerine oturuşu;
Şanı, yüceliğinde sultanlığının..

O, Arş-ı Mecid olarak söylenir;
Hem dahi, azim.. hükmüdür KUR'AN'ın..

Arş mutlak oldu mahlukatı ile;
İstivada makamıdır Rabbının..

Bil..
Bu yolda, Allah-u Taâlâ bize ve sana başarı ihsan eyleye..
Bir hadis-i şerifte, Resulullah S.A. efendimiz:
— «Rabbı bir taht üstünde, taze bir delikanlı suretinde şöyle şöyle..»

Gördüğünü ve:

— «Ayağında şunlar, şunlar olduğunu..»

Anlatır..

Üstte kısmen anlatılan hadis-i şerif, kendi manası içinde; bize bir keşif ihsan eyledi..
.. Ve anlatılan halin; hem SURET, hem de MANA olarak vaki olduğunu anlatmıştır..
SURET olarak vaki oluşunu anlatalım:
Bu, Yüce sübhan olan Hakkın anlatılan muayyen suretteki tecellisidir..
Ve.. Bu, belli taht üzerindeki sınırlı durumudur.. Ayaklarında, altından pabuçları, başında özel tacı vardır..
Anlatılan durum olmaz bir iş değildir.. Zira sübhan olan Yüce Hak, arzu ettiği halle, istediği gibi tecelli etmektedir..
Sonra o: Her menkul ve makulde, her mefhum ve mevhumda, her mesmu ve meşhudda tecelli edendir..
Gerçekten o, bu duygularla görülen, bilinen surette tecelli eder; çünkü o, bunun aynı ve batındır..
Durum anlatıldığı gibi olunca, istediği gibi tecelli eder..
.. Ve suretlerin her birinde tecelli eder; çünkü onların aynı ve zâhiridir..
Aynı şekilde: O hayale bağlı suretlerde de tecelli eder.. Zira, onların da aynı ve zâhiridir..
Hayalde olan zuhur, ancak şudur: O, onların nefsi ve müşahede yolundan aynıdır..
Ancak, şunu unutmamak icab eder ki: Sübhan olan Yüce Hak, bu olanların çok ötesinde ve tam manası ile bir sonsuzluğa sahiptir..

Üstte anlatılan hayalî tecelli iki çeşittir:

a) İtikad yolu ile bilinen suret çeşidi..
b) Bu dış duygularla görülen, tutulan suret..

Bunları böylece bilesin..
Şu da bir gerçektir ki: Surî tecellilerinin menşei ve sınırı misal âlemidir..
Misal âlemindeki bu tecelli şiddet kesbettiği takdirde, bu dış gözle, elle tutulur şekilde görülür..
Ancak, hakikatte, gören: Basiretin aynı olarak, o müşahedenin kendisidir**..**
Bunun böyle olması da, o şeyi gören kimsenin her yanının göz olmasına bağlıdır.. Böyle olunca, onun gözü, bu müşahede makamında, basiretinin aynıdır**..**
MANA olarak gelişine gelince.. onu da, anlatalım..

Bu da, bize ihsan edilen keşifler arasındadır.. Yani anlatılan hal, MANA olaraktan da olur.

Ve.. Yukarıdaki hadis-i şerifte geçen eşyanın tümü, ilâhî bir manadan ibarettir..

Bu manayı, refref bölümünde de anlattık.. Ki o: İlâhî azamet makamından ibarettir..

Hülâsa: SERİR'deki durum: Rahmaniyet mertebesidir..

Ve.. İlâhî azamet makamı olan Rahmaniyet mertebesidir..

İşte.. SERİR'in ifade ettiği mana budur..

Gelelim TAC'a..

TAC: Makamda ve sınırlı âlemde sonsuzluğun orada yeri olmayışından ibarettir..

Bir de, yüce Hakkın zatı için iktiza eden hallerdir..

Burada, şunu hemen anlatmamız gerekecek..

Yüce Hakkın sıfatlarından her biri, kendi özünde, sonsuzluğa sahiptir.. Ama, onların toplu ve sınırlı olarak müşahedesi, sonsuzluk içinde bir sona sahiptir.. Bu mananın tabiri ise, hadis-i şerifteki:

— «Taze bir delikanlı suretinde..»

Manası ile geçen tabirdir..

Çünkü sonu olmak , suretin bir şanıdır..

Ama onun aslı olan yüce Hakkın zatı sonsuzdur..

Bu bölümün yukarı kısmında geçen hadis-i şerifin devamı olan:

— «Başında TAC..»

Cümlesindeki TAC, zatın sonsuz olan mahiyetine işarettir**..**

Şu da bir gerçektir ki:

Cenabı-ı Hak, herhangi bir tecelli ile tecelli ettiği zaman, tecelli ettiği şeyle müşahede edilir..

Her müşahede edilen şey ise.. bir sona varır; sınırlıdır..

Ancak o: Bir sınır, bir sonuç içinde sonsuzlukla zuhur edip tecellisini gösterir..

Bu duruma göre: Bir bakıma nihayet buluşu içinde, nihayetsizliğe sahiptir..

Bu manayı biraz açalım.. Şöyle ki:

O, vahidiyeti cihetinden vahiddir.. Onda kesret, yani: Çokluk yoktur..

Böyle olunca:

— Onun nihayeti yoktur..

Denemez.. Çünkü kesret yoktur..

Nihayeti olmamak ise.. kesretin şartları meyanında sayılır..

Ve o, kesretten münezzehtir.

Ve.. Zatı ciheti ile, hadden, sınırdan, idrâk edilmekten yana da yücedir..

Onun nihayeti olamaz..

İki zıddın birleşmesi: İçinde ikilik olmayan tekliğindedir; vahdetindedir..

Şu hayret içi hayrete düşüren işe bir bak..

Bu tatlı haberi bir düşün..

Ancak bu bakışa ve bu düşünceye sahib olduğun takdirdedir ki, doğruyu bulursun..

Dönüş onadır; iltica makamı odur..

44. BÖLÜM - KADEMEYN – NA'LEYN

(KADEMEYN: İki ayak.. HALEYN: İki papuç.. Zâhiri manaları budur.. Kasd olunan esas mana, bu bmlümün içinde anlatıyor..)

Bu bölümde anlatılacakları da öğrenmeye gayret eyle..
Dilediğimiz o ki: Allah-u Taâlâ, bize de sana da hidayet nasip eyleye..
Ve.. Bize ihsan eylediği hikmet nasibinden sana da ihsan ede..
KADEMEYN: İki zatî hükümden ibarettir. Hem de birbirine zıd olan..
NETİCE: Her ikiside, zat cümlesinden sayılır. Her ikisi de zatın aynıdır..
KADEMEYN: İki hükümdür ki, zatın düzeni o iki hüküm üzerine gelir..
İsterse, birbirinin zıddı gibi gözüksün..
Meselâ: Hüdus, kıdem..
Meselâ: Hakkıyet, halkıyet..
Meselâ: Vücud, adem..
Meselâ: Nihayet, nihayetsizlik..
Meselâ: Teşbih, tenzih..
Bu misalleri, daha da artırmak kabildir.. Haliyle, bu misallerin, zata dair olanlardan olması şartı ile..
Aynî cihetinden de olsa; hükmî cihetinden de olsa, o misallerin hepsi zat için olmalıdır..
Anlatılan mana icabıdır ki, bu işler için:
— KADEMEYN..
Tabiri kullanıldı.. KADEMEYiN ise, suret cümlesinden sayılır..

NA'LEYN: İki zıd vasıftır..
Meselâ: Rahmet, nikmet..
Meselâ: Gazab, rıza..
.. Ve bunların benzerleri..

KADEMEYN ile NA'LEYN arasında bazı farklar vardır..
Şöyleki:
KADAMEYN: Zata mahsus olan zıdlardan ibarettir..
NA'LEYN: Mahlukata kadar aşıp gelen zıdlardan ibarettir..
Yani NA'LEYN: Mahlukatta görülmesi gereken eser ister**..**
Ve.. Bu NA'LEYN – KADEMEYN'in altındadır.. Bu, nasıl böyle ise.. akla bağlı sıfatlar da, zata bağlı sıfatların altındadır**..**

NA'LEYN'in altın madeninden oluşuna gelince.. ki altın: ZEHEB'dir. Zeheb ise:
— Gitmek..
Manasında söylenir.. Böylece o:
— Gidici..
Demek olur.. Yani:
— Varlıklara sirayet edici..
Demektir..
Durum anlatıldığı gibi olunca: Var olan her mevcudda, onun hükmü geçerlidir.. Mevcudların, hangi çeşidi olursa olsun; durum değişmez..

Şimdi dinle..
NA'LEYN'in ifade ettiği manayı, anlatıldığı şekilde bilirsen..
KADEMEYN'den murad edileni anlarsan..
İşte.. o zaman, şu hadis-i şerifin gizli kapısı sana açılır:

— «Cebbar, iki kademini ateşin üzerine koyar ve o zaman ateş:
— Yetti.. Yetti..
Der.. İşte.. o zaman, ateş fena bulur; yok olur.. Yerinde cırcır otu biter..»

Biz, bu hadis-i şerifi, buraya böyle aldık; daha başka türlü söylenmiş de olabilir..
Bu mana üzerinde, kitabın sonuna doğru cehennem bahsini ederken de

duracağız..
Haliyle, ne kadar mümkün olursa.. Açıktan veya kinaye yollu..
Sen de, o manayı anlamaya çalış..

Bilesin ki..
Her mevcudda, Rabbın kemâl üzere bir yüzü vardır..
Bu yüz ise.. o mevcudun ruh sureti üzerine olur..
O mevcudun ruhu ise.. dış duygularla görülen yapı ve cesedinin sureti üzerinedir..
Bu, Rabba ait bir emirdir.. Zata bağlı bir iştir..
Bu durumu, zatı için gerekli kıldığından, itibar onu atamaz..
Çünkü bunun böyle oluşu, itibar yolundan gelirse.. O itibarın zıddı bir itibarla o nisbet gider..
Şu bir kaidedir:
Hakka nisbet edilen bir şey, itibar yolundan gelirse.. O itibarın zıddı bir itibarla o nisbet gider..
Ama, Hakka itibarsız yapılan bir nisbeti itibarların hiç biri atamaz..
Bu manayı anla..

Esas mana, yukarıda anlatıldığı gibi olunca, suret: Rabb için, zata bağlı bir emir olarak kalır..
Şu hadis-i şerifler anlatılan manaya işarettir:

— **«Âdem, Rahman sureti üzerine yaratıldı..»**
— «Allah-u Taâlâ, Âdemi kendi sureti üzerine yarattı.. »

İşbu iki hadis-i şerif, bir çok manaları iktiza ettikleri için ki:
— EL–KEHF'Ü VE–RAKİM Fİ ŞERH–İ BİSMİLLAHİRRAH-MANİRRAHİM..
Adlı eserimizde onlara dair hayli kelâm ettik..

Gerçekten, keşif yolu ile bize gelen mana odur ki; her ikisindeki mana: Zâhirî lafzına göredir.. ki bu yolda, daha önce de bir işaretimiz oldu..

Ancak, bu manayı alırken, ilâhî tenzihi elde bulundurmak icab eder..
Özellikle, cisimlendirmek ve belli bir benzetme yoluna gitmekten yana..
Allah.. Hak söyler..
Bu yola hidayeti nasib eden Allah'tır.

45. BÖLÜM - A R Ş

ARŞ: Tahkik üzere verilecek manaya göre, azametin zuhur yeridir..
İlâhî tecellinin de namlı yeridir..
Zatın ise… Hususiyetini taşır..
Sonra ona:
— Hazretin cismi..
Adı da verilir.. Hem de, o hazretin mekânıdır..
Ancak bu mekân: Altı cihetin hepsinden de münezzehtir..
Ve o: En yüce nazargâhtır.. En parlak mahaldir..Varlıkların bütün çeşitlerini kapsamına alandır..
Sonra ARŞ'ın:Mutlak varlıktaki durumu, insanlık vücudu için olan cisim gibidir..
Üstte anlatılan, şu manayı nazara alarak kabul etmelidir.. Şöyleki:
Cismanî âlem: ruhanî, hayalî, aklî ve diğer âlemleri de kapsamına alır..

İşte anlatılan mana icabıdır ki, sofiye zümresinden bazısı:
— ARŞ, cism-i küllîdir..
Diye anlatmıştır..
Ancak, bu deyimde bazı görüşler ileri sürülebilir..

Üstte anlatılan tabiri şu görüşle çürütebiliriz.. Her nekadar cism-i küllî, ruhlar âlemini kapsamına almış ise de; ruh onun fevkindedir.. Nefs-i küllî ise.. onun fevkindedir..
Şu da bir gerçektir ki: Arşın üstünde Rahmandan başka bir şeyin olduğunu bilemiyoruz..
Nefs-i küllî için:
— Levh..
Tabirini kullanmışlardır..
Böyle bir tabir ise:
— Levh ARŞ'ın fevkindedir..
Manasına göre, bir hükümdür..
İşbu durumda da, icma kavline aykırıdır.. Bunu da, arkadaşlarımızın şu görüşüne göre söylüyoruz:
— ARŞ, cism-i küllîdir..
Durum böyle olunca, ARŞ'ın levh fevkinde olması babında görüşümüze aykırı bir durum yoktur..
Kaldı ki, levh için:
— Nefs-i küllî..
Tabirini kullananlar da vardır..
Şu da şüphesizdir ki: Nefis mertebesi cisim mertebesinden daha yücedir..

Her şey bir yana.. keşfin mutlak yoldan bize verdiği şeyi, ibare hükmüne indirdik ve dedik:
— O, bütün eflâki kuşatan bir felektir.. Manevîsini ve surîsini..
İşbu felekin tavanı, Rahmaniyet vasfının yeridir..
Ve.. Bu felek kimliğinin kendi özü, mutlak vücuddur..
Bu mutlak olan vücuda, aynî olan da katılır; hükmî olanda..
Sonra.. Bu felekin, bir zâhiri vardır; bir de batını..
Batın: Âlem-i kudüstür..
İşbu âlem-i kudüs: Yüce Sübhan olan Hakkın, isim ve sıfatlar âlemidir..
Bu kudüs âlemi ve onun tecelligâhı:
— Kesib..
Tabiri ile anlatılır..
İşbu kesib o yerdir ki: Cennet ehli cennete gönderildikleri gün, Hakkı müşahede için oraya çıkarılırlar..
O felekin zâhirine gelince: Üns âlemidir..
Bu ise.. Teşbih, tecsim ve tasvir mahallidir.. Bundan ötürü de, cennetin tavanı olmuştur..
Anlatılan mana nazara alınınca, durum şöyle olur:
Her aynî, hükmî, mana, lafız, ruh ve cisimden gelen her teşbih, tecsim ve tasvir.. Tümden bunların hepsi anlatılan felekin zâhiridir..
Durum yukarıda izah edildiğine ve bu izahı anlaşıldığına göre; her ne zaman sana:
— Mutlak ARŞ..
Söylenirse.. bilesin ki, ondan murad edilen mana:
Sözü geçen felekin kendisidir..
Ve.. Her ne zaman sana:
— Sıfatlarla kayıtlı ARŞ..
Söylenirse.. bilesin ki, ondan murad edilen mana:
O felekin, anlatılan bu yüzüdür..
Buna misal olarak, sıfatla bağlı anlatılan, şu âyetteki manayı söyleyebiliriz:

— «ARŞ-I MECİD..» (85/15)

Bu manadan murad, kudüs âlemidir.. Ama, rahmaniyet mertebesi olan kudüs.. Bu Rahmaniyet mertebesi ise.. MECD isminin neş'et ettiği yerdir..

Aynı şekilde, sıfatla kayıtlı olarak, bir başka âyet-i kerimede;

— «ARŞ-I AZİM..» (9/129)

Olarak anlatılır.. Bu manadan murad ise.. zata dayalı hakikatler ile, nefsanî iktizalardır..

Bu nefsanî hakikatlerin yeri ise.. azamettir.. bu da âlem-i kudüsten gelir..

Âlem-i kudüs ise.. bu oluşlara bağlı noksanlardan ve.. Halka bağlı ahkâmdan temiz olarak; ilâhî manalardan ibarettir..

Yukarıda anlatılanları daha iyi anlamak için, şunu da bilmen gerekir..

Şöyleki:

Bu insanlık kalıbındaki cisim: İnsan vücudunda ne varsa.. hepsini camidir.

Toplamına almıştır.. Ruh, akıl, kalb vb. şeylerden ne varsa..

Bu durumda insandaki cisim: ARŞ'ın bir benzeridir..

Yani bu âlemde..

Mutlak ARŞ ise.. âlemin heykeli ve cesedidir.. Ama bütün parçalarını cami olarak..

İşbu mana itibarı iledir ki; arkadaşlarımız:

— ARŞ, cism-i küllîdir..

Demişlerdir..

Böyle olunca: İbarelerdeki mana birleştiği için, aramızda bir ihtilaf kalmaz..

En iyisini Allah bilir..

46. BÖLÜM - KÜRSÎ

Bilesin ki..

KÜRSÎ: Cümle fiiliye sıfatların tecellisinden ibarettir..

KÜRSÎ: İlâhî iktidarın zuhur yeridir..

KÜRSÎ: Emrin ve nehyin geçerli olduğu mahaldir..

Halka ait hakikatlerin meydana çıkması babında; Hakka ait inceliklerin ilk teveccühü KÜRSÎ'de olur..

Hakkın iki kademi, onun üzerine salınmışcasınadır..

Bu mana doğrudur; çünkü orası: İcad ve idam mahallidir..

Tafsilin ve ibhamın menşeidir..

Zararın ve faydanın merkezidir.. Keza, farkın ve cem'in de..

Birbirine zıd gibi gelen sıfatların zuhur eserleri KÜRSÎ'dedir..

Hem de tafsil üzere..

Bu varlığa gelip çıkan ilâhî emir, ondan gelir..

.. Ve o, kazanın fasıl yeridir..

Kalem: Onun başkasıdır ve takdir mahallidir..

Levh-ü mahfuz: Yine onun başkasıdır; divan tutulmanın, satıra getirilip yazılmanın mahallidir..

İşbu ikisinin beyanı, inşaallah yeri geldiğinde yapılacaktır..

KÜRSÎ için, bir âyet-i kerimede şöyle buyuruldu:

— «Onun KÜRSÎ'si, yeri ve semaları içine almıştır..» (2/255)

Yukarıda geçen âyet-i kerime üzerinde biraz duralım..

Burada, bir vüs'at vardır..

İşbu vüs'at iki çeşittir:

a) Hükmî vüs'at..
b) Vücuda bağlı aynî vüs'at..

Şimdi bu iki vüs'atı biraz daha açalım..

Hükmî vüs'at: Yer ve semaların, fiiliye sıfatlarından bir sıfatın eseridir..

Bu manada, KÜRSÎ'nin durumu ise.. bütün fiiliye sıfatların zuhur mahallidir..

Böylece, manevî bir vüs'at hâsıl olmaktadır.. Haliyle, KÜRSÎ yüzlerinden gelen bir yüzde..

Zira, her görülen yüz ondan gelir ve.. fiiliye sıfatlarından bir sıfat olur..

Vücuda bağlı aynî vüs'at: Bunun oluşu da, vücudun tamamiyle, yeri ve semaları, bunlara benzer diğer varlıkları kapsamına almış olması sayılır.. Burada anlatılan vücud: Halka ait mukayyed vücuddur..

Bundan anlatılırken:

— KÜRSÎ..

Tabiri kullanılır..

Kasdım: Mukayyed vücudu anlatmaktır..

Üstteki manayı biraz daha açalım..

KÜRSÎ'yi başta anlatırken:

— Emrin ve nehyin geçerli mahalli olduğunu.. fiiliye sıfatların mahalli olduğunu.. ilâhî iktidarın zuhur yeri olduğunu..

Beyan edip söyledik.. Bütün bu beyan edilenlerden murad ise.. Ancak mukayyed vücuddur..

Çünkü emir alan odur.. Yani:

— Emrin kendisinde geçerli olduğunu..

Demek istiyorum..

Sonra.. Tecelligâh odur; zuhur yeri odur..

NETİCE: KÜRSÎ odur ki, yüce Hak iki kademini ona atmıştır..

İcadını ve idamını onda yapar..

Helâk etme ve selâmete çıkarma işini orada yapar..

Orada: Verir, alır, yükseltir, düşürür, aziz eder, zelil eder..

Aziz Celil olan Allah sübhandır..

47. BÖLÜM - KALEM–İ ÂLÂ

Bilesin ki..

KALEM-İ ÂLÂ: Hakka ait zuhur yerlerinde, Hakkın tayyünlerine bir evveldir..

Ama, temyiz üzere..

— Temyiz üzere..

Demem odur ki: Halkın, ilâhî ilimde; evvelâ şekli bellisiz bir taayünü vardır..

İşbu manada bir beyan, daha önce de geçti..

Sonra, halkın bir varlığı da vardır; ama mücmel hükmî yoldan.. Fakat arşta..

Bunu da, kısmen daha önceki bölümde:

— Arşın bir yüzü vardır; o da halka ait varlıklardır..

Cümlesine yakın bir cümle ile anlattık..

Sonra, halkın tafsil yollu zuhuru, kürsîde olmaktadır..

Bunu da önce anlattık..

İşte.. bundan sonra: KALEM-İ ÂLÂ'da zuhuru olmaktadır..

Amma temyiz üzere..

Yani: Hakkın halk vasfını alarak.. Temyizin manası budur..

Bu manada, biraz daha açılalım..

Şöyleki:

Anlatılan tecelligâhların, hemen hepsi gayb şeklindedir..

Yani: Halk vasfı ile..
Ancak, halkın vücudu KALEM'de göze gelen bir varlık olur ve Hak'la arasında bir temyiz çıkar..
— KALEM..
Demekten kasdım, KALEM-İ ÂLÂ'dır..
Bu durumda: KALEM-İ ÂLÂ, bir modeldir..
Levh-ü mahfuzda onun için ne gerekli ise.. onun nakşını alır..
Meselâ: Akıl.. Bu da bir modeldir; nefiste ne gerekli ise.. onun nakşını alır..
Akıl, KALEM yerindedir..
Nefis, levh yerindedir..
Akıl kanunu ile bulunan fikrî hükümler ise..
Levh-ü mahfuza yazılan suret bulmuş varlıklar mesabesindedir..

Yukarıda anlatılan mana icabıdır ki, Resulüllah S.A. efendimiz şöyle buyurdu:

— «Allah, önce aklı yarattı..»
— «Allah önce KALEM'i yarattı..»

Burada KALEM: Akl-ı evveldir..
Her ikisi de, RUH-U MUHAMMEDÎ için iki yüzdür..
Bu mananın bir icabı olarak, Resulüllah S.A. efendimiz şöyle buyurdu:

— «Allah, önce peygamberinin ruhunu yarattı; ya Cabir..»

Anlatılan mana dolayısı ile:
KALEM-İ ÂLÂ, akl-ı evvel, RUH-U MUHAMMEDÎ tek cevherden ibarettir..
Bu tek cevhere ise, halka nisbet edildiği zaman:
— KALEM-İ ÂLÂ..
İsmi verilir..
Mutlak halka nisbet edildiği zaman ise:
— Akl-ı evvel..
İsmi verilir..
İnsan-ı kâmile nisbet edildiği zaman da:
— RUH-U MUHAMMEDÎ (S.A.)..
İsmini alır..
İnşaallah, ruhun ve akl-ı evvelin tafsili, bu kitaptaki kendi yerine gelecektir..

48. BÖLÜM - LEVH–Ü MAHFUZ

Bir nefs ki bizzat âlemin ilmi ile doludur;
Ey âdemoğlu, o bizim LEVH-Ü MAHFUZUMUZ'dur..

Varlığın suretleri dahi hep birden işlenmiş;
Onun kabiliyetine.. gizli yanı hiç yoktur..

İlâhiyle temiz olur, safasını bulursa;
Kara buluttan gelen zulmet hüznü onda yoktur..

Artık eşya ona zâhir olur, kendi özüne;
Âlemin cümle gizli yanları da açık durur..

Ö ğ r e n..

Bu uğurda, Allah sana hidayet nasib eylesin..

LEVH-Ü MAHFUZ: Hakka bağlı ilâhî nur olup halka nisbet edilen müşahede makamlarında tecelli etmektedir..

Aslî bir şekilde ona mevcudatın baskısı çıkmıştır..

Heyulânın anası odur; heyulâ ise.. LEVH-Ü MAHFUZ' da basılı olmayan hiç bir sureti gerektirmez..

Heyulâ bir suretin olmasını gerektirdiği zaman; ki bu da heyulânın hükmüne göre olur.. Bu oluş ise.. İster hemen olsun; isterse mehilli bir zamanda olsun.. Kalem o suretin icadını LEVH-Ü MAHFUZ' a yazar..

Heyulâ da, o sureti gerektirmiş olduğundan; icadı mutlak gerekli olur..

Bu mananın bir icabı olarak, ilâhiyun şöyle demiştir:

— Heyulâ, bir suretin olmasını gerektirdiği zaman; suretleri verene, o sureti meydana çıkarmak hak olur..

Onların:

— Suretleri verene hak olur..

Demeleri, bir bakıma söz gelişi olur, tersi kabilinden sayılır..

Bu gibi sözler, geçerlidir.. Nitekim, Resulüllah S.A. efendimiz de, buna benzeri buyurmuştur:

— «Allah'a haktır ki; dünyada yükselttiğini, tekrar düşüre..»

Bu manadan:

— Allah'ın bunu yapması mecburîdir; yapması vaciptir..

Gibi mana çıkmaz..

Allah-u Teâlâ, bu gibi hallerden yana tam bir yüceliğe sahiptir..

Bütün mevcudatın baskısına sahip bulunan ilâhî nur için:

— Nefsi küllî..

Tabiri kullanılır..

Bu ilâhî nur, yukarıda da izah edildiği gibi:

— LEVH-Ü MAHFUZ..

Olarak anlatılır.. Kalem-i âlânın bu nura yazdığını idrâk: Ancak, bu nurun yüzlerinden bir yüze olabilir..

Bu yüz için ise, bizde:

— Akl-ı küllî..

Tabiri kullanılır..

O ilâhi nurdaki baskıya:

— Kaza..

Tabiri kullanıldığı gibi..

Kaza ise.. İlâhî vasıf uyarınca, aslî tafsilden ibarettir..

Nitekim biz, bu tafsilin tecelligâhı için; yukarıda:

— Kürsî..

Tabirini kullandık..

Sonra.. LEVH'de takdir vardır; ki bu: Kesilen bir vakitte, özel hal ile muayyen surette halkın meydana gelmesi hükmüdür..

Ve.. Bu tecelligâh:

— Kalem-i âlâ..

Tabiri ile anlatılandır.

Bizim istilâhımızda ise, kalem-i âlâya:

— Akl-ı evvel..

Tabiri kullanılır..

Nitekim bu: Yeri geldiğinde, daha geniş anlatılacaktır..

Üstte kapalı bir ifade ile anlatılanı şu misalle açabiliriz:

Hak bir hüküm vermiştir; Zeyd'in icabı babında.. Şu şekilde ve.. Falan yerde.. Falan zamanda.

LEVH' de bu işin takdirini iktiza eden emir; işte.. kalem-i âlâdır.. Buna ise:

— Akl-ı evvel..
İsmi verilmiştir..
Onun bulunduğu mahal ise.. Anlatılan iktizanın beyanıdır ki, LEVH-Ü MAHFUZ odur.. Bu manada LEVH-Ü MAHFUZ için:
— Nefs-i küllî..
Tabiri kullanılmıştır.
Bu gibi bir hükmün varlıkta icadını iktiza eden emre gelince.. O da, ilâhî sıfatın iktizasıdır.. Bunun için de:
— K a z a..
Tabiri kullanılır..
İş bu kazanın tecelligâhı kürsîdir..

Yukarıda anlatılanları okuduktan sonra:

a) Kalemden murad nedir?.
b) LEVH' ten murad nedir?..
c) Kazadan murad nedir?..
d) Kaderden murad nedir?..

Bütün bunları anlamaya çalış..

Bilesin ki..
LEVH-Ü MAHFUZ ilmi: Allah ilminden bir nebzedir..
Allah-ü Taâlâ o ilmi: Hikmet nizamına göre yürütmektedir..
Bu yürürlük ise.. Mevcudatın halkıyet cephesindeki hakikatler iktizasına göredir..
Allah'ın bunun ötesinde bir ilmi vardır ki:
Hakka bağlı cephenin hakikatleri iktizasına göredir..
Bu ilim çeşidi: Varlıkta kudretin meydana çıkması şeklinde zuhur eder..
İşbu ilim çeşidi: LEVH-Ü MAHFUZ' da sabit değildir..
Ancak bu gözle görülen âlemde zuhur edeceği zaman, LEVH-Ü MAHFUZ' da görülür.. Bu âlemde zuhurundan sonra, orada yine görülmez olur..
LEVH-Ü MAHFUZ' da bulunanların tümü: Bu hisse bağlı âlem varlığının başlangıç ilminden; taa kıyamete kadar olacakların hepsi vardır..

LEVH-Ü MAHFUZ' da cennet ve cehennem ehlinin ilmi: Tafsil üzere değildir..
Çünkü bu tür ilim: Kudretin meydana çıkması sayılır..
Kudret işi ise.. Müphemdir.. Muayyen değildir..
Ancak kudret ilmi LEVH-Ü MAHFUZ' da, mutlaka bir şekilde bulunur..
Meselâ: Kalem, kendisi için ebedî saadet yazdığı kimseye mutlaka nimet verileceğinin bilinmesi gibi..
Eğer verilecek bu nimet, ayrıntılı bir şekilde anlatılacak olsa.. Yine bunun tafsili aynı olur.. Yani: İcmal yolu ile anlatılır..
Bu manada ancak, şöyle diyebilirsin:
— O me'va cenneti ehlidir..
O, naim cenneti ehlidir..
O, huld cenneti ehlidir..
O, firdevs cenneti ehlidir..
Görülüyor ki bu iş: İcmal üzere oluyor.. Başka yolu da yoktur..
Cehennem ehlinin durumu da aynı şekildedir..

LEVH-Ü MAHFUZ'da geçerli olan mukadder şey iki çeşittir:

a) Bir mukadder ki, tağyir ve tebdil edilmesi imkânsızdır..
b) Bir mukadder ki, tağyir ve tebdil edilmesi mümkündür..

Şimdi bunları biraz açalım..
Tağyir ve tebdili mümkün olmayan mukadder işler: Bu âlemde ilâhî sıfatların

iktizalarıdır.. Bunlara ait varlıkların yok olmaları imkânsızdır..

Tağyir ve tebdilleri mümkün olan mukadder işlere gelince; bunlar: O şeylerdir ki, onları bu âlemin kabiliyetleri iktiza etmiştir.. Ama, mutad hikmet nizamına göre..Yüce Sübhan olan Hak: Onları bu tertib üzere yürütür..LEVH-Ü MAHFUZ' da yazılan kaza yerini bulur.. Bazan da, o şeyler, ilâhî kudret hükmünce icra edilir; o hükmedilen şeyin icrası durur..

Şu da şüphesizdir ki: Bu âlemin kabiliyetleri, ilâhî sıfatlar iktizasının kendisidir..

Ancak, anlatılan bu iki şey arasında fark vardır..

Yani:

— Bu âlemin kabiliyet iktizası olan şeyle; mutlak sıfatlar iktizası olan şeyler arasında..

Demek istiyorum..

Bu manayı biraz açalım.. Şöyle ki:

— Bu âlemin kabiliyetleri, bir iktiza sahibi olsalar dahi, kendi hükümlerinde bir acizlik vardır.. Onların bu acizliği ise.. işlerini bir başkasına istinaden yapmalarıdır..

Yani: Kendi başlarına buyruk olmamalarıdır..

Dolayısı ile, vaki olacak şey bazan olur; bazan da olmaz..

Haliyle bu durum: İlâhî sıfat iktizalarının aksinedir.. Onlarda vaki olacak şey ilâhî iktiza gereğince, zarurî olarak olur..

Burada, ikinci bir yüz daha var ki, o da bu âlem kabiliyetlerinin mümkün olduğudur..

Mümkün ise.. Bir şeyi kabul ederken; o şeyin zıddını da kabul eder..

Durum böyle olunca: Kabiliyet bir şeyi iktiza ederse.. kader o şeyi nakzedenin vukuu ile yürür.. Böylece, o şeyi nakzeden şey de, o kabiliyet iktizasınca olur.. Bu da, mümkünün kabiliyetinde vardır..

Biz, buradaki konuşmamızı:

— Bu âlem kabiliyetlerin iktiza ettiği şeyin oluşunu, hikmet kanunu üzerine olacağı..

Babında yapıyoruz..

O kabiliyet iktizası olan şey, aynı ile vukubulunca:

— Hükmî kanun üzere oldu..

Deriz..

Bu ise.. Zevke dayalı bir iştir.. Akıl bunu, fikri nazarı yolundan idrâk edemez..

Çünkü bu, ilâhî bir keşiftir.. Allah, kullarından dilediğine ihsan eyler..

Hasılı: Muhkem kaza işinde tağyir ve tebdil yoktur..

Ama mübrem olanda, tağyir olması mümkündür.. Bu sebebledir ki: Resulullah S.A. efendimiz, ancak mübrem kazadan Allah'a sığındı..

Zira, Resulullah S.A. efendimiz, bu çeşit kazada tağyir ve tebdil olacağını biliyordu..

Nitekim bu manada gelen bir âyet-i kerimede şöyle buyuruldu:

— «Allah, dilediğini imha eder; dilediğini sabit kılar.. Ana kitap onun katındadır..» (13/39)

Haliyle, bu muhkem kazanın aksinedir.. Zira, muhkem kazaya şu âyet-i kerime ile işaret edilmektedir..

— «Allah'ın emri, herhalde yerine gelen bir kaderdir..» (13/39)

Yukarıda ayrıntıları ile anlatılan bu ilmi, keşif yolu ile elde etmeye çalışana en zor tarafı: Mübrem kaza ile, muhkem kazayı birbirinden ayırd etmektir..

Bunu ayırd etmesi gerekir ki: Muhkem kaza karşısında edebini bile; mübrem kazada ise.. Şefaat dileye..

Zaten Allah-u Taâlâ'nın bir kimseye mübrem kazayı bildirmesi, şefaat babında onun lehine izindir..

Nitekim bu manada şöyle buyuruldu:

— «Onun izni olmadan katında şefaatçı olacak kimmiş?..» (2/255)

Bilesin ki..
— LEVH-Ü MAHFUZ..
Tabiri ile anlatılan ilâhî nur, Allah'ın zat nurudur..
Zatının nuru ise.. aynen zatıdır.. Onda bölünme ve parçalanma muhaldir..
Zira o: Mutlak Hak'tır.. Bu anlatılırken:
— Nefs-i küllî..
Tabiri kullanılır.. Bu yüzü ise.. mutlak halktır.. Bu manaya ise.. Şu âyet-i kerime ile işaret edilir:

— «Elbet o, LEVH-Ü MAHFUZ'da KUR'AN-I MECİD'dir.» (85/21-22)
Burada:

— «KUR'AN..» (85/21)

Kelâmı ile nefis murad edilir..
Yani: Yüce zatın nefsi.. İzzetle âli olan şahsın nefsi.. Bu nefs-i külliye ile, LEVH-Ü MAHFUZ' dadır..
Bu mana ile: İnsan-ı kâmili kasdediyorum..
Ama, hiç bir şekilde, hülûl ve ittihad akla gelmemeli..
Ne hülûl, ne de ittihad..
Allah.. Hak söyler..
İrşad yoluna ileten odur..

49. BÖLÜM - SİDREİ – MÜNTEHA

SİDREİ – MÜNTEHA: O mekânın nihayetidir ki, mahluk, Allah'a vuslat yolculuğunda seyrini orada keser.. Orada kalır..
Ondan sonrası, tek başına Hakka tahsis edilmiştir..
Orada, mahlukun ayağı yoktur..
SİDREİ – MÜNTEHA'nın sonuna varmak mümkün değildir..
Çünkü mahluk, orada bu geçici varlığından soyunmuştur.. Hak varlığında yok olmuştur.. Örtülmüştür; silinmiştir..
Mahluk, sırf bir yokluğa katılmıştır.. SİDREİ – MÜNTEHA'nın sonunda; onun için bir varlık, söz konusu değildir..
Anlatılan manaya işaret olarak: Mirac gecesi, Cebrail a.s. Resulullah S.A. efendimize şöyle demiştir:
— Eğer bir karış daha yaklaşırsam; muhakkak yanarım..
Burada:
— Eğer..
Manasında söylediğimiz, kelimenin Arapça aslı:
— L E V..
Edatıdır.. Bu, imtina harfidir.. Yaklaşmanın imkânsızlığını anlatır..
Çünkü oraya yaklaşmak imkânsızdır..

Resulullah S.A. efendimizin verdiği habere göre: Oraya vardığı zaman: bir SİDR AĞACI görmüştür.. Bu ağacın yapraklarını da, fil kulağı şeklinde bulmuştur..
Kayıtsız şartsız bu anlatılanlara iman etmek gerekir.. Sebebi: Kendi özünden haber vermesidir..
Bu hadis-i şerifin tevilli olması da muhtemeldir.. Ki bu tevilli şekli, miracımızda bulduğumuzdur..
Onun, zâhirî durumuna göre, söylenmiş olması da mümkündür..
Böyle olunca, misalî tecelligâhlarında öyle bulmuş olur.. Keza, ilâhî menzil ve manzaralarda da..

Evet.. O, bu halde bir SİDR AĞACI bulmuş olur.. Bu durumu ile, o SİDR AĞACI, hayalinde hisse bağlı bir şey olur; kemal gözünde de müşahede edilen..

Böyle olur ki; kendisine, hakikata dayanan bir keşif gele.. Hem suret, hem de mana olarak..

Resulullah S.A. efendimizin verdiği haberler, hemen hemen aynıdır..

Yani: Manaları, yukarıda anlatılan gibidir.. Ki, o miracında SİDR AĞACI'nı o şekilde bulmuştur..

Biz onun buyurduğuna mutlak bir surette iman ederiz..

İsterse, SİDR AĞACI'nı: Bize ihsan edilen keşif, başka yoldan kayıtlı olarak buldursun..

Çünkü, onun miracı bambaşkadır; bizimki onun gibi olamaz..

Keşfin bize yaptığı ihsanla: Onun, hadisinin mafhumunu alırız..

Şuna da iman ederiz ki: Anladığımızın ötesinde; o hadisin, ilmimizin yetişmediği nice manaları vardır..

Hâsılı: Bu hadis-i şerifle bize ilâhî keşfin gösterdiği yol: SİDR AĞACI ile murad, imandır..

Aynı manaya işaret olmak üzere, bir hadis-i şerif vardır..

Resulullah S.A. efendimiz şöyle buyurmuştur:

— «Her kim, içini NEBAK (1) yemişi ile doldurursa.. Allah onun kalbini imanla doldurur..»

Sözü edilen ağaç yapraklarının, fil kulağı şeklinde oluşu: İmanın büyüklüğüne ve kuvvetine misaldir..

Onun yapraklarından, birer tane cennet evlerinden her birine ulaşması ise.. O ev sahibinin imanından ibarettir..

Bilesin ki..

Biz, SİDRE'yi bir YER olarak bulduk; orada sekiz müşahede makamı vardı..

Her müşahede makamında, öyle yüce manzaralar vardır ki; o manzaraları, çok değişik ve çeşitli oluşları icabı kavramak mümkün değildir..

Bu değişik manzaralar ise.. o müşahede makamı sahiplerinin zevkleri nisbetinde olmaktadır..

Yukarıda:

— YER..

Dediğimiz zuhur yerlerinde Yüce Hakkın zuhurudur.. Bu zuhur ise: Hakka has hakikatlerde ve halka ait manalarda, kendisine tecellisinden ibarettir..

Yukarıda anlatılan; SEKİZ müşahede makamlarını da şöyle sıralayabiliriz:

1. Yüce Hakkın zâhir ismi ile tecellisidir.. Ama kulun batın cihetinden..
2. Yüce Hakkın batın ismi ile tecellisidir.. Ama kulun zâhir yönünden.
3. Yüce hak, kulun ruh cihetinden, Allah ismi ile, tecelli eder.
4. Yüce Hak burada; kulun nefsi cihetinden RAB sıfatı ile tecelli eder..
5. Burası mertebe tecellisidir.. Ki bu; kulun aklınca RAHMAN'ın zuhurudur..
6. Kulun vehmi ciheti ile, Hakkın tecellisi..
7. Hüviyet marifetidir.. Burada Yüce Hak, kulun isim benliğinde tecelli eder..
8. Zatın marifetidir.. Ama kulun mutlak yönünden..

Bu makamda yüce Hakkın tecellisi, kulun zâhir ve batın heykelinde kemâli ile olmaktadır..

Durum anlatıldığı gibi olunca: Batınla batın, zâhirle zâhir, hüviyetle hüviyet, benlikle benlik olur..

Anlatılan müşahede makamlarının en yükseği burasıdır.. Bundan sonrası ise.. Ahadiyettir.. Orada mahlukun hiç görüntüsü yoktur.. Zira orası, sırf Hakka hastır.. Bu makam, Vacib'ül – vücud olan zatın özellikleri arasındadır..

Şayet, kâmil kişiye bu tecelliden bir şey gelirse deriz ki:

— Bu, ilâhî bir tecellidir.. kendisi içindir.. Hakkın orada bir görüntüsü yoktur.. Hiçbir şekilde, o tecelli halka bağlanamaz; mutlaka Hakkındır..

İşte, anlatılan mana icabıdır ki: Ehlullah, ahadiyet tecellisini halka bağlamayı men etmişlerdir..

Nitekim ahadiyet bahsi daha önce geçti..

Doğruya başarıyı Allah verir..

(1) NEBAK: SİDR ağacının yemişidir.

— KÖKNAR..

— Diyenler olduğu gibi:

— Arabistan Kirazı.

— Diyenler de vardır..

50. BÖLÜM - RUH'ÜL – KUDÜS

Bilesin ki..
RUH'ÜL – KUDÜS: Ruhların da ruhudur..
Ve.. O:

— «KÜN (OL)..» (6/73)

Emri şumulünün altına girmekten yana münezzehtir..
Sonra onun için:
— Mahluktur..
Denemez.. çünkü o: Hakkın has yüzlerinden bir yüzdür..
Ve.. Varlık: O yüzle kaimdir..
O, bir ruhtur; ama diğer ruhlara benzemez..
Zira O: Allah'ın ruhudur..
Ve.. Âdeme: Bu ruhtan üflemiştir..
Şu âyet-i kerime ile, bu manaya işaret edilmiştir:

— «Ona ruhumdan üfledim..» (38/72)

Bu manadan da anlaşıldığı gibi, Âdem'in a.s. ruhu yaratılmıştır; ama Allah'ın ruhu, yaratılmış değildir..

Çünkü o: RUH'ÜL – KUDÜS'tür..

Yani o: Kevnî noksanlardan yana münezzehtir; temizdir..

Bu ruh, o ruhtur ki; ondan anlatılırken:
— Mahlukattaki Allah'ın yüzü..
Tabiri kullanılır..
Ve.. âyet-i kerime ile anlatılan manası şudur:

— «Ne yana dönerseniz, Allah'ın yüzü oradadır..» (2/115)

Bunun daha açık manası şudur:

Bu RUH'ÜL – KUDUS, o ruhtur ki; bu Kevnî varlığa, Allah bir varlık vererek onunla kaim kılmıştır..

İşbu varlık sayesindedir ki: Dış duygularınızla, bu duygular âleminde, ne yana dönerseniz; fikirlerinizle, makulatta ne yana çevrilirseniz: Bu mukaddes ruh, orada kemâli ile aynen vardır..

Çünkü o: Veçh-i ilâhîden ibarettir.. Varlık ise.. bir veçh-i ilâhî ile kaimdir..

Bu veçh-i ilâhî her şeyde vardır; ve.. Allah'ın ruhudur.. Bir şeyin ruhu ise.. O şeyin kendisidir; nefsidir..

Bu durumda: Varlık Allah'ın nefsi ile kaimdir..

Yani kendisi ile..

Onun nefsi ise.. Zatıdır..

Bilesin ki..

Bu hisler çeşidinden her şeyin bir ruhu vardır ki; sureti onunla kaimdir..

Bu suretin ruhu ise.. Lafız için bir mana gibidir..

Ve.. Bu mahluk ruh için; ilâhî bir ruh vardır ki: O mahluk ruh onunla kaimdir..

İş bu ilâhî ruh ise: RUH'ÜL – KUDÜS'tür..

Bir kimse, bu RUH'ÜL – KUDÜS'e bakıp insanca gördüğü zaman, onu mahluk olarak görür.. Çünkü , iki kıdemin bir araya gelmesi mümkün değildir..

Halbuki kıdem, yalnız Allah'a mahsustur.. Ama, tek başına..

Onun bütün esma ve sıfatı da, zatına bağlıdır..

Çünkü onda bölünme ve parçalanma muhâldir..

Bu ruhun dışında kalan mahluktur; sonradan yaratılmıştır..

Burada, insanı ele alarak; daha açık bir mana ile anlatalım..

Meselâ:

İnsanın, bir cesedi vardır; bu onun suretidir..

İnsanın, bir ruhu vardır; bu onun manasıdır..

İnsanın, bir sırrı vardır; bu onun ruhudur..

İnsanın, bir de vechi vardır; işte buna:

— RUH'ÜL – KUDÜS, sırr-ı ilâhî, vücud-ü sari.. Tabir edilir..

Yine insan üzerinde duralım; daha başka açıdan alarak devam edelim..

İnsana, suretinin ki; bu surete:

— Beşeriyet ve şehvaniyet..

Tabiri kullanılır..

Evet.. İnsana, bu suretinin iktizası olan şeyler galip gelirse.. O zaman: Ruhu madenî kalıntıları kazanmaya başlar.. Ki onun suretini aslı da budur.. Suretinin kaynak mahalli de odur..

Böyle olunca aslî âlemi karışır.. Çünkü, o suretine beşeriyetinin iktizası şeyler yerleşmiştir.. Ruhî serbestliği gitmiş; suretle bağlantı kurulmuştur..

Böylece: Tabiat ve âdet zindanına girmiş olur..

Onun dünya evindeki bu hali: Âhiretteki siccinin misalidir.. Belki de, ruhunun karar kıldığı âhiret siccinin, yani; zindanının aynıdır..

Ancak âhiretteki zindanında, görülür; elle tutulur gibi, bir ateş içindedir..

Daha açık manası ile bu siccin: Cehennemdir..

O cehennem ise.. dünyada, anlatılan manayadır.. Âhirette ise.. Mana olanlar bariz bir şekilde görünür.. Şekilleri, belli suretleri vardır..

Bu manayı anla..

Yine insan üzerinde duralım; üstte anlatılanın aksini anlatalım..

Bir insana, ruhanî işler üstün gelirse.. ki bu da: Sağlam düşünce, az yemek, az konuşmak az uyumakla olur.. Bir de, beşeriyetinin gerektirdiği işleri bırakmakla..

İşte.. O zaman: İnsanın heykeli ruhî bir letafet kazanır..

Bu kazancı ki elde etti: Su üstünde yürür, havada uçar..

Duvarlar onun görüntüsünü perdelemez.. Uzaktaki beldeler ona uzak gelmez..

Bundan sonra onun ruhu: Engellerin olmadığı bir mahalde yerleşir.. Ki bu engeller; beşeriyet iktizası olan şeylerdir..

İş bu kimse; Mahlukatın en yüksek mertebesine ulaşır..

Anlatılan mertebe ise.. mutlak ruhlar âlemidir.. Serbesttir.. Cisimlerle komşuluğu sebebi ile hâsıl olan bütün bağlardan azadedir..

İşbu manaya, şu âyet-i kerime ile işaret edilmektedir:

— «Şüphesiz; iyiler Naim Cennetindedir..» (82/13)

Yukarıda anlatılanın, daha ilerisine geçen insan da vardır..
Bu da, ilâhî işlerin kendisinde üstünlüğünü göstermesi ile başlar.. Ki bu da: Allah için olanları müşahededen ileri gelir..
Bu türden müşahede edilenler ise.. Allah'ın güzel isimleri ve yüce sıfatlarıdır..
Anlatılan müşahedeye nail olan kimse, beşerî ve ruhî yönden iktiza eden şeylerin varlığı ile beraber kudsî bir varlıktır..
Beşeriyetin iktiza ettiği şeyler odur ki: Bu cesedin kıyamı onlarladır..
Tabiatın ve ruhun mutadı olan işler ise.. İnsanın namus kıyamını sağlayan işlerdir.. Bunlar da: Makam sahibi olmak, istilâ, yükseklik talebi gibi şeylerdir.. Çünkü insan, ruhî yönden yücedir; bu gibi şeyleri, hatta daha başkalarını taleb eder..
Ancak, insan bu anlatılan ruhî ve beşeri işleri bir yana bırakıp aslı olan sırrı müşahedeye devam ederse.. Ki bu, onun aslıdır..
İşte o zaman : İlâhî sırrın hükmü zuhur etmeye başlar..
Durum böyle olunca: İnsanın heykeli ve ruhu: Beşeriyet çukurundan kalkar; tenzih kudsiyetinin evcine çıkar..
Ve o zaman, Yüce Hak: Onun kulağı, gözü, eli ve dili olur..
Böyle bir elin sahibi: Gözsüze elini sürünce gözü açılır; abraşın illetini de giderir..
Böyle bin dilin sahibi: Bir şeyin olması emrini verdiği zaman, Allah'ın emri ile o şey, olur..
İşbu kimse: RUH'ÜL – KUDÜS'le teyid edilmiştir..
Nitekim İsa'nın A.S. vasfı bu idi ve Allah-ü Taâlâ onun için şöyle buyurdu:

— «Biz onu: RUH'ÜL – KUDÜS'le teyid ettik..» (2/87)

Bu manayı iyi anla..
Allah.. Hak söyler..
Bu yolda hidayeti nasib eden Allah'tır..

51. BÖLÜM - RUH ADLI MELEK

Bilesin..
Bu, o MELEK'tir ki; sofiye dilinde ona:
— Hakkın onunla mahluk göründüğü ve Hakikat-ı Muhammediye**..**
Adı verilmiştir..
Allah-ü Taâlâ'nın bu MELEK'e olan nazarı, kendi nefisine nazarı gibidir..
Onu, kendi nurundan yarattı; âlemi de ondan yarattı..
Ve onu.. Âlemde nazarına bir mahal kıldı..
— Allah'ın emri**..**
Şeklinde gelen isim tamlaması, bu MELEK'in isimleri meyanında sayılır..
Mevcudatın en şereflisi odur..
Makam, mekân itibarı ile; mevcudatın en ulusu, derece itibarı ile de en yücesidir..
Bundan üstün bir melek yoktur..
Ve o: Yakınlık ihsanına nail olan mukarrabin zümresinin efendisi; ikrama nail olan mükerremin camiasının en faziletlisidir..
Allah-ü Taâlâ, mevcudat çarkını, onun üzerinde döndürür**..** Mahlukat semasının kutup noktası odur..
Allah-ü Taâlâ her şeyle beraber, ona özel bir yüz yaratmıştır; o yüzle kendi zatına katılır**..**
Allah-ü Taâlâ onu yarattığı mertebede; sekiz suretle korur.. İş bu sekiz suret: Arşın hamilleridir**..**
Memleketin tümünü, ondan yarattı.. Hem de, ona göre ve onun maddesinden**..**
Memleketin ona bağlantısı; denizden sıçrayan damlaların denize bağlantısı gibidir..

Arşı taşıyan sekiz meleğin ona bağlantısı: İnsan ruhundan gelip insanın varlığını ayakta tutan şu sekiz şey gibidir: Akıl, vehim, fikir, hayal, musavvire, hafıza, müdrike ve nefis..

Sonra..
Bu MELEK'in: Ufkî âlemde, ceberutî âlemde, illî âlemde, melekûtî âlemde, mülkî âlemde ilâhî bir saltanatı vardır ki;
Allah-ü Taâlâ onu, sırf bu melek için yaratmıştır..
İş bu MELEK: HAKİKAT-I MUHAMMEDİYE'de tam kemâli ile zuhur etmiştir**..**
İşbu mana icabıdır ki: Resulullah A.S. efendimiz, en faziletli beşer olmuştur..
Bu vesile ile, Allah-u Taâlâ, ona ihsanlarını yağdırmıştır..
En güzel nimetlerini vererek ona yardım etmiştir..
İşte anlatılan mana icabıdır ki, Allah-u Taâlâ, Resulullah S.A. efendimize şöyle buyurdu:

— «Biz, sana emrimizden ruhu vahyettik.. Sen, kitap nedir, iman nedir bilmezken; biz onu bir nur eyledik?. Kullarımızdan dilediğimizi ona hidayet eyleriz.. Sen dahi, istediğini doğru yola hidayet eylersin..» (42/52)

Bu âyet-i kerime ile, şöyle bir mana anlatılmak istenir:
Biz senin ruhuna, bu MELEK'in yüzlerinden kâmil bir yüz açtık.. O MELEK bizim emrimizdir..
Kaldı ki, bu MELEK'in ismi: Emrullah'tır..
Yani: Allah'ın emri..
Yine bu MELEK'e işaret olarak:

— «RUH Rabbımın emrindendir..» (17/85)

Yani: Onun yüzlerinden bir yüzdür..
Ancak, bu ikinci âyet-i kerimede bir nükte vardır.. Şöyle ki:

— «Sana RUH'tan sorarlarsa.. de ki:
— «RUH Rabbımın emrindendir..» (17/85)

Buyrulduğu ve soruya karşılık; RUH, mutlak olarak bir kayda bağlanmadan anlatıldı..
Yani: Emir yüzlerinden bir yüzdür..
İş bu mana, Muhammed S.A. RUH'unun hilafınadır.. Zira ona:

— «Biz, sana emrimizden RUH'u vahyettik..» (42/52)

Buyurdu..
Burada açık anlatması, ona ihtimam gösterdiğini belirtir.. Öbür yerde, kapalı geçmesi ise.. Resulullah S.A. efendimizin kadir kıymet yönüyle büyüklüğünü anlatmak içindir..
Nitekim böyle bir büyüklük anlatılması için:

— «Öyle bir gün ki, insanlar onun için toplanmıştır..» (11/103)

Burada, günün nekre yolu ile anlatılması; o günün büyüklüğüne, azametine işarettir..
İşte.. Bütün bu manalar anlatır ki: bu makamda:

— «Emrimizden RUH'u..» (42/52)

Buyurması yakışıyordu; öyle buyurdu.. Ve:
— Emrimizden sana vahyettik..

Buyurmadı.. çünkü: Varlıktan kasd olunan yine RUH'tur..
Sonra.. İzafet nuru kullanılarak:

— «Emrimizden..» (42/52)

Buyuruldu.. Bütün bu ifade şekilleri, Resulullah S.A. efendimizin kadrinin yüceliğini anlatır..

Sonra.. şunu bil ki..
Allah-ü Taâlâ, bu MELEK'i zatına bir ayna olarak yarattığı için; zatını, ancak bu MELEK'te zuhura getirmektedir**..**
Cenab-ı Hakkın zuhuru diğer mahlukatın tümündeyse.. Ancak sıfatları iledir**..**

Durum anlatıldığı gibi olunca; O MELEK:
Dünya ve ahirete bağlı âlemin kutbudur..Cennet ve Cehennem ehlinin, ehl-i kesib'in, ehl-i arafın dahi kutbudur..
Allah'ın ilminde, ilâhî hakikat onu iktiza etmiştir ki: Yarattığı her şeyde, bu MELEK'ten bir yüz buluna ve o yaratılan şeyin küresi, bu yüz üzerine devresini döndüre**..**
Çünkü, o şeyin kutbu odur..

Bu MELEK: İnsan-ı kâmilden başka; Allah'ın yarattıklarından hiç birine tanıtılmaz**..**
Bu veli zat, onu tanıdıktan sonra; bazı şeylerde bilir**..**
O bildiği şeylerle tahakkuk ettiği takdirde, bir kutup olur; varlık çarkı, tümden onun üzerinde dönmeye başlar ve o: MELEK için bir vekil hükmündedir..
O, bir vekildir; çünkü, asaleten bu varlıktaki kutupluk, bu MELEK'e hastır.. Bu türden diğerlerine verilen, vekâlet ve niyabet üzeredir..
Bu MELEK'i tanımaya çalış..

Anlatılan bu: RUH ADLI MELEK, Allah'ın kitabında şöyle anlatılır:

— «O gün RUH kaim olur..
Melekler, saf halindedir.. Rahman'ın izin verdiği hariç; konuşamazlar.. O da, isabetli konuşur: Bu Hakkın günüdür..» (78/38-39)

O gün, bu MELEK, ilâhî saltanatla kaimdir..
Melekler, onun önünde saf halinde durup, hizmetine bakarlar..
Bu MELEK ise.. Hakkın kulluğunda bulunur..
Allah'ın kendisine emri üzerine; ilâhî huzurunda tasarruf eder..
Âyet-i kerimede geçen:

— «Konuşamazlar..» (78/38)

Kelâmı, melekler içindir; RUH için değil..
Çünkü, ilâhî huzurda o: Mutlak bir şekilde konuşma izni almıştır..
Zira o: Oranın ekmel zuhur yeri ve en faziletli tecelligâhıdır**..**
Diğer meleklere gelince: Her ne kadar ilâhî huzurda izin verilirse de; o izni alan her melek, bir kelimeden fazla konuşamaz.. Daha fazla konuşmaya gücü yetmez.. Elbette ve elbette.. geniş konuşmak, onun için mümkün değildir..
NETİCE: Bir melek, ilâhî huzurda, ancak bir kelime konuşabilir..

Yüce Hak'tan emri ilk alan bu MELEK'tir.. Sonra, bunun dışında kalan meleklere tevcih edilir.. Onlar askerdir..
Bu âlemde, bir işin yerine gelmesi emri çıkınca; Allah-ü Taâlâ o işe uygun bir melek yaratır; RUH'a gönderir**..**
O melek de RUH'un emrettiğini yapar**..**

— Mukarrebin**..**
Adı ile anlatılan meleklerin hepsi, bu RUH'tan yaratılmıştır..
Bunlar, sırası ile: İsrafil, Cebrail, Mikâil ve Azrail'dir**..**
Bunların üstünde bulunan:
— Nun**..**
Adlı melek.. ki bu: Levh-ü mahfuzun altındadır.. Ayrıca:
— Kalem**..**
Adlı melek.. ki bu da, ileride anlatılacaktır..
— Müdebbir**..**
Adlı melek.. Bu da, kürsî'nin altındadır..
— Mufassil**..**
Adlı melek .. Bu da İmam-ı mübinin altındadır..
Bütün bu meleklerin hepsi, RUH'tan yaratılmıştır.. Hepsi de:
— Alûn.. – Yüceler -
Tabir edilen meleklerdir; İlâhî hikmet icabı, Âdem'e secde emri almamışlardır..
Eğer onlar: Âdem'e a.s. secde için emrolunmuş olsaydı; zürriyetinden her biri, onları bilirdi; tanırdı..
Görmez misin: Âdem'e a.s. secde ile emrolunan melekler, âdemoğullarından her birine nasıl zâhir olur?..
Uykuda ilâhî bir misalle onlara nasıl suretlenir gelir**?..** Hak onu, uyuyana çıkarır..
Uykuda görünen o suretlerin tümü: Allah'ın melekleridir**..**
Emrolunduğu işi yapmak hükmü ile, misal yollu tenezzül eder; gelir.. Uykudakilere, çeşitli suretlerde görünür..
Bu mana icabıdır ki: Uykudaki, taş cinsi cemad şeylerin konuştuğunu görür..
Eğer, o cemad sureti ile, surete bürünen bir ruh olmasaydı; konuşmazdı..
İşte.. Resulullah S.A. efendimizin şu hadis-i şerifi, bu manadadır:

— «Doğru rüya Allah'tan bir vahiydir..»

Bu, o demektir ki: Melek o şekilde nüzul eder..
Bir başka hadis-i şerifte ise, şöyle buyurdu:

— «Doğru rüya, peygamberliğin kırk altı parçasından bir parçadır..»

Lanetli iblis de, Âdem'e a.s. secde emrini alanlar arasındaydı; ama secde etmedi..
Şeytanlara da emretti.. Ki bunlar da, onun neticesi ve zürriyetidir..
Verdiği emir şuydu: Melekler nasıl surete bürünüyorsa.. onlar da uykudakilere surete bürünüp giderler..
Bunların suretinden ise.. yalancı rüya zâhir olmaktadır..
Bu anlatılandan hâsıl olan odur ki:
— Alûn.. – Yüceler -
Adı ile anılan melekler, Âdem'e a.s. secde için emir almadılar..
Dolayısı ile, onları, ancak; âdemoğullarından:
— İlahiyun**..**
Vasfını alan zatlar tanıdı**..**
Bu ise.. Âdemiyet ahkâmından temize çıktıktan sonra, onlara ilâhî bir ihsandır**..**
— Âdemiyet ahkâmı**..**
Demek:
— Beşeriyet icabı olan manalar**..**
Demektir..
Bu manada, şu âyet-i kerimeyi anlatmak icab eder:

— «Elimle yarattığıma secde etmeme ne engel oldu?.. Yoksa ALÛN'dan mısın?..» (38/75)

Demek oluyor ki, ALÛN için secde emri yoktur..

Nitekim, Muhiddin b. Arabî r.a. Fütuhat-ı Mekkiye adlı eserinde bu manayı anlatmıştır..

Ancak:

— ALÛN..

Adlı meleklerin hangileri olduğu üzerinde açık bir şekilde durmamıştır..

Sonra.. Anlattığımız âyet-i kerimeyi delil eylemiştir..

Üstte geçen âyet-i kerime üzerinde biraz duralım.. Özellikle âyette geçen istifham üzerinde duracağız.

Bilesin ki..

Hak tarafından gelen suali, bilinen manadaki istifham saymak doğru olmaz..

Durum anlatıldığı gibi olunca; Hak'tan vaki sual, gelişine göre, şu dört manadan birine gelir: Menfi, müsbet, ünsiyet, tehdid, yani korkutmak..

Allah-u Taâlâ'nın iblise:

— «Secde etmene ne engel oldu?..» (38/75)

Şeklindeki sorusu, başlıca tehdid ve korkutmak içindir..

— «Kibre mi düştün?..» (38/75)

Manasını olduran elif ise.. Yine soru değil, isbattır..

Yani:

— Kibre düştün..

Demektir.. Ki bu durum:

— «Ben, ondan hayırlıyım..» (7/12)

Sözüyle bellidir..

— «Yoksa ALÛN'dan mısın?..» (38/75)

Kelâmındaki:

— «Yoksa..» (38/75)

Manasını çıkaran:

— «Em..» (38/75)

Edatı da, burada menfi manadadır..Yani:

— Sen, ALÛN'dan değilsin..

Demeğe gelir..

Ünsiyet ve sözü açmak için kullanılan istifhama gelince; onu da Musa a.s. ile yapılan şu konuşmada görebiliriz:

— «Sağ elindeki nedir ya Musa?..» (20/17)

Böyle bir soru, Musa a.s. için ünsiyet oldu; şu cevabı ile açıldı:

— «O asamdır.. Ona dayanırım. Onunla, koyunlarıma yaprak çırparım.. Onunla, bence görülen daha başka işler de vardır..» (20/18)

Musa a.s. kendisine, istifham yollu sorulan sualden böyle geniş bir cevab beklediğini biliyordu; onun için böyle konuştu.. Bizim için belli manâda bir soru olsaydı; verilecek cevap:

— «O asamdır..» (20/18)

Cümlesi olurdu..

Ki, ilâhî hazretin huzurunda, ehlullaha düşen edeb de budur.. İşbu mânaları, Allah-u Taâlâ, bu İNSAN-I KÂMİL'de açığa çıkardı..

Ta ki okuyasın; gereği ile amel edesin..

Saidler zümresinden yazılasın..

O halde, bu mânalar içinde edebini bulmaya bak..

Evet..

Beyan gemisi, bizi açıklama denizinde dalgalandırmaya başladı..

Nerede ise, bizi sahile vuracaktı..

Hemen hakikatler denizine dönelim..

Özellikle bahsimiz olan:

— RUH ADLI MELEK..

Bahsini açalım..

Bilesin ki..

Bu meleğin isimleri çoktur.. Bu çok isimler, çeşitli mânalarda onun göründüğü yüzler adedincedir..

Misal yollu, şu isimleri sayabiliriz**:**

Kalem-i alâ**..**

Muhammed S.A. efendimizin ruhu..

Akl-ı evvel..

Ruh-u ilâhî

Bu isimler, asıl isimden alınıp, ayrıldığı dallara göredir.. Yoksa, onun yüce Hazret katında bir ismi vardır; o da: RUH..

İşbu manâ icabıdır ki; özellikle bu bölümü, o isim üzerine bağladık..

Eğer onun kapsamındaki manâları, isim isim anlatıp şerhine gitseydik; nice cilt kitaplar dolardı…

Bazı ilâhî makamlarda, bu melekle buluştum..

Bana selâm verdi ve kendisini bana tanıttı..

Selâmına karşılık verdim; öyle bir halet içinde idim ki: Onun heybetinden eriyecek oldum.. Onun üstün güzelliğinden, az daha yok olacaktım..

Saygı sunuşundan sonra; bana söz açtı.. Bu arada ünsiyet şarabı kadehleri devre başladı.

Bundan sonra ona: Yüce MEKÂNET ve MAHDİT'ini sordum..

HAZRET'ini ve istinad noktasını, aslını ve dallarını, heyetini çeşidini,

sıfatını ve ismini, şemailini ve resmini sordum..

Bana dedi ki:

— Senin konuştuğun şey, taleb ettiğin bu sır öyle bir iştir ki: Meram olarak azizdir; makam itibarı ile de azimdir.. Bunun, açıktan ifşası yaramaz; kinaye ve telvih yollu anlamak zordur..

Bunun üzerine dedim ki:

— Kinaye ve telvih yollu olsun; anlat.. Eğer, ezelde bana inayet yazısı varsa, belki anlarım**...**

Bu sözüm üzerine şöyle devam etti:

— Ben, o çocuğum ki, babası onun oğludur..

Ben o şarabım ki; üzüm çubuğu onun küpüdür**..**

Ben o dalım ki; onun aslını sonuç eyledim..

Ben o okum ki geçtiği yer, yayıdır..

Beni doğuran analarla buluştum.. Nikâhlamam için onlarla söz kestim; nikâhıma girdiler**..** Zâhirî usülde yürüdüm; mahsul sureti ile bağlı kaldım..

Bundan sonra, işleri birbirine karıştırdım.. Hissimde devre tamamladım..

Heyula emanetlerini yüklendim.. Ulû vasfını alan yüce hazret makamını

güçlendirdim.

Bundan sonra beni herkesin babası buldum.. Süt çocuğunun da, yaşlının da anası**..**

İşte.. HAZRET ve emanetin mânası budur..

MEKÂNET ve MAHDİT'e gelince..

Şöyle bilesin:

Ben, gözle müşahede edilen olmamla beraber; gaybde benim için bir hüküm mevcud oldu**..**

Ne var ki ben: O kesin hükmü bilmeyi, o hükm'olunan iş canibini müşahadeyi isteyince; nice nice yıl Allah'a ibadet ettim.. Ama Allah ismi ile**...**

Ve ben o halde: Uyku ile ayıklık arası bir haldeydim..

Bu hal içinde yüce hak, beni ayıktırdı.

Kendi adına yemin etti ve himayesine aldı:

— «Onu tertemiz eden, gerçekten iflâh oldu; onu kirleten ise.. Ziyana uğradı..» (91/9-10)

Bana verilen kısmete kavuşunca ismin, yâni: Allah isminin bana ihsanını kazanınca, Hazret-i Resul'ün dili ile Hakikat-ı Muhammediye beni temize çıkardı..

Ona salât ve selâm olsun; şöyle buyurdu:

— «Allah-ü Taâlâ, Âdemi kendi sureti üzerine yarattı..»

Bunun böyle oluşunda, hiç bir şüphe yoktur.. Bu, söz götürmez..

Ve Âdem a.s. ancak, benim zuhur yerlerimden bir zuhur yeridir..

Zâhir yanıma, onu bir halife olarak kaim eyledim**..**

Bu arada, şunu da anladım ki: Yüce Hak beni kullardan murad ve maksud eylemiştir..

Bunu anlayınca, en keremli hitap en büyük makamdan bana şöyle geldi:

— Sen, o kutupsun ki**;** cemal küreleri onun mihveri üzerinde döner..

Ve.. O güneşsin ki; kemal mehtabı onunla aydınlığını tamamlar.

Ve sen osun ki; bir model olarak kaim kıldık onun namına..

Ve sen namına, mâna kapılarını ardından kapadığımızsın..

Hind ve Selma künyeleri ile murad olunansın..

İzzetle, yücelikle parlayan sensin..

Hâsılı: Hepsi ancak sensin**..** Başka yok; en yüce vasıfların sahibi.. Ey pâk namları alan..

Cemal sıfatı seni dehşete düşürmez..

Celâl sıfatı dahi seni ürpertmez.

Sonra..

Olmaya ki, ilâhî kemâl kapsamını uzak göresin..

Zira sen, bir mihversin**;** o dahi, çevrende dönen daire..

Sensin giyen.. O ise.. giyilen detaylı güzel elbise**..**

RUH anlatıyor:

— Yukarıdaki hitabı dinledim; mânasını anladım..

Buna karşılık sordum; ama önce, şanına karşı tâzim duygularımı ifade ettim..

— Ey efendiliği hak eden büyüklük sahibi; bütün inceliği ile her şeyi bilen ve bizzat her şeyden haberdar olan yüce zat..

Bundan sonra taleplerimi sıraladım..

En başta, senden halimizin sıhhatı babında teyid ve korunma istiyoruz..

Sonra**..** Şu hususlarda bana bir haber ilet: Dizi dizi hikmet incileri sun.. Rahmet umanını önüme ser..

Nedir şu sırlar?.. Bildir:

Ben, o denizlerin incisi, sedef kapları neden başka?
Halbuki, hepsi suyumdan**:** Suyumun gayrı ile bir ilgim, bir bağım yok..
Hepsi suyumdan: Denizi de, incisi de.. Ne bu görünen yabancılık..
Uçan kuşlar benim; ya isimleri neden başka..
Bu işin, baştan saklanması neden?
Ya, işindeki güç kendisinden olduğu halde; demirine niçin bildirilmedi?..
RUH'un sorularına geniş, izahlı ve ayrıntılı cevaplar geldi..
Şöyle dendi:
— Bilesin ki**:**
Yüce Hak, isim ve sıfatlarının tecellisini murad etmiştir**..**
Bu tecelliden gaye: Halka, zatını bildirmektir**..**
İşbu gayenin yerine gelmesi için:
Açıktan belli seçimli zuhur yerlerinde; bir de gizli, batın mânalarda anlatılan isim ve sıfatlarını izhar eyledi..
Bütün bunlar, zata bağlı varlıklardır; İlâhî mertebelerde tecelli yüzü gösterirler..
Anlatılan mânanın aksine; bu tecelli işi: Tamamen açıktan olsaydı ve kul, her şeyi olduğu gibi özünde kavrayıp salınmış olsaydı; iş değişirdi..
.. Ve şöyle olurdu: Mertebeler bilinmezdi.. Nisbetler ve izafetler ortadan kalkardı..
.. Ve insan: Kendinin gayrını görmezdi…
Şu bir gerçektir ki: İnsan, başkasını gördüğü zaman, hayır işinde çok şeyler elde eder.. Bir uyma mevzuu varsa.. Anlatılan durumda daha kolay uyulur.. Böylelikle nekadarına gücü yetiyorsa o kadarını alır**..**
İşbu mâna icabıdır ki: Allah-ü Taâlâ, kerem sahibi peygamberler göndermiştir.. Onları gönderirken, her şeyi açıklayan kitabını vermiş ve bozulmaz hitabını yapmıştır..
Anlatılan kitap ve hitapla gelen peygamberler: Kendisine ait sıfat ve güzel isimlerin tercümanı olmaktadır**..**
Bununla bildirilmek istenen mâna şudur: Yüce Allah'ın zatı, idrâk edilmekten yana çok ötededir..
O sıfatları, ancak o sıfatlar bilirler, bunda bir ikilik bir karışma yoktur..
İşte.. Anlatılan mâna icabıdır ki, bir ismi de SEYYİD-ÜL EVVAH olan Resulullah S.A. efendimiz şöyle buyurdu:

— «Allah'ın ahlâkı ile ahlâk sahibi olmaya bakınız..»

Bu emirde elbette önemli bir işaret vardır..
Başta: İlâhî sırların açığa çıkıp belli olmasıdır..
İşbu sırlarını,o yüce zat: Bu insan kalıplarına emanet olarak bırakmıştır..
Emri gelen ahlâka sahib olduğu zaman: Sözü geçen sırlara, rabbanî izzet yüceliği ile zâhir olur..
Böylelikle: Rahmaniyet mertebesinin de hakkı bilinir**..**
Ve.. Bilgi yolu, orada kalır; daha öteye varamaz**..**
Sebebi: Anlatılan mana ötesi bilgiyi, yüce Hak zatına saklamıştır..

Nitekim o yüce zat, kendi özünden haber verirken şöyle buyurdu**:**

— «Allah'ın kadrini, şanına lâyık olan bir hakla takdir edemediler..» (6/91)

İşte sana: Dizi dizi hikmet incilerine ait mana..
İşte sana: Rahmet umanındaki derin mana..
Bu, ancak bu kadar açılır..
İncinin kabı sedefe.. Yani: O, senin başkan oluşuna gelince**..**
Öyle görünsün; ne var?.. İncileri suyundan ya; ona bak.. Onları, ancak suyun sıraladı.
Sedef**:** O dize dizi incileri saklayan bir kap, bir kabuktur**..**
Ve.. Özleri gizleyen bir nikap, bir perdedir**..**

Elbette bunun böyle oluşunun sebebi var**:** Ta ki, bahsi edilen hikmete vebu ayrıntılı hitaba varamasın.. Ama kim? Haliyle:

Ümmü'l – kitapta ona ehil yazılmayan**..**

Yalnız ona ehil olan anlasın; başkası değil..

Senin kuşun, senden başka ad almasına gelince.. Bu da:

Hayrı, derleyip almana vesiledir.

Bu işin gizli tutulup saklanması ise**..** Bir başka durum icabıdır..

İşbu durum ise.. O denize dalma gücünün olmayışıdır.. Herkese böyle bir takat verilmemiştir**..**

Akıllar, o umman mânaya dalıp idrâk etmekten yana kusurludur. Kaldı ki: Akıl için, kendini bağlarından sıyırıp koparmak da imkânsızdır.. O bağlardan sıyrılıp bir sığıntı yeri bulmak da yoktur**..**

Sonra.. hepsinden önemlisi: Bu ibarelerde kalmayıp öteye geçmektir..

Çünkü bunlar: İbare kabuklarıdır.. Ve.. işaret edilen mânaların kabirleridir.. Has mânalar, onların derinliğinde yatarlar..

İşbu ibare kabuklarını ve işaret kabirlerini esas görülmeye değer yüze peçe eyledik**..**

Ta ki, ona ehil olmayanlara tam mânası ile kapana**..**

Eğer, sözden anlar bir durumdaysan, anla..

Bu zâhirde beliren yüzlerin durumu, özde saklı yüzlere hiç benzemezler.. Bunlar, batındakileri gizleyen zarlar gibidir.

Yüce Hak Bunlarla, içtekileri örtüp gizledi..

İşbu durum, bazan için dışa; bazan da dışın içe geçişine benzer..

Bazan ters.. Bazan yüz.. Bazan alt; bazan üst..

Hâsılı: Fikirler bunda şaşkınlığa uğrar.. Dalar dalar gider..

ABDÜLKERİM CEYLİ HZ. anlatıyor..

Yâni: Bu eserin müellifi.. RUH'la buluşup görüşen..

Diyor ki:

— O yüce RUH'un, bana içirdiği şaraptan içmeye devam ettim. Hem suyundan; hem şarabından içtim.. Ama hiç kanmadım.

İçtikçe içtim**,** ama halimdeki susuzluğum yine berdevam**.** Geçmedi.. Geçmedi..

Bu hal: Taa, iktidar güneşi doğuncaya kadar devam etti..

İsim şafağı gündüz gibi ağarıncaya kadar sürdü**..**

İşte o zaman: Yuvamdaki kumru terennüme başladı..

Dile geldi; şakıdı.. Söyledi..

Halime tercüman oldu..

Sonda da; RUH ismi ile müsemma MELEK için şiirler söyledi.. Övdü.. övdü.. bitiremedi..

O, bir tazedir, güzellik boy gösterir endamında;
O, zattır, vasfa mâna sayılır hepsi tamamında..

O, cemal kalıplarına öyle bir ruh olmuştur ki;
Yok gelir bakana.. lâkin isbatı gelir sonunda..

O, bir güzel surettir, şanını açıp açıkladım;
Öz adını da gizli tuttum:
— Hindler,
Dedim namında..

Ve o, hakikaten bir manalar dizisidir saklı;
Güzelliğinizden, lâkin zuhuru var bir yanında..

Âlemlerin hepsi onun kutup merkezine bağlı;
O, onların bütünü, onları say parçalarında..

Hak olarak künyelendi o, bir hakikat için ki;
İlâhî halkıdır, ama kelimeler mânasında..

Kadimliği gidince getirdi onu yüce zat ki;
Eskiten, yeni yapandır, hep sıfat iktizasında..

Ne zaman ki o, taayyün etti öz zatına göre;
İşte o zaman lehçeler zâhir oldu ahkâmında..

Aydınlığa çıktığında giydi cemal libasını;
Bir güzel göründü, güzellikler hiç oldu yanında..

Var söyle:
— Yoktur o güzelin yüce varlığı için;
Bir yokluk, bir söz de geçmez ona katılma babında..

Onun gelişi bir başka, görür kemâlle vasfını;
Hem de aynen, tek Hakkın zatı var hakikatlarında..

52. BÖLÜM - K A L B

Burası İsrafil'in a.s. makamıdır. Amma şan, kerem sahibi Resulullah S.A. efendimizden..

Bu KALB, arşıdır mekân sahibi Allah'ın;
Her mamur hüviyetidir insanda anın..

Onda zuhuru Hakkın, onda özü için;
Gerçekte orada istivası Rahman'ın..

Ve.. Allah KALB'i sırrını merkez yarattı;
Devrini kuşatır kevnin, dahi ayanın..

Şöyle anlatılır o, hakikat ehlince:
En yüce nazargâh, cevelân yeri an'ın..

Tur ondadır, kitabı ile denizi de;
Ve.. mânası rakkın, şanı yüce tevanın (1)

O odur ki: İlâh, nuru diye anlattı:
Böyle geldi muhkem mânasında Kur'an'ın..

Zeyt yağı olarak takasında kandili;
Zücace, misali yıldız parlamasının..

Hem mukallib hem mukalleb şanı odur ki;
Çıkar düşer, aksi de ondadır çıkmanın..

Ondan zulmen onadır, nuru dahi ondan;
Onun üzerine gelir nuru ekvanın..

Elçisi ona geldi, ondan onun için;
Yoludur Rabbanî makama varmasının..

Taatta melektir, yücelikte Rabb olur;
Kabahat işlerse hakikatı şeytanın..

Bir işarettir, şaşarlar orda insanlar;
Beyninde kârlı ile, sahib-i hüsranın..

Sırlar hazinesi zerreden başka ne ki?
Denizi o, misali şu açık beyanın..

Kapalı bir ev olup kilidi kocaman;
İki kanadı var ona giden kapının..

Biri çeker seni yüceler yücesine;
Yolu cahime çıkar ikinci kapının..

O kapı ki, çözersen şifresini bir gün:
Ama açarsan o kapıyı kırmaksızın..

Tebrik ederim eriştin maksuda kemâlle;
Kondun oraya ki, sahasıdır Rahman'ın..

Açarken kırarsan koruya girmiş oldun;
Tutulursun, makamı orada sultanın..

KALB'in misalidir işte öğren sırrını;
Anlatayım, üstüne basarak sırların..

Ev KALB'in sırrıdır, kapısına gelince;
Biri İlâh, ismi, biri vasfı Sübhanın..

Onun kilidi zattır, mukaddestir zatı;
Çözmek, Hakkı bilmektir yolunca imanın..

Açmak dahi şühuddur ayn-ı yakinini;
Ve.. göz bebeğin kapsamı ile ayanın..

Sebeblere ermen dahi tahakkuk oldu;
O şeyde ki baş eğdiğidir SEKALÂN'ın..

Gelince yüceliğe varmayı tebrike;
Sahasıdır orası insanda Rahman'ın..

Hazineyi bil, bilmek idrâkidir ancak;
Bulunca varlığını nükte-i deyyanın..

Bilmezsen eğer onun kadrini düşün;
Aziz düşer, zillet hakkı zelil olanın..

O ki, tahkik yollarına riayet etmez;
Çıkmaz tekvinden, içindedir tabiatın..

Gelince koruya varmaya o, zatıdır;
Edilmez gayrı sözü, hüsnün ve ihsanın..

Ümittir anlatılanı bulan kes için;
Belki bir nefha gelir, canibinden BA'nın.. (2)

Gelince iki kanada biri rızadır;
O yoldan çözülür hep şifresi rıdvanın..

Kalan kanat gazaptır ki, onun vüs'atı;
Cevelân ettiği sahasıdır tuğyanın..

Rızanın alâmetidir Rabbın taatı;
Gazaplanmışsa nişan, içinde isyanın..

Tebrik alandır ki, istediğini yapar;
Kısır irfandır alâmeti kırıklığın..
Zifafını gelinin açtı gönlüm sana;
KALB içre kurulmuş üstüne yüce tahtın..

Bak o güzel geline sendeki gözüyle;
Gelir sana o zaman tümü manaların..

Allah sana başarı ihsan eylesin.

— KALB, ezeli nurdur; yüceliği özünde bir sırdır; bu kâinatın özüne konmuştur ki; Allah-ü Taâlâ onunla insana nazar eylesin..

Dersem bunun ne demeğe geldiğini anlamaya çalış..
Kur'anda: Âdem'in a.s. ruhuna üflenen, Allah'ın ruhu olarak anlatılmakta ve şöyle buyurulmaktadır:

— «Ona ruhumdan üfledim..» (15/29)

Bu nura:

— KALB..

Adının verilmesi, iki manaya göredir ki; onları aşağıda anlatacağız.

Şöyle ki:

1. O, yaratılmışların özüdür. Mevcudatın zübdesidir..

Ama tümünün.. Âlâlarının ve ednalarının..

Bu ismi almasının bir sebebi de: Bir şeyin KALB'i o şeyin hülâsası ve zübdesi olduğu içindir..

2. Takallüb halinin çabuk oluşudur..

O bir mihver noktasıdır.

Esma ve sıfatı kuşatan varlık onun üzerinde devresini tamamlar..

Tam yüzleşme şeklinde; hangi ismin ve hangi sıfatın karşısında durursa.. O ismin ve o sıfatın hükmü onda çıkar..

— Yüzleşme..

Sözüm bir kayıttır. Yani: KALB için..

Aslında KALB, Allah-ü Taâlâ'nın esma ve sıfatının tümü namına zata dönüktür.

Amma söylediğimiz yüzleşme şekli, ikinci bir şey onun karşısına gelince olur.

Bu durum, KALB: O şeyin eserini özünde göstermeye yüz vermiş olmasıdır..

O zaman, o şeyin nakşı onda çıkar.

Bu halinde, KALB'e verilen hüküm, o isme göre olur.

Şayet, isimler onu tümden hükmü altına alırlarsa.. Ki bu da olur.

İşte.. O zaman kendisine hâkim olan bir ismin veya tüm isimlerin saltanatı altında örtülü kalır..

Ve.. Zaman, o ismin zamanı olur..

O ismin, gereği ne ise.. KALB'de ona göre tasarruf eyler..

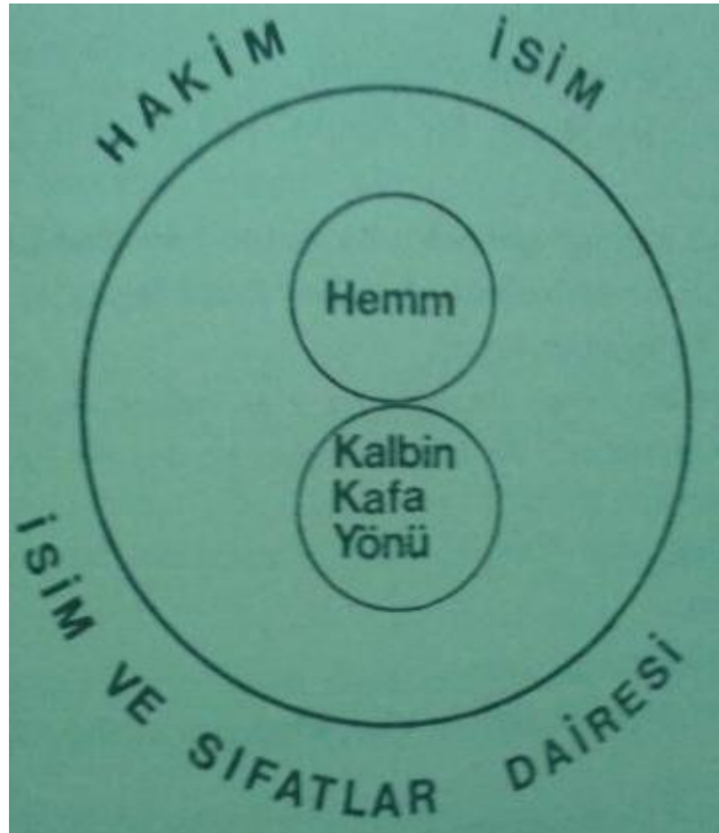
Sonra..

Bilesin ki: KALB'in yüzü fuaddaki bir nura dönüktür..

Bu nurun adına:

— HEMM… (3)
Denir.. Ki orası KALB'in nazar mahallidir, yöneldiği bir cihettir..
İsim veya sıfat, hemmin hizasında, bir cihetteki hizaya geldiği zaman, KALB ona bakar.
İşte o zaman: Baktığı ismin hükmü KALB'e işlenir.
Sonra o isim gider; başka bir isim gelir.. Aynı cinsten bir isim de olur.
Bu sefer, yeni gelen isimle macerasını sürdürür; tıpkı birinci isimde olduğu gibi..
Devamlı, iş böyle sürüp gider.
Ancak, KALB'in arka cihetinden gelen isme itibar yoktur. Onun nakşı KALB'e işlemez.

KALB'in kesin bir şekilde anlatılacak arka başı yoktur.
KALB'in hepsi yüzdür.
Ancak, hemm cihetine gelen yana yüz ismi verilir.
Bu hemmin hizasını aşan yana da:
— Kafa.. yâni: Başın arka kısmı..
Adı .. Verilir..
İşte.. Aşağıda gösterilen dairede anlatmak istediğimiz mânanın şeklini göstermektedir.
Anlamaya çalış.

Bilesin ki..
Hemm, olarak anlattığımız şeyin; KALB'e göre belli bir yönü yoktur.. Bazan üstte olur..
Bazan altta olur..
Sağa ve sola düştüğü de görülür.
Bu değişik haller, KALB sahibinin derecesi icabı olmaktadır..

İnsanların bazıları vardır ki; onun hemmi: Devamlı üsttedir. İrfan sahiplerini bu meyanda sayabiliriz.

İnsanlardan bazıları vardır ki; onun hemmi: Devamlı alttadır. Bu durum, dünya ehli kimselerde görülür.

İnsanlardan bazıları vardır ki; onun hemmi: Devamlı soldadır.. Bu sol, nefsin yeridir.

İnsanlardan bazıları vardır ki; onun hemmi: Devamlı sağdadır. Bazı âbid kulların hali gibi..

Ve.. Nefsin yeri sol kaburgadadır.. Ekseri battal kimselerin hiç hemmi yoktur.. Varsa nefislerinden başka değildir.

Tahkik ehli zatlara gelince.. Bunların hali bambaşkadır..

Bunların bir hemmi olmadığı gibi; KALB'leri için:

— Kafa.. Yâni: Arka kısım.

Adı verilen bir mevzi de yoktur.. Her halleriyle, bütün isim ve sıfatlara dönük dururlar.. Bir isimden ayrı başka bir isme mahsus zamanları da yoktur..

Çünkü onlar :

— Zatiyyun..

Adı ile anılırlar.

Yani: Onlar, zatı ile Hak'la olmaktadırlar**..** İsim ve sıfatlarla değil..

Bu mânayı anlamaya çalış..

Yukarıda aydınlatıcı izahtan sonra; KALB kelimesine dair mânayı açmaya dönelim.

3. Dolayısı ile KALB'e:

— K A L B :

İsmi verilmesini gerektiren mânalardan biri de şudur:

KALB'e, göre isim ve sıfatlar kalıplar hükmüne girmiştir.. Sebebi:

Nurunu o kalıplara boşaltması ve istediği şekli onlara göre dökmesidir..

Çoğu kez, bu boşaltma ameliyesine:

— KALB:

Tabiri kullanılır.. Denir ki:

— KALB olması için, gümüşü kalıba koydum.

Burada masdar şeklinde gelen KALB, mef'ule isim olarak kullanılmaktadır..

4. KALB, muhdes şeylerin, yâni: Sonradan yaratılmışların tersine bir mâna taşır..

Burada, anlatılmak istenen mâna şudur: Öbürlerinin aksine; KALB'in nuru ilâhi bir kıdeme sahiptir..

5. KALB ismindeki mânadan biri de şudur: O, aslı olan ilâhî mahalle dönecektir. Kaldı ki orası, onun dönüp geldiği yerdir..

Bu mâna bir âyet-i kerimede şöyle anlatıldı:

— «Şüphesiz bunda KALB'i olan kimseye öğütler vardır.» (50/37)

Burada KALB: Hakka inkılab mânasınadır..

Bu inkılab: Himmet yüzünü, zâhiri mânalar taşıyan dünya kıyılarından alıp, hakikî mânalar ve bâtınî işlerle dolu yüce tepelere çevirmektir.

6. Bu mânda KALB: Halk iken, Hakka inkılab eyledi..

Yukarıdaki cümlenin asıl mânası şudur:

— KALB, kendi durumu ile halka ait bir müşahede yeri iken; Hakka ait bir müşahede yeri oldu.

Bunun dışında bir mâna verilemez. Çünkü: Halk, Hak olamaz. Sebebine gelince: Hak Haktır; halk da, halktır..

Hakikatler hiçbir şekilde değiştirilemez..
Ancak: Bir şeyin aslı ne ise sonunda ona döner..
Bu mânada gelen bir âyet-i kerime şöyledir:

— «Ona KALB olacaksınız..» (29/2)

7. KALB'in bu mâna ile anılmasında şu sebep vardır: İşleri istediği şekilde çevirir..
KALB Allah-ü Taâlâ'nın yarattığı FITRAT üzerine olduğuna göre; elbette işler onun istediği şekilde olur. Bu hali ile o: Vücutta istediği gibi tasarruf eder..
KALB'in: Allah-ü Taâlâ'nın yarattığı FITRAT üzere yaratılması, isim ve sıfatlarla oluşudur.
Bu mâna Kur'an-ı Kerim'de şöyle anlatıldı:

— «Aslında biz, insanı en güzel kıvamda yarattık..» (95/4)

Ancak o: Tabiî durumu ile adî hükümlere ve şehvet nasibine düşünce:
Bu beşeri hükümler ona üstün gelmeye başladı..
O, beyaz bir elbise gibi idi; kendisine yapışan her kirli şeyin nakşını aldı..
Sonra, bir çocuk gibidir.. Onun akıl edeceği ilk şey: Dünya ehlinin dış halleridir. Bu durumda ona işlenecek haller: Dünya ehlinin dağınık işleri, tefrikaları, tabiî ve adi şeylere düşüşleridir. Bu hallerini görünce, onlar gibi olur..
Nitekim, Allah-ü Taâlâ bu mânayı şöyle anlattı:

— «Sonra onu aşağıların aşağısına gönderdik..» (95/5)

Eğer ilâhî saadete ehil bir kimse ise.. Yüce mertebelere ermeyi, üstün makama çıkmayı sağlayan işleri bıraktıktan sonra birden akıllanır..
Bu akıllanma onun için bir tezkiyedir.. Yâni: Beşeri çabalarından ötürü aldığı kirlerden temizlenmiş olur..
Hali anlatıldığı gibi olan kimse: Elbisesine çıkan kiri yıkayıp temizleyen kimse gibidir..
Bu babda yapılacak temizlik: KALB'e yerleşen tabiî haller mikdarınca olur..
Bir kimseye: Beşeri haller ve adî işler tam yerleşmemiş ise.. Onun tezkiyesi kolay olur. Hem de kolaydan kolay.. Bir kimsenin durumu ona benzer ki: Elbisesine bulaşan kir, bir iz bırakmaz; yıkayınca temizlenir.. Aslına döner..
Bunun dışında biri vardır ki; tabiî haller ve adî şeyler onda tam mânası ile yer etmiştir..
Bu, o kimseye benzer ki: Her yanı ile elbisesini kir sarmış ve lekeleri yerleşmiştir.. Bunun temizlenmesi ancak ateşte yakılmaya veya kireçlemeye bağlıdır..
Hali anlatıldığı gibi olan kimseye zorlu sülûk, kuvvetli mücahede ve nefse muhalefet gerekir.
İnsanın, bu yoldaki sülûkü ve nefsine muhalefeti kadar KALB temizliği ve safası olur. Zaafına gelince: Bu işlere dair zaafı kadardır.
Bu yoldan KALB temizliğine erenleri Allah-ü Taâlâ diğerlerinden şöyle ayırdı:

— «İman edip yararlı iş yapanlar müstesna..» (95/6)

Bunun daha açık mânası şudur:
Onların özlerine yerleştirdiğimiz ilâhî sırları, peygamberlerimize inen kitaplarımızda kendilerine anlattık..
İşbu sır, bize ve peygamberlere imânlarının hakikî yüzüdür..
Bu yüz ise.. Tevhid nüktesidir.. Bunun icabıdır ki, onlar iman edip Allah ile huzura vardıran KALBİ amellerini işlediler..
Bu ameller:
İtikadların en güzeli, devamlı mürâkabe ve benzeri işler oldu..
Bunun dışında kalıbın işlediği ameller de vardır.. Bu ameller ise..
Farz ibadetler, sülûk ve emirlere muhalefet etmemektedir..

Bu mânaların değeri şu âyet-i kerimede anlatıldı:

— «İyi amel işleyenler müstesna.. Bunlara ecir vardır..» (95/6)

Bunun daha açık mânası şudur:
— Onların nail olduğu şeyler, bir hibe değildir ki; dolayısı ile minnet edilsin.. Nail oldukları şey, hakikatleri icabı kazandıkları zaferdir.. O hakikatleri ki, kendilerine göre yaratmıştık.. Bu da: Aslî fıtrattan gelmektedir.
Onların nail olduğu her şey; kendileri için ayırdığımız bir istihkaktır.. İsterse tümü cömertlik hazinelerinden gelmiş olsun..
Sebebine gelince, ilâhi tecellilere:
— Mevhibe..
Adı verilmez.. Çünkü onlar ilâhî istihkaktır.
Bu mânaya işaret olarak; Şeyhimiz Şeyh Abdülkadir Geylânî r.a. bir şiirinde şöyle anlatmıştır:

Rıza meydanlarında hep salındım gezdim;
Adı: Hibe olmayan bir makama erdim.

8. Hakikî varlığa göre KALB'in misali: Yüze tutulan bir aynadır. Bu mânaya göre KALB: Varlığın görüntüsüdür..
Bu manayı biraz daha açalım..
Bu âlem her nefeste, seri olarak değişmektedir. Bu değişmenin görüntüsü de KALB'e işlemektedir. Dolayısı ile, KALB de onlarla beraber değişiyor..
KALB'e işlenen bu değişik hale:
— Aks ve KALB..
Denmesinin sebebi, ancak ayna misali ile anlatılır..
Çünkü: Aynanın karşısına bir şey geldiği zaman: O şeyin, aynada aksi çıkar: aynı değil..
Bir yazıyı düşünelim: Sağdan sola yazılmıştır.. Aynadaki görüntüsü soldan sağadır. Aynanın karşısına getirildiği zaman sağ olan suret, aynanın solu olur..
Bu durum hiçbir şekilde değişmez. Bu mâna icabıdır ki, KALB'e:
— KALB..
İsmi verilmiştir.
Bana göre: Bu âlem ancak KALB'in aynasıdır.
Aslı ve sureti KALB'dir. Parça ve ayna da bu âlemdir.
Bu takdirde, KALB'e:
— KALB..
İsminin verilmesi yerindedir. Sebebine gelince: Suret ve aynadan her biri diğerinin KALB'idir, yâni aksi..
Bu manayı anla..
KALB'in asıl olduğuna, âlemin dahi dal olduğuna dair delilimiz, şu kudsî mânadır:

— «Beni ne yerim aldı, ne de semam; mümin kulumun KALB'i beni aldı..»

Bu mânanın tersine eğer âlem asıl olsaydı; ilâhî sığınmanın ona olması gerekirdi.. Bundan bilindi ki: KALB asıldır; âlem de dal..

Bilesin ki:
Yukarıda anlatılan alış, üç şekildedir; hepsi de KALB'de olup durmaktadır.
BİRİNCİSİ: KALB'in ilim alışıdır.
İşbu ilim, ilâhî marifettir.
Bu vücud ikliminde; Hakkın eserlerine akıl erdirecek, lâyıkı ile bilecek KALB'den başkası yoktur..
KALB dışında kalan her şey: Rabbını, bir yüzden bilse dahi; diğer yüzden bilemez.
Allah-ü Taâlâ'yı KALB'in dışında hiçbir şey her yönü ile bilemez.. Ammai KALB bilir..

Bu bir vüs'attır. Alıştır..
İKİNCİSİ: KALB'in müşahede alışıdır.
Bu bir keşiftir ki: KALB bu müşahede ile ilâhî cemalin güzelliklerine muttali olur..
İsim ve sıfatları müşahede ettikten sonra onların lezzetine varır..
KALB'in dışında kalan şeyler, Allah için olan şeylerden hiçbirinin zevkine eremez..
Meselâ: KALB, Allah-ü Taâlâ'nın eşyaya dair ilmine akıl erdirir.
Bu ilâhî sıfatın felekinde seyrine devam ettiği zaman, lezzetini alır.
Sonra bu ismin azameti de, Allah tarafından kendisine bildirilir..
Bundan sonra, kudret ismine geçer; onun da diğerleri gibi lezzetine erer.
Kalan diğer ilâhî isim ve sıfatlar işinde de aynı olur..
Hepsini özüne sığdırır ve zevkine varır.
Bu hali, öyle bir tadışla tadar ki: Kendi dışında birini tanımış, kudretini anlamış ve o kudreti, eflâkinde seyrini sürdürdüğünü görmüş olur..
Bu ikinci bir genişliktir ki: İrfan sahiplerine vergidir..
ÜÇÜNCÜSÜ: KALB'in hilâfet manasını alışıdır..
Bu mana: Allah'ın isim ve sıfatları ile tahakkukudur.
O kadar ki:
Hakkın zatını, kendi zatı olarak görür.
Hakkın hüviyeti, kulun hüviyeti gibi olur..
Hakkın benliği, kulun benliği olur.
Hakkın ismi , kulun ismi olur..
Hakkın sıfatı, kulun sıfatı olur..
Hakkın zatı, kulun zatı olur.
Böylece vücud ikliminde, tasarruf eder. Onun tasarrufu, yerine kaim olduğu halifenin tasarrufu gibidir..
İş bu alışı, tahkik ehli kimselerin alışına benzer.
Bu tahakkuk şeklinin keyfiyetinde ve her isimdeki irfan sahiplerine düşen anlattığımız mahalle dair bazı nüktecikler vardır.
Amma anlattığımız kadarı ile iktifa ettik..
Ta ki iş: Rububiyet sırrını ifşaya varmasın..
Bu tür alışa:
— Vus'at-ı istifa.. Yani: Tam alış.
Adı verilir.. Ki olmaz..

Allah'tan sana da, bize de başarı dileriz..
Bilesin ki..
Yeterince; tam bir şekilde Hakkı kavramak mümkün değildir..
Ama hiç bir şekilde.. Kadim için de böyle.. Mahluk için de böyle..
Önce kadimi anlatalım: Bunun zatı sıfatlarından hiçbir sıfatın kapsamına giremez..
Sıfatlarından biri ilimdir.. Bu ilim, zatını kapsamına alamaz..
Böyle bir şeyin olması: Kül olanın cüz olanda bulunması demektir ki: Allah-ü Taâlâ külden de, cüzden de münezzehtir.
Hâsılı, Allah-ü Taâlâ'nın zatını her yönü ile ilim kavrayamaz..
Ancak, bir şey söylemek gerekirse.. Şöyle denir:
— Allah-ü Taâlâ özünün cahili değildir. Lâyıkı üzere zatını bilir..
Ama şöyle söylenmez:
— Onun zatı, ilim sıfatının kapsamına girdi..
Aynı şekilde, Allah-ü Taâlâ'nın zatı kudret sıfatının kapsamına da giremez..
Allah-ü Taâlâ bu gibi mefhumlardan münezzehtir..
Mahlukun durumuna gelince: Kadimden daha ileri değildir..
Kadimin durumu anlatıldığı gibi olunca, mahlûkun durumu öyle olmaya daha uygundur..
Ancak burada bir hususa işaret etmemiz gerekir.
Anlatılan ilâhi varlığı alış, kemâl babında bir alıştır. Bunu biz:
— Yeterli bir alış.
Olarak anlattık.

Ancak bu yeterli durum; kulun üzerinde bulunduğu Hak'tan gelen bir kemâldir. Yoksa, Hakkın üzerinde bulunduğu kemâl durumu değildir. Çünkü : Hakkın kemâline bir son yoktur..

İşbu durum:

— **«Mümin kulumun KALB'i beni aldı.»**

Cümlesinin mânasıdır.

Allah-ü Taâlâ her şeyi, Resulullah S.A. efendimizin nurundan yarattı..

İsrafil'in yaratıldığı yer de, Resulullah S.A. efendimizin KALB'i oldu..

Nitekim bu mana, bütün meleklerin ve başkalarının yaratılışı anlatıldığı zaman gelecektir..

Onların her biri, Resulullah S.A. efendimizin bir yerinden yaratılmıştır..

İsrafil'in a.s. yaratılışı, anlatılan KALB nurundan olması icabı: Melekût âleminde, onun için ilâhî varlığı alış ve kuvvet vardır..

Bu sebeple bir nefeste bütün âlemi öldürdükten sonra, tekrar diriltir..

İsrafil a.s. bu işi, Allah-ü Taâlâ tarafından özünde yaratılan kuvvet namına yapar.

Çünkü: Onun makamı KALB'dir.

KALB ise.. Allah-ü Taâlâ'nın sığdığı yerdir.. Zira onda zata bağlı ilâhî kuvvet vardır.

Anlatılan mana icabıdır ki, İsrafil a.s. meleklerin en güçlüsü ve Hakka en yakın olanıdır.

— Melekler..

Demekten kasdım maddeye bağlı meleklerdir..

Bu manayı iyi anla.

En iyi bilen Allah-ü Taâlâ'dır.

(1) SEKALAN: İnsan ve cin topluluğu manasına gelir..

(2) BAN: Karada yetişen bir ağaçtır.. Kokulu ve düzgün olur..
Dilimizde : Bel söğüdü, sorgun söğüdü olarak anlatılır..

(3) HEMM: Tavavvufi tabiri vardır.. Şu manayıdır:
— Hayır veya şer.. Bir şeyi yapmadan önce, kalbin ona bağlanmasıdır..

53. BÖLÜM - AKL-I EVVEL

Burası Cebrail'in a.s. makamıdır. Resulullah S.A. efendimizden..

Allah-ü Taâlâ, sana ve bize başarı ihsan eylesin.

Allah-ü Taâlâ, seni sana anlatsın.

Ve.. Onun zatında tahkik ehli olmayı sana nasib eylesin.

Bilesin ki..

AKL-I EVVEL, varlıkta bulunan ilâhî ilimdir. Çünkü o: Kalem-i âlâdır.

Sonra.. Ondan gelen ilim: Levh-ü Mahfuza iner.

AKL-I EVVEL, levh-ü mahfuzun toplu duruşudur.

Levh-ü mahfuz ise..Onun tafsilidir.

Yani: Toplu ilâhî ilmin tafsili..

Levh, onun taayyün ve tenezzül yeridir.

Sonra.. AKL-I EVVEL öyle ilâhî sırları taşır ki:

Levh onları alamaz

Tıpkı: İlâhî ilimde, AKL-I EVVEL için alınamayacak şeylerin olacağı gibi..

İlâhî ilim ana kitaptır..

AKL-I EVVEL açıklayan imamdır..

Levh ise.. Açıklayan kitaptır..

Levh, kaleme uymuştur; ona tabidir.

Kalem ise.. AKL-I EVVEL olup, levhe hâkimdir.
Nun..
Adı ile anılan ilâhî ilmin divitindeki toplu hükümleri tafsil eder.. açar..

AKL-I EVVEL, akl-ı küllî ve akl-ı maaş arasında fark vardır. Bunları izah edelim.
AKL-I EVVEL: İlâhî ilmin nurudur. Yaratılışa dair bir belirti tenezzülünde ilk zuhur eden odur..
İstersen buna:
— İlâhî icmalin tafsili..
Diyebilirsin..
Bu mâna icabıdır ki, Resulüllah S.A. efendimiz şöyle buyurdu:

— «Allah-ü Taâlâ, ilk başta aklı yarattı..»

Sonra o: Halka nisbet edilen hakikatlerin, ilâhî hakikatlere en yakın olanıdır.
Akl-ı küllî: Bu, dürüst bir ölçüdür.
Adalet terazisidir. Amma tafsil levhinin kubbesinde..
Hülâsa: Akl-ı küllî, akıl edendir..
Yani; O bir idrâktir ki, AKL-I EVVEL'e konan ilim suretleri zuhuru onunla olur..
Bu işi anlamadan, başka türlü diyenlerin dediği gibi değildir.
Onlar der ki:
— Akl-ı küllî, her akıl sahibinde olan akıl cinsi şeylerden ferdlerin birleşimidir.
Bu kısır bir görüştür.
Çünkü aklın, parçalanır yanı yoktur. O, bir cevherden ibarettir.
Bir misalle anlatmak gerekirse.. Şöyle deriz:
— O, insan, melek, cin ruhları için madde gibidir.. Behimî ruhlar için değil..

Akl-ı maaş: Bu fikre nisbet edilen kanunla ölçülü bir nurdur.
Bunun idrâki ancak, fikir âleti ile olur.
Sonra.. Akl-ı külle ait yüzlerden biri ile de, idrâk edebilir.. Ama bu kadar.. Ötesi yok..
AKL-I EVVEL'e onun için bir yol yoktur.
Çünkü: AKL-I EVVEL kıyasla bir kayda vurulmaktan yana münezzehtir. Bir ölçü ile, kavranması da mümkün değildir.
Elbet o: Kudsî vahyin çıkış mahalli olup nefse nisbet edilen ruhun merkezine gelmektedir.
Sonra..
Akl-ı küllî, yayılıp dağılmaya kalan emir için bir adalet terazisidir. Kendi dışında kalan bir kanunla kavranmaktan yana münezzehtir.
Sonra o: Eşyayı her çeşit ölçü ile tartar.
Amma akl-ı maaşın tek terazisi vardır; o da; Fikirdir.
Bunun bir gözü vardır; o da Âdettir.
Bunun ancak, bir yanı vardır, o da : Malum olan şeydir..
Bunun bir gücü vardır: O da Tabiattır..
Ama, akl-ı küllî böyle değildir..
Onun iki terazi gözü vardır: Biri hikmettir; diğeri de kudret..
Onun iki yanı vardır: Biri, ilâhî iktizalardır; diğeri de, tabiî kabul yerleridir.
Onun iki gücü vardır: Biri ilâhî irade, diğeri halka ait iktiza..
Ve.. Bunların dışında daha nice ölçü şekilleri vardır.. Hatta, hiçbir ölçüye vurulamamak da, onun için bir ölçüdür..
İşbu mâna icabıdır ki: Akl-ı küllî dürüst bir ölçü olmuştur..
Sonra akl-ı küllî, hiç bir şeyi boşa gidermez.. Zulmetmez.. Akl-ı maaşın aksine hiçbir şeyi kaçırmaz..
Akl-ı maaşın boşa giderdiği olur.. Bir çok şeyi gözden kaçırdığı olur..
Çünkü: Onun terazi gözü bir tanedir.. Bir yanı vardır.
Sonra: Akl-ı maaşın kıyası sağlamasızdır. Her yolu ile kıyasını yapar.
Nitekim, bu manaya işaret eden âyet-i kerime şöyledir:

— **«Ölsün kötü yalancılar..» (51/10)**

Bu tür yalancılar, ilâhi işleri akılları sıra tartmaya kalkanlardır.
Böylece eksik tartarlar.
Çünkü onların mizanı yoktur. Çünkü onlara verilen ad:

— **«Harrasun..» (51/10)**

Bunun mânası tahminî, ölçüsüz tartıdır.

AKL-I EVVEL: Güneşe benzer.
Akl-ı küllün benzeri ise.. suyun içine düşen güneşin nurudur.
Akl-ı maaş ise.. Bu sudan akseden aydınlıktır..
Bir duvara falan aksedince görülür.
Meselâ: Suya bakan bir kimse, güneşi olduğu gibi görür. Nurunu açıktan alır..
Nitekim, güneşe baktığı zaman da, suda gördüğü ile arasında bir ayırım yapamaz.
Şu var ki: Güneşe bakan başını yükseğe kaldırmış olur.
İşte, akl-ı küllînin durumu budur.
Çünkü o: İlmini AKL-I EVVEL'den almaktadır..
AKL-I EVVEL ise.. Kalbi nuru ile, ilm-i ilâhîye uzanır.
İlminin akl-ı küllîden alan, kalb nuru ile kitap mahalline baş eğip bakar. Kevne bağlı şeylere akıl erdiren ilmi ondan alır..
Bu tür alış ilâhî bir sınırdır.. Ki bunu: Allah-ü Taâlâ levh-ü mahfuza komuştur..
Hali ile AKL-I EVVEL böyle değildir.. Çünkü bu: İlmini vasıtasız Hak'tan alır..

Sonra..
Akl-ı küllî ilmini levhten; yani: Kitaptan.. aldığı zaman, bazı vasıtalarla alır.
O ilmini, ya hikmet kanunu ile alır; ya da kudret miyarı ile alır. Bu alışı bir kanuna göre de olur; kanunsuz da..
Akl-ı küllün bu tür alışı: Bir okuma yolu iledir.. İlmini aldığı yere karşı baş eğik durumdadır.
Çünkü o: Halkın toplu yaratılış lâzimeleri meyanında sayılır ki: Hatalardan salim olamaz.. Meğer ki: Allah-ü Taâlâ, zatı için seçtiği bir şeyde ola..
Ancak, Allah-ü Taâlâ, bir şeyi bu vücuda indireceği zaman; onu AKL-I EVVEL'e indirir.
Allah-ü Taâlâ'nın tercih ettiği ilimlerine dair şeylerdeki âdeti budur..
Ancak, böyle tercihli bir şeyin levh-ü mahfuzda olmaması da esastır..

Bilesin ki…
Akl-ı küllî ile, bazı şekavet ehli kimseler istidraca kapılırlar..
Kendilerine hevaî arzularından başka olmayan bir yol açılır…
Bu yoldan bazı kader sırlarına zafer bulurlar.
Kâinatın derinliklerinde bulunan bazı tabiî şeyler, felekler, nur, ziya ve emsali şeyleri bulurlar. Bulduktan sonra o şeylere, ibadet yoluna girerler..
Bu durum, onlara Allah'ın bir mekridir..

Anlatılan mânada bir incelik var ki, onu anlatacağız..
Allah-ü Taâlâ, ibadet ettikleri eşya suretinde kendilerine tecelli eder..
Onlar eşyayı akl-ı küllî ile idrâk ettikleri için:
— İşleri yapan bu eşyadır..
Derler.. Çünkü akl-ı küllî daha ötesine geçemez..
Bundandır ki, şekavet ehli Allah-ü Taâlâ'ya karşı marifet sahibi olamazlar..
Kaldı ki; akıl: Allah-ı ancak iman yolu ile bilir. Yoksa, akıl: Nazarı, kıyası ile irfan sahibi olamaz.
Bu anlatılan akıl: İster akl-ı maaş, isterse akl-ı kül olsun.
Şu var ki, imamlarımız aklı: Marifet sebepleri arasında saymışlardır.

Ancak bu görüş hüccet ikamesi için bir yol açmadır. Bu da bizim mezhebimizdir..
Ancak ben derim ki:
— Akıl yolu ile sağlanan bu marifet, delillere ve eserlere inhisar eder, onlara bağlı kalır.
Ancak, iman yolu ile elde edilen marifet böyle değildir.. O mutlaktır.
İman yolu ile elde edilen marifet: İsimlere ve sıfatlara bağlıdır.
Akıl yolu ile elde edilen marifet ise eserlere bağlıdır..
Her ne kadar, bunun adı marifet ise de: bize göre: Allah ehli için aranan marifet değildir..

Sonra..
Akl-ı maaşın akl-ı külle nisbeti: Bakanın aydınlığa nisbeti gibidir..
Bu aydınlık, ancak bir cehaletten gelmektedir..
Bakan, aydınlığı veren güneşin şeklini göremez; suretini bilemez..
Sonra suda görünen aydınlığın şeklini de bilemez; enini boyunu ölçemez.. Ancak tahmini bir şey söyler. Kendine göre bir takdir yapar..
Bazan onun uzunluğunu, kendi görüşüne göre söyler. Bu, onun uzunluğuna bir delil olur.
Bazan onun enini kendi görüşüne göre söyler.
Bütün bu görüşler, işin tahkik cihetinden gelmez..

Akl-ı maaşın durumu da aynıdır.. Bu da yalnız bir ciheti aydınlatır..
İşbu cihet: Görüş ve fikirde beliren kıyasla gelen delildir..
Bu yolu tutan bir kimse.. İlâhî marifete ererse, hatalı sayılmaz.
Ancak, Allah-ü Taâlâ'yı tam kavramak babındaki idrâk durumu değişir..

Anlatılan mânaya göre:
— Allah-ü Taâlâ akıl yolu ile idrâk edilemez..
Dediğimiz zaman; bu akıldan kasdımız, akl-ı maaştır.
Her ne zaman:
— Allah-ü Taâlâ akıl yolu ile bilinir.
Der isek.. Bu akıldan kasdımız, AKL-I EVVEL'dir..
Bu mânada gelen âyet-i kerime şudur:

— **«Ölsün kötü yalancılar.. Onlar, koyu bir cehalet içinde kalan gafillerdir..» (51/10-11)**

Bunun daha açık mânası şudur:
— Bu iş böyledir..
Diye hüküm verdikleri, tahmin yolu ile kestirip attıkları için ölsünler..
Bu tahmin yoluna girdikleri için helâk oldular..
Çünkü kendilerini helâke götüren şeye kesin hüküm verdiler; nurlarını kendileri söndürdüler..
Bunun için ölsünler.. Çünkü onlar nefislerinin katilidirler..
Nefisleri üzerine hüküm verdiler; öldükten sonra hayat olmayacağına kati karar verdiler.
Sonra, kendilerini saadet yoluna çeken doğru haberciyi inatla karşıladılar. Ona iman etmediler..
İşte bunun için helâk oldular ve öldüler..
Onları helâk eden ancak nefisleridir. Onları öldüren ise ancak üzerinde bulundukları haldir..
Bu mânayı anla..

Sonra..
AKL-I EVVEL'in ilmi kalem-i âlâ, bir nurdan ibarettir.
Kula nisbet edildiği zaman:
— AKL-I EVVEL..

Tabir edilir.. Hakka nisbet edilince de:
— Kalem-i âlâ..
Tabir edilir..
AKL-I EVVEL: Resulüllah S.A. efendimize nisbet edilmiştir.
Ve.. Allah-ü Taâlâ, Cebrail'i ezelde ondan yarattı..
Böyle olunca, Resulüllah S.A. Cebrail'in babası oldu. Bütün âlemin de aslı..
Eğer bilmek istidadına sahip olanlardan isen bunu bil..
Bunu bilene feda olayım. Bunu akıl edene canım kurban.
Bu mana icabıdır ki: Miracda Cebrail durdu; Resulüllah S.A. tek başına gitti.

Sonra..
AKL-I EVVEL için:
— Ruh-u Emin..
Adı da verilmiştir..
Çünkü o: Allah ilminin hazinesi ve eminidir.
Cibril'e bu ismin verilmesi: Aslına nisbetle fer'ine verilen isim gibidir.
Bu manayı da anla..
En iyi bilen Allah'tır..

54. BÖLÜM - VEHM

Burası, Azrail'in a.s. makamıdır. Amma, Resulüllah S.A. efendimizden..

Melekût üzere atlastan üstün bir nur;
Enfüs beyninde o: VEHM tabir olunur.

O: Rahman'ın âyeti ki, kasdım surettir;
Cemalle ona hoş tecellide bulunur..

Odur kahrı, odur ilmi ve odur hükmü;
Odur zat ki: Her şeyin en başı bulunur..

Odur fiili, odur vasfı, odur ismi;
Her enfes güzele tecelligâh nur olur..

O, yanakta bir bendir ki, tabir ettiler;
Onun yemini ki, himmeti açık durur.

Kabuk kısmı sayılır onun yemini de;
Ve.. gözde huriler altında setr olunur..

Seç de al, ama şaşırma dehşet yanı yok;
Lâkin: Karanlık geceyle temsil olunur..

Allah-ü Taâlâ, Resulüllah S.A. efendimizin VEHM'ini Kâmil ismi nurundan yarattı..
Azrail'i de a.s. Resulüllah'ın S.A. VEHM nurundan yarattı.
Allah-ü Taâlâ, Resulüllah'ın S.A. VEHM' ini Kâmil ismi nurundan yarattıktan sonra, onu: Vücuda kahır libası ile çıkardı.
Durum anlatıldığı gibi olunca; insanda bulunan şerrin en güçlüsü VEHM kuvvetidir..
VEHM, aklı, fikri, musavvire ve idrâk gücünü mağlup eder. Hatta insanda bulunan diğer duygular dahi: VEHM gücünün kahrı altındadır.

Yukarıda anlatılan mâna icabı; meleklerin en güçlüsü Azrail'dir..
Nitekim Allah-ü Taâlâ meleklere: Yerden bir avuç toprak almaları emrini verdi.. Bu topraktan Âdem a.s. yaratacaktı..

Bu toprağı almak için, önce Cebrail indi. Yer, kendisinden bir şey almayıp bırakması için; Allah adına yemin verdi..

Bu yemin üzerine bir şey almayıp bıraktı.. Gitti..

Bundan sonra Mikâil geldi; sonra İsrafil geldi.. Bunları takiben bütün mukarreb melekler geldiler; hiç birinin ondan bir şey almaya güçleri yetmedi..

Ama Azrail müstesna..

Çünkü yer: Onlara da Allah adına yemin verdi..

Bundan sonra Azrail geldi.

Yer toprağından almaması için ona da Allah adına yemin verdi.

Ancak, Azrail, bu yemini ile onu istidraçta saydı.

Allah'ın emrettiği kadar toprağı ondan kabzedip aldı**..**

Onun aldığı bu bir avuç toprak, yerin ruhuydu..

Allah-ü Taâlâ, o yerin ruhundan Âdem'in a.s. cesedini yarattı.

İşte.. Anlatılan mâna icabıdır ki; Allah-ü Taâlâ, ruhları almaya Azrail'i memur etti.

Bunun sebebi de: Allah-ü Taâlâ tarafından, ona yerleştirilen Kemâl babındaki kuvvetlerdir.

Bu Kemâl: Kahır ve galebe tecelligâhında olmaktadır**.**

Ondaki kemâldir ki: Yerden, başta toprağı alan o oldu**.**

Sonra…

Bu öyle bir melektir ki: Ruhunu aldığı tüm kimselerin hallerini bilir…

Bütün bu bilgiler, onun özündedir..

O kadar bilir ki: Şerhi imkânsızdır..

Ve.. Her cins için, ayrı bir surete girme imkânına sahiptir..

Bazılarına da, suretsiz, basit bir şekilde gelir..

Aldığı ruhun karşısına bir nakış gibi gelip durur. Ruh, onun suretini görür aşık olur cesedden çıkar..

Halbuki cesedle ruh arasında geçmiş bir aşk durumu vardır..

Bunun için de, cesed onu bırakmak istemez; tutar..

Bunun üzerine bir çekişme meydana gelir..

Azrail'in cazibesi ile, cesedin ruha olan aşkı arasında bir çekişme başlar.

Ancak, sonunda Azrail'lik cazibesi ağır basar.

Ve ruh böylece çıkar..

Bu çıkış.. Hayrete seza bir acaip iştir..

Bilesin ki…

Aslına bakarak ruh: Cesede girmesi, oraya hülûlü ile, öz mekânından ayrılmaz.. Aslî mekânından kopmaz**.**

Asıl yerinde durur; cesedi göz altına alır.

Ruhların âdeti: Nazarları nereye ilişirse… Oraya hülûl ederler**.**

Hangi mahalle nazarı ilişirse.. Aslî merkezinden ayrılmadan oraya hülûl eder..

Bu böyle bir iştir; olur.. Ama, akıl onu: muhal kabul eder.. Bilemez.. Keşif yolundan başka yoldan da bilemez.

Yapılan izah veçhi ile: Ruh bir şeye birleşme gözü ile baktığı zaman, oraya hülûl eder..

Onun bir şeye hülûlü, herhangi bir şeyin kendi kimliğine hülûlü gibidir.

Bu hülûl ile o: İlk başta, cismanî bir suret alır..

Bundan sonra orada: Çalışmaya başlar..

İlâhî rızaya ait işleri huy edinebilir. O zaman yükselir. O zaman, illiyine katılır.

Ve.. Arza bağlı hayvanî huyları edinirse.. Bu huylar dolayısı ile; siccine düşer..

Ruhun yükselmesi: Melekût âleminde yer tutmasıdır.. Ama bu insanlık suretinde aldığı suret durumuna göre..

Bu suret, ruha kendi ağırlığını ve hükmünü icra ettirebilir.

Ruh, bu cesedin suretine girdiği zaman, onun hükmünü yürütür.. Ağırlık inhisar, acizlik gibi..

Bu durumda ruh ondan ayrılır.. Kendisine has olan hafiflik ve süzülme hali cesede geçmez.. Ancak bu ayrılık tam bir kopuş şeklinde ayrılık değildir..

Çünkü o: Aslî sıfatlarının tümü ile muttasıftır.. Ancak o: Anlatılan hal icabı bir fiil işlemeye yeri yoktur.. Böyle olunca; kendine has sıfatları kuvvede kalır, fiile çıkmaz.

Bu yüzden onun ayrılığına:

— İttisal ayrılığı..

Diyoruz; ama:

— İnfisal ayrılığı..

Demiyoruz..

Durum anlatıldığı gibi olunca; cisim sahibi, melek huylu işler yapmaya bakarsa.. iş değişir..

Ruhu kuvvet bulur.. Kendisine cesedden ötürü sinen ağırlığı kalkar..

Ruh bu haline devam ettiği süre; kendi özünde ruh gibi olur.. Suda yürür; havada uçar.. Bu durum, bu kitapta geçti.. Bu mana orada anlatıldı.

Amma bu cisim sahibi, beşerî huyları işlemeye bakar; bu yerin iktiza ettiği işlere düşerse.. Onları işlerse.. O zaman ruha karşı bir kuvvet bulur.. Rüsup hükmü ile yere, yâni: Tabiî kuvvetlere has ağırlığını ona içirir.. Böyle olunca da;zindanına kapanır.. Yarın da zindanda dirilir..

Ancak, bütün bu hallere rağmen: Ruh cesede aşıktır.. Cesed de onun aşkına düşmüştür..

Ruhun gözü devamlı cesettedir.. Amma, itidal üzre sağlıklı olduğu süre.

Ancak, cisim hastalanırsa.. Bu yüzden ruhta bir elem meydana gelir.. İşte o zaman nazarını, cisimden kaldırır; ruhî âlemine dalmaya bakar.. Çünkü, ruhun şenliği bu ruhî âlemdedir.

Her ne kadar, cesetten ayrılmayı istemese dahi bakışını cesede ait âlemden alır; ruhî âlemde olana verir..

Tıpkı: Sıkıntıdan, genişliğe kaçan kimse gibi.. Bu kimse için, sıkıntılı olmasına rağmen, sıkışıp kaldığı zindanda bir ferah yolu olmuş olsaydı; hiçbir şekilde oradan kaçış yolu aramazdı..

İşte ruhun durumu yukarıda anlatıldığı gibidir.. Taa, kesin hükme bağlı ecel gelinceye kadar.. Malum ömür süresi bitinceye kadar..

Bundan sonradır ki: Azrail adlı melek ona gelir.. Ama o ruhun Allah katında bulunan uygun haline göre..

Onun Allah katındaki güzel hali: Hayatı boyunca, yaptığı tasarrufun güzelliğine bağlıdır.. Bu güzel tasarruf: İtikadda, amellerde, ahlâkta ve diğer işlerde olur..

Bu anlatılan hallerin kabahat çeşidinden olması kadar da: Allah katında kabahatlı sayılır..

İşte.. Bu Azrail melek, ruhunu alacağı kimseye, onun haline uyar biçimde gelir..

Meselâ: Zalim bir kimseye, devlet adamlarının intikam memurlarından biri suretinde gelir.. Ya da, sultanın bir elçisi gibi.. Ama nefret uyandıran korkunç bir şekilde..

Ama, yararlı hal, takva sahibi kimselere: İnsanların ona en sevimli geleni gibi.. En hoşlandığı gibi..

Hatta, bu salâh ve takva sahibi kimselere: Resulullah S.A. efendimizin suretinde gelir..

Onun güzel suretini gören ruhlar, hemen çıkarlar..

Azrail'e Resulullah S.A. efendimizin suretine girmek mubahtır..

Sonra..

Onun benzeri mukarrep melekler de Resulullah S.A. efendimizin suretine girebilirler..

Çünkü onların hepsi Resulullah S.A. efendimizin ruhanî kuvvetinden yaratılmıştır..

Meselâ: Kalbinden yaratılan; aklından yaratılan; hayalinden ve diğer ruhanî kuvvetlerinden yaratılan gibi..

Anla.. Bu surete girme durumu onlar için mümkündür..

Çünkü: Ondan yaratılmışlardır.. Böyle olunca da, münasip yerlerde onun suretine girerler..

Onların, Resulullah S.A. efendimizin suretine girmesi: Bir kimsenin ruhu, cesedinin suretine girmesi gibidir..

Bu manaya göre: Resulullah'ın S.A. suretine giren de, ancak kendi ruhudur..

İblis ve tabası Resulullah'ın S.A. suretine giremez..

Zira onlar: Resulullah S.A. efendimizin beşeriyetinden yaratılmışlardır..

Ancak: Resulullah S.A. efendimiz, Peygamber olduktan sonra, onda beşeriyete nasip kalmamıştır.

Bu bapta gelen bir hadis-i şerif vardır.

Ona bir melek geldi; kalbini yardı.. Ondaki kanı çıkardı.. Kalbini temizledi..

O kan beşerî nefis idi.. Şeytanın mahalli idi..

Bundan sonra, şeytan onunla münasebeti kesildi..

Bu münasebet olmayınca, Resulullah'ın S.A. suretine girmeye, onlardan hiç birinin gücü yetmez.

Sonra…

Azrail adlı bu melek: Taat ehli için olsun; masiyet ehli için olsun bunlar için gireceği şekil, belli bir çeşitte değildir..

Çok çeşitlidir.. Herkese; haline, makamına ve tabiatının iktizasına göre şekil alır..

Hâsılı: Kitapta yazılan ne ise: Ona uygun bir şekle girer.

Meselâ: Yırtıcı vahşî hayvanlara; onların tabiatına uygun surette gelir.. Arslan, kaplan, kurt gibi.. Yırtıcıların, öldürmekte âdetleri ne ise.. öyle..

Kuşlar için de, hallerine uygun, benzer bir surette gelir.. Meselâ: Avcı, boğazlayıcı, doğan, karakuş gibi..

Hâsılı: Hangi şey olursa olsun; ona gelişi, onun haline uygun biçimde olur..

Ancak, suretsiz geldiği kimselere karşı durumu değişir.. Onlara mürekkep değil, basit gelir.. Görünmeden..

Bazan bir kimseyi öldürmek için; koku olur. O kimse, koklar koklamaz ölür..

O koku güzel de olabilir; kötü de.. Kokunun durumunda, o şahsa verilen ilâhî hükmün tesiri vardır..

Ancak ölüm halinde bulunan kimse, kokuyu almayabilir.. Bunun sebebi de: Dehşetidir..

Öyle bir hal ona uğrar ki: İdrâksiz kalır..

Kendisine uğrayan şeyin cazibesine kapılır; cesede nazarı kalmaz..

Tamamen bakışı ondan kesilir.. İşte o zaman:

— Ruhu çıktı..

Denir.. Halbuki, ne çıkmak vardır; ne de girmek..

Meğer ki: Cesede hülûl eden ruhun nazarı bir giriş sayıla.. Çünkü hülûl: Ancak girişle olur..

Onun nazarının kalkması ise.. üstteki tarife göre : Çıkış sayılır..

Sonra…

Ruh, cesedden çıkışından sonra, cesedin suret şeklinden hiç ayrılmaz.

Ancak, onun cesedde sakin olup durduğu bir zaman vardır..

Meselâ: Uykuya dalan, fakat rüya görmeyen bir kimse gibi..

— Her uyuyan kimsenin rüya görmesi gerekir.. Ancak, bazıları rüyalarını ezber tutar; bazıları da unutur..

Diyen kimsenin sözüne itimat edilmez.. Bu hususta bazı görüşler vardır..

Nitekim biz; ilâhî bir keşifle anladık ki: Uyuyan bir kimse, bir gün iki gün, hatta daha fazla uykuda kalır; ama bu uykusunda hiçbir şey görmez..

Anlatıldığı gibi uyku halinde olan kimse.. Cenab-ı Hakkın kendisine bir anlık zamanı uzun bir süre uzatmış olduğu kimse gibidir..

Bu durumda o: Gözünü yumup açan kimseye benzer.. Hak Taâlâ ona kısa süreyi çok günler gibi uzatmıştır.. Hatta bu günlerde başkaları ile de yaşamıştır..

Nitekim, Hak Taâlâ, bir anı her hangi bir şahıs için genişletir..

O kimsenin bu bir anlık zaman içinde yaptığı nice iş olur.. Yaşar.. evlenir.. çocukları olur..

Böyle bir an: Hem o kimse için, hem de bütün dünya ehline göre; gündüz saatinin en az bir zamanında olur..

Nitekim böyle bir vaka bizim için oldu.. Onu anladık.. Ne var ki bu işe; ancak bizden nasibi olan inanır..

İşte.. Sükûn hali, ruhların ölümüdür..

Meleklerin durumunu görmez misin ki; Resulullah S.A. efendimiz, onların ölümünü anlatırken:

— «İnkıta-ı zikir..» Anmanın bitimi..

Şeklinde anlattı..

Bir kimseye, bu mananın keşfi olursa.. Resulullah S.A. işaret ettiği manayı anlar..

— Ruhların ölümü..

Tabir edilen bu sukûn devresi sonunda, ruh berzaha dalar..

Allah dilerse.. berzahın beyanı yeri gelince yapılacaktır..

Kalem cömertliği bizi, bu ruh ilimi bahsinde yürüttü.

Hatta bu açış, ilimi de geçti..

Biz yine yolunda olduğumuz bahsi anlatmaya dönelim..

Yani: VEHM nuru halinin şerhine..

Öyle ki: Allah-ü Taâlâ onu, kemâl güneşi nurundan yarattı..

Vücudda, celâl şuası elbisesini giydirdi..

Bilesin ki..

Allah-ü Taâlâ VEHM nurunu zatına ayna kıldı.. Mukaddes varlığına bir tecelligâh eyledi..

Bu âlemde, ondan daha seri idrâklı bir şey yoktur..

Bütün mevcudatta, ondan daha güçlü bir tasarrufu olan yoktur.

Bu âlem, onunla Allah-ü Taâlâ'ya ibadet eder..Allah-u Taâlâ' Âdem'e a.s. onunla nazar eyler..

Su üzerinde yürüyen, onunla yürür.. Havada uçan onunla uçar.

O yakîn halinin nurudur..

Saltanat sürüp mekân tutmanın aslı odur..

Bir kimseye bu nur musahhar olur, onu hükmü altına alırsa.. onunla:

Ulvî ve süflî varlığa hükmünü geçirir..

Amma bir kimseye de, VEHM galip gelir; hükmü altına alırsa..

İşlerini oyuncağa çevirir. Darmadağın eder..

VEHM halinin nuru ile, şaşkınlık karanlıklarında yüzer gider..

Bilesin ki…

Allah-u Taâlâ imanını korusun.

Seni yakîn ve ihsan ehli kimselerden eylesin..

Allah-u Taâlâ VEHM'i yarattıktan sonra şöyle buyurdu:

— Yemin olsun, taklid ehline ancak seninle tecelli edeceğim..

Âleme, ancak senin korkulu yerlerinde zâhir olacağım..

Taklit ehlini ne kadar yükseltirsen bana ulaştıran delili olursun..

Onların nurlarına dalarak, benden nekadar kapanırsan.. Yerlerinde onları helâk etmiş olursun..

Bunu dinleyen VEHM şöyle dedi:

— Ya Rabbi, esma ve sıfatla derece yap.. ki bu:
Zat makamına ulaştıran bir merdiven olsun..
Bunun üzerine Cenab-ı Hak' nurlu bir model halk eyledi..
Onun duvarını, heybet ve takdirle süsledi..
Ve onu: Hak Taâlâ'ya kullukla tahkim eyledi..
Bundan sonra, Rabbinin adı ile nefsine yemin verdirip işe koyuldu..
O zamandan bu zamana hep, bu ağır anahtarlar, o kilitleri açmaya çalışır..
Devam edecektir.. Taa, Cemal iğnesi deliklerinden devesini geçirinceye kadar.. Orada kalmadan geçip kemâl sahrasına varıncaya kadar..
Ve.. İbadetini orada yapacaktır..
Ve.. Allah-ü Taâlâ, o zaman ona yakınlık hallerini giydirecektir..
Ve.. Şöyle buyuracaktır:
— Ey edip MELEK ihsana erdin..
Bundan sonra Allah-ü Taâlâ VEHM'e iki hulle giydirdi..

BİRİNCİ HULLE: Yeşil nurdandı.. Süslü kenarları kibrit-i ahmerle şunlar yazılmıştır:

— «Rahman olan Allah, kuluna Kur'an'ı öğretti.. İnsanı yaratıp ona beyanı öğretti..» (55/1-2)

İKİNCİ HULLE: Uzaktan yaklaştırandır..
Bu hulle tuğyan karası ile dokunmuştur..
Salınan eteklerine hicran kalemi ile, şunlar yazılmıştır..

— «İnsan ziyandadır..» (103/1)

VEHM nuru, yüceliğinden nazil olduğu ve âlemde zuhur yolunu tuttuğu zaman; Allah-ü Taâlâ onun zuhuru ile, buğdayı yarattı.. Âdem a.s. onu yedi; dolayısı ile cennetten çıktı..

Burada yapılan vasıfları düşün.. Keza işaretleri de düşün. Keza, bu ibarelere Allah'ın bıraktığı şeyleri düşün..
Lâfızların dış kabuğundan çık.. O zaman koca denizin incilerini bulmanın tadına kavuşursun..
Allah.. Hak söyler.. Doğruya hidayet eden odur..

55. BÖLÜM – HİMMET

Burası Mikâil'in a.s. makamıdır..
Amma, Resulullah S.A. efendimizden..

Yüce tepelerde mukaddes küheylânımız var;
Onunla çıkarız, yüce makamlardır oralar..

Ad oldu ona: Âriflerin Bürakı, yüceye;
Hakikat canibine ruh onun üstünde çıkar..

Sürmeli iki göz ki: Hak'tan ziya var onlara;
Biri büyülüdür, sonra.. kalanı kudret çakar..

İki kanadı vardır, biri saadete uçar;
Kalan kanadı, uzaktaki şekavete açar..

Şaşılmasın, gördüklerinin her birinde nice;
Zorluk dahi olsa, en güzel sanatla karşılar..

Gözleri de o kadar dikkatli bakar ki onun;
İlk bastığı yer, gözünün gördüğü yere uzar..

Dikkatli ol, anla bak: Nurdur o, Allah'tan gelen;
Ama insan için: HİMMET ismi özünden saklar..

Allah-ü Taâlâ, sana da başarı ihsan eylesin.. Bize de başarı ihsan eylesin.. Senin, sana delil olsun, sana bu yolda hidayeti nasib eylesin..

Bilesin ki..
Allah-ü Taâlâ'nın, insana bıraktığı en aziz şey: HİMMET olmuştur.
Bu durum, şöyle anlatılır:
— Allah-ü Taâlâ, nurları yarattıktan sonra, hepsini önünde durdurdu..
Baktı ki: Her biri kendi nefsiyle meşgul..
Amma gördü ki: HİMMET Allah ile meşgul..
İşte o zaman, HİMMET için şöyle buyurdu:
— İzzetim, celâlim Hakkı için, seni: Nurların en yükseği kılacağım..
Senden hazzını ancak: Halkımın eşrafı ve ebrarı alacaktır..
Ve.. Halktan bana vüsul yolu ile gelmek dileyen: Ancak bana varması için vereceğin desturla gelecektir..
Sen müridlerin miracısın.. Âriflerin bürakısın..Vuslat ehlinin müsabaka meydanısın..
Müsabaka kazananların kazanması seninledir..
İltihak ehlinin bir zümreye iltihakı da seninle olacaktır..
Tahkik ehlinin tenzih makamına varması da, sende olacaktır..

Bundan sonra Yüce Allah, HİMMET üzerine: Karib, yani: Yakın ismi ile tecelli etti..
Ve.. ona: Sariül–Mücib, yani: Çabuk icabet eden ismi ile baktı..
Adı geçen tecelli ile: HİMMET, kalblere uzak olan her şeyi yakınlaştırma istidadını kazandı..
Adı geçen nazar sayesinde ise: istenen şeyin ele tez geleceğini ifade etti..
İşte.. Anlatılan mana icabı olarak: HİMMET bir şeyi niyetine alıp ayağı üzerine kalkınca; niyetine uyana kavuşur..
Onun işe kalkışı iki şekildedir:

a) Hale bağlı bir durumdur..

Bunun açık manası şudur: Niyette tayin edilen şeyin olacağına kesin bir yakin sahibi olmak..

b) Fiile bağlı bir durumdur..

Bunun da açık manası şudur: HİMMET sahibinin duruşları ve hareketleri, tüm olarak HİMMET edip niyetine aldığı şeye uygun olmalıdır..
Durumu anlatıldığı gibi olmayana:
— HİMMET sahibi..
Denmez.. O: Yalancı emellerin sahibidir.. Yutucu temenniler peşindedir..
Bir ülke arayan gibidir; ama mezbeleden ayrılmaz..
Hali böyle olan bir kimse; aradığını bulabilir mi?.. Sevgilisine kavuşabilir mi?..
Durumu anlatıldığı gibi olan kimse: Kaleme, mürekkebe sahip değildir.. Yazı usulünü de bilmez.. Böylesi, nice mektup yazmayı ister?.. Hem niçin ister?..
Bu misaldeki mürekkep: HİMMET kasdının bir şeye yönelmesidir..
Bu misaldeki kalem: Arzu edilen şeyin olacağına yakîn hâsıl olmasıdır..
Yazı usulünü bilmek: Niyete alınan iş için, güzel amellere girmektir..
O kimse: Anlatılan vasfa sahip değildir; HİMMET nedir bilmez..

Çünkü: HİMMET namına onda bir şey yoktur..
Sonra.. HİMMET nedir; hiç bir haberi yoktur..
Amma.. Fiilleri taleb ettiği şeye uygun olan, bu anlatılana benzemez..
Özellikle HİMMET babında, ciddi bir çaba harcayana: Arzu edilen şey, en çabuk yoldan gelir..

HİMMET üzerine, bir hikaye vardır.. Şöyle ki:
Bir derviş, şeyhinin şu sözünü işitir:
— Bir kimse, herhangi bir şeyi niyetine alır; ciddi bir yoldan çalışırsa.. Aradığını bulur..
Bunu duyan derviş der ki:
— Allah adına yemin ederim ki, Padişahın kızına talib olacağım.. Her hal-ü kârda ona kavuşacağım..
Böyle der ve padişaha gider.. Kızını ister..
Padişah, gönül ehli, irfan sahibi, akıllı bir kimse olduğundan dervişi küçük düşürmek istemez..
— Sen o kızın dengi değilsin..
Demek de istemez..
Şöyle söyler:
— Bilesin ki, kızımın mihri bir cevher olup, onun adı: Behraman'dır.. Kisra'nın veya Nuşirevan'ın hazinesinde bulunur..
Derviş sorar:
— Ey benim efendim, bu cevherin menbaı neresidir?..
Padişah anlatır:
— Onun menbaı Seylan denizidir.. Onu bulup bize getirirsen.. Kızımızın nişanı olur.. Bu nişandan sonra nikâh da, senin için mümkün olur..
Bundan sonra, derviş o denizin yolunu tutar.. Gider..
Kabı ile denizin suyunu alıp karaya boşaltma işine koyulur..
Ne yer, ne içer.. Gece gündüz bu işe devam eder..
Onun bu içten çalışması balıkların içine korku düşürür..
Denizin suyu bitecek, karada kalacaklar, diye.. Allaha şikayet ederler..
Bunun üzerine, Allah-ü Taâlâ o denize müekkel meleğe emreder:
— O adama git.. Ne istediğini sor.. Arzusunu yerine getir..
Melek gider.. O dervişe arzusunu sorar..
Derviş durumunu anlatınca, melek denize:
— Sözü edildiği cinsten nekadar cevher varsa.. Sahile çıkar..
Emrini verir..
Bundan sonra.. Sahil o cevherlerle ve diğer incilerle dolar..
Derviş de, onlardan alabildiği kadar alıp padişaha götürür..
Ve.. Padişahın kızını nikâhla alır..

Ey kardeşim, HİMMET neler yapıyor, bak..
Hikâyede anlatılan işi, olmaz bir şey sanma.. Şaşılacak bir iş gibi de görme..
Gerçekten biz, öyle şeylere şahid olduk ki.. Hatta, kendi içimizde öyle şeyler oldu ki.. Hem anlatılanlardan daha fazla; hem de sayıya gelmeyecek kadar çok..
Allah'ı sözüme şahid tutuyorum..
Sana yemin etmezdim; ama inkâr raddesine gelmeyesin diye, yemin ediyorum..
İnkâra düşmenden kalben hidayet merdiveninden ayrılmandan, sırlar basamağından kaymandan korktuğum için yemin ediyorum..
Çünkü: Hannas şeytan kalblerde dolanmaya başladığı, vesvese libasını onlara Giydirdiği zaman: Onu ümitsizlik sahralarında dolaştırır.. Şüphe zulmetlerine sokar.. Sonunda yakîn nurundan mahrum bırakır..

Sonra.. Bilesin ki.
Allah sana başarı ihsan eylesin..
HİMMET kadehi, boş iken; atılan her muhalif taş onu kırar..

Ve.. İçinde, özüne uymayan her şeyi de akıtır..

Ama o: Tam manası ile dolduğu, bu doluşta son haddine vardığı zaman.. Kasırgalar dahi onu yerinden oynatamaz.. Demir tokmaklar ve korkunç âletler de onu kıramaz..

Özlü bir azme sahib olan, anlayışında isabet bulunan kimse.. Bu HİMMET işine başladığı, bu denizin derinliğine daldığı zaman, ona ait yolların sarplığına bakmaz.. Ve.. oralarda çıkacak tehlikelere aldırış etmez..

Sebebine gelince: Karşılaşacağı her zorluk, göreceği her tehlike şeytanın bir dürtüşüdür.. Bununla o kimseyi: Sultanın huzuruna varmaktan alıkoyar..

Durum anlatıldığı gibi olunca: Bu yola giren, o gibi şeylere iltifat etmemeli.. Girdiği yolda eline girecek hâsılata, ya da elinden çıkan şeylere aldırış etmemeli..

Bu, âfetleri çok olan bir yoldur.. Korkunç kesicileri vardır.. Engellerle doludur..

Bu yolun belirtileri karanlık içinde karanlıktır..

Orada yıkıntıların bakiyesi bile kalmamıştır..

Geceleri ise.. Uzun mu uzundur..

Ancak, durum ne olursa olsun.. Doğru yol budur..

Ve.. Bunu bırakıp ayrılanlar ise.. elim bir azaba uğrarlar..

Bu, mana, şu âyetle ne güzel dile gelir:

— «Bu güzel hale ancak sabredenler ererler..
Ve buna ancak: Büyük bir zevke sahip olanlar kavuşurlar..» (41/25)

Sonra..

Burada da, sana Allah-ü Taâlâ'dan başarılar dilerim..

Bilesin ki..

HİMMET, ilk durağında, en değerli müşahede makamında; ancak Cenab-ı ilâhî'ye tutunmuştur..

Çünkü HİMMET: O gizli kitabın bir nüshasıdır..

Ve.. O, gizli saklı sırrın anahtarıdır..

Durumu anlatıldığı gibi olduğundan, Cenab-ı ilâhî'den başkasına iltifat etmez.. Onun gayri bir şeye karşı şevki de yoktur..

Sebebine gelince: Herşey aslına döner..

Ve.. Hurma çekirdeği ekildiği zaman, ancak hurma ağacı olarak meydana çıkar..

Sonra..

Kâinatta herhangi bir şeye tutunan kimsenin tutunması: HİMMET, değildir.. Onun adı: Hem'dir..

Bu sözün daha açık ifadesi şöyledir:

HİMMET, özünde yüksek makamdadır.. Aşağılarla onun bir bağlantısı yoktur..

O, ancak celâl ve ikram sahibi yüce zata bağlıdır..

Haliyle: Hem, böyle değildir.. Bu, kalbin herhangi bir şeye meylidir.. İster uzak olsun; isterse yakın..

İbarelerin işaret ettiği manayı anladıysan.. İşaret yollu anlatılanlara karşı irfan sahibi olduysan..

Bilesin ki:

HİMMET, mekânı yüksek, şanı büyük olsa dahi, kendisi ile olana perdedir.. Onu bırakmadıkça yükseklere çıkamaz..

Asıl seyyid odur ki: HİMMET sırlarını bilmeden, onun meyvesini derip tatmadan.. Onu aşıp gider..

Çünkü; HİMMET: Kesicidir engeldir.. Yani:

— Onun engel oluşu, mahsulüne kanıp durandır.. Vuslattan önce, onun meyvelerine kıyanı da kesicidir..

Demek istiyorum..

Bu manadaki sözden kasdım şu demektir:
— Yol, ancak ona doğru olur..Gidiş ancak onun üzerinedir.. Amma, onun yanında, onun katında bir makam yoktur.
Ondan geçmek gerek.. Onun mecazını da kesmek icab eder..
Çünkü: Hakikat, onun ötesindedir.. Tarikat, onun fezasındadır..
Zira: HİMMET kavramlıdır.. Haddi ve hududu vardır..
Allah-ü Taâlâ ise.. Kavramlı olmaktan, haddi ve hududu olmaktan yana münezzehtir..

Hâsılı: Resulullah S.A. efendimiz Ümm'ül – Kitab olunca.. Onun dışında kalana mana söz olur..
Eğer öz sahibi bir kimse isen.. anlatılan manayı anlamaya bak..
Ve Allah-ü Taâlâ bütün âlemi ondan yarattı..
Resulullah'tan S.A. her incelik bu kâinat hakikatlerinden bir hakikatın temelidir.. Aslıdır..
Ve.. O bütünü ile, Rahman cümlesinin zuhur yeridir..
Allah-ü Taâlâ onun HİMMET nurundan ruhu yarattı..
Öyle bir ruh ki, onun alanı, Resulullah'ın S.A. rahmet alanı kadardır..
Ve.. Bu ruhu bir melek kıldı..
Kabiliyet ve istidatların takdir yerlerini de, onun dönüp durduğu bir felek kıldı..
Sonra o ruhu: Her hak sahibinin hakkını vermesi.. Her rızka muhtaç olana rızkını ulaştırması için vekil eyledi..
Çünkü ruh: Muhammedî incelikten ibaret olup hadiyet hakikatından yaratılmıştır..

Vekil müvekkil makamını doldurunca..her hak sahibinin hakkını vermekte adalet üzere olur..
Ölçtüğüne de âdil davranır; biçtiğine de..
Çünkü: Yüce makamdan gelen güzel hitapla, bu ruhun adı:
— Mikâil..
Olmuştur..
Ezelden ebede kadar, onun hali budur.
O: Nereye ne takdir edilmişse.. o yerleri kavramıştır.. Sayı sayı bilir..
Yardıma hak kazanan herkese yardım eder..

Allah-ü Taâlâ, Mikâil'i beşinci felekin yukarısında fazilet minberine oturtmuştur..
Adalet terazisini – kıstası – ona vermiştir.. Keza, ölçüler kanununu da vermiştir..
Burada minber: Karşılıklı fayizdir..
Burada kıstas: Kabiliyetlerin, istidatların hak ettiği şeylerdir..

Bu ibarelerle işaret edilen remizleri düşün..
İşaretlerin hazinelerinde duran manaları çıkar..
Böyle yaparsan, hikmet hazzını bulursun.. Hitabı ayırd etme kabiliyetine erersin..
Allah.. Hak söyler..
Doğruya hidayeti nasib eden odur..

56. BÖLÜM – FİKİR

Burası, önce anlatılan meleklerden sonra kalan meleklerin makamıdır.. Amma, Resulullah S.A. efendimizden..

FİKİR: Enfüs karanlıklarında parlayan nur;
Özlü kalb, hidayet yolunu onunla bulur..

Ama vardır onun zülüfleri nice nice;
Sayıda: Düşen yağmur, çöl kumu misâl olur..

Asılları da var peşinde giderse yiğit;
Hata yollarına, onu sapmaktan hep korur..

Bu asılların nice çeşidi var ki özü;
İkidir, sinip kalmayan onu hemen bulur..

Biri akıl ki, aklın bir kısmı muztar olup;
Enfüsteki kesbî tecrübe ile yol bulur..

Nakildir diğeri, odur yiğitin imanı;
Ama gaybe.. onun nuru sonsuz parlar durur..

Akıl, nakil FİKİR aslı dirayet ehlince;
Yapmayan bunları kıyas, zulmette boğulur..

Gelince akıl erbabında asıl olana;
Bir nazardır ki, baş aklın hükmünde yol bulur..

İmanın aslını almazlar, sonra değildir;
Onlara göre, sabah güneşi gibi parlak durur..

Yanıldılar, bu yüzden atıp onları gitti:
Doğruluğun özü ve her iş ki enfes olur..

Allah-ü Taâlâ sana, doğru işte başarı ihsan eylesin..
Ve.. Sana, hikmeti, fasl-ı hitabı talim buyursun..
Bilesin ki..
FİKİR yollu incelikler, gayb anahtarlarının tekidir..
O gayb ki: Hakikatini ancak Allah-u Taâlâ bilir..

Gayblerin anahatları iki çeşittir..

a) Hakka nisbet edilen çeşit..
b) Halka nisbet edilen çeşit..

Hakka nisbet edilen çeşit: İsimlerin ve sıfatların hakikatidir**..**
Halka nisbet edilen çeşit ise: Zattan gelen ferd cevherin terkibini bilmekten ibarettir..
Burada insanın zatını kasd ediyorum..
O insanın zatı ki: Yüzleri ile, Rahmanın yüzlerine mukabil durmaktadır..
İşte FİKİR: O yüzlerden biridir.. Bunda şüphe yoktur..
İşbu manada FİKİR: Gayb anahtarlarından bir anahtar olmaktadır..
Amma o bir nurdur..
Nerede o parlak nur ki: Bu gayb anahtarını almaya delâlet edebilsin?..
Bu manada: Yerin ve semaların yaratılışını düşün.. Onların kendisini değil**..**
Amma FİKİR yolu ile..

Burada anlatılanlar öyle işaretlerdir ki: Manaları incelik taşır..
Ve.. Bu manalar, anlatılan işaretlerin gizli noktalarına saklanmıştır..
İnsan FİKİR suretleri yolundan yükselmeye başlar; anlatılan işin seması haddine varırsa.. ruhanî suretleri, bu hisler âlemine getirir..

Ve.. Hiç bir ölçüye tabi olmadan, gizli işleri çıkarır..
Semalara yükselir gider.. Oradaki meleklerle ayrı ayrı dillerle konuşur..

Semalara yükselme işi iki çeşittir**..**

BİRİNCİSİ: Rahman suret üzerine yükselme olur..

Bir kimse.. Bu müstakim yoldan yükselir; giderse.. FİKİR noktasından büyük merkezine varır. Onun kıvamlı hattında cevelân eder..Saklı tecelliye ulaşır; zafer bulur..

Bu tecellinin adı: Saklı duran incidir.. Ama:

— «Gizli kitapta..»(56/78)

Öyle bir kitap ki:

— «Pek temiz olanlardan başkası ona el süremez..» (56/79)

Bu bir isimdir ki: Kâf ile nun arasına sığdırıldı..
O ismin müsemması ise:

— «Onun emri bir şeyi dilediği zaman:
— Ol..
Demektir..
O dem olur..» (36/82)

Bu inceliğe yükselten miracın merdiveni: Şeriatın sırrıdır; bir de hakikat**..**

İKİNCİSİ: Bu, al büyüdür ki, hayal ve tasvir gücüne yerleştirilmiştir..
Batıl ve yalan perdesi altında hakta gizlenmiştir..
Burası hüsran miracıdır.. Şeytan sıratıdır..
Hizlan seviyesine kadar götürür..
Bunu şu âyetteki mana ile anlatabiliriz:

— «.. bir serap gibidir ki, susamış onu su sanır.. Oraya vardığı zaman bir şey bulamaz..» (24/39)

Nur ateş olur.. Karargâh ölüm saçar..

Ancak.. Bütün bunlara rağmen; Allah elinden tutar; teyid ettiği latifeye çıkarırsa.. Bu manada makamdan ikinci bir miraca çıkar..

Allah'ı yanında bulur..
İşte o zaman: Hakkın karargâhını bilir..
Ve.. Sadakat makamında; batıl yoldan ayırd eden hali anlar..

Hâsılı**:** Bir kimse gidişini anlatılan yola uydurursa.. ilâhî hükmün emrine girerse .. Hesabını kendisi tamamlamış olur..

Amma, bu durumunu ihmal ederse**..** Bu ihmal kararı üzerinde kalır giderse**..** Tabiat elbisesi üzerine ateşini körüklemiş olur.. Dolayısı ile, helâke gider**..**

Sonra.. O ateşin dumanı âlâ ruhunun burnuna kadar gider.. Dolayısı ile, onu da öldürür..

Bundan sonra, artık: Hidayet yolunu bulamaz..
Bundan sonra, artık: Ümm'ül – kitab'ın manasını anlayamaz..
Bundan sonra: Bütün telakkisi cemal manalarındandır**..**
Ya da: Kemâl çeşidi işlerdendir**..** Bu aldıkları ile, dalâlette zay olur gider**..**

Bu hal içinde; her nekadar muhal olan şeyler onda zuhur bulur ise de**..** Yine: Hakka dönmesi imkânsızdır**..**

Bunların durumu, şu âyet-i kerime ile anlatılır:

— «O kimseler ki: Çalışmaları dünya hayatında iken gitmiştir.. Ama onlar, halâ iyi iş yaptıklarını sanırlar..» (18/104)

Bir zamanlar ben, bu denizin ummanında boğulacaktım.. Sonsuz tehlikeli derinliğinde dalmıştım..

Bu hal, bana bir samâğ âlemi esnasında geldi.. Ben, o gün bir topluluğa katılmıştım..

Yeri: Zebid şehri idi..

Yıl: Yedi yüz yetmiş dokuz idi..

Bu semağ topluluğu, Kardeşimiz şeyh Ârif Şehabeddin Ahmed Ridad'ın evinde olmuştu..

Şeyhimiz, üstaz-ı dünya, kâmil kutup, Muhakkık Fazıl, Ebü'l-Maruf Şerafettin İsmail b. İbrahim Cebertî de; o gün, o semağ meclisinde hazır bulunuyordu..

O halimde ben; en yüksek sesle bağırdım:

— Allahım helâke götüren ilimden sana sığınırım.. Ya seyyidî bana yetiş yetiş..

Bu semağ meclisinde Hazret-i Şeyh tam bir ittila ile beni gözetiyordu..

Amma işi tam bilen birinin gözetmesi gibi gözetiyordu..

Ve.. Allah-ü Taâlâ onun bereketi ile, beni kavim miraca getirdi..

O kavim mirac ki: Tam sırat-ı mustakimdir.. Allah'ın yoludur..

Ve.. Allah'ın yolu şu âyetle anlatılır:

— «Allah'ın yolu odur ki; semadakiler ve yerdekiler onun içindir.. Ayık olunuz.. Bütün işler Allah'a varır..» (42/53)

Anlatılan iki mirac arasında bir incelik vardır..

İnceliği nisbetinde; bir büyüklüğe bir şerefe sahiptir..

Burada onları anlatmaya kalksak; ya da, irfan duygusu yokluğundan dönüp gelenin halini anlatsak, denizde boğulup giden ve nuru ateşine nakşolan evliyanın halini şerhe kalksak, çok çok açılmamız lâzım gelir..

Şerhin sayısı çoğalır.. Kalemin yazısı uzar..

Kasdımız kısadan anlatmaktır.. Ne bahsi uzatıp gitmek, ne de çok çok anlatmak istiyoruz..

Biz, yine yolunda olduğumuz bahse dönelim..

Yani: FİKİR bahsine..

Bilesin ki..

Allah-ü Taâlâ, Resulullah'a S.A. nisbet edilen FİKR'İ Hadi, Reşid isminin nurundan yarattı..

Ve ona, Mübdi, Muid ismi ile tecelli eyledi..

Bundan sonra: Bais, Şehid ile ona nazar eyledi..

FİKİR, anlatılan güzel isimlerin sırlarını özünde toplayıp anlatılan yüce sıfatların libası ile âlem içinde zuhura başlayınca: Allah-ü Taâlâ, Resulullah'ın S.A. FİKR'inden; yer ve semavat meleklerinin ruhlarını yarattı..

Ve.. Onları: Âla ve esfellere vekil olarak gönderdi..

O demden beri, âlemler onlar tarafından korunur.. Bu meleklerin mülâhazası sürdükçe de korunma devam edecektir..

Amma malum ecel geldiği, kesin verilen emrin günü geldiği zaman.. Allah-ü Taâlâ bu meleklerin ruhlarını kabzeder..

Bu kabız sonunda, onları gayb âlemine nakleder..

İşte o zaman: İşler birbirine girer..

Semavat, içindekilerle birlikte yere düşer..

İş âhirete döner..

Tıpkı: Zâhirî lafızların manalara yöneldiği gibi..

Bu işaretleri anla.. Bu ibarelerdeki sırrı çöz..

Bunları yap; ve.. Gizli sırların hazzını al.. Mevhum sırları örten perdeleri kaldır..

Anlatılan sırlara muttali olur; bu nurların aydınlığında yürümeye başlarsan.. Hallerini yazılan ibarelerin altında sakla.. Bu işaretlerin mührü altında koru..

Amma ifşa etme.. Çünkü: Sırrı ifşa ihanettir..

Her kim sırrı ifşa ederse.. emanet sevabına nail olmaktan mahrum kalır.. Melâike-i kirama katılmasına ramak kalmış iken, avam mertebesine döner..

İşbu sırrı ifşa, hiçbir işe yaramaz.. Duyanın ancak dalâletini artırır..Muhatabı illet eder; kayda bağlar..

Allah.. Hak söyler..

Bu yolla hidayeti nasib eden Allah'tır..

57. BÖLÜM - H A Y Â L

Bu HAYÂL, bütün âlemlerin heyulâsıdır..

HAYÂL, hayat sayılır âlemin ruhuna;
HAYÂL, asl-ı hayat, âdemoğlu da ona..

Varlık HAYÂL oldu ancak onun yanında;
Ki HAYÂL azim gücüyle gelir yadına..

Canlı zuhuru budur kendi canımızda;
Şuna benzer: Girer yatanın rüyasına..

Onun zuhuru budur kendi canımızda;
Baki kalan bir aslı var takılır ona..

Canlıya aldanma ki o bir HAYÂL oldu;
Keza parça âlem ve bütün mana..

Öyledir melekût, ceberut bütünüyle;
Keza lahut, nasut ama bilip duruma..

HAYÂL kadrini düşürme gözünden çünkü;
Benzer vücud hâkimin öz hakikatına..

Lâkin bu HAYÂL, tüm görülünce aslında;
İki kısımdır, ammâ tam keşfi bulana..

Biri bekaya suret verir, kalan ise;
Helâki gösterir, devam sözü yok ona..

Anla işaretimizi, çöz remizleri bir;
Lâkin, kaim kitabı bir asıl kıl buna..

Kork anlayışından hidayeti atanın;
Uy Haşimî Nebi ne getirmişse sana..

Kasdım yoktur gayrı, ancak şu oldu kasdım;
Getirdi onu Resul, yol yoktur kitmana..

Yüce risaletime temel atmadım ki;
Ben hizmetçi olmuşum onun yoluna..

Gelince sana bir şey anlaşılması zor;
Çıkarırsın acemice söylenmiş mana..

Bırak onu, sığın ilâha, öyle dur al;
Neyse gelen Resulullah yolunda sana..

Salât olsun ona, yakin nuru açtıkça;
Daima şek gecelerini onun namına..

Bilesin ki..
Allah sana başarı ihsan eylesin..
HAYÂL, vücudun aslıdır.. Onda bulunan zat ise.. Mabudun zuhur kemâlidir..
Hele Hakka itikadına bak..
Ona olan itikad durumunu görmüyor musun?..
Yüce Hakkın kendine has isimleri ve sıfatları var..
Yüce ve sübhah olan Allah'ın; sendeki itikad mahalli neresidir?.. Nedir?..
O: HAYÂL'den başka bir şey değildir..
İşte.. anlatılan mana icabı olarak:
— Onda bulunan zat ise.. Sübhan olan yüce mabudun zuhur kemâlidir..

İşte.. Yukarıda anlatılanları anlarsan; sana şu mana zahir olur: HAYÂL, bütün âlemin aslıdır..
Sebebine gelince: Cümle eşyanın aslıdır..
Bu manada onun en kâmil zuhuru ise.. anlatılan aslın kendi mahallinde olabilir..
İşbu mahalli ise.. HAYÂL olmuştur..
Anlatılan durum şunu tesbit etti**:** HAYÂL, baştan sona, bütün âlemlerin aslıdır..
Görmez misin ki: Resulullah S.A. efendimiz, bu his âlemini uyku saydı..
Uyku ise HAYÂL sayılır..
Şöyle buyurdu:

— «İnsanlar uykudadır.. Öldükten sonra uyanırlar..»

Şu demektir:
— Onlara; dünyada, bulundukları hal üzere iken, hakikatler zâhir olur..
Ve o zaman anlarlar ki: Uykudalar..
Bunun manası:
— Ölümle, tam bir intibah, yani: Uyanıklık hâsıl olur..
Demek değildir..
Sebebine gelince: Gaflet Allah tarafından gelir; berzah ehlini, mahşer ehlini, cehennem ehlini, cennet ehlini sorar..
Taa, cennet ehlinin çıkacağı tepede: Yüce Hak onlara tecelli edinceye kadar oraya çıkarlar ve yüce Allah'ı müşahede ederler..
Burada sözü edilen gaflet, uykudur..

Hâsılı: Bütün âlemlerin aslı HAYÂL olmuştur.. Dolayısıyla ile; onlardaki şahısları HAYÂL bağlar..
Âlemlerin hangisinde olursa olsun; bütün ümmetler, HAYÂL ile kayda bağlanmıştır..

Dünya ehli ise.. dünya ve âhiret işlerini HAYÂL ile kaybederler..

Her iki durumda da; Allah-u Taâlâ ile huzura dalmaktan olan gaflettir..

Bu gaflette olanlar ise uykuda sayılırlar..

Ancak uyanık olan: Allah ile huzurda olan kimsedir..

Allah ile huzuru nekadar ise.. uykudan ayıkması o kadardır..

Berzah ehline gelince: Bunlar da uykudadır..

Ancak, bunların uykusu: Dünya ehlinin bazılarına bakarak, hafiftir..

Bunlar kendilerine ait halle meşgul olup dururlar.. Azapla, ya da nimetle.. durumdadırlar..

Kıyamet ehli de gaflet içindedir..

Bunlar her nekadar; hesap için Allah-u Taâlâ'nın huzurunda iseler de;

Allah ile değil, hesap ile olurlar..

Ancak bunların uykusu, berzah ehlinin uykusundan daha hafiftir..

Cennet ve cehennem ehlinin durumu da böyledir..

Meselâ cennet ehli: Kendilerine gelen nimetlerle olurlar..

Meselâ cehennem ehli: Kendilerine gelen azapla olurlar..

Bütün bu durumları, onlara Allah'tan gaflettir.. Ayıkması olmayan bir uykudur..

Ancak bunlar: Uyku ciheti ile, mahşer ehlinden daha hafiftir.. Ancak bunların uykusu, uyku öncesi gelen uyuklama haline benzer..

Durum yukarıda anlatıldığı gibi olduğundan, âlemlerden her biri; Hak olma ciheti ile**;**Hak'ta bir nazara uğramıştır..

Bu mana yadırganmasın, çünkü: Allah-u Taâlâ varlığın tümü iledir..

Bu mana, şu âyetle daha açık belirtildi:

— «Nerede olursanız olun; o sizinle beraberdir..» (57/4)

Ancak onun böyle oluşu, uyku hali gibidir.. Ayıklık haline benzemez..

Araf ehli ile, kesip ehli - cennetteki tepe – dışında kalanlara da bir ayıkma yoktur**..**

Bunlar, Allah iledir**..**

Ve.. Bunlara nekadar tecelli olursa.. o kadar ayıkma hâsıl olur..

Bir kimseye, bu âlemde, takdir hükmü ile; Allah'tan ayıkma hali gelirse**..** Ki bu: Cennet ehline kesip'te – cennetteki tepe – saklanan cinstendir; işte o zaman: Hak Taâlâ o kimseye tecelli eyler; ayık halinde ona zatını tanıtır**..**

İşbu mana icabıdır ki; bu makamın efendisi şöyle buyurdu:

— «İnsanlar uykudadır..»

Sonra: Ayıktı ve durumu anlayıp bildi..

Şimdi..

Her âlem ehlini bilirsen ki: Kendilerine uyku hükmü verilmiş.. Aynı hükmü bütün âlemlere teşmil et..

Zira onların hepsi HAYÂL'dir..

Ve.. Gerçekten uyku dahi bir HAYÂL sayıldı..

Anla: Varlığın tümü bilâmuhal;
HAYÂL içinde; HAYÂL içinde HAYÂL..

Ayık olan yok, Hak ehlinden başka;
Onlar hep Rahmanla oldular her hal..

Onlar değişiktir ama hilafsız;
Ayık halleri kadar olur kemâl..

Bunlar, işaretlidir yüceliği;
Ötelerdedir bunlara yüce hal..

Erdiler zata sıfatlara tümden;
Ve.. büyüdüler şanında zülcelâl..

Bazen celâlde bulurlar lezzeti;
Bazen lezzet yerleri olur cemâl..

Allah'ın emri lezzet var onlara;
Onlar için, ama zatta Zat-ı Âl..

Aşağıda anlatacağımız cümleler; müşkil mana denizinden inciler dizisidir..

— Ruh..

Tabir edilen garib, yola revan oldu.. Öyle bir âleme vardı ki; oraya:

— YUH.. (Güneşe verilen isimlerden biridir)

Tabiri kullanılıyordu..

O semaya vardığı zaman, hudud kapısını çaldı..

Ona soruldu:

— Sen kimsin, ey aşık yolcu?..

Şöyle dedi:

Ayrı düşen bir aşık.. Beldelerinizden çıkarıldım.. Sizden uzaklaştırıldım.. Birtakım kayıtlara bağlandım, kaldım: Yükseklik, derinlik, en ve boy gibi.. Su, ateş, hava ve toprak zindanına kapatıldım..

İşte.. O kayıtları kırdım; geldim..

İçinde bulunduğum zindandan halâsımı istiyorum.. Her yerden hücuma ve garete uğradım..

Ey Arab-ı Kiram, bu bağlı esirin sizden başka kimsesi yoktur..

Bu sefere çıkan şöyle anlattı:

— Çaldığım kapıdan biri çıktı.. saçına sakalına beyazlık gelmişti..

Şöyle dedi:

— Burası gayb âlemidir.. Buranın konukları pek çoktur.. Güzel ihsanları vardır.. İyi de hazırlık yapmışlardır.. Bir gayeleri vardır; ama kısa vadeli değil..

Durum böyle olunca: Onlara vâsıl olana ve onların huzuruna varana o düşer ki: Onların güzel kıyafetine bürüne**..** Onların süründüğü güzel kokuyu da sürüne..

Bunun üzerine sordum:

— Onların giydiği bu güzel elbiseyi nerede bulabilirim?.. Ya, o güzel Kokular nerede satılır?..

Dedi ki:

— Elbiseler, Âdem'den A.S. kalan semseme çarşısında satılır.. Kokulara gelince, tatlı bir rivayet olan HAYÂL arzında satılır..

Durum üstte dediğim gibidir: Amma ibareyi aksine de yapabilirsin..

Meselâ: Elbiseyi HAYÂL dokumalarından; kokuyu Âdem'den a.s. kalan semseme arzından alabilirsin..

Bunlar ikiz kardeştir..

— Âlem-i gayb..

Adı verilen bu âlemde hiçbir şüphe yoktur..
Bunun üzerine, önce kemâl arzına gittim.. Cemal kaynağına vardım..
Ki buraya:
— HAYÂL âleminin bazı yüzleri..
Denmiştir..
Orada bir zatı aradım.. Ki o: Şanı yüce, üstün makam sahibi, aziz sultan bir kimse idi ve adına:
— HAYÂL ruhu..
Denirdi.. Ayrıca:
Cennetlerin ruhu..
Künyeli idi..
Yanına vardıktan sonda selâm verdim.. Huzurunda durdum..
Selâmımı aldı.. Uzun ömür ve gönül hoşluğu diledi..
Beni övdü..
— Merhaba..
Dedi; iltifat etti..
Bundan sonra ona sordum:
— Ey benim efendim..
— Âdem'den a.s. kalan semseme..
Tabir edilen âlemin manası nedir?..
Şöyle anlattı:
— O, öyle bir latifedir ki, hiç fena bulunmaz.. O öyle bir mahaldir ki; ona ne gece uğrar; ne de gündüz..
İşte.. Allah-ü Taâlâ onu böyle bir mayadan yarattı..
Ve.. Bu tohumu, cümle hamurlara kattı..
Ve onu: Her şeye hâkim kıldı..
Ve onu: Büyüklere de, küçüklere de bir ana kıldı..
İşte biz: Bu kitapta onun tercümanı olduk.. Dolayısı ile, onun namına böyle bir kısım ayırdık..
O , öyle bir şeydir ki: Onda muhal olan caiz olur..
Ve onda: Duygularla görülen şeyler HAYÂL suretinde görülür..
Sordum:
— O hayretengiz âleme yol bulabilir miyim?.. O duyulmamış âleme çıkabilir miyim?..
Şöyle anlattı:
— Evet.. Amma, vehmin kemâl bulup, tamam olduğu; HAYÂL âlemini almak için genişlik bulduğu zaman.. Bu his âlemini müşahede içinde HAYÂL manalarını seçme makamını tuttuğu zaman.. Bir de işareti bilir, noktayı okursan..
İşte o zaman: Bu manaların elbisesi senin için dokunur.. O elbiseyi giydiğin zaman ise.. Bu semsemeden sana bir kapı açılır..
Bunu dinledikten sonra şöyle dedim:
— Ey efendim, ben şart koşulan emir üzerineyim.. Sağlam ahde sıkıca bağlandım.. Keşif ve vücud ile bildim ki; Ruhlar âlemi daha zâhir ve daha kavi.. Amma âlem-i histen.. Amma zevk şuhud âleminde..
Bunun üzerine inledi.. Sonra eli ile bir işaret etti..
.. Ve ben: Kendimi semseme arzında buldum..

Öyle bir yer ki temiz misk olmuş taşı toprağı;
Cevahirden cümle kubbeleri bahar yaprağı..

Orada: Ağaçları da söz atıp kelâm eder;
Evlerin basamağı dahi bilir konuşmağı..

Taamında bulunur lezzetin bütün çeşidi;
Oranın şarabı hayat suyudur Hak kaynağı..

Orası cemal doludur amma suret görünür;
Şarabı başardı nice susuzu kandırmağı..

Meva cennetinden bir nüshadır o kimseye ki;
Burada hali hoştur, bilir ondan haz almağı..

Kadir kudret sırrıdır görünür o kimseye ki;
Hesabını şaşırmaz vardır işten anlamağı..

Bilinen bir sihir değildir hiç; ancak o: Suyu;
Sonra.. ateşiyle havası ve yangın toprağı..

Bu haliyle asıldır. Sihir fer'idir kazaya;
Amma icabet eder bilene sihir yapmağı..

Çıkarır kahraman kişi ondan neyse muradı;
Ve.. bilir onun perdesini gözlere açmağı..

Görünür o demde her şey himmet gözüne parlak;
Mümkine kurulur öteler içre sevgi bağı..

Orada nas iki bölüktür: Eren, necat bulan;
Nisabı tamsa, kurar zekâtta kemâl otağı..

Ve.. helâk olan saadeti şekavete satıp;
Tutuldu, yanıldı; geldi hicabın yoğun ağı..

O Âdem'in kızkardeşi, ya da sırrının kızı;
Bütün nesepler Âdemin, amma onun oymağı..

Tümden fena bulur, Âdem'inki bakidir şöyle;
Lütuf üzere.. uzar kaderin hüküm yumağı..

O bir hurma ağacı zâhir oldu şu meyveden;
Ki adı: Âdem.. o kızdır kalanın barınağı..

İnsan: Ona icabet eder çağırırsa bir gün;
İnsan: Çağrıya cevap alır neyse soracağı..

HAYÂL değil; hele his hiç değil bu sözlerim;
Dediklerim açıktır, doğrudur yok gayrı bağı..

O, hayretengiz âleme girdim.. Oranın görülmemiş güzel kokularından süründüm..
Sonra.. orada, nice garip şeyler gördüm..
O gördüklerimin hepsi tuhaf bir zarafet taşımaktaydı..
Öyle şeylerdi ki: Hatıra getirilmeleri imkânsızdı..
Kaldı ki, onların bu his âleminde görülmeleri de zordur.. Hatta, HAYÂL âleminde bile görülmeleri imkânsızdır..

Bunları gördükten sonra, mevcud gayb âlemine geçmeyi istedim..
Bu niyetle, ilk delilim zata gittim..
Onu ibadetten incelmiş, bir rikkat kesbetmiş halde buldum..
Zayıflamış bir HAYÂL gibi olmuştu..
O kadar zayıflamıştı ki: Onu farz-ı muhal kabilinden bir saydım..
Lâkin kalbi kavi, himmeti iyi, satveti ve azmi şiddetli, oturuşu kalkışı garip idi..

Bir dolunay gibi parlıyordu..
Ona selâm verdim.. Selâmıma karşılık aldıktan sonra ona şöyle dedim:
— Ben rical-ı gaybın yanına girmek istiyorum.. Onların yanına varma şartlarını yerine getirdim.. Bundan şüphen olmasın..
Şöyle dedi:
— İşte şimdi duhul zamanıdır.. Vüsul zamanıdır..
Bundan sonra, kapı halkasını çevirdi.. kapı açıldı.. Girince kapandı..
Bir şehre girdim.. Oranın öyle acaib bir arzı vardı ki..
Eni alabildiğine geniş, boyu alabildiğine uzundu..
Oranın ehline gelince**;** Allah-u Taâlâ'ya karşı en fazla irfan duygusuna sahip olan kimselerdi**..** Aralarında gafil olan hiç kimse yoktu..
Oranın arzı, saklanan beyaz inci gibi idi.. Seması da yeşil zeberced idi..
Oranın yerlileri Arab-ı Kiram idiler..
Ve.. Onların içinde sultan: Hızır a.s. idi..
Neyim varsa.. Önüne serdim.. Diz çöküp önüne oturdum..
Bundan sonra selâm verdim..
Yakın bir yoldaşa yapıldığı gibi, beni saygı ile karşıladı..
Birlikte oturulan bir nedim gibi, beni nedimliğe aldı..
Ve bana bir makam açtı.. Sonra şöyle dedi:
— Söz kabilinden neyin varsa, bana anlat..
Hemen söze başladım:
— Efendim, senin yüksek durumunu soracaktım.. Engelli, hakkında çeşitli söz edilen şanını anlamak istiyorum.. Bu bapta halk tereddüde düşmüştür..
Bunu dinledikten sonra şöyle anlattı:
— Ben, yüce bir hakikatım.. Rakika-i Mütedaniye benim..
Ben**,** varlık insanının sırrıyım..
Batın mabudun aynı benim..
Ben**,** hakikatler mekânıyım**..**
Rekaik dalgası benim..
Ben, lâhutî şeyhim..
Ben, nasut âlemini koruyanım..
Her manada surete girenim**..**
Her tegânnigâhta açığa çıkarım..
Her surette yaratılırım..
Her surede âyet olarak belli olurum..
İşim: Hayret verici batınî şeylerdir..
Halim: Görülmemiş garip haldir..
Mekânım**:** Kaf dağıdır**..**
Mahallim**:** Araftır..
Ben: İki deniz arasında dururum..
Eyne denizine dalan benim.. Kaynağın kaynağı sudan içerim..
Ben, lâhut denizinde; balığın deliliyim..
Ben, fidanın sırrıyım.. Gencin hamiliyim.. Zâhir Musa'nın muallimiyim..
Ben, evvelin ve âhirin noktasıyım..
Ben**,** cami ferdin kutbuyum..
Ben parlayan nurum..
Ben ışık saçan mehtabım..
Ben, kesin sözüm..
Ben, özlerin hayret ettiğiyim..
Ben, taliplerin arzusuyum..
Ve.. Bana hiç kimse vâsıl olamaz; hiç kimse yanıma gelemez..
Amma İNSAN-I KÂMİL müstesna**..** Vuslatı bulan ruh müstesna..
Bunun dışında kalana gelince.. makamın onun çok ötesindedir.. Bu, benden bir haber alamaz.. Benden bir iz göremez..

Bunlara, bazı itikad suretleri peydah olur.. Bu itikad, kullarının birinin sureti de olabilir..

Böyle olunca: Benim ismimle isim alır.. ismimi yanağına yazar ad olur..

Onu görüp yanılan cahil: Hızır isimli kimsenin o olduğunu sanır.. Halbuki o nerede?.. Ben neredeyim?..

Benim koca kabım yanında, onun küçük tası nedir ki?..

Meğer ki o: Denizimden bir damla ola..

Meğer ki o: Asrımdan bir an ola..

Bu durumda o**:** Onun hakikatı**,** incelik taşıyan hallerimden biridir.. Onun gittiği yol ise.. Çeşitli yollarımdan bir yoldur..

Bu manada: O aldatan yıldız; yine benim..

Onu dinledim; tekrar sordum:

— Sana vâsıl olanın; sahana inenin alâmeti nedir?..

Şöyle anlattı:

— Onların bazıları, Âdemoğludur..

Bazıları ruhlar âleminden gelir..

Ancak onlar, çeşitli yönleri ile altı kısma ayrılır:

BİRİNCİ KISIM: En değerlisi bunlardır.. Kemâl yönüyle, en olgunu bunlardır.. Efrad makamına ulaşan evliya bunlardır**..**

Bunlar, peygamberlerin izinde yürürler.. Âlem-i ekvandan kaybolmuşlardır..

Gayb âlemine geçmiş; adı:

— Rahmanın istivagâhı..

Olan makama varmışlardır..

Bunlar, bilinmezler.. Vasıfları da edilmez..

Durum anlatıldığı gibi olmasına rağmen; bunlar: Âdemoğlu, cümlesindendir..

İKİNCİ KISIM: Bunlar, manaların ehli ve anın, zamanın ruhlarıdır..

Velî zat, bunların suretlerine girebilir..

Girdiği bu surette: İnsanları, zâhir ve batın yönüyle kemâle erdirir..

Ama, onların hayırlarına..

Onlar ruh gibidirler; amma, kalıp şekline bürünmüşlerdir..

Böyle oluşları**:** Gözde suret bulan mümkin kuvvet sebebi iledir**..**

Bunlar, şuhud âleminden sefer etmiş; gayb varlığı fezasına vâsıl olmuşlardır..

Böyle olunca: Onların gaybı şehadet olmuştur.. Nefesleri ibadet olmuştur..

Bunlar: Yeri ayakta tutan sütunlar menzilesindedir..

Farzı ve sünneti edada kaimdirler..

ÜÇÜNCÜ KISIM: Bunlar ilham melekleridir.. Sebeplerin melekleridir..

Evliyaya yol gösterirler.. Safi kulları konuştururlar..

Bu duygular âleminde görünmezler..

Kendilerini avam insanlara tanıtmazlar..

DÖRDÜNCÜ KISIM: Bunlar, belli mevkilerde münacat ricali sayılırlar.. Amma, devamlı..

Kendi âlemlerinden çıkarlar; ama bilindikleri yerin dışında bulunurlar..

Bu duygular âleminde, sair insanlara da gözükürler..

Safa ehli zatlar, bazen bu sancak altına girer halka gayb işlerini söyler.. Ve onlara gizli hallerden haber verir.

BEŞİNCİ KISIM: Bunlar, ıssız bölgelerde, çöllerde bulunurlar, seyyardır.. Gezerler..

Bunlar, Âdem soyundan kimselerdir..

İnsanlara görünür; sonra kaybolurlar.. Konuşurlar; sorulara cevap verirler..

Bunlardan çoğu; dağ başını mesken tutar..

Yaylalarda, vadilerde, ırmak kenarlarında kalırlar.. Yine bunlardan imkânı olan, şehirlerde mesken tutar..

Makamları güzeldir..

Ancak, şevk duyulacak ve dayanılacak bir makam değildir..

ALTINCI KISIM: Vesvese değil; hatıralara benzerler..

Bunlar, tasavvuf anası ile, fikir babasından doğmuşlardır..

Bunların sözleri, bir dayanak değildir.. Bunlar gibi olunmaya teşvik olmaz..

Bunlar hata ile sevap arası olurlar..

Bazan, keşif ehli olur.. Bazen da hicap ehli olurlar..

Allah.. Hak söyler.

Bu yola hidayeti nasib eden Allah'tır..

Ana kitap onun katındadır..

58. BÖLÜM - SURET-İ MUHAMMEDİYE

FASIL: 1

O suret, öyle bir nurdur ki:

Allah-ü Taâlâ, cenneti de cehennemi de ondan yarattı..

Orası öyle bir makamdır ki: Azap ve nimet tadı onda bulunur..

Öyle güzel nurlar ki kalbde daima parlar;
Güneş gibidir doğarken, örtülüdür onlar..

Hakk'ın zuhuru oldu ama ârif katında;
Hiç saklı duramazlar tecelliler saçarlar..

Kalbde kuvvetler var, adı olmuş: Musavvire,
Ne var ki onda toplanmıştır tümüyle sırlar..

Sayıldı onlar, huld cennetinden bir numune;
Köşk olarak, hayal sahasında boy salarlar..

Verir türlü meyve mayhoşunu tatlısını;
Ağacında cennetin akik gibi parlarlar..

Halikın yaptığı neler var orda bilinmez;
Şu hakim müstesna, baş eğdi önünde kullar..

Onlar mahluk ama Halikına olmuş ayna;
Hükümde dağınıktır ama öze yakınlar..

Düşük görünür, ancak Allah katında yüce;
Açılırlar insanlar sır dahi olsalar..

Onlar aciz görünür mahluk olduklarından;
Ölü gibi, kuvvete boyun eğip dururlar..

İnsana ancak onlar ferah getirir zira;
Zâhir halinde onu hüzünler kovalarlar.

Akıllı kanmamalı onların süs ağına;
Olmamalı onlara hırs yollu sarılmalar..

Eğer diri olsalardı bakardın onlara;
Vuslattalar insanlardan kopuk sayılırlar..

İşbu sözler, nüktemizin üstünde kabuktur;
At kabukları, sana fayda sağlayamazlar..

Sözle geldi dile, hele bak bu hikmetlere;
Gizli yoldan ama, mana güneş gibi parlar..

Bilesin ki..

Allah-ü Taâlâ sana marifeti yolunda başarı ihsan eylesin..

Ve.. Seni zatına yakınlardan kılsın..

Allah-ü Taâlâ, Muhammedî suretleri: Bedi, Kadir ismi nurundan yarattı..

Mennan ve Kahir ismi ile de, ona baktı..

Bundan sonra: Latif, Gafir ismi ile ona tecelli etti..

İşbu tecelli anında; SURET-İ MUHAMMEDİYE o tecelli icabı ikiye bölündü.. İki kısma ayrılır gibi bir hal aldı..

Allah-ü Taâlâ sağa düşen yarısından, cenneti yarattı.. Burası, nimet sahiplerine saadet evi oldu..

Sola düşen yarısından ise.. cehennemi yarattı.. Burayı dalâlet ehli şakilerin yuvası yaptı..

Cennetleri yarattığı kısım; Mennan ismi ile bakılan kısımdır.. O: Latif tecellinin sırrıdır.. Bütün kerimlerin mahalli orasıdır..

Allah-ü Taâlâ'nın ateşi yarattığı kısma gelince: Kahir ismi ile ona bakılmıştır..

Ve bu: Gafir ismi tecellisinin sırrını saklar..

Bura enlinin, sonunda hayra kabulüne işarettir..

Nitekim Resulullah S.A. cehennemden haber verirken şöyle buyurdu:

— «Cebbar, ayağını cehennemin üzerine koyunca cehennem şöyle der:
— **Yetti yetti..**
Bundan sonra cehennemde kereviz otu biter..»

Anlatılan hadis-i şerifteki mana sırrı şudur:

Allah-ü Taâlâ, cehennem ehli için azabı yaratınca onlarda, bu azaba dayanacak gücü de yarattı..

Böyle olmasaydı: Helâk olurlardı, yok olurlardı.. Azaptan da kurtulurlardı..

Durum böyle olunca: Kendilerine gelen azaba dayanmaları için, kuvvet yaratılması gerekli oldu..

Böylece: onun azap cezasını tadarlar..

Bu durumu, şu âyet-i kerime ifade eder:

— «Derileri yanıp, piştikçe; azabı tadıp durmaları için, onların derilerini yeniden değiştiririz..» (4/56)

Burada derilerin değiştirilmesi: Onlarda olmayan yeni bir kuvvetin gelmesidir.. Böyle olunca; Onlar, içlerinden şöyle derler:

— Belki de, bize şöyle şöyle bir azap olunacak..

Bu durumu, azabı tatmaları için, kendilerine gelen yeni kuvvetten anlarlar..

Allah bu duyguyu onlara verir; anlarlar.. Sonra azap gelir; azap olunurlar..

Onların içinde olan bu keşfi; kendilerine olan bir azap müjdecisi gibidir..

Böyle olması, onlara ihanet üzerine ihanet olur..

Nitekim, aynı şekilde, cennet ehli de, nimet gelmeden önce, nimetin müjdesini alırlar..

Sonra..

Cehennem ehlinden bir azap gidip, diğer azap gelince, kendilerine verilen ilk kuvveler ayrılıp gitmez..

Çünkü o: İhsan eliyle kendilerine verilen bir hibedir.. Hak Taâlâ hibesinden dönmez..

Azaba gelince: Kahır eliyle gelmiştir..Onu değiştirmesi, yerine yenisini getirmesi hakkıdır..

Böylece onlar: Her azapta yeni bir kuvvet kazanırlar..

Taa, kendilerinde hibe yollu bulunan kuvvetler, ilâhî bir kuvvet eseri zâhir oluncaya kadar..

O kuvvet zâhir olunca, onları çeker götürür..

İşte o zaman: Cebbar olan Allah kademini ateşe basar..

Hak sıfatları bir kimsede zâhir olduktan sonra, ona şekavet gelmez artık**..**

Bilesin ki..

Cebbarın onlara zuhuru, sözü edilen ilâhi kuvvet sayesinde olmuştur..

Ki bu kuvveti onlara göstermiştir: Bu gösterme ise.. her şeyde vuslat sebebi olan bir münasebet icabıdır..

İşte.. Anlatılan mana icabı olarak, Yüce Hak kademini ateş üzerine koyar..

Ve o zaman: Ateş zelil olur; boyun eğer..

Nitekim bu mana; ateşin:

— «**Yetti yetti..»**

Demesinden anlaşılır..

Anlatıldığı gibi bir söz: Zillet halinden gelen bir sözdür.. Ama izzet kahrı altında..

Ve.. O zaman azap gider..

Bilesin ki..

Ateş vucüdda aslî bir varlık olmayınca, işin sonunda zail olup gider..

Bu işin inceliği şu manaya dayanır: Ateşin yaratıldığı sıfat mesbuktur..

Mesbuk ise.. Sabıkın bir dalıdır..

Bu mana:

— «Rahmetim gazabımı sebkat etti..»

Cümlesinin manasıdır..

Bu durumda asıl olan sabıktır.. Mesbuk ise.. Onun bir dalıdır..

Hele rahmetin durumuna bir bak ki: Önden sona, varlığa hükmünü geçirir.. Onun öyle oluşu, asıl oluşundan ileri gelir..

Amma gazap böyle değildir.. O hükmünü önden sona varlığa geçiremez.

Kaldı ki: Allah-ü Taâlâ mahluku yoktan yaratmıştır.. Böyle yaratışı ona rahmeti icabıdır.. Gazabından ötürü değildir.. O bir günah işlememiştir ki:

Gazaba hak kazansın..

Hele bir bak Sübhan olan Allah şöyle buyurdu:

— «Rahmetim her şeyi kapladı..» (7/156)

— Gazabım her şeyi kapladı..

Buyurmadı.. Çünkü o: Eşyayı zatından rahmet olarak yarattı..

İşte.. Bu işaretten anlaşılıyor ki: Gazap varlığın sonuna kadar gidemez..

Bu manada bir sır var ki, şöyledir: Rahmet, zata bağlı bir sıfattır..

Yani: Sübhan olan Allah'ın zatına..

Gazaba gelince: Zata bağlı bir sıfat değildir..

Hele bir bak ki:

— Rahman ve Rahim..

Adını aldı; ama:
— Gadban ve gadub ..
Adını almadı.. Zira gazap adaleti icab ettiren bir sıfattır..
Adalete gelince: İki iş arasında verilen bir hükümden ibarettir..
Âdil ismi: Onun bir sıfatının ismidir..
Rahman ismi ise.. Onun zat ismidir..
Gaffar ismine bir bak.. O: Rahmetin icab ettirdiği nimete ait zuhur yerlerinin ilkidir..
Nitekim o, sıfata geldi:
— Gafir, Gaffar ve Gafur..
Dendi..
Kahir ismine gelince.. Ki o da: Cezaya ait zuhur yerlerinin ilkidir.. Ki adaletin icabıdır.. Bunda ancak iki sıfat bulunur.. Meselâ: Kahir ve Kahhar.. Kahur sıfatı gelmedi..
Bütün bu anlatılanlar, Rahmetin gazabı geçmesinin sırrıdır..

Bilesin ki:
Ateş vücutta geçici bir şey olduğundan; zevali caiz oldu..
Anlatıldığı gibi olmasaydı; zevali muhal olurdu..
— Ateşin zevali..
Demek:
— Kendisinden yakıcı kuvvetin gitmesi..
Demektir.. Bu durumda onun melekleri de geçip gider..
Ateş melekleri gidince de: Nimet melekleri gelir..
Nimet meleklerinin gelişi ile, o ateş yerinde kereviz otu biter..
O ot yeşildir..
Cennette renklerin en güzeli ise.. Yeşildir..
Böylece durum değişiyor; önce cehennem olan şey, nimete çevriliyor.
Nitekim bu mana, İbrahim a.s. peygamberin kıssasında anlatıldı..
Allah-ü Taâlâ onun ateşine şöyle buyurdu:

— «İbrahim'e serin ve selâmet ol..» (21/69)

İşte o zaman, orada reyhanlar bitti.. Bahçeler oldu..
Ama yer değişmedi. Olduğu gibi kaldı..
Amma ateşi gitti..
Bu durumu şöyle anlatabilirsin:
— Ateş gitmedi.. Ancak azab elemi rahata çevrildi..
İşte**,** kıyametin cehennemi de böyledir..
Bu durum için, istersen şöyle diyebilirsin:
— Cebbar kademini bastıktan sonra, cehennem zail olup gitti..
Ve.. İstersen: Şöyle diyebilirsin..
— O hali üzere baki kaldı.. Ancak cehennem ehlinin azabı rahata çevrildi..
İşte.. Durum bundan ibarettir..

Dünya hayatındaki nefsanî tabiatı**;** anlatılan duruma benzetebiliriz..
Bir kimse**,** Hakk'ın cezbesine kapılır**;** mücahede ve riyazetle tezkiye yolunu tutarsa.. Cehennem ateşi için anlatılan durum, bu kimsenin haline uyar..
O zaman:
— Nefsanî tabiat yok olup gitti..
Dersen, doğru söylemiş olursun..
— O, ilâhî nurların tezkiyesi altında kapalıdır..
Dersen; bu sözünde de sadık olursun..

Sonra…
Mücahede ve riyazetler**..** Ayrıca bunların benzeri meşakkat yollu işler**..** cehennem ehlinin kıyamet günü uğrayacağı şiddet ve azap yerine geçer..

Ayrıca, âhirette azabın çeşitli oluşu, fazlası noksanı ile; burada yapılacak riyazat, mücahede ve nefse muhalefet durumları misal gösterilebilir..

Amma nefsanî tabiatın tezkiyesinde yerini bulan kimse için..

Kaldı ki: Tabiî nefse tam manası ile yüklenmedikten sonra.. Zail olmaz.. çok çok yorulmak lâzım..

Amma, tabiî havaya uymayan, tabiî arzular özünde yerleşmeyen için böyle bir durum yoktur..

Yani: Şiddetli mücahede ve riyazat yoktur..

Bunun durumu: Az azap görüp sonra cennete çıkarılan gibidir..

Bu ilimleri bana bildiren ruh, şöyle anlattı:

— Devamlı mücahede, riyazat ve muhalefetle zail olup giden bu işler, Allah ehli zatların bir hazzıdır..

Onlar, bu hazlarını şu âyet-i kerimden alırlar:

— «Sizden herkes, cehenneme uğrayacaktır.. Bu durum Rabbına gerekli bir hükümdür..» (19/71)

Onlar, dünyada iken, anlatılan sıkıntıdan sonra, cehennem ateşine uğramazlar..

Böyle olması: Allah'ın onlara bir lutfudur.. İnayetidir..

Böyle yapar ki: İkinci bir defa kuluna azab olmasın.. Ona ikinci bir sıkıntı gelmesin..

Dünyada iken, uğradığı sıkıntılar, âhirette olacak başka bir azaba karşılıktır..

Bu sözümün delili, Resulullah'ın S.A. şu hadis-i şerifidir:

— «**Sıtma her müminin cehennemden hazzıdır..”**

Sıtma, ateşin yerine kaim olunca; sana göre, riyazat, mücahede, nefse muhalefet durumları nasıl olur?..

Halbuki bunlar, her şiddetli şeyden daha şiddetlidir.. Taa.. nefis temizliğini buluncaya kadar, bunların zorluğu devam eder..

Anlatılan mana icabıdır ki; Resulullah S.A. efendimiz, nefisle mücahedeye:

— «**Cihad–ı ekber..»**

Dedi.. Kılıç çalınıp yapılan cihada ise:

— «**Cihad-ı asgar..»**

Adını verdi..

Açık olan şudur ki: Sıtma, düşmanla karşılaşıp, vurup dürtüp, harp etmekten daha kolaydır..

Hâsılı: Anlatılan düşmanla çarpışma zamanlarında hâsıl olan durum; Allah ehline göre,nefisle cihad, ona muhalefet yanında KÜÇÜK CİHAD olmaktadır..

Bilesin ki..

Allah-ü Taâlâ ateşi: Kahhar isminden yarattı.. Ve onu: Celâl isminin zuhur yeri kıldı..

Ve ona yedi tecelli eyledi.. Bu tecellilerden baplar hâsıl oldu..

Bu tecellilerin manaları var.. Şöyle ki:

BİRİNCİ TECELLİ: Bu tecelliyi Müntekim ismi ile yaptı..

Bu tecelli sonunda bir vadi açıldı..

Burada üç yüz altmış bin alt alta çukur vardır..

Bu cehennemin adı: LEZÂ' dır..

Allah-ü Taâlâ bu vadinin kapısını: Masiyet, cürüm gibi zulmetlerden yarattı..

Burası masiyet ehlinin mahallidir.. Bir de, kul hakkı bulunmayan günah ehlinin yeridir..

Bu günah da, kulla Allah arasında kalan iştir..

Meselâ: Yalan, riya, livata, şarap içmek , farz emirleri terk etmek, Allah'ın haram ettiği şeyleri mübah görmek gibi..

Bunlar mücrim kimselerdir..

Allah-ü Taâlâ, bunlar için şöyle buyurdu:

— «**Günahkâr, o günün azabından kurtulmak için şunları feda etmek ister: Oğullarını, karısını, kardeşini, kendisini aralarında barındıran bütün soyunu, hatta yeryüzünde kim varsa hepsini.. Bunları feda etsin ve kurtulsun.. ama olmaz ki.. çünkü o halis alevdir.. LEZÂ'dır.. Bütün bedenin iç uzuvlarını çekip koparandır.. Allah'ın taatından ve zikrinden dönüp kaçanı:**

— Gel gel..

Diye çağırır.. Ayrıca masiyet, günah cinsi şeyleri biriktireni de çağırır..» (70 /11-18)

Bu tabakadakilerin azabı zordur..

Ancak, bütün şiddetine rağmen, bundan sonrakilerin azabına nazaran en hafifidir.

İKİNCİ TECELLİ:

Yani: Cehennem üzerine olan Allah-ü Taâlâ'nın tecellisi..

Bu durumda oraya: Adil, ismi ile tecelli eyler..

Bu tecelli ile, cehennemde bir vadi açılır; adı: CAHİM olur..

Buranın alt alta, yedi yüz yirmi bin çukuru vardır..

Allah-ü Taâlâ bu vadinin kapısını fücurdan yarattı..

Bu fücur şunlardır: Zulüm, taasup, batıl talep, tuğyan..

Burası: Haksız yere, Allah'ın kullarına saldıran, baş kaldıran, mallarını alan, kanlarını akıtan, sövmek, gıybet vb. yollardan halkın namusuna dil uzatan kimselerin yeridir..

Bu vadi, bundan önce anlatılan vadinin altındadır.. Katları da ona bakarak kat kat fazladır..

Nitekim Allah-ü Taâlâ, bu manada şöyle buyurdu:

— «Gerçekten FÜCCAR, CAHİM'dedir..» (82/14)

Burada FÜCCAR şunlardır: Yalan yere yemin edenler, zalimler, insanlara sataşanlar..

Hâsılı: CAHİM zalimlerin meskenidir..

Yani: Haksız yere insanlara zulmedenlerin meskenidir..

Bu tabaka ehlinin azabı: Birinci tabaka ehlinin azabından çok çok şiddetlidir..

ÜÇÜNCÜ TECELLİ:

Allah-ü Taâlâ bu cehenneme tecellisini ŞEDİD ismi ile yapar.. Bu tecellinin sonunda bir vadi açılır..

Bu vadinin adı: ÜSRA olur..

Bu vadinin, **1.440.000** (bir milyon dört yüz kırk bin) alt alta çukuru vardır..

Allah-ü Taâlâ, bu vadinin kapısını şunlardan yarattı: Cimrilik ve çok mal yığmayı istemek.. Kin, hased, şehvet, dünya sevgisi vb. daha nice şeyler..

Anlatılan huylardan kimde varsa.. burası onun meskenidir..

Bu vadi, bundan öncekinin altındadır.. Ve azabı, kat kat ondan şiddetlidir..

DÖRDÜNCÜ TECELLİ:

Burada, Allah-ü Taâlâ cehenneme GAZAB ismi ile tecelli eder..
Ve.. Orada bir vadi açılır..
Bu vadinin adı: HAVİYE olur..
Burası, cehennemin en alt katıdır..
Alt alta buranın, **1.880. 000** (bir milyon sekiz yüz seksen bin) çukuru vardır..
Biri buraya atılır.. Amma, iki çukur arasında o kadar mesafe vardır ki; dünya saatleri boyunca orada yuvarlanır..
Ve.. Saatler biter; yine de ikinci dip çukura varamaz..
Allah-ü Taâlâ buranın kapısını: Nifak, riya, yalancı iddia vb. şeylerden yarattı..
Anlatılan huylardan kimde bir huy varsa.. orada kalır..
Bu manada gelen bir âyet-i kerime şöyledir:

— «Münafıklar, cehennemin en alt çukurundadır..» (4/145)

Buraya: HAVİYE, isminin verilmesi de, anlatılan mana icabıdır..
Bu tabaka, azab itibarı ile, bundan önceki tabakalardan daha zorludur.. Hem de kat kat..

BEŞİNCİ TECELLİ:

Allah-ü Taâlâ bu tecellisini: MÜZİLL, ismi ile yapar..
Bu tecelli sonunda bir vadi açılır..
Bu vadinin adı: SAKAR olur..
Bu vadinin alt alta, **5.760.000** (beş milyon yedi yüz altmış bin) çukuru vardır..
Allah-ü Taâlâ bu vadinin kapısını KİBİRLENME huyundan yarattı..
Allah-ü Taâlâ burada: Firavunlar**,** haksız yere üstün görünüp zulüm yolunu tutanları zillete düşürür..
Allah-ü Taâlâ: GAYYUR sıfatının sahibidir..
Her kim, onun sıfatlarından birine, yahut isimlerinden birine iddia yollu hak etmediği halde sahip çıkmak isterse.. İşler ters döner.. İddia ettiğinin zıddı ile,Allah-ü Taâlâ kıyamet günü ona azab eder..
Anlatılan kimseler de: Yeryüzünde kibre daldıkları, haksız yere yüce Hakk'ın sıfatını takındıkları için: MÜZİLL, ismi ile tecelli eder..
Bu manada gelen âyet-i kerime şöyledir:

— «Sonra.. Döndü.. Kibre kapıldı..» (74/23)

Sonra şöyle dediğini anlattı:

— «Bu, ancak beşer sözüdür.. Ve onu SAKAR'a sokacağım..» (74/25–26)

Daha açık manası şudur:
— Allah'a ibadetten, onun yüce saltanatı karşısında eğilmekten, döndü..
Kibir yolunu tutmaya yöneldi.. Allah'a ibadet etmek istemedi..
Bir iman bağına girmemek için, şöyle dedi:
— Bu bir beşer sözüdür..
O söylesin.. SAKAR cehennemine sokacağım..

ALTINCI TECELLİ:

Burada, cehenneme: ZÜLBATŞ ismi ile tecelli eder..
Bu tecelli sonunda cehennemde bir vadi açılır..
Bu vadinin adı: SAÎR olur..
Bu vadinin **11.520.000** (On bir milyon beş yüz yirmi bin) çukuru vardır..
Burada, her çukur arasındaki mesafe: Dünya ehlinin nüfusu kadar uzundur..

Bu cehennem katının kapısını, Allah-ü Taâlâ şeytanlıktan yarattı..
Bu, bir ateştir..
Tabiat kıvılcımı ile nefis duhanından çıkar..
Bu olanların sonunda: Fitneler olur**..** Gazap meydana gelir.. Şehvet çıkar**..** Mekir, ilhad vb. durumlar hâsıl olur..
Bu anlatılan huylardan biri, bir kimsede bulunursa.. Şeytanlarla beraber anlatılan vadide kalır..
Bu manada gelen âyet-i kerime şöyledir:

— «Biz onları, şeytanlara atmaya yarar kıldık..Ve onlara: SAÎR azabı hazırladık..» (67/5)

YEDİNCİ TECELLİ:

Allah-ü Taâlâ cehenneme, bu tecellisini: ELİM İTAB SAHİBİ ismi ile yapar..
Bu tecelli sonunda, oraya bir vadi açılır..
Bu vadinin adı: CEHENNEM olur..
Buranın, **23.040.000** (yirmi üç milyon kırk bin) çukuru vardır..
Bu çukurlar arasında, senelerin yolu vardır..
Onun sonuna varılması imkânsızdır.. Meğer ki, kudret yolu ile ola..
Ya da, hikmet tertibinden bir durum hâsıl ola..
Başka türlü olamaz..
Kudret durumuna gelince: Sonsuzu, bir sonu var gibi gösterebilir.. Nihayeti olmayan bir şeyi, kolay, sonu varmış gibi ortaya atabilir..
Sonra..
Kıyamet hallerinin her biri, ya da pek çoğu, kudret yolu ile gelmektedir..
Sebebine gelince: Dünya hikmet yeridir.. Âhiret ise kudret yeridir..
Hatta cehennem ehli hallerinden bir hal, ve cennet ehli hallerinden bir hal, sahibini ezelden ebede kadar alıp götürür.. Bunun ne önü bulunur; ne de sonu..
Meselâ: O ezelden ebede kadar uzun görünen mikdar, sayısız bir andan ve bir vakitten ibarettir..
Sonra başka bir şekle girer..
Yani: Allah-ü Taâlâ'nın muradı ne ise öyle..
Burada anlatılan, şaşırtıcı bir sırdır.. Bunu akıl kabul edemez.. Belki de, böyle bir şeye aklın gücü yetmez..
Sebebine gelince: Akıl, hikmet bağları ile bağlıdır.. Keşif ise**..** kudrete bağlıdır**..**
Durum böyle olunca: Anlatılanı ancak keşif sahibi olan anlar..
Sonra..
Allah-ü Taâlâ, bu tabakanın kapısını**,** küfür ve şirkten yarattı**..**
Bu manada gelen âyet-i kerime şöyledir:

— «Kitap ehlinden ve müşriklerden, ebedî cehennem ateşinde kalacaklardır..
Halkın şerlisi bunlardır..» (97/6)

Dolayısı ile, bunların azabı, azabın şerlisi olacaktır..
Çünkü, cehennemin azap işine bir son yoktur..
Kaldı ki bu, âyetin de manasıdır:

— «O gün cehenneme:
— Doldun mu?..
Diye soracağız; şöyle diyecek:
— Daha fazla yok mu?..» (50/30)

Bilesin ki:
Cehennem tabakalarından her tabakada bulunan, o tabaka çukurlarından her birine, ayrı ayrı girip dalmadıkça çıkamazlar..

Ancak, onlardan bazılarının o çukurlara dalışı, Allah tarafından kolay olur.. Bazısına da zor gelir..
Orada olan, cehennemin bütün çukurlarına dalmayı tamamladıktan sonra: Cebbar kademini oraya basar.. Ki bunun manası daha önce hadis-i şerifle anlatıldı..

Burada ince bir sır vardır..
Cebbar'ın kadem basması, herkes için ayrı ayrı olur..
Sonra da, cehennem tabakaları için olur..
Ancak, bu kadem basma işi; bütün sayılarına rağmen bir süre içinde ve bir günde olur..
Böyle olmasına rağmen, bir zaman içindeki bu ayrılığı ve bu farkı cehennem ehli için ilâhî kudret orada zuhura getirmiştir..
Bu durum, akılları hayrete daldıracak bir durumdur..
Ve.. Ancak: İlâhî bir keşifle bilinir..

Sonra..
Allah-ü Taâlâ, bu cehennem maliki hazinleri, şiddet mazharı kıldı..
Çünkü, onun makamı: Şedid'ül – kuva'dır..
Hele Allah-ü Taâlâ'nın cehennem ehline tecelli eylediği işlerin tümüne bir bak..
Onların hepsi: Şiddet manası taşır..
Bu sebeple: Malik için, cehennem tabakalarının tümünde saltanat vardır..
Bu sebeple cehennemin hazinedarı, saklayıcısı ve koruyucusu olmuştur..
Azap meleklerine gelince: Şiddet hakikatinin inceliklerinden meydana gelmişlerdir..
Nitekim, bu manada gelen âyet-i kerime şöyledir..

— «Onlara memur edilen, sert ve şiddetli melekler vardır..» (66/6)

Sonra.. Bilesin ki..
Cehennem ehli, cehennemin bir tabakasından onun gayrı bir tabakaya naklolunurlar..
Azabı hafiflesin diye, alt tabakada bulunan üst tabakaya çıkarılır..
Azabı şiddetlensin, diye üst tabakada bulunan alt tabakaya indirilir..
Bütün bunların oluşu: Allah'ın dilediği kadardır..
Yani: Cehennem ehlinin azabının artması ve azalması babında ne muradı varsa öyle olur..

Cehennem ehlinin sayılamayacak kadar çok halleri vardır..
Hepsi de hayret verici şeylerdir..
Eğer:
Her tabakada bulunanları, onların çeşitlerini, her çukuru dolduran kimseleri;
Bunlara tevkil edilen melekleri ve çeşitlerini anlatma yolunu tutsak..
Şayet:
Mümin olduğu halde, zâhirî bir cürüm işlemediği halde bunların arasına:

— "Özellikle, zalimlerden size sıçrayacak fitneden sakınınız..» (8/25)

Âyet-i kerimesi sırrı icabı, düşeni anlatmaya başlasak..
Bir de: Bunların dışında; cehennem ehli tabakalarından olduğu halde**;** ilâhî kudretle: Müminlerin dahi dünya hayatında eremedikleri**,** hakikatı bulanları anlatmaya kalksaydık**..**
Nice ciltler dolardı..
Nitekim ben, Eflatun'la buluştum.. Zâhir ehli onu: Kâfir sayar..
Ve onu: Gayb âlemini nurla, aydınlıkla doldurmuş gördüm..
Ve onu: Öyle bir makam tutmuş gördüm ki; evliyadan hiç birinde öyle makam görmedim.
Ona sordum:

— Sen kimsin?..
Şöyle anlattı:
— Ben zamanın kutbuyum.. Zamanların birinci geleniyim..
Hâsılı: Buna benzer daha ne acaib ve garaib işler gördük.. Ancak, onların hiç birini ifşa şart değildir..

Burada, sana nice sırları işaret ettik..
Hem de, çok çok..
Bizim için, bu dilin dışında nekadar anlatmak mümkünse o kadarını anlattık..
Durum böyle olunca, hitaplardaki kabuğu at; özü al..
Amma öz sahibi kimselerden isen..
Bu kitap, öyle ilimleri kaplamıştır ki; bunu anladıktan sonra, cehennem ehlinin halini, bunun dışında bir şeyle anlamaya hacet kalmaz..
Kaldı ki: Azap çeşitlerini anlatmak, azap meleklerinin şiddet sıfatlarını anlatmak dahi bize göre değildir..
Diğer kitaplar, onların tafsili ile doludur..
Onun için biz: Uzun anlatmayı bırakıp bu kadarla yetiniyoruz..

Bilesin ki..
Cehennem ehli için, orada bir lezzet vardır..
Onların bu lezzeti, muharebe ve döğüş ehlinin lezzetine benzer..
Ama bu lezzet, o iş için yaratılmışlara göre olan bir lezzettir..
Biz, nice insanlar gördük ki: Muharebe ve döğüşüp vuruşmaktan lezzet duyarlar..
Halbuki onlar: Bu işten elem duyduklarını da bilen kimselerdi.. Lâkin**,** onların öze yerleşen rububiyeti; onları bu işe dalmaya dayandırır..
Cehennem ehlinin, bunun dışında duyacağı bir lezzet vardır ki: Bu, uyuzdan duyulan bir lezzete benzer..
Bu kimse, derisinin yüzüleceğini bildiği halde kaşınır.. Bundan da lezzet alır..
Bu kimse, lezzet ve azap içinde bulunan bir kimse gibidir..
İsterse, görüşünü savunma babında getirdiği misâlde hatalı olsun..
Biz, böylesine şahid olduk..
Hindistan'ın Kâşî nam beldesinde birini gördüm..
Sene: **790** idi..
Oranın büyüklerinden üç kişiyi ayrı ayrı yerde taammüden öldürdü..
Birini, öldürünce koşup öbürüne gitti, daha sonra da öbür kalanı öldürdü..
Böylece üç kişiyi hakladı..
Yakalanıp boynu vurulmak üzere, getirilince, yanına vardım:
— Ne yaptın böyle?..
Deyince bana şöyle dedi:
— Ben öyle güzel bir şey yaptım ki sorma..
Böyle söylerken, yaptığı işin, muazzam bir iş olduğunu anlatıyordu.. Onu güzel bir lezzet içinde buldum..
Ömrüm hakkı için: Onun, daha önce böyle bir lezzet duyduğunu sanmıyorum**..**
Halbuki o**:** O anda dövülecek, bağlanacak ve o girdiği yola sapanlar gibi asılacaktı..
Bütün bunları biliyor, ayrıca özünde bir lezzet duyuyordu..
Cehennem ehli için bir başka lezzet daha var ki.. Bu da akıllı geçinen birinin, cahil birini hatalı çıkarması anında olur..
Bir cahil vardır; talihi yar olmuş, gecesi, gündüzü müsait gitmiş bir bolluk içine düşmüştür..
Bu akıllı geçinen kimse, sıkışık durumunda, cahilin işlerini beğenmekte ise de, onun gibi olmaya razı olmaz.. Onun için hâsıl olan kendisine de olması için, cahilin yaptığını yapmaz..
Dolayısı ile, onun erdiği saadete ermez, şekavet denizine dalar gider..
Nefsinin riyasetine takılır; aklının, fikrinin hükmünce yürür; nefsinin hali ile lezzet bulur.. Cahilin durumundan nefret ettiği için, kendi zor durumundan lezzet alır kalır..

Yukarıda anlatılan cehennem ehlinin daha nice lezzeti vardır..

Hatta, ben bir cemaatı gördüm.. Bunlar, cehennem azabının en şiddetlisine çarpılmıştı..

Onları bu hali ile gördüm; hatta, kendilerine cennet arz olunduğu zaman, istemediler..

Bu taifenin hali bu idi..

Bunun dışında kalan bir taifenin hali ise.. Tam bunun aksine idi.

Bunlar cennetten bir şey koklamak, oranın suyundan bir yudum içmek istiyorlardı..

Allah-ü Taâlâ, onları şöyle anlattı:

— «**Cehennem ehli, cennet ehline şöyle seslenir:**

— Bize, sudan, veya Allah'ın size nasib ettiğinden yollayın..

Cennettekiler şöyle derler:

— Allah ikisini de kâfirlere haram kıldı..» (7/50)

Bilesin ki..

Anlattıklarımızın tümü, cehennem ehli için belli bir ölçü değildir.. Hepsi aynı şekilde sürüp gitmez..

Onlar, cins cins, çeşit çeşit ayrılır..

Bazıları, çektikleri azabdan lezzet duyarlar..

Bazıları, yalnız azap çeker.. Başka bir şey duymaz.. Azabında hiçbir lezzeti yoktur.. Çektikleri azaptan şiddetle nefret ettikleri de vakidir..

Bazılarını azaba atan, dünyadaki çok akıllarıdır..

Bazılarını da, azaba iten, dünyadaki cehaletleridir..

Bazılarını da, itikadları azaba sokmuştur..

Bazılarının dahi, amelleri o azaba uğramasına sebep olmuştur..

Bunların bir kısımları var ki: Bunları azaba sokan, kendilerinde olmayan şeyle halkın övgüsüdür..

Bazılarının azaba uğramasına ise.. Onda olan kabahat, iyilik cinsi şeyleri söylemeleri, yahut onda olmayan kötülükleri anlatmalarıdır..

Hâsılı: Cehennem ehlinin hali cidden şaşılacak derecede garip bir şeydir..

Bu durum, şu kudsî hadisle daha iyi anlatılır:

— «**Şunlar cehennemlik olmuş: hiç önem vermem.. Şunlar dahi cennetlik olmuş; bunlara da önem vermem..»**

Sonra.. Şunu da bilesin ki..

Cehennem ehlinden öyle kimseler vardır ki**:** Bunlar, Allah katında cennet ehlinin pek çoğunu fazilet itibarı ile geçerler..

Allah-ü Taâlâ onlara tecelli eylesin; diye şekavet evine koymuştur..

Böylece o**:** Şakiler zümresi içinde nazar eylediği mahal olur..

Bu duyulmamış bir sırdır; şaşılacak bir şeydir..

Allah-ü Taâlâ istediğini yapar; dilediği hükmü verir..

FASIL: II

Burada, SURET-İ MUHAMMEDİYE'NİN ikinci kısmı anlatılacaktır..

Bu, o kısımdır ki; Allah-u Taâlâ oraya: Mennan ismi ile tecelli eylemiştir..

Ve.. Bu tecelli sonunda, cennet çeşitlerini yaratmıştır…

Daha sonra, o cennetlere: Lâtif ismi ile tecelli eyleyince, orasını katında şeref bulmaya, ikram bulmaya lâyık olan herkese mahal kıldı..

Bilesin ki..

Cennetler, umumiyetle sekiz tabakadır..

Onların her tabakasında, çok cennetler vardır..
Ve.. Her cennetin de, nice dereceleri vardır ki; hadde hesaba gelmez.. Şöyle ki:

BİRİNCİ TABAKA:

Burası SELAM CENNETİ ismini almıştır.. Ayrıca:
— MÜCAZAT CENNETİ..
Adı da verilmiştir..
Allah-ü Taâlâ, bu cennetin kapısını, salih amellerden yarattı..
O cennette, oranın ehline: Hasib ismi ile tecelli eyledi..
Böylece orası, sırf amellerin karşılığı oldu..
Resulullah S.A. efendimiz:

— «Hiç kimse, ameli ile cennete giremez..»

Buyurması ile, mevhibeler cennetini murad etmiştir..
Mücazat cenneti murad edilmemiştir..
Nitekim bu cennet ehli için; Allah-u Taâlâ şöyle buyurdu:

— «İnsanlar için, yalnız çalışması karşılığı vardır.. Çalışmanın karşılığı yakında görülecektir.. Sonra.. En bol tarafından mükafatı verilecektir..» (53/39-41)

Hülâsa: Bu cennete, ancak salih amellerle girilir.. başka yolu yoktur..
Bir kimsenin, salih ameli yoksa, buraya girişi de yoktur..
Ayrıca bu cennete:
— Yüsra..
Adı da verilir..
Bu manayı da şu âyetten anlıyoruz:

— «Bir kimse, sadakasını verir, kendini korursa, ayrıca: Hüsnayı doğrularsa.. YÜSRA'yı ona nasib ederiz..» (92/5-7)

Hali anlatıldığı gibi olan kimsenin, sözü edilen cennete girmesi pek az salih amele bağlıdır.

Bu ise.. Allah'ın kolaylık nasib ettiği herkese nasib olur..

İKİNCİ TABAKA:

Bu cennetin adına:
— HULD, MEKASİB..
Denir..
Mücazat cenneti ile, MEKASİB cenneti arasındaki fark şudur:
Mücazat cenneti ameller kadar olur.. Ve amellere karşılık ihsan edilir..
MEKASİB cenneti ise.. Sırf kazançtır.. Zira o: Akidelerin, Allah'a karşı beslenen güzel zanların bir sonucudur..
Bu bedenle yapılan amellere karşılık verilen hiçbir mükâfat orada yoktur..
Allah-ü Taâlâ, bu cennet ehline: BEDİ ismi ile tecelli eder.. Bu tecelli sonunda güzel akide sahiplerine umulmadık haller zuhur eder.. Hepsi orada ilâhî bedaat olarak meydana gelir..
Bu cennetin kapısı: İtikadlar, Allah'a zanlar ve ümidden yaratılmıştır..
Bu cennete anlatılan huylardan birine sahib olanlardan başkası giremez..
Bir kimsede, bu huylardan bir huy yoksa.. Oraya giremez..
Bu cennetin adına:
— MAKASİB CENNETİ..

Deniyor.. Yâni: Kazanç cenneti.. Zira bunun zıddı: Yutulmaktır..Hüsrandır. Bu hüsran ise.. Allah'a karşı beslenen düşük vasıflı zannın bir sonucudur..

Bu mânada, Allah-ü Taâlâ şöyle buyurdu:

— «İşte bu sizin zannınızdır ki, Rabbınıza karşı öyle zan beslediniz.. O zan sizi düşürdü.. Dolayısı ile hüsranda kalanlardan oldunuz..» (41/23)

Hâsılı: Kötü zan sahipleri, bir hasaret ve bir ziyan hasretinde yanarlar..

Allah'a karşı iyi zan sahiblerinin ise.. MEKASİB CENNETİ yerleridir..

ÜÇÜNCÜ TABAKA:

Buranın adı şudur: MEVAHİB CENNETİ.

Bu cennet katı, yukarıda anlatılan iki kattan daha yüksektir.. Çünkü, Allah-ü Taâlâ'nın hibelerine bir nihayet yoktur..

Hatta, hatta öylesine hibe eder ki: Ne ameli vardır; ne de akidesi.. Bu kimseye yaptığı hibe: Amelleri, itikadı ve daha başka iyilikleri olana yaptığı hibeden daha fazla olur..

Ben bu cennette; her millete mensup kavimler gördüm.. Âdemoğlu cinsinden bazı tayfalar da gördüm..

Hatta, Allah-ü Taâlâ'dan kendilerine bir hibe varsa.. İtikad ehli ile, iyi ameller işleyen kimseler de buraya girebilir..

Bunlar oraya gireceği zaman; Allah-ü Taâlâ onlara: Vehhab ismi ile tecelli eder..

Başka türlü de olmaz.. Sebebine gelince: Ancak buraya Allah'ın hibesi, ihsanı ile girilir..

Burası o cennettir ki; Resulullah S.A. efendimiz şöyle buyurdu:

— «Oraya hiç kimse, ameli ile giremez..»

Sordular:

— Sende mi giremezsin ya Resulullah?..

Şöyle buyurdu:

— «Evet ben de.. Ancak, Allah-u Taâlâ beni rahmetine daldırmıştır..»

Bu tabaka, cennetin en çok olduğu yerdir.. Hatta en genişidir..

Ve.. burası:

— «Rahmetim her şeyi sardı..» (7/156)

Âyeti ile beliren mânanın sırrıdır..

Hatta, aklî, vehmî imkân cihetinden; hakikatlerin verdiği yol odur ki: Buraya girmeyen hiç bir insan nev'i kalmayacak; amma nasibi varsa.. Allah'ın günlerinden birinde, bu cennete girer..

Vehmi imkân cihetinden gelen hakikatlerin gösterdiği yol budur.

Bizim müşahedemiz ise.. Bundan başkadır..

Şöyle gördük: Her millet ve her ırktan bir taife bu cennette vardı..

O milletlerin hepsi orada değildi.. Yarıdan fazlası da değildi..

Her milletten bir fırka vardı; o kadar..

Haliyle mücazat cenneti böyle değildir..

Orası iyi ameller işleyen kimselere mahsustur.. Oraya yalnız, ehli olanlar girer..

Çünkü kâr: Mükâfat olmaya daha yakındır..

Sonra.. Kâr olması için, bir sermaye lâzımdır..

İKİNCİ TABAKA'da geçen, MEKASIB CENNETİ ehlinin sermayesi ise: İtikadları ile Allah'a güzel zanlarıdır..

Amma bu cennete gelince..

— HEVAHİB CENNETİ..

Demek istiyorum.. Burası: Cennetlerin tümünden geniştir..
Hatta burası kendi fevkinde bulunan cennetlerin de tümünden geniştir..
Sonra, Kur'anda bu cennetin adı: ME'VA olmuştur..
Zira: Rahmet, her şeyin yuvasıdır..
Nitekim Allah-ü Taâlâ şöyle buyurdu:

— «İman edip yarar iş tutanlara gelince.. Bunlara: ME'VA cenneti vardır.. Bu onların yaptıkları amelin karşılığı olarak, NÜZÜL diye verilir..» (32/19)

Burada NÜZÜL: İhsan, ikramdır..
Dikkat edilirse.. Burada:

— «NÜZÜL»

Buyuruldu; ama: CEZA, yani:
— Amellerine karşılık..
Buyurulmadı..

Bununla anlatılmak istenen mana şudur: Onları MEVAHİB CENNETİ'ne koyacaktır; Mücazat veya Mekasib cennetine değil..

Zira , MEVAHİB CENNETİ: Yüce Haktan bir ihsandır..
Yüce Hakk'ın hazinesinden akıp gelen bir ikramdır..
Hâsılı: Cömertlik ve hibe, iyi amel işleyenlere mahsus değildir..
Bu manayı anla..

DÖRDÜNCÜ TABAKA:

Bu cennetin adına:
— İstihkak cenneti, naim cenneti, fıtrat cenneti..
Denir.. Bu cennet: Bundan önce anlatılan cennetlerin en yükseğidir..
Burası: Ne mücazattır; ne de mevhibe..
Belki bu: Bir kavme mahsustur..

Bunlar öyle bir kavimdir ki: Allah-ü Taâlâ onları, o haklara göre yaratmıştır.. Aslî bir istihkak yolu ile bu cennete gireceklerdir..

Bunlar, öyle kimselerdir ki: Dünyadan ayrılırken, ruhları aslî fıtrat üzerine kalmıştır..

Bunlardan bazıları, dünya ömrünü; aslî fıtratı şekil değiştirmeden geçirir.

Ancak bu zümrenin pek çoğu: Behlül meczuplar, mecnunlar ve çocuklardır..

Bu cennet ehlinin bazıları da; salih amel, mücahede, riyazat, Allah-ü Taâlâ'ya karşı güzel muamele yolundan nefis teskiyesi yaparlar..

Böyle olunca, onların ruhları, beşeriyet çukurundan çıkıp aslî fıtrata döner..

Aslî fıtratı ise.. Allah-ü Taâlâ şöyle anlattı:

— «Biz insanı, en güzel kıvamda yarattık..» (95/4)

Bundan sonra, onlara beşerî kirin bulaştığı şu âyetle anlatıldı:

— «Sonra onu aşağıların en aşağısına gönderdik..» (95/5)

Bu duruma düşenler ise.. Şu âyetle tezkiye olmuş kimselerdir..

— «Onlar ki, iman edip amel-i salih işlediler; bunlara minnetsiz ecir vardır..» (95/6)

Yani:
— İSTİHKAK CENNETİ..
Adı verilen bu cennete girerler..

Bunun daha açık manası şudur: Bu cennet onların hakkıdır..
Ama, minnetle verilen bir hibe değildir..Yapılan amel veya başka bir şeye karşılık mükâfat yollu bir mücazat da değildir..
Bu zümre.. Yâni: Tezkiye yolu ile, aslî fıtratı bulanı kasdediyorum:
— Ebrar..
İsmi ile anlatıldı..

— «Ebrar NAİM'dedir..» (82/13)

Bunun böyle olması şu sırra dayanır:
Allah-ü Taâlâ bu cennet ehline, Hak ismi ile tecelli eyledi..
Durum böyle olunca; oraya hak kazananlardan başkasını koymaktan imtina etti.. Asalet yolu ve Allah'ın yarattığı fıtrat bunu gerektiriyor..
Bu cennete girenlerin bir kısmı da: Dünyadan çıkar çıkmaz hemen oraya girer..
Bu cennete girenlerin bazıları da; cehennemde bir mikdar azap gördükten sonra bu cennete girer..
Cehennemde kötülükleri yanar; aslî yaratılışına döner.. Bundan sonra, bu cennete girmeye hak kazanır.. Ama, cehenneme girdikten sonra..
Zikri geçen cennetlerin aksine; bu cennetin tavanı arştır..
Çünkü, onların üstte olanı, alttakinin tavanıdır..
Selâm cennetinin tavanı, huld cennetidir..
Huld cennetinin tavanı ise.. Me'va cennetidir..
Me'va cennetinin tavanı ise.. Bu anlattığımız cennettir..Yâni:
— İSTİHKAK CENNETİ..
Adı ile anılan cennet.. Ayrıca bu cennete..
— FITRAT ve NAİM CENNETİ..
Adı dahi verilir..
Bu cennetin, arştan başka tavanı yoktur..

BEŞİNCİ TABAKA:

Buraya: FİRDEVS CENNETİ, adı verilir.
Ayrıca buraya: MAARİF CENNETİ ismi dahi verilir..
Bu cennetin tabanı son derece geniştir..
İnsan orada yükseldikçe, tavanın daraldığını görür..
Hatta o cennetin en üst tavanı, iğne deliğinden daha dardır..
Orada ağaç, ırmak, köşk, huri, gözde bulunmaz.. Ancak, oradan aşağılarına baktıkları zaman, altta kalan cennetleri görürler.
Ve.. Aralarda: Hurîleri, köşkleri, vildanı bulurlar..
Amma MAARİF CENNETİ böyle şeylerin yeri değildir.. Orada böyle şeyler bulunmaz.. Hatta, onun yukarısında da bulunmaz…
Bu cennet arşın kapısındadır..
Bu cennetin tavanı, arş kapısının tavanıdır..
Bu cennet ehli, daimî müşahede içindedirler..
Bunlar, şehidlerdir.. yâni: İlâhî güzelliğin ve ilâhî cemalin şehidleridir..
Nefislerden fena bulma kılıcı ile, Allah sevgisi içinde ölmüşlerdir..
Böyle olunca, yalnız sevgililerini müşahede ederler..
Bu cennetin bir adı da: VESİLE sayılır..
Bu cennet ehli, diğer cennetlerin ehlinden daha azdır.. Bu cennet tabakaları yükseldikçe, içindekileri azalır..

ALTINCI TABAKA:

Buranın adına :
— FAZİLET CENNETİ..
Denir..
Buranın ehli sıdık kimselerdir.. Allah-u Taâlâ onları anlatırken:

— «Güçlü padişahın katındalar..» (54/55)

Âyeti ile övdü..
Burası, isimlerin cennetidir..
Bu cennet, arş dereceleri üzerine yaygındır..
Bu cennet tabakasından her zümre: Arşın bir derecesi üzerine kurulmuştur…
Buranın ehli, maarif cenneti enlinden, sayı itibarı ile daha azdır..
Ancak, Allah katında bir makam üzere bulunurlar..
Ve.. Bu zümrenin adı şudur:
— İlâhi lezzet ehli..

YEDİNCİ TABAKA:

Buranın adı: DERECE-İ RAFİA (yüksek derece) cennetidir..
İsim yönüyle: SIFATLAR CENNETİ sayılır..
Resim yönüyle: ZAT CENNETİ sayılır..
Bu cennetin tabanı, arşın içidir..
Bura ehline:
— İlâhî hakikatlerle tahakkuk edenler..
Denir.. Burada bulunanların sayısı, zikri geçen cennet ehli sayısından daha azdır..
Bu cennetin ehli: Mukarrebun ve ilâhî hilâfete ehil kimselerdir..
Bunlar ilâhî hakikatle, azim sahibi, temkin ehli kimselerdir..
Burada İbrahim'i a.s. gördüm.. Bu mahallin sağında ayakta durmuş, ortasına bakıyordu..
Sol canibinde ise.. Evliyadan ve peygamberlerden bir zümreyi gördüm.. onlar da gözlerini bu cennetin ortasına dikmiş bakıyorlardı..
Resulullah S.A. efendimizi de gördüm..
Bu mahallin tam ortasında idi..
Gözlerini arşa kaldırmıştı..
Bu hali ile o: Kendisine Allah'ın vaad ettiği MAKAM-I MAHMUD'u taleb ediyordu..

SEKİZİNCİ TABAKA:

Bu cennetin adı şudur: MAKAM-I MAHMUD..
Burası zat cennetidir..
Bu cennetin tabanı, arşın tavanıdır..
Buraya hiç kimsenin yolu yoktur..
Sıfat cennetleri ehlinden her biri buraya varmak diler..
Sanır ki: Başka şeyle değil, yalnız isimle oraya bağlıdır.. Hatta, herkes oradan hak taleb eder..
Lâkin orası: Resulullah S.A. efendimize mahsustur..
Bu durum şu hâdis-i şerifinde anlaşılır:

— «MAKAM-I MAHMUD cennette en âlâ mekândır.. Orası yalnız bir kişi içindir.. Umarım ki: O da ben olayım..»

Allah-ü Taâlâ ona salât ve selâm eylesin..
Bundan sonra.. Orayı, Allah-ü Taâlâ'nın kendisine vaad ettiğini haber verdi..
Biz onun sözüne inanır, tasdik ederiz..
Çünkü onu:

— «Kendi havasından konuşmaz.. Zira o: Ancak kendisine gelen bir vahiyden başka değildir..» (53/3-4)

Meâlinde gelen âyet-i kerime güzel anlatır..

FASIL: III

Bilesin ki..

SURET-İ MUHAMMEDİYE'den, Allah-ü Taâlâ: Cenneti, cehennemi ve içindekileri yarattığı zaman, ki bunlar, müminlerin nimeti ve kâfirlerin azabı idi..

Sonra.. Âdem'i a.s. bu SURET-İ MUHAMMEDİYE'den bir nüsha olarak yarattı..

Âdem a.s. cennetten inince, ruhlar âleminden ayrıldığı için, hayat sureti de gitti..

Hele bak ki: Âdem a.s. cennette iken, kendi içinde neyi tasavvur eylese.. Onu önünde hazır bulurdu..

Bu durum, cennete girenlerin hepsi için olacaktır..

Âdem a.s. dünyaya geldikten sonra, anlatılan hal kendisinde kalmadı. Onun bir şeye suret veren hayatı, cennette zatı ile idi.. Dünyadaki hayatı ise ruhu iledir..

Bir şeye suret veren hayat, dünya ehli için ölü sayılır..

Ancak: Allah'ın ebedî hayatla ihya ettiği; zatına nazarı gibi nazar ettiği, isim ve sıfatlarının hakikatına erdirdiği kimseler hariç..

Hali anlatıldığı gibi olan kimseye, dünyada iken, cennet ehline verilen kudret nasibi vardır..

Böyle olan kimse, içinde neyi tasavvur ederse.. Allah-ü Taâlâ onu bu his âleminde meydana getirir..

Bu bapta sana işaret ettiğimiz manaları anlamaya çalış.. Bir kimse işaret ettiğimizi anlarsa..Bu varlığın gizlisi saklısı önünde hazır olur.

Allah.. Hak söyler.. Hakkı tesbit eder; yok etmez..

59. BÖLÜM - NEFS

Burası İblis'in ve ehl-i telbis şeytanların yatağıdır..

NEFS Rabbın sırrıdır zata nişan;
Lezzetlere dalar, zatla zatta olan..

Halk oldu Rububiyet vasfı nurundan;
Ve.. size Rububiyet vasfı andıran..

Görünür her kibirde ve azamette;
Sıfatları bu, ona göre huy kuran..

Razı gelmez mekânından atılmaya;
Emirle, odur yerinde sebat bulan..

İnen nurların tümü unuttu kaldı;
Nesi varsa.. kendinde ve gayrı duran..

Nurlar tüm akıllandı, amma NEFS kaldı;
Riyasette, işte hali isbat kalan..

FASIL: 1

Bilesin ki…

Allah-ü Taâlâ kendinden gelen ruhla sana güç versin.. Bir an dahi olsa, seni

kendinden boş bırakmasın..
Allah-u Taâlâ, Resulullah S.A. efendimizi, kemâlinden yaratınca, cemaline ve celâline mazhar kılınca: İsim ve sıfat hakikatlerinden her hakikati de onda yarattı..
Sonra..
Resulüllah S.A. efendimizin NEFS'ini de kendi NEFS'inden yarattı..
NEFS ise.. ancak bir şeyin zatıdır..
Bunu daha önce de anlattık..
Ve.. Bazı Muhammedî hakikatleri de, yine kendi hakikatinden yarattı..
Bunların bahsi dahi: Akıl, vehim ve emsali bahislerde geçti..
Kalanın beyanı da gelecektir..
Evet..
Resulüllah S.A. efendimizin NEFS'ini anlattığımız manada yarattıktan sonra.. Âdem'in a.s. NEFS'ini Resulüllah S.A. efendimizin NEFS'inden bir suret olarak yarattı..
İş bu incelik taşıyan mana icabıdır ki: Cennetteki habbeyi yemesi men edildiği zaman, onu yedi..
Çünkü o: Rububiyet zatından yaratılmıştı**..**
Rububiyetin şanı ise.. Hacr altında kalmak değildir..
Ve.. Bu hüküm onun için dünyada dahi yürüdü.. Keza âhirette de yürüdü..
Bu incelik taşıyan sır icabı: Ona ne yasak edildiyse.. Onu yapma yolunu aradı**..**
Ona yasak edilen şey: İster saadetine sebep olsun; isterse şekâvetine.. Her iki durum ona göre aynıdır..
O, bir şeyi yaparken, saadetini veya şekavetini düşünerek yapmaz.. Sırf zatının bir gereği olarak yapar..
Yani: Rububiyetten aldığı aslına göre**..**
Görmüyor musun, cennetteki habbeyi nasıl yedi?..
Hiç aldırış etmeden onu yedi..
Halbuki, ilâhî ihbarla, onu yemesinin kendisini şekavete sürükleyeceğini biliyordu.
Allah-ü Taâlâ şöyle buyurmuştu:

— «Şu ağaca yaklaşmayın, zalimlerden olursunuz..» (2/35)

O habbe, tabiat zulmetinden başka bir şey değildi..
Ağaçtan yaratılan habbeyi, Hak Taâlâ, tabiat zulmetine bir misal olarak yaratmıştı..
Bunu yemeyi men etti..
Biliyordu ki: Onu yiyince asi gelecek.. Tabiat zulmetine inmeyi hak edecek..
Dolayısı ile şekavete düşecek..
Zira o ağaç:

— «Kur'anda melun ağaç..» (17/60)

Diye anlatıldı. Kim ona giderse.. lânete uğrar..
Yani Tard edilir.
O ağaca gidince.. İlâhî, ruhî yakınlıktan çıktı; cismanî uzaklığa geçti..
Nüzulün, yani: İnmenin manası da budur..
Bu mana, yüzünü: Hadde, kayda gelmeyen münezzeh, ulvî âlemden; esaret altında olan süflî, tabiî âleme döndürmesidir..

FASIL: 2
Bilesin ki..
NEFS, o habbeyi yemekten men olunduğu zaman; hacir altında kalmamak onun şanındandı.
Ve.. İş ona karışık geldi..
Kendisi için öğrendiği Rububiyet saadeti ile, habbeyi yediği takdirde; şekavete düşeceği yolunda gelen ilâhî ihbar arasında kaldı..

Hal böyle iken, kendinden doğan bilgisine dayandı; o habbeden yemeyi sevdiği için ilâhî ihbar üzerinde durmadı bile..
Bu karışık durum, yani: İltibas; bütün bilgi sahipleri için vakidir..
Şekavete düşenler, işte bu iltibas yüzünden düşerler.
O kadar ki: NEFS ilk adımda, bu yüzden şekavete düşer..
Ümmetlerin durumu da buna benzer..
Onlar da akıl yolu ile elde ettikleri ilme dayanırlar; ya da, benzeri olan kimselerden gelen haberlere..
Peygamberlerin tasdikinden geçen; sarih, açık, kesin delillerle gelen ilâhî ihbarları terk ederler.
Bu yüzden, hepsi de helâk olur..
Bu işin sırrı vardır..
Şöyle ki: NEFS baştan helâk oldu..
Yani: O habbeyi yemekle, kendini helâke götürdü..
O NEFS ise.. Asıl idi.. Hepsi ondan yaratılmış idi.
Bir âyet-i kerimede, bu mana şöyle anlatıldı:

— «Sizi bir nefisten yarattı..» (4/1)

O asıl olunca, diğerleri de onun parçaları idi; ona tabi oldular..
Bu yoldan hepsi helâke gitti.. Ancak, bazı tekler kaldı..
Bu ise.. Şu âyet-i kerimelerin sırrıdır..

— «Biz insanı en güzel kıvamda yarattık..Sonra onu aşağıların aşağısına reddettik.. İman edip yarar iş yapanlar müstesna..» (95/4-6)

Yani: İlâhî ihbara iman edip kendi bildiklerini bıraktılar..
Masiyeti bırakıp, taat işlerini yaptılar..
Zira masiyet: Tabiat zulmetlerinin bir gereğidir..
Taat ise.. Ruhanî âleme ait nurların iktizasından başka değildir..

Bilesin ki..
NEFS'in şüpheye düşmesi, ancak yemek kandırmacası sonunda oldu..
Yoksa.. Hakikatte: Birbirine aykırı ise.. Şahsın bilgisini muhbirin bilgisine takdim caizdir..
Aslında, Yüce Hakkın haber verdiği şey; NEFS'in bildiğine aykırı değildir..
Zira NEFS habbe ile anlatılan, tabiat zulmetinin iktiza ettiği şeyin sırrını, aslî kabiliyeti ile biliyordu..
Biliyordu ki: Tabiatın icab ettiği şeyleri yapmak; ruh zeminini karartır..
Onu şekavete sürükler..
Ve.. Biliyordu ki: İlâhî tenzih, zatî takdis icabı; şekavete iten şeyleri meydana getirmek, Rububiyetin şanı sayılmaz**..**
Durum anlatıldığı gibi olunca: Hakkın haber verdiği şey; kendi bildiğinin aynı oluyordu..
Ancak yeme işi onu kandırdı..
Bu da kesin kader icabı olarak, verilmiş hükümden nasibi idi..
İşbu düşünceler içinde, işler ona karışık geldi..
Ve.. Şu görüşe sebep oldu: Bu habbeye engel olmak, üzerinde bulunduğu Rububiyet halini kaçırır..
Bu görüşü: Telbisin, teşvişin hakikatinden yaratılan İblis ona vermişti..
Şöyle demişti:

— «Rabbınız size bu ağacı melek olursunuz; ya da burada ebedî kalırsınız diye men etti.. başka değil..» (7/20)

Anlatmak istediği mana şuydu:
— Eğer bu engellemeyi kabul edersiniz, hacir altına girersiniz.

Bu habbeyi yemek işinde hacir altına girmeyi kabul etmezseniz, birinizin çıkarılması ile cennetten ikiniz birden çıkarılamazsınız..
Zira siz: Rububiyet iktizasını yerine getiriyorsunuz..
Sonra iblis:

— «İkisine de yemin etti: Gerçekten ben, size öğüt veriyorum..» (7/21)

Dedi..
Bu yemin, ancak iddia edilen şeyin doğruluğunu; kesin, kat'î açık delillerle açıklar..

Sonra..
Geçmiş ümmetler ile, helâk olanların tümü, ancak nefsanî bir desise ile, helâk oldular.
Zira peygamberler, meçhul işlerin izahını, makul işler gibi halka getirdiler..
Meselâ: Yapanı, yapılan işle isbat ettiler.. Bu işe iktidarı ise.. San'at yolu ile isbat ettiler..
Kıyametin isbatını ise: İlk diriliş delili ile getirdiler..
Bu manada şu âyeti okudular:

— «De ki; ilk defa onu yapan, diriltir..» (36/79)

Bunun daha başka misâlleri de vardır..
Sonra.. Mucizeler de gösterdiler.. Hem kesin mucizeler.. Hem de, bütün şüpheleri kaldırıcı nişanlarla..
Nice harika işler gösterdiler..İlâhî kudret dışında, hiçbir mahlûkun öyle harika göstermesi mümkün değildir..
Meselâ: Ölüyü diriltmek, anadan doğma âmânın gözünü açmak, abraş illetine tutulanı kurtarmak, denizi yarmak ve emsâli işler..
Bütün bunları gördükleri halde; onları peygamberlere boyun eğmekten ancak desiseler men etti.
Onlardan bazısı şöyle dedi:
— Arapların beni ayıplamasından korkuyorum.. Benden küçük birine teslim olursam, beni kınarlar..
Bazısı da, peygamberi için şöyle dedi:
— Onu yakınız; ilâhlarınıza yardım ediniz..
Bazıları ise, şöyle dedi:
— Atalarımızın ibadet ettiği şeyi bırakmayı, onları uymayı terk etmemizi mi istiyorsunuz?..
Hâsılı: Onlardan her biri, nefsanî desiseye kandı.. Bu desise ona engel oldu.. Yoksa.. İlâhî ihbar, onlarda bulunan hale uygundu..
Nitekim bu manâ şu âyet-i kerime ile anlatıldı:

— «Onlar seni yalanlamıyor; lâkin Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorlar..» (6/33)

Hâsılı: Bütün bu teşvişin sırrı, NEFS'i yeme desisesine düşürmektir..
Belki de, öyle değil; şöyledir: Zatî şanın, ilâhî emrin gerekli kıldığı sır..

FASIL: 3

Bilesin ki:
Allah-ü Taâlâ, Resulüllah S.A. efendimizin NEFS'ini zatından yarattı..
Yüce Allah'ın zatı ise.. İki zıddı da camidir.
— ALİN..

Adı ile, söylenen melekleri: Cemal, nur, hüda sıfatlarından yarattı..

Daha önce de anlatıldığı gibi; bütün bunları, Resulullah S.A. efendimizin nefsinden yaratmıştır..

İblis ve tebeasını ise: Celâl, zulmet ve dalâl sıfatından yarattı..

Öbürlerini olduğu gibi; bunları da Resulullah S.A. efendimizin NEFS'inden yarattı..

İblis'in önceki ismi: Azazil idi..
Halk yaratılmadan; nice nice bin sene Allahu Taâlâ'ya ibadet etti..
Hak Taâlâ bir gün ona şöyle dedi:
— Ya Azazil, benden başkasına ibadet etmeyesin..

Allah-ü Taâlâ Âdem'i a.s. yaratınca; ona secde etmeleri için, meleklere emretti..
Bu durum, İblis'i teşvişe düşürdü..
Sandı ki: Âdem'e a.s. secde ederse.. Allah'ın gayrına ibadet etmiş olacak..
Ne var ki: Allah'ın emri ile secde edenin; Allah'a secde etmiş olacağını bilemedi..
Secdeden imtina etmesi; işte, bu sebebe dayanıyordu..
Ona:
— İblis..
Adının verilmesi de, bu nükteden dolayı idi.
Onu teşviye sevk eden nükte ise.. Anlatılan mânadır..
Anla..
Yoksa.. Önceleri onun adı: Azazil idi.. Künyesi ise.. Ebumürre, idi…

Yüce Hak, İblis'e sordu:

— «İki elimle yaptığım şey için secde etmene ne engel oldu?.. Kibirlendin mi?.. yoksa, ALÛN'dan mı oldun?..» (38/75)

ALİN adı ile anılan melekler, ilâhî nurdan yaratılmışlardır. Nun, isimli vb. melekler gibi..

Kalan melekler, anasırdan yaratılmışlardır..Ve bunlara: Âdem için secde emri verilmiştir..

Yüce Hakkın yukarıdaki sorusuna, İblis şu cevabı verdi:

— «Ben, ondan hayırlıyım.. Beni ateşten yarattı; onu da çamurdan..» (38/76)

Yukarıdaki cevap, şuna delâlet ediyor ki: İblis, huzurda konuşma edeplerini en iyi bilendi..

Ve.. Suâli anlamakta, cevabını vermekte ise.. Halkın en ârifi idi..

Çünkü Hak Taâlâ ona mani sebebi sormadı.. Eğer böyle sorsaydı; onun şekli şöyle olurdu:

— İki elimle yarattığım şey için secde etmeye ne sebeple imtina ettin?..
Ancak o: Men'in mahiyetini sordu..
İblis ise.. İşin sırrı üzerine kelâm etti:

— «Ben, ondan hayırlıyım..» (38/76)

Dedi.. Bu cümlenin daha açık manası şuydu:

— Ateşin hakikati ki, tabiî zulmettir ve sen beni ondan yarattın.. Bu, çamurun hakikatından hayırlıdır.. Onu, bundan yarattın..

Bu sebeple işin iktizası: Benim ona secde etmememdir..

Ateş hakikî vechesinde, ulviyeti iktiza eder..
Toprak ise.. Hakikî vechesinde, süfliyeti iktiza eder..
Şu durumu görmez misiniz?..

Bir mumu alıp, baş aşağı eğdiğin zaman, alevi aşağı dönmez; yukarı çıkar… Ama toprak böyle değildir..

Meselâ: Bir avuç toprak alıp yukarı attığın zaman, seri bir şekilde aşağı düşer.. İktiza ettiği hakikatler sebebi ile böyle olur..

İşte.. Anlatılan sebepten İblis:

— «Ben, ondan hayırlıyım.. Beni ateşten yarattın; onu da çamurdan..» (38/76)

Dedi; buna daha başka bir şey eklemedi..

Sebebine gelince, biliyordu ki: Allah-ü Taâlâ sırrına muttalidir..

Yine biliyordu ki: Makam kabz makamıdır; bast makamı değildir..

Yani: Kapanma zamanıdır; açılma zamanı değildir.

Eğer bast makamı olsaydı; o sözünden sonra şöyle derdi:

— Senden başkasına ibadet etmemek emrine itimad ettim..

Ancak baktı ki: Mahal, itap mahallidir.. Dolayısı ile, edep tavrını takındı..

Yine anladı ki: İş kendi için, esasta teşvişe büründü..

Zira Hak Taâlâ onu:

— «İ b l i s..» (38/75)

Diye çağırdı.. Bu ise: İLTİBAS, kelimesi kökünden gelmiş bir kelimedir..

Halbuki, daha önce bu isimle hiç çağırılmadı..

Artık tahakkuk eden durum şu oldu: İş, kendi sınırını aşmıştır..

Bu yüzden sızlanmadı; dediğine pişman olmadı; tevbe etmedi; bağış talebinde de bulunmadı..

Biliyordu ki: Allah-ü Taâlâ, ancak dilediğini yapar..

Allah-ü Taâlâ'nın dilediği ise.. Hakikatlerin iktiza ettiği şeydir..

Onun tağyir yolu yoktur.. Tebdil olması da imkânsızdır..

Bundan sonra..

Allah-ü Taâlâ onu, yakınlık huzurundan, tabiat uzaklığı çukuruna tard etti..

Ve.. Şöyle buyurdu:

— «Çık oradan; en RACİM'sin..» (38/77)

Yani: Yüce huzurdan ayrıl; süflî merkeze in..

Zira RECM: Bir şeyin ulviyetten, süfliyete atılmasıdır..

Devamen buyurdu:

— «Kıyamete kadar LÂNETİM üzerine olsun..» (38/78)

LÂNET: Korkutma, ürkütme âletidir..

Bu mana bir şairin dilinde şöyle anlatıldı:

Kediyi ürküttüm, onunla attım dışına;
RECÜL-Ü LAİN gibi, kaim kurt makamına..

Burada RECÜL-Ü LAİN:

— Korkutan adam..

Demektir..

Bu onun misalidir ki: Bostana, ağaçtan vs. den adama benzer bir şey dikerler; bununla ona zarar getirecek şeyleri korkutmak isterler.. Zararlı kuşları ve vahşi havanları kaçırırlar..

Böylece, oraya gelecek zarar def olur; ekin ve meyveler zarardan kurtulur..

Allah-ü Taâlâ İblise:

— «Kıyamete kadar lanetim üzerine olsun..» (38/78)

Buyurdu.. Bunun açık manası şu demektir:
— Lânetim yalnız sanadır; başkasına değil..
Çünkü: harf-i cer başa gelmiştir.. Arab dili nahiv kaidesine göre, huruf-ü carre ve nasibe harfleri başa gelirse, hasr ifade eder..
Yani: İsnad yalnız muhataba olur..
Arab dilinde:
— Para zeydin üzerinedir..
Cümlesinde olduğu gibi..
Sonra:

— «Ancak, sana ibadet ederiz; ancak senden yardım dileriz..» (1/4)

Âyet-i kerimesinde olduğu gibi.. Ki, şu demeğe gelir:
— Senden başkasına ibadet etmeyiz, yardım dilemeyiz..
Allah-ü Taâlâ İblis'ten başkasına lânet etmedi..
Zalimlere, fasiklere ve diğerlerine dair gelen lânetin hepsi, tebaiyet yolu ile gelir..
Lânet, köklü yoldan İblis'edir.. Dallanması da, diğerlerine gelir..

— «Kıyamete kadar..» (38/78)

Buyurulması da, yine hasr ifade eder..
Kıyamet günü geçtikten sonra, İblis'e lânet yoktur..
Zira:
— Kıyamet günü..
Dediğimiz DİN GÜNÜ, tabiî zulmetin hükmü kalkar..
Nitekim DİN GÜNÜ tefsiri, bu kitabın KIRKINCI BÖLÜMÜ'nde geçti..
Bu manaya göre İblis: İlâhî huzurdan, ancak kıyamet gününden önce kovulur ve tard edilir..
Zira onun, aslî durumu bunu gerektirir..
Onun aslının iktizası ise.. tabiî engellerdir.. Ruhun ilâhî hakikatlerle tahakkukuna engel olur..
Amma, bundan sonra.. Tabiî durumlar, kemalât cümlesinden sayılır.. Ona lânet yoktur, sırf yakınlık vardır..
Ve.. O zaman İblis, önce olduğu gibi, Allah katında bulunan ilâhî yakınlığa döner..
Bu ise.. Cehennemin zevalinden sonra olur..
Çünkü: Allah-ü Taâlâ'nın yarattığı her şey, elbette önceden bulunduğu hale dönecektir..
Bu asalet durumu, kat'îdir..
Bu manayı anla..

Söylediğine göre:
— İblis, lânete uğradıktan sonra; çok sevindi.. Aşka gelip coştu..
Hatta bu hali ile âlemi doldurdu..
İblise şöyle dediler:
— Nedir bu halin?.. Sen huzurdan kovuldun..
Şu cevabı verdi:
— Bu benim için bir hıl'attir.. Rütbedir.. Habib Allah tek beni seçti.. Onu: Ne yakın bir meleğe giydirdi; ne de mürsel bir peygambere..
Bundan sonra, Allah-ü Taâlâ'nın dahi haber verdiği gibi; Hakk'a şu nidayı yaptı..

— «Rabbim, baas gününe kadar bana mühlet ver..» (38/79)

Bunu istedi; çünkü böyle bir şeyin mümkün olacağını biliyordu..
Biliyordu ki: Kendi menşei olan tabiî zulmet, Allah-ü Taâlâ, o zulmet ehlini baas edinceye kadar vucüdda baki kalır..

Bundan sonra, tabiî zulmetten halâs bulur: Rububiyet nurlarına kavuşurlar..
Allah-ü Taâlâ, İblis'in isteğine tekid ile cevap verdi:

— «Sen, MALUM VAKT 'e kadar mühlet verilenlerdensin..» (38/80-81)

MALUM VAKİT: Varlık emrinin, mabud olan yüce sultanın huzuruna çıkışıdır..
Ve.. Yemin etti:

— «İzzetin hakkı için, onların hepsini azdıracağım..» (38/82)

Zira İblis biliyordu ki: Her şey tabiatın hükmü altındadır..
Ve.. Biliyordu ki: Zulmaniyet iktizaları; nurlara, huzurlara varmayı engeller..
Devam etti:

— «Ancak, ihlâs sahibi kulların hariç..» (38/83)

Onlar, tabiatların verdiği zulmeti atmıştır; ibadete mani kesafeti silmişlerdir..
Yani: Âdemlik vücudunda ilâhî kanunu ikame etmiş; tabiat zulmetlerinden halâs bulmuşlardır..
Mef'ul sigasına göre mana verilecek olursa.. iş ilâhî hakikata bağlanır..
Yani: Allah-ü Taâlâ onları zatına cezb ederek, tabiat zulmetinden halâs eylemiştir..
Fail sığasına göre mana verilecek olursa.. o zaman, iş hakikat-i abdiyete bağlanır..
Şu demeğe gelir..
— Temiz ameller işleyerek, mücahede, riyazat, muhalefet vb. işleri yaparak, halâs bulurlar..
İblis'in bu konuşmasına karşılık, Hak taâlâ şu cevabı verdi:

— «El-Hak.. Hakkı söylüyorum: Cehennemi seninle, sana uyanlarla ve insanlarla tüm dolduracağım..» (38/84-85)

İblis, hakikatların iktiza ettiği men cihetinden kelâm edince; ilâhî hikmet olarak, İblis'in kelâmı yönünden konuştu..
Vasıtası ile insanlara İblis'in sataştığı tabiî zulmet; İblis'in azdıracağına yemin ettiği insanların özüdür.. Onları cehenneme çekendir.. Belki ateşin dahi aynıdır..
Sonra..
Zulmete iten tabiat o ateştir ki: Allah-ü Taâlâ onu müfsidlerin kalbine yerleştirdi..
Bu durumda, o tabiî zulmete kim girerse.. İblis'e ancak o tabi olur.. O tabiî zulmete giren ise.. Ateşe girmiş olur..

Hele şu ilâhî hikmete bir bak..
Allah-ü Taâlâ onu, ince bir işaretle, dakik ibare ile nasıl açığa çıkardı?..
Onu böyle yaptı ki: Söz dinlenmesini bilen ve en güzeline uyan anlasın..
Eğer anlayış sahibi kimselerden isen anla..
İşaret ettiğime akıl erdirene canım feda olsun. Bunun ilmini alana canım kurban olsun..

FASIL: 4

İblisiyet hakikatı üzerine kelâma başladığımıza göre; onun zuhur yerleri, çeşitleri, halkı kandırmak için kullandıkları âletler üzerine de kelâm etmem gerekecek..
Keza onun şeytanlarını, torunlarını, piyadesini, süvarisini açıklamak icab edecek..
Allah-ü Taâlâ, bütün bunları aziz kitabında beyan yollu şöyle buyurdu:

— «Piyadelerinle süvarilerinle onlara yaygara yap.. Mallarına, çocuklarına ortak ol.. Onlara vaad et.. Şeytan onlara aldatıştan başka bir vaad etmez..» (17/64)

Bilesin ki..

İblis'in, bu vücudda doksan dokuz zuhur yeri vardır.. Bu, Allah-ü Taâlâ'nın güzel isimleri adedi kadardır..

Sonra onun, bu zuhur yerlerinde, çeşitleri vardır..

Hem de, sayılamayacak kadardır..

Onun zuhur yerlerinin tüm şerhini tam olarak yapmak, bizim için uzun olur..

Bu sebeple, onun yedi zuhur yerini saymakla yetindik.. Bunlar, cümle zuhur yerlerinin anasıdır..

Nasıl ki: Allah-ü Taâlâ'nın zatî sıfatları da yedidir.. Onlar da, bütün güzel isimlerin anasıdır..

Bu şaşılacak bir iştir..Yani: Allah'ın sıfatları adedine benzemesi..

Bunun incelik nüktesi: İblis'in, Allah-ü Taâlâ'nın zatından gelen bu mevcut NEFS'ten icad edilmiş olmasıdır..

Bu işareti anla.. Bu ibarelerle anlatılan manadan gafil olma..

Bilesin ki..

İblis'in adı geçen zuhur yerleri, aşağıda sayılacaktır..

1. ZUHUR YERİ :

Dünyadır.. Bir de dünya üzerine kurulanlar.. Yıldız ve diğer şeyler.. Gezegenler..

Ve.. Daha başkaları..

Sonra.. Şunu da bilmelisin ki: İblis'in bir yerdeki zuhuru, diğer yerdeki zuhuruna engel olmaz..

Az sonra işaret edeceğimiz gibi, İblis'in her taifeye ayrı ayrı zuhuru vardır..

Sonra.. İblis herhangi bir taifeye zuhurunda , belli bir şekil üzerinde kalmaz..

Bütün zuhur yerlerinde; çeşit çeşit şekillere bürünür..

Mazharı olduğu kimseye: Bütün yolları tıkayıp, tüm kapıları kapayıncaya kadar, girmedik kılık bırakmaz..

O kadar ki: Artık ona bir dönüş yolu bırakmaz..

Ancak, bizim burada anlatacağımız, onun bir zümreye en ağlep zuhurudur.. Kalan zuhurlarını bırakıyoruz..

Kaldı ki, kalan zuhurları ile bir zümreye yapacağı, diğerlerine yaptığından başka değildir..

Şirk ehline zuhuru, dünya ve onun üzerine kurulan şeylerdir.. Ki bunlar: Anasır, eflâk, boşluklar ve iklimlerdir..

Kâfirlere ve müşriklere, bu zuhur yerlerinde gözükür..

Önce onların aklını, dünyanın süsüne ve zinetine takar.. Kalblerini de kör eder..

Bundan sonra onları, yıldızların sırlarına daldırır.. Anasırın asıl maddesine çeker..

Daha başka, bunlara benzer işler yapar..

Onlara şöyle der:

— Varlıkta faal olan bunlardır..

Dolayısı ile onlar, eflâke ibadet etmeye başlarlar..

Bunun sebebi ise: Yıldızların düzenli ahkâmını görmeleri, güneşin bu varlık cisimlerini hararetiyle terbiyesini müşahede edişleridir..

Sonra yağmurun bulutlardan düşüşüne bakarlar..

Onun yücelerden geldiğine, hedefini şaşmadığına bakarlar.. Tam bir hesap üzere indiğini görürler..

Bunları gördükten sonra, artık yıldızların Rububiyeti babında, hatırlarına hiç şüphe gelmez..

İblis, bu durumu onların içine yerleştirdikten sonra salar..

Artık onlar hayvan gibidir.. Yalnız yemek ve içmek için koşuşurlar..

Ne kıyamete inanırlar; ne de başka bir şeye..
Böyle bir imanları olmadığı için: birbirlerini öldürürler.. Birbirlerinin mallarını aşırırlar..
Artık onlar, tabiat ummanında boğulmuşlardır.. Taa, sonuna kadar oradan kurtulamazlar..

Bundan sonra anasır ehline – maddecilere – gelir..
Bunlara da şöyle der:
— Cismi görmüyor musunuz?.. Onun terkibi cevherdir..
Cevher ise: Ateş, soğuk, yaş ve kurudan meydana gelmiştir..
İşte bunlar, ilâhtır.. Varlığın tertibi bunlara göre devam eder..
Bu âlemde faal olan bunlardır..
İşte bundan sonra, bunlara da yapacağını yapmış olur..
Tıpkı öncekilere yaptığı gibi..

Ateşe tapanlara da aynı şekilde uğrar..
Bunlara da der ki:
Bu varlık, zulmet ve nur arası taksim edilmiştir..
Zulmet ilâhtır; adı da: Ehremen..
Nur da ilâhtır; bunun adı da: Yezdan..
Ateş ise.. Nurun aslıdır..
Bundan sonra onlar da, ateşe tapmaya başlarlar..
Böylece, bunlara da yapacağını yapmış olur..
İşte.. Bütün müşriklere böyle yapar..

2. ZUHUR YERİ :

Burası, tabiî şeyler, şehvetler, maddî lezzetlerdir..
Buradaki zuhur şekli avam Müslümanlaradır..
Onları önce şehvete dair işlerin sevgisi ile azdırır..
Hayvanî lezzetlere dair rağbet verir.
Bütün bunlar, zulmanî tabiatın iktizasına göre olur..
Bu işlerle, onların gözlerini kör eder.. Yani: Kalb duygularını batırır..
İşte o zaman, onlara dünya işinde zuhur eder..
Der ki:
— Bütün bu talep olunan şeyler, yalnız dünya ile mümkündür..
Bundan sonra, dünya sevgisine abanırlar.. Bütün gayeleri dünya talebi olur..
Onlara bu kadarını yaptıktan sonra artık bırakır.. Onları, perişan etmek için, başka yol aramaya, fasid etmek için başka ilâca ihtiyaç yoktur..
Böylece onlar, İblis'in tebaası olurlar.. Onun tebaası olunca da, hiçbir emrine asi gelmezler.. Ne emir verirse; onu yaparlar..
Çünkü cehaletle dünya sevgisi bir araya gelmiştir..
Eğer onlara:
— Kâfir olunuz..
Dese, hiç düşünmeden kâfir olurlar..
Bundan sonra, onların kalbine; vesvese şekli ile girer..
Özellikle, Allah-ü Taâlâ 'nın bildirdiği gaybe dair işlerde..
Bundan sonra.. Onları ilhada düşürür; işi tamamlamış olur..

3. ZUHUR YERİ :

Yapılan iyi amellerde, salih kimselere görünür..
Onlara, işledikleri ameli güzel gösterir..
Böylece, onları ucbe sokar.. Yani: Kendilerini, kendilerine beğendirir..
Bu kendilerini beğenmeyi onların kalbine sokunca, amellerini de güzel gösterince, bulundukları halle onları aldatır..
Böyle olunca, hiçbir âlimin öğüdünü kabul etmezler..

İblis'in katında bu hale geldikten sonra, onlara şöyle der:
— Artık yeter.. Başkaları bu ibadetinizin binde birini yapsa kurtulur..
Bunun üzerine, amellerini azaltırlar.. İstirahat yolunu tutarlar.. Kendilerini büyütürler.. İnsanları hafife alırlar..
Onlarda bulunan kötü huy, başkalarına karşı kötü zan ile, anlatılan huyları da onlara mal ettikten sonra.. Gıybet yoluna koyulurlar..
Artık, peşpeşe onları masiyete sürükler..
Bunları yaptırırken, onlara şöyle der:
— İstediğinizi yapın, Allah Gafur'dur, Rahim'dir..
Allah saçı ağarmışlara azap etmekten yana haya sahibidir.. Allah Kerim'dir.. Haşa ki: Kerim alacağını taleb ede..
Daha bunlara benzer nice şeyler söyler…
Söyler.. Ta,, bulundukları güzel halden alıp, fıska atıncaya kadar..
İşte o zaman, onlara belâ hülûl eder..
Bu gibi hallerden Allah'a sığınmak gerekir..

4. ZUHUR YERİ :

Niyetlerde ve iyi amel yarışmalarında görünür..
Amellerini ifsad için, müşahede ehli kimselere çıkar; niyetlerini bozar..
Meselâ: Onlardan biri, Allah için bir amel işler.. Hemen onun üzerine bir şeytan onun hatırına şunları sokar:
— Amellerini daha da güzelleştir.. İnsanlar seni göreceklerdir..
Belki, bu amelde sana uyacaklardır..
Bu söz onları riyaya ve süm'aya, halkın:
— Falan böyle yapıyor, şöyle yapıyor..
Demesine yetmezse.. Başka yoldan girer.. Hayır yolundan gelir..
Bu gelişinde o, diyelim ki: Kur'an okumaktadır..
Ona şöyle der:
— Allah'ın beytine gidip haccı yapsan nasıl olur?.. Hac yolunda istediğin gibi Kur'an okursun.. Hac işi ile Kur'an okumayı bir arada yaparsın..
Bundan sonra, onu yola çıkarır.. Yolda ona şöyle der:
— Herkes gibi ol.. Şu anda sen misafirsin.. Sana Kur'an okumak lâzım değildir..
Kur'an okuyamayışın şumluğu ile, arasıra farz namazları da bırakır..
Bu halde, belki haccını dahi yapamaz..
Yemek ihtiyacını giderme talebi ile; haccın bütün vecibelerinden onu aldığı da olur..
Bu hal, onu cimriliğe çeker.. Kötü huylu eder..
Gönlünü daraltır.. Daha bunlara benzer nice işler yapar..
Bazı kere amelini ifsad edemediği kimseye; daha iyi amel yaptırma yolu ile girer.. Böylece onu bıraktırır..
Bunu bırakınca, yol eder; ikinci amelini de yanına bırakmaz..

5. ZUHUR YERİ :

Bu zuhur yeri ilimdir..,
Burada âlimlere zuhur eder..
İblis'e en kolay olanı: Onları ilimle aldatmasıdır..
Bu babda İblis'in şöyle dediği anlatıldı:
— Vallahi, bana göre bin âlimi aldatmak; imanı kavî bir ümmîyi aldatmaktan daha kolaydır..
Zira İblis, cahili aldatma babında şaşırmıştır.. Ama âlimi aldatmada böyle değildir..
İblis âlimle konuşur..
Delilini âlimin bildiği şeyle getirir..
Söylediğinin hak olduğunu anlatır.. Bu yoldan gitmekle de kuvvet kazanır..
Meselâ: Âlime ilim yolundan girer.. Şehvet mahalline geçer..

Der ki:
— Şu kadınla Davud mezhebine göre nikâhlan..
Halbuki o Hanefî mezhebine mensuptur..
Belki de o âlim Şafii mezhebi mensubudur; o zaman şöyle der:
— Velisinin izni olmadan, onu nikâhına al..
Haliyle, bundan sonra kadın giyim ister, nafaka ister, mihr ister..
Bunlar için de, âlime şu telkinde bulunur:
— Şu zamanda, şu zamanda yapacağım; diye ona yemin et..
O zaman olunca yaparsın.. Şayet yapamazsan, bir mahzuru yoktur.. Çünkü, bir erkeğe, kadınını razı etmesi için yemin etmek caizdir..
İsterse, yalan yere yemin olsun..
Bu vaad edilen süre uzar; iş hâkime aksederse.. o zaman âlime şöyle der:
— İnkâr et.. O, senin zevcen olmadığını söyle.. Zaten, yapılan akid fasiddir; senin tuttuğun mezhebe göre caiz değildir.. O, senin zevcen olmamıştır.. Nafaka ve diğer şeyleri vermeğe mecbur değilsin..
Böylece o âlim dahi yemin eder; geçer gider..
Daha bu sözlerin benzeri çoktur.. Saymakla bitmez.. Haddi hesabı yoktur..
Hâsılı: Bu yolda, ondan kurtulacak olan pek azdır.. Tekten de tektir.. Bazı fertlerdir..

6. ZUHUR YERİ:

Âdet olan işlerde ve rahat talebi işlerinde zuhur..
Bu görünüşünü: Sadık müritlere yapar..
Onları âdet olan yollardan alır; rahat talebi yolunda tabiat zulmetine çeker..
Böylece, onların talebdeki kuvvetli himmetlerini, ibadete karşı rağbetlerini söker alır..
Onlar, bu hallerini yitirince; NEFİS'leri ile baş başa kalırlar..
Bundan sonra, başkalarına yaptığını ona da yapar.. Bilhassa, iradesiz kimseler için..
Müridler için; rahat talebi, alışılmış şeylere dayanmak kadar korkunç olan başka hiçbir şey yoktur..

7. ZUHUR YERİ :

Bu zuhur yeri, ilâhî marifet duygularıdır..
Burada, sıddıklara, evliyaya, âriflere zuhur eder..
Bunlardan ancak, Allah'ın koruduğu kurtulur..
Ancak, mukarrebun zümresine varacak bir yolu yoktur..
Diğerlerine, şu yoldan bir giriş yapar.. Der ki:
— Bu varlığın tüm hakikatı Allah değil midir?..
Siz de bu varlık cümlesinden değil misiniz?..
O halde; Hak, sizin hakikatinizdir..
İblisin bu sözüne onlar:
— Evet doğru..
Derler..
Bunun üzerine söze şöyle devam eder:
— O halde, şu mukallid kimselerin yaptığı amellerle, kendinizi yormanıza sebep nedir?..
Bunun üzerine onlar, salih amelleri bırakırlar..
Onların bu amelleri bırakması sonunda şöyle der:
— Şimdi istediğinizi yapın.. Zira Allah-ü Taâlâ sizin hakikatinizdir.. Siz o'sunuz.. O ise.. Yaptığından sorumlu değildir..
Bundan sonra onlar: Zina ederler.. Çalarlar.. Şarab içerler..
İblis, onları bu hale getirir ve.. İslâm bağından çıkarır.. İmandan soyar.. Zındıklığa ve ilhada atar..
Bunlardan bazıları, ittihad yolunu tutar..Yani:

— Hakla birlik kurduğunu söyler.. Bazıları da: Ferd makamına ulaştığını iddia eder..

Sonra..

Bu gibilere, yaptıkları kötülükler sorulduğu kısas taleb olunduğu zaman, şeytan şu telkini yapar:

— İnkâr ediniz.. Onu nefsinize mal etmeyiniz.. Zira siz, hiçbir şey yapmadınız.. Hakikatte fail ancak Allah'tır.. Sizin siz olmanız; insanların itikad ettiği biçimde değildir.. Başka bir şeydir.. Kaldı ki: Yemini istenenin niyetine göre, yemin etmek de caizdir..

Böylece onlar yemin ederler.. Hiçbir şey yapmadıklarını anlatırlar..

Bu suretle de, hak kisvesi altında onları kurtarır..

İblis, bu zatlardan bazılarına şöyle söyler:

— Ben sana haramları mubah kıldım.. İstediğini yap.. veya şöyle şöyle yap.. Şu şu haramları işle.. sana günah yoktur..

Bütün bunlar yanlıştır.. Ancak, bu manada zâhir olan İblis olursa böyledir..

Amma, Allah-ü Taâlâ'nın kulları ile arasında, özel işleri vardır.. Sırlar vardır ki: İblis'in zuhurundan çok çok üstündür..

Yüce Hak'tan gelen vecd halleri için, alâmetler vardır ki, ehli katında inkâra yer yoktur..

Ancak İblis'in teşvişi, bu babda bir bilgisi olmayana göredir.. İşin aslını kavramayan içindir..

Aksi halde, bu gibi şeyler, için aslına vâkıf olan irfan sahibleri için, hiçbir şekilde gizli olamaz..

Şeyh Abdülkadir Geylânî Hz. ni görmedin mi?..

Anlatıldığına göre şöyledir:

— O bir çölde idi.. Kendisine şöyle dendi:

— Ey Abdülkadir, ben Allah'ım.. Haramları sana mübah kıldım.. İstediğini yap..

Geylânî Hz. şöyle der:

— Yalan söyledin; sen şeytansın.

Abdülkadir Geylânî Hz. inden:

— Onun şeytan olduğunu nasıl anladın?..

Diye sorulunca şöyle anlattı:

— Allah-ü Taâlâ, kötülükle emretmez.. Bu lâin bana öyle söyleyince bildim ki, o şeytandır.. Beni azdırmak istiyor..

Durum esasta, her ne kadar anlatıldığı gibi ise de; bazen böyle şeyler Allah ile kulları arasında olur.. Tıpkı, Bedir ashabına ve diğerlerine olduğu gibi..

Bu bir makamdır; inkâr edemem.. İlk hallerimde bir zamanım bu haller ile geçti.. O zaman kendimi haklı buluyordum..

Ama, Allah-ü Taâlâ beni o halden kurtardı..

Onun bu kurtarması: Seyyidim, şeyhim, üstaz-ı dünya, Şerafeddin, Seyyidil-evliya, Muhakkikin, Ebül-Maruf, İsmail b. İbrahim Cebertî Hz. nin bereketi ile oldu..

Anlatılan hal içinde iken, bana çok itina gösterdi..

Rabbanî inayet, Rahmanî nefhaları ile bana yardım etti..

Nihayet, Yüce Hak aynı ile kuluna nazar eyledi..

Ve.. Beni: Katındakilerden eyledi..

O, ne fazıl bir zattır.. Nekadar kâmil bir şeyhtir..

Aşağıdaki kaside; onun şanında söylediğim nice kasideler cümlesinden bir kasidedir..

Sevene yetti, geldi sevdiği ziyaretine;
Müjdeler olsun ah müjdeler matluba erene..

Nice ayrılıktan sonra kadem bastı sevgili;
Şenlik babında tabibi deva oldu derdine..

Ey salınan fidan boylu, zarifsin mızrak gibi;
Bükülür mü bu boy, ya nirengi misin yarine?..

Onun misk gibi beni, takvadan geçirdi beni;
Ve ben güzelliği aldı aşk şarabı pâkine..

Dudağına düşen tükrük akçiçeği ağzının;
İnci misâli tane tane dizili yerine..

Ey.. siyah saçların aydınlatmaz mı sabahını;
Aydın yanağın gün gibi batar mı söylesene?..

Acaba süngü müdür, yoksa ok mu bu kirpikler;
Kalbini deler, yoksa düşen bu mu nasibine?,,

Yay oldu kaşları daha ne kadar da olacak;
Hedef oldum, sal oku, ne engel isabetine..

Ey gammazlar, olmaz olsun artık bu gammazlıklar;
Ey rakipler, ölüm saçarım onun rakibine..

Yok olmalısınız, bitmelisiniz Allah için;
Olmasaydınız sarılırdı seven sevdiğine..

Rakipler, gammazlar görmüyor musunuz neşrini;
Seher yelinin, getirirken şaşkını kendine..

Ben oyum ki, sarılırım sevgiliye görünce;
Korku rakipten, engelim araya girmesine..

Unutmadım cananımla olduğumuz sabahı;
Cüretle daldı bineği zulmet derinliğine..

Bindi ata, kargılı süngülü koyuldu yola;
Engel olmaz mey civarındaki güçlük işine..

Düşer oldular, azminden gelen güzelce atlar;
Ama tutunup kurtuldum atının dizginine..

Saadetlere dalarken, benzer gelen oklar;
Nisanın çetin yağmurunda çakan şimşeğine..

Bu halet içinde çökerttim devemi bir yere;
Garibini verir ancak ehil olan birine..

Bir ev ki, garip teganniler dolu saidlere;
Hem ankası koyulmuş onların terbiyesine..

Bir ev ki, yücedir, ikramlarla dolu doludur;
Cömertliği fenası nebatına her şeyine..

Bir ev ki, İsmail orda, ismim geldi isimler,
Semasından, hoş yaraştı şanına nesebine..

Melek sıfatlı bir zattır kemâl bulmuş öyle ki;
Kokusu yaygın yönün cenubuna şimaline..

Bir melik, Allah mülkünden sancağı altında;
Girmiş alınanı verileni hep birbirine..

Arslandır, arslanların kanı kındır kılıcına;
Doğan tırnağı girdi doğanların iliğine..

Denizdir, taç incileri çıkar dalgalarından;
Padişahlara hibe.. takılır başlar üstüne..

Hakikat kutbu, şeriatın mihveri ziyadır;
Velâyet semasına, çevresine, tüm haline..

Sıfatlardan temekküne eştir hali çoğu kez;
Azaldılar benzer yanında küçük kölesine..

Allah için sana ihsan, elden alan sultan da;
Ve.. verende etimi kanımı kurdu sesine..

Aziz eder istediğini akim kalan mülkte;
İsterse zelil eder, bakar alıp vermesine..

Ey İbrahimoğlu ihsanlar denizinde duran;
Ey Cebertî pîri, tabib olan yola girene..

Kulun Ceylî daima umar senden inayeti;
Bir boya, seven boyar sevdiğini öylesine..

Sensin KERİM buna ne şüphe işte şuradaki;
KERİM'in kuludur, yolunda erer neşesine..

Dinleyenler, kasideler yazanlar, bunlar tümden;
Keremine konuktur, ihsanın yetti hepsine..

Ey pâk toprakta biten dal, sana ne eğrilikten;
Menekşe de eğri, engel mi koku vermesine..

Yemin Mekke'ye, makamlara, sonra o zata ki;
Şanında kalmadı uyku dalınca sevgisine..

Kalbim sizden başkasını sevmedi hiçbir zaman;
Haşa.. sizden başkası yok ki düşsün hevesine..

İblis'in işini, zuhur yerlerindeki çeşitli şekillerini bu kadar anlatmak yeter..

Yoksa.. Anlatılan bu yedi zuhur yerinden birini, çeşitleri ile anlatmaya kalksak; nice ciltler doldururuz..

Misâl olarak: Aşağı derecelerdeki ZUHUR YERİ şöyle dursun; en yüce tabaka olan irfan sahiplerinin tabakasındaki zuhurunu anlatalım..

Çünkü o: En yüksekte nasıl zuhur ediyorsa.. en altta da aynı şekilde zuhur eder..

Başka yolu yoktur..

Yani: Anlatılanın aksi düşünülemez..

İrfan sahiplerine gelir:

Bazan, onlara ilâhî isimle zuhur eder..

Bazan, vasıf, sıfat yolu ile zuhur eder..

Bazan, zat cihetinden zuhur eder..

Bazan, arş cihetinden zuhur eder..

Bazan, kürsî yönünden zuhur eder..

Bazan, levh yönünden zuhur eder..

Bazan, kalem yönünden zuhur eder..

Bazan, âmâ yönünden zuhur eder..

Bazan, ulûhiyet cihetinden gelip zuhur eder..

Hâsılı:

— Şuraya kadar..

Diye tayin edilen zuhur yerlerinin tümünde:

— Şunun üzerine..

Diye anlatılan vasıfların hepsinde o velilere zuhur eder..

Ancak, onun bu hallerini, evliyanın ahad vasfını alanları anlayabilir..

Bir velî, onu anlayınca, İblis'in kendisini aldatmaya çalıştığı şey, hidayet olur..

Haliyle bu hidayet, onu anlayan irfan sahibi içindir..

Bu vesile ile ilâhî huzura yakınlık peydah eder.. Bu aldatma işi, orada temkine çevrilir..

İşte.. O zaman da İblis'in hükmü kesilir..

Ve.. O an, velî için DİN GÜNÜ olur..

DİN GÜNÜ ise.. Kıyamet günü dışında bir şey değildir..

Bir irfan sahibi: ÜÇÜNCÜ derecede fenaya varırsa.. yok olur; kendi gider Hak kalırsa.. Onun küçük kıyameti kopmuş olur..

İşte.. Onun DİN GÜNÜ budur..

Bu işin izahında, bu kadarla yetindim.. Zira, bu sırrın ifşasına yol yoktur..

Bilesin ki..

Şeytanlar, İblisin – lânet üzerine – çocuklarıdır..

Bunun oluş şekli şöyledir: Tabiî nefiste mekân tuttuktan sonra.. hayvanî âdetlere göre; kalbdeki şehvet ateşi ile evlendi..

İşbu evlenmeden şeytanlar doğdu..

Onların doğuşu ateşten çıkan kıvılcımlar gibidir.. Yerden biten otlar gibidir..

Bu doğanlar, onun zürriyeti ve tebaasıdır..

Onlar kalbe; nefsanî hatıralara benzer şeyler sokarlar..

O hatıralarla insanları azdırırlar..

Kur'an-ı Kerim'de:

— **«Vesvas Hannas..» (114/4)**

Tabir edilenler bunlardır..

İblis'in Âdemoğlu ile ortaklığı da, bu yoldandır..

Bu manayı Allah-ü Taâlâ şöyle anlattı:

— **«Evlâd ve mallarında onlara ortak ol..» (17/64)**

İşte.. Onun ortaklık şekli budur..

Bu ortaklık sonunda Âdemoğlundan; kendisine tabiî ateşin ağır bastığı kimse; maddî ruhlara katılır..

Kendisine nebatî, hayvanî tabiat galip gelen kimse ise.. Âdemoğlu suretinde çıkar; ama o sırf şeytandır..

Bu mana ise.. Şu âyet-i kerime ile anlatıldı:

— **«İnsanların ve cinlerin şeytanları..» (6/12)**

Vasfı anlatıldığı gibi olan Âdemoğlu suretinde görülen kimseler, İblis'in süvari alayıdır..

Ve.. Bunlar: Ruhlara katılan şeytanlardan daha kuvvetlidirler..

Yine bunlar: Dünyada fitnelerin temelleridir..

Kalan şeytanlar ise.. onun Füruudur.. Yaya askerleridir.. Bu manada gelen âyet-i kerime ise şöyledir:

— «Süvarilerinle, yayalarınla onlara yaygara çıkar.. » (17/64)

Bilesin ki..
İblis'in âletleri vardır.. Onların en kuvvetlisi; GAFLET olmuştur..
GAFLET: İblis için bir kılıçtır; onunla keser..
Bundan sonra ŞEHVET gelir..
ŞEHVET ise.. Onun okudur.. Öldüreceği kimseye atar; tutturur.. Bundan sonra RİYASET gelir..
RİYASET: İblis'in şatosu, kalesidir.. Oraya sığınır, işini sağlama alır..
Bundan sonra CEHALET gelir..
CEHALET binek gibidir.. Cahile biner; istediği yana sürer..
Sonra.. Şiirler, atma hikâyeler, şaraplar, oyunlar vb. şeyler de İblis'in harp âletleridir..
Kadınlara gelince.. Bunlar İblis'in vekilleri ve tuzak ipleridir..
Her istediğini onlarla yapar.. Onun harp âletleri arasında kadınlardan daha kuvvetlisi yoktur..
İşbu anlatılanlar, şeytanın harp ettiği kıtal ettiği âletleridir..
Bunların dışında daha nice âletleri vardır.. Kendine göre bayramları da vardır..
Şunlar onun bayramları cümlesinden sayılır.
Geceler, töhmet yerleri, çekişme vakti ve benzeri zamanlar..
Doğrusu bu kadardır.. Amma:

— «Kalbi olanlar için.. Ya da, mana sözü kulağına düştüğü zaman, tam huzur içinde olan kimseler için..» (50/37)

Âyeti ile vasfı anlatılan kimselere bu kadar..

FASIL: 5

Bilesin ki..
NEFS için, istilah yollu beş isim verilir..
Şöyle ki:

1. HAYVANÎ NEFS..
2. EMMARE NEFS..
3. MÜLHİME NEFS..
4. LEVVAME NEFS..
5. MUTMAİNE NEFS..

Bütün bu sayılan isimler, ruhun isimleridir..
NEFS'in hakikati ise.. ruhtur.. Ruhun hakikati ise.. Hak'tır..
Anla..

Şimdi o isimleri açıklayalım:

HAYVANÎ NEFS:

Bedeni idare etmesi itibarı ile, NEFS'e bu isim verilir..
Felsefecilere göre, HAYVANÎ NEFS : Damarlarda akan kandır..
Ne var ki bu görüş: Bizim mezhebimiz değildir..

EMMARE NEFS:

Bu ismi almasının sebebi: Şehvet yollu tabiat iktizasını yerine getirdiği için

bu isim verilir.. Bunları yaparken, emir ve yasaklara aldırış etmez.. Hayvanî bataklığa düşer..

MÜLHİME NEFS:

Allah-ü Taâlâ'nın ona hayrı ilham etmesi çiheti ile, NEFS'e bu isim verilir..

NEFS: Hayır cinsinden ne işlerse.. o ilâhî ilhamla olur.. Şer yönlü her ne yaparsa.. O da tabiatın iktizasıdır.. Bu iktiza NEFS için, iş yapma emridir..

Ve.. sanki o: Bu iktiza eden işleri yapmak için kendi kendine emir verir.. Bunun için ona:

— EMMARE NEFS..

Adı verilir.. İlâhî ilhamı alınca da:

— MÜLHİME NEFS..

Adı verilir..

LEVVAME NEFS:

Bu ismi almasının sebebi: Bir dönüşe geçtiği, kendine yaramayan halleri söküp attığı içindir..

Sanki o: Kendisine tehlike teşkil eden yollara saptığı için, kendini ayıplar; levm eder..

İşte.. Ona LEVVAME adının verilmesi bu sebebe dayanır..

MUTMAİNNE NEFS :

Yüce Hak'ta sükûn bulması, onda itminana ermesi itibarı ile, bu isim verilir..

Bunun böyle olması için: Kötü filer, kökünden kesilmesi lâzımdır. Kötü hatıralar da mutlaka bitmelidir..

Bir NEFİS'ten kötü hatıralar kesilmedikçe ona:

— **MUTMAİNNE NEFS..**

Adı verilmez.. O, ancak LEVVAME olabilir..

Amma, bundan sonra, kötü hatıralar ondan mutlak bir surette kalkarsa.. tekrar:

MUTMAİNNE NEFS :

Adını alır..

Ancak.. Bu anlatılanlardan sonra.. onun cesedinde, bazı ruhî alâmetler gözükürse..Ki bunlar: Az vakitte çok yer kat etmek; gaybe ait işleri bilmek, gibi şeylerdir.. İşte.. O zaman NEFS'in adı: RUH olur..

Bundan sonra..

Kötü hatıraların kesildiği gibi, iyi hatıralar da kesilirse..ilâhî sıfatlarla sıfatlanırsa.. Zata bağlı hakikatler de tahakkuk ederse..

İşte o zaman: Ârifin ismi, marufunun ismi olur.. Sıfatı onun sıfatı olur.. Zatı onun zatı olur..

Allah.. Hak söyler..

Bu yola hidayeti nasib eden Allah'tır..

60. BÖLÜM - İNSAN–I KÂMİL

Ve.. O.. Yani: İNSAN-I KÂMİL Resulullah S.A. efendimizdir..

Ve.. O.. Yani: İNSAN-I KÂMİL hem Hakk'ın mukabili, hem de halkın mukabilidir..

Bilesin ki..

Bu bölüm, bu kitaptaki bölümlerin umdesidir..

Hepsinin dayanak noktası bu bölümdür..

Şöyle söylemek de mümkündür.. Bu kitabın tümü, önden sona kadar, bu bölümün şerhidir..

Bu sözlerdeki manayı anla..

Sonra..

Bu insan nevinin ferdlerinden her biri, diğerinin bir nüshasıdır.. Örneğin; suretidir.. Hem de, kemâl derecesinde..

Birinde ne varsa.. Diğerinde de aynı şey vardır.. Ancak arızî sebepler hariç..

Bu arızî sebepler ise.. Bir kimsenin, elleri kesik olması, ayakları kesik olması, ya da âmâ yaratılmış olmasıdır.. Ki, bu da ana rahmindeki arızalardan ötürü olur..

Bir arıza olmadığı takdirde: onlar, karşılıklı duran aynaya benzerler.. Birinde, ne bulunuyorsa.. Kalanında da aynı şey bulunur..

Ancak, onların bir kısmında, eşya bilkuvve vardır.. Diğer kısmındaysa.. Bilfiil vardır..

Kendilerinde eşya bilfiil olanlar, peygamberler ve velî kulların kâmil olanlarıdır..

Kaldı ki bunlar dahi, kemâl babında değişik durum alırlar..

Onlardan bazıları kâmil, bazıları daha kâmildir.. Yani: Ekmeldir..

Ancak, onlardan hiç biri, bu varlık âleminde;kemâl yönüyle, Resulullah S.A. efendimiz kadar göz önüne açılmamıştır..

Öyle bir kemâl ki, onun için katiyet kazanmış ve o, bu bapta hepsinden ayrı tutulmuştur..

Ahlâkı, halleri, işleri ve bazı sözleri bu hususta onun tam kemâline şahittir.. Ki: İNSAN-I KÂMİL Odur..

Kalan Kâmil peygamberler ve velîler, Resulullah S.A. efendimize katılmıştır..

Amma: Kâmilin ekmele katıldığı gibi..

Resulullah S.A. efendimize bağlılıkları vardır..

Amma: Faziletlinin en faziletliğe bağlılığı gibi..

Ancak, mutlak İNSAN-I KÂMİL lâfzı ile, telif ettiğim eserlerimdeki muradım: Resulullah S.A. efendimizdir..

Onun en yüce şanına, göz kamaştıran ekmel makamına karşı edebim böyledir..

Ancak, benim bu ismi ona vermekle, mutlak İNSAN-I KÂMİL makamına dair nice işaretlerim ve tembihlerim vardır..

Bu işaretler ve tembihler, Resulullah S.A. efendimizin isminden başka bir isme isnad edilip bağlanması doğru olmaz..

Zira: İNSAN-I KÂMİL ittifakla odur..

Gerek yaratılış, gerekse huy olarak halkın hiç birine, o mikdar kemâl ihsan edilmemiştir..

— SAADET UMMANINDA EŞSİZ İNCİ..

Adını verdiğim şu kasidemi onun yüce şanına söyledim..

Bir kalb ki, uydu özünde cananına;
Dili sırrı isyan etti atanına..

Akikler döktü gözlerinden zira o;
Öz akiki gitti yaran ayanına..

Ayıklık ülfet, unutmamak halidir;
Kirpikte damla say süha yıldızına..

Düştü uzaklara da akar öz yaşı;
Nice susuzlar kandı sor sel dağına..

Enini göktür gürleyen, ateş sesi;
Şimşek, bulut benzer göz kapaklarına..

Sanki gözyaşı ummanı inci saçan;
Tükendi yaşı bak açık mercanına..

Ötse bir kuş sık ormanda, hafakanla;
Kalb güvercini ses eder çağrısına..

Hele kervan artırır gamını kalbin;
Gelince ormana dalışı aklına..

Ey hayrı bol deveyi gece yürüten;
Dur bak, sana yer verenin acısına..

Duyur ona sesini akan yaşımın;
Bakıp bir kez zincirleme akışına..

Anlat onlara zaafım neyse doğrusu;
Uyarak mütevatir haber aslına..

Gözümden dökülen ibretli halleri;
Bak ateşe, bedenimin zaafına..

Unutma gönül derdimi, say hatırımı;
Aşkımı da anlat neyse kat yanına..

Bu kadim bir ahidir dem vur hevadan;
Onlar ruhum bakma orda kalmasına..

Hele sor selâm ettiğim dostlarıma;
Bak bu miskine sultan lütuflarına..

Arab-ı Kiram'dan yardım dile kalbe;
Merhamet, hicranla geçen zamanına..

Korkma hiç, onların yüce izzetinden;
O diyar, hep vatandır kalanlarına..

Unutma bu sözü: Onlara sevgisi;
Küçükten hatıra oldu Kur'an'ına..

Vuslattan mahrumu kılmazlar ümitsiz;
Ünsiyet eder, katarlar dostlarına..

Ahdim var onlar için sevgi tutarım;
Bilsem sadıklar mı kardeşlik va'dına..

Pâk görürüm ahdimize hıyanetten;
Öyle olsa da yakışmaz dost şanına..

Yaşatsın dostlarımı Allah, içerek;
Kansınlar, o zatın ab-ı hayatına..

Onunla yeşil bahara verdiği can;
Sallanırken dal girdi aralarına..

Ahmed (S.A) ki nisanı, kıtlık yıllarının;
Şaşılır canlıya ki düşer gamına..

Hiç susar mı onun kavmi yanlarında;
Koca umman inci atar kıyısına..

Bir güneştir kemâl üzere aydınlatır;
Yüce felekte mehtap, çık seyranına..

Azamet burcunda izzet merkezinin;
Yüce çark çevresinde çıkar kârına..

Bir sultan ki, yüce katta yaslanmış;
Sağlam arşa.. sahip olmuş imkânına..

Baştan sona incelense hep kâinat;
Benzer küpünün düşen damlalarına..

Her şey onda, ondan olmuş, onun için;
Asırlar geçsin, ne zarar zamanına..

Hardaldır yüce seması altında halk;
Emri söyler dili uygundur aslına..

Kâinat tümden ona göre bir yüzük;
Parmağında, yakışır keremkânına..

Kabaran dalgalarında kâinat ne;
Bir damladır, bu vasıf da az şanına..

Emrine muti semadaki melekler;
Levh infaz eder bakınca parmağına..

Çağırdı dilsiz bir hurma ağacını;
Geldi, benzedi gelişi ceylânına..

Yeter sana ikiye bölüşü ayı;
Nasıl sığar bu iş aklın imkânına..

Dünya âhiret şahidi kudretinin;
– Hayır..
Denir, iki şahid beyanına..

O: Tahkik noktası çevre de kendisi;
Şeriat merkezi de, makam zatına..

Hakkın cömert kulu denizinde inci;
Hem mana hem seyf ubudiyet arzına..

Odur onun: HA'sı, VE'si, BA'sı ile;
SİN'i, aynıdır belki insan namına..

O’dur KÂF’ı, odur NUN’u, odur TA’sı;
Narıdır, nurudur bazan da zıddına..

Senasıyla bağlı Muhammed’in sancak;
Zaman zamanı, onları say anına..

Hakka vasıta, aynıdır vesilenin;
Yiğit onda bulur yolu Rahman’ına..

Makamı verildi, adı: Mahmud amma;
Bilinmez katı yücelikler şanına..

Mikâil bir tas su, coşan denizinden;
Ruh da emini, sığındı emanına..

Kalan melekler de onun suyundandır;
Kar olmuş, dalıp havanın sıkmasına..

Arş, kürsî, sonra müntehaya gelince;
Cilvegâhı, mahalli hoş mekân ona..

Dürdü yüce semaları miracıyla;
Defter gibi çıkmış gece sefasına..

Haber verdi geçmişten ve gelecekten;
Açtı sırları nur saçtı bürhanına..

Dağıttı elindeki Kayser mülkünü;
Düşük önünde, bak Kisra sarayına..

Huyları var, parlak nurlu nice nice;
Onları anmak dahi yoldur varana..

Paktır, pırıl pırıl tarife ne hacet;
Yüksektir, göz ulaşamaz makamına..

Anlattı nice sırları ayan beyan;
Ama yol yok özün yada açmasına..

İnciler sıralı hadis bağlarında;
Dizilir durur halis altınlarına..

Emaneti tebliğ etti hakkı ile;
Bozmakta hainler ermez meramına..

Allah bana kâfi sonsuz hamd için;
Mehdinde bak bize gelen Kur’an’ına..

Haşa olmaz Ahmed’in (S.A.) kemâline son;
Akıl için son sebeptir izharına..

Allah’tan salât selâm: Ona geldikçe;
Kelâm beyan yoluyla mana namına..

Âline, ashabına, soydan gelene;
Yüce ihvanı kutup cemaatına..

Bilesin ki..

Allah seni korusun..

İNSAN-I KÂMİL: Öyle bir kutuptur ki: Vücud semaları onun üzerinde devresini tamamlar..

Önünden sonuna kadar, bu böyledir..

İNSAN-I KÂMİL: Daima birincilik makamının sahibidir..

Bu durum; varlığın oluş tarihinden başlayıp, ebediyetlerin ebediyetine kadar gider..

Sonra..

İNSAN-I KÂMİL: Çeşitli vasıflara bürünür; çeşitli yerlerde zuhur eder..

Kendisi hangi libasta görünüyorsa.. o isim itibar edilir; isim verilir.. O durumunda, başka libasına itibarla isim verilmez..

İNSAN-I KÂMİL olarak, kendisine verilen asıl isim: MUHAMMED'dir..

Künyesi: EBÜLKASIM'dır..

Sıfatı: ABDULLAH'tır..

Lakabı: ŞEMSEDDİN'dir..

İNSAN-I KÂMİL için: Başka libaslarına itibarla nice nice isimleri vardır..

Her zamanı için, kendisine ayrı bir isim verilir.. Bu yoldan verilen isim, o zamandaki libasına uygun düşer..

Ben onunla buluştum.. Ona yüce Allah'ın salâtını selâmını dilerim..

Bu buluşmamızda O: Şeyhim, Şeyh Şerafeddin İsmail Cebertî'nin suretinde idi..

Ben, onun Resulullah S.A. efendimiz olduğunu bilmiyordum..Onu, şeyhim biliyordum..

Böyle olması, onun göründüğü yerleri cümlesinden biridir..

Onu: Zebid'de gördüm.. Hicretin, 796. yılı idi..

Bu işin sırrı onu gösterir ki: O, suret olma yönü ile, her surette mekân tutabilir..

Edep ehline düşer ki: Resulullah'ı S.A. hayatta olduğu surette görürse.. O zamanki ismini vere..

Ancak, suretlerden herhangi biri gibi görürse, onun MUHAMMED S.A. olduğunu bildiği halde, göründüğü suretin ismini verir.

Bu böyle olsa dahi, verilen isim: HAKİKAT-İ MUHAMMEDİYE'ye gider.. Hele Şiblî'nin durumuna bir bak..

Resulullah S.A. onun suretinde göründüğü zaman, talebesine şöyle dedi..

— Şahidim ki ben: Resulullah'ım..

Talebe, keşif sahibi biri idi.. Onu anladı ve şöyle dedi:

— Ben de şahidim: Sen Resulullah'sın..

Bu, öyle bir iştir ki: İnkâr götürür yanı yoktur..

Bu mana: Uyuyan kimsenin rüyasında; bir şahsı bir başka şahsa benzer görmesi gibidir..

Keşfin en azından mertebesi: Uykuda olan bir şeyin ayık halde olmasıdır..

Ancak, uyku ile keşif arasında fark vardır..

Şöyle ki: MUHAMMED S.A. rüyada görülür; aynı isimle anılır.. Ancak, aynı isim, hakikati üzere ayık halde verilmez..

Zira misal âlemi tabir tutar.. Orada görülen, Hakikat-i Muhammediye ayık halde görülen suretin hakikatı olarak anlatılır.. Amma, keşfin durumu böyle değildir..

Hakikat-i Muhammediye, sana keşif yolu ile, ayık halde geldiği zaman, âdemoğlu suretlerinden biri gibi gelir..

İşte o zaman: Hakikat-i Muhammediye, o suretin ismi olur.. Sana lâzım gelen de budur..

O zaman sana düşen şudur: Resulullah S.A. efendimize karşı edebin nasılsa.. O görülen suretin sahibine de edebin aynı olmalı..

Zira, keşif sana şu ihsanı yapmıştır:

MUHAMMED S.A. o görülen surette görünmüştür..

İşte.. O zaman, o suret sahibi ile olan muamele şeklini değiştirmen gerekir.. Onunla önceki gibi olmak senin için caiz olmaz..

Sakın ha..

Olmaya ki, bu sözlerimden tenasüh manasında bir vehme kapılasın..

ALLAH için böyle bir şey olamaz.. ALLAH'ın Resulu için böyle bir şey olamaz..

Haşa ki: Onlar hakkında böyle bir muradım olsun..

Ancak, Resulullah'ın S.A. her surette bir suret bulma makamı vardır. Bu hali ile: O, suretlerin tümünde tecelli eder..

Resulullah'ın S.A. âdeti böyle olmuştur..

O, her zaman, zaman halkının en kâmili suretinde görülür..

Sebebi: Onların makamlarını yükseltmek, onların meyilli durumlarını düzeltip, kaymalarını önlemektir..

Zira onlar: Resulullah'ın S.A. zâhirde hâlifeleridir.. Batında ise.. Onların hakikatı kendisidir..

Bilesin ki..

İNSAN-I KÂMİL: Zatı ile, vücud hakikatlerinin tümünü karşılar..

Letafeti ile, ulvî hakikatleri karşılar..

Kesafeti ile, süflî hakikatleri karşılar..

Onun ilk zuhuru, halka ait hakikatler karşılığı olmuştur..

O yüce zat: Kalbi ile arşa karşı durur.. Bu manada, Resulullah S.A. şöyle buyurdu:

— «Müminin kalbi, Allah'ın arşıdır..»

Benliği ile, kürsî karşılığı durur..
Makam itibarı ile, sidre-i münteha karşılığıdır..
Aklı ile, kalem-i âlâ karşılığıdır..
Nefsi ile, levh-ü mahfuz karşılığıdır..
Tabiatı ile, unsurlara karşı durur..
Kabiliyeti ile, heyulâ karşılığıdır..
Dış yapısı ile, heba karşılığıdır..
Reyi ile, felek-i atlas karşılığıdır..
İdrâkı ile, yıldızlar feleki karşılığıdır..
Himmeti ile, yedinci sema karşılığıdır..
Vehmi ile, altıncı sema karşılığıdır..
Hemmi ile, beşinci sema karşılığıdır..
Fehmi ile, dördüncü sema karşılığıdır..
Hayali ile, üçüncü sema karşılığıdır..
Fikri ile, ikinci sema karşılığıdır..
Hafızası ile, birinci sema karşılığıdır..

Sonra..
Dokunma güçleri ile, Zühal yıldızına karşılıktır..
İtici güçleri ile, Müşteri yıldızına karşılıktır..
Harekete getirici güçleri ile, Merih yıldızına karşılıktır..
Nazar güçleri ile, Güneşe karşılıktır..
Tad alma güçleri ile, Zühre yıldızına karşılıktır..
Koklama güçleri ile, Utarit yıldızına karşılıktır..
Dinleme güçleri ile, Aya karşılıktır..

Sonra..
Harareti ile, ateş felekini karşılar..
Soğukluğu ile, su felekini karşılar..
Rütubeti ile, heva felekini karşılar..
Kuruluğu ile, toprak felekini karşılar..

Sonra..
Hatıraları ile, meleklere karşı durur..
Vesveseleri ile, cin ve şeytanlara karşılık durur..
Hayvaniyet durumu ile, behaime karşılık durur..
Tutucu güçleri ile, arslana karşılık durur..
Kandırma güçleri ile, tilkiye karşılık durur..
Aldatma gücü ile, kurda karşılık durur..
Hased güçleri ile, maymuna karşılık durur..
Hırs güçleri ile, fareye karşılık durur..
Kalan güçlerini de, bunlara kıyas edebilirsin..

Sonra..
Ruhaniyeti ile, kuşa mukabil durur..
Safra maddesi ile, ateşe mukabil durur..
Sevda maddesi ile, toprağa mukabil durur..

Sonra..
Tükürüğü, teri, burun ifrazatı, kulak suyu, göz yaşı, küçük abdesti, kan,ter ve deri arasındaki sıvı ile yedi denize mukabildir.
İlk sayılan altı madde, son sayılan yedincinin teferruatı sayılır..
Bunlardan her birinin kendine göre tadı vardır..
Tatlı, acı, ekşi, karışık, tuzlu, kokmuş, güzel kokuludur..

Sonra..
Hüviyeti ile, yani zatı ile, cevherin mukabilidir..
Vasfı ile de, anasır mukabilidir..
Zira azı dişi, çıkmaya başladığı, bu hususta son haddini bulduğu zaman, artık kalır; büyümez..
Ne artar, ne de eksilir..
Meselâ onu kıracak olsan, artık parçası ile bitişmez..

Sonra..
Kılları ve tırnağı ile, bitkilerin mukabilidir..
Şehvet duyguları ile, hayvanatın mukabilidir..
Beşeriyeti ve dış sureti ile de, kendi cinsi Âdemoğlu soyunun benzeridir..

Sonra..
İnsan soylarını da karşılar. Meselâ:
Ruhu ile sultandır..
Fikrî nazarı ile, vezirdir..
Dinlenen bilgisi, işlenen görüşü ile, Hâkimdir..
Zannı ile, zabıtadır..
Damar ve diğer kuvveler de, yardımcıları mukabilidir..
Yakin hali ile, iman sahiplerine mukabil sayılır..
Şekki şüphesi ile, müşriklere mukabil sayılır..
Hâsılı: Devamlı olarak, varlık hakikatlerinden her birini, kendine has inceliklerin biri ile karşılar..
Bundan önceki bölümlerde de anlattık..
Her mukarreb meleğin, İNSAN-I KÂMİL’e has bir duygudan yaratılmış olduğunu anlattık..

Onları anlattıktan sonra.. isimleri ve sıfatları karşılama durumunu anlatmamız kaldı..

Bilesin ki..

Yüce Hakk'ın sureti, Resulullah S.A. efendimizin şu hadis-i şeriflerinden anlaşılır: Şöyle buyurdu:

— «Allah-ü Taâlâ Âdem'i Rahman sureti üzerine yarattı..»

Diğer hadis-i şerifte ise şöyle buyurdu:

— «Allah-ü Taâlâ Âdemi, kendi sureti üzerine yarattı..»

Bunun oluşu şöyledir: Allah-ü Taâlâ diridir.. Alimdir.. Güçlüdür.. Diler.. İşitir.. Duyar.. Konuşur..

İNSAN; dahi aynıdır.. O da: Diridir.. Alimdir..

Sonra..

İNSAN: Yüce Allah'ın hüviyetini hüviyeti ile, benliğini benliği ile, zatını zatı ile, külliyetini külliyeti ile, şumulünü şumulü ile, hususiyetini hususiyeti ile karşılar..

Sonra..

Onun bir başka karşılaması daha vardır ki o: Zata bağlı hakikatleri ile, Hakk'ın mukabilidir..

Aynı mevzuu bu kitabın çeşitli yerlerinde anlattık..

Burada ise.. Onun tercümesini yapmak, bizim için caiz değildir..

Ol bapta bu kadar tenbih yeterlidir..

Bilesin ki..

İNSAN-I KÂMİL: Zata bağlı isimleri ve, ilâhî sıfatları hak etmiştir..

Onun durumu kısaca budur..

Onun bu hak edişi, asalet ve mülk yolu ile böyledir..

Onun için, zatî hükmün iktizası budur..

O yüce varlık ki: Bu ibarelerle hakikatinden haber verilir; bu işaretlerle onun inceliğine işaret edilir.. Onun bu varlıktaki dayandığı ancak İNSAN-I KÂMİL olabilir..

İNSAN-I KÂMİL'in Hakka karşı misali aynadır ki: Bir şahıs aynaya baktığı zaman, onda ancak kendi suretini görür.. Yoksa.. Kendi suretini görmesi mümkün olmaz..

O yüce varlık, İNSAN-I KÂMİL olmasaydı; ALLAH ismi aynasında kendi suretini görürdü.. Zira o isim; kendine bir aynadır.. İNSAN-I KÂMİL dahi yüce HAKK' ın aynasıdır.. Yüce HAKK dahi aynen İNSAN-I KÂMİL'in aynasıdır..

Kaldı ki; Yüce Hak, kendi zatına vacip kıldı ki: İsimleri ve sıfatları ancak İNSAN-I KÂMİL'de görüle..

Bütün bu anlatılanlar, şu âyet-i kerimenin manasıdır:

— «Gerçekten biz, emaneti yere, göklere ve dağlara arz ettik; onu taşımaktan çekindiler.. Ondan korktular.. Ve.. onu: İNSAN yüklendi.. Zira o: Zalum ve cehul idi..» (33/72)

Yani: O, nefsine zulüm etti. Bulunduğu derecesinden indirdi..

Kendi durumunun cahili idi.. Zira, ilâhî emanetin mahalli olduğu halde, bunu anlayamıyordu..

Bilesin ki..

İNSAN-I KÂMİL açısından isimler ve sıfatlar ikiye ayrılır..

Bir kısmı onun sağına düşer.. Bunlar: Hayat, ilim, kudret, irade, semi, basar vb. isim ve sıfatlardır..

Bir kısmı da onun soluna düşer ki, bunlar da:Ezeliyet, ebediyet, evvellik ve âhirlik vb. isim ve sıfatlardır..

Bütün bu anlatılanların dışında, İNSAN-I KÂMİL için, sari bir lezzet vardır.. Bunun adına:

— Ulûhiyet lezzeti..
Derler..
İşbu lezzeti o: Vücudunun tümünde bulur..
Hem de, yaygın bir şekilde..
Bazı velî kullar, bu halin içinde, salınıp gezmeyi, dalıp gitmeyi temenni ederler..
Sakın ha.. Bu zümreyi kötüleyen kimseler, seni aldatmasın.. Zira onların bu makama dair hiçbir bilgileri yoktur..

İNSAN-I KÂMİL, Bazan bağlantılarından boş kalır.. O zaman: Cümle isim ve sıfatlardan sıyrılır.. Bunların hiç birine nazar etmez..
Bu halde "O": İsimlerden, sıfatlardan, hatta zattan dahi soyunur; mücerred kalır..
Bu halinde o: Yakin ve keşif hükmü ile, varlıkta kendi hüviyetinden başka bir şey olmadığını bilir..
Varlığın südurunu, önden sona, aşağısını ve yukarısını kendinde müşahede eder..
Vücud işini, müteaddid yollardan bilir.. Görür..
Onun bu görüşü; birimizin, hatırına gelenleri ve hakikatlerini görüşü gibidir..
Ancak, İNSAN-I KÂMİL hatıraların açığını ve kapalısını da, kendi özünden atmaya güçlüdür..

Sonra..
İNSAN-I KÂMİL'in eşyaya tasarrufu, bir şekle bürünmeye, bir âlete, bir isme, bir resmiyete bağlı değildir..
Birimiz yemesinde, içmesinde nasıl tasarruf ediyorsa.. o dahi eşyada öyle tasarruf eder..

İNSAN-I KÂMİL için üç berzah vardır.. Bu üç berzahın sonundaki makama:
— Hitam..
İsmi verilmiştir..
Bu üç berzahı anlatalım:

BİRİNCİ BERZAH: İsimlerle, sıfatlarla tahakkuk etmesidir..

İKİNCİ BERZAH: Tavassuttur.. Burası insaniyete bağlı incelikleri, Rahmanî hakikatle de çözme yeridir..
Bu makamdaki müşahedesini tamamladıktan sonra, sair gizlilikleri bilir.. Gayb ilminden dilediği kadarına muttali olur..

ÜÇÜNCÜ BERZAH: Burası, kader icabı harika işlere dair hikmet çeşitlerini bilmek yeridir..
Bu makamdaki İNSAN-I KÂMİL için, melekût kudretinde devamlı harika zuhurlar olur..
O kadar ki; onun için harika iş: Hikmet felekinde âdet imiş gibi olur.. Hiç bir yadırgama duymaz..
İşte o zaman: Bu kâinat âleminde kudret izharı için, kendisine izin verilir..
Bu son berzahta makamını bulunca:
— Hitam..
Adı verilen makamın yolu açılır.. Burası:
— Celâl ve İkram..
Sıfatını almıştır..
Bundan sonra şu makam kalır: Kibriya..
Bu bir nihayettir ki: Onun için bir son düşünülemez..
Bu makamdaki zatların durumu değişiktir..
Kâmili vardır; ekmeli vardır.. Fazılı vardır; efdalı vardır..
Allah.. Hak söyler..
Bu yola hidayeti nasib eden Allah'tır..

61. BÖLÜM - KIYAMET ALÂMETLERİ

ÖLÜM – BERZAH –KIYAMET – HESAP – MİZAN –SIRAT – CENNET – CEHENNEM – ARAF – CENNET EHLİNİN ÇIKACAĞI KESİP TEPESİ

1. FASIL: KIYAMET

Bilesin ki..

Şu anda içinde bulunduğumuz dünya âleminin; sonunda varacağı bir nihayeti vardır..

Çünkü o: Sonradan yaratılmıştır..

Muhdesin zarurî hükmü: Bitip tükenmesidir..

Bu hükmün zuhuru ise.. Zarurîdir..

Onun bitip tükenmesi ve fenası, ilâhî hakikatın saltanatı altında kalmasıdır..

O hakikat ise.. Bu dünya âlemi ferdleri libasında zuhur etmektedir..

Onun ölümü budur..

Bize göre, ilâhî hakikatın zuhuru; Allah-ü Taâlâ kitabında nasıl anlattıysa öyle olacaktır..

Bu varlık için, Büyük KIYAMET budur..

Sonra

Bu âlemdekilerin her birine has, ayrı ayrı bir KIYAMET vardır.. Hepsi sonunda büyük KIYAMET içinde bir araya gelir..

Sebebine gelince: Her ferde has bir KIYAMET husule gelmesi, zarurî bir hükümdür..

İşbu hüküm: Bu âlemde mevcud olan bütün ferdleri kapsamına alır.. Bu kapsamına alması da; Yüce Allah katında, vaad ettiği Büyük KIYAMET sayılır..

Yukarıda anlatılanları bilip hakikatına erersen.. anlarsın ki: Bu âlemin tümüne.. âlâsına ve esfeline belli bir ecel vardır..

Zira bu âlemin ferdleri için de, belli bir ecel vardır. Onların toplu durumuna bakılınca umumî hüküm şudur:

Onlar bütün olarak, bu âlemin ecelini gösterir..

Bu durum, başka türlü anlatılamaz..

Bilemiyorum: Kitapta açık bir şekilde anlatılmak istenen nükteyi sezebildin mi?.. Yoksa.. Bundan anladığın, benim arzum dışında bir şey mi oldu?..

Şimdi avamî, zâhir yoldan bir mefhum üzerinde duralım..

Dikkatli ol, bir başka ibare ile, seni uyandırmağa çalışacağım..

Bilesin ki..

Yüce Hakkın çok âlemleri vardır..

Hangi âlem olursa olsun.. oraya insan vasıtası ile nazar ediyorsa.. bu âlemin adı: Vücuda bağlı ŞEHADET olur..

Ve.. Hangi âlem ki, oraya insan vasıtası ile bakmaz; oranın adı GAYB olur..

Bu gayb dahi iki türlüdür:

a) Ayrıntılı bir şekilde, insanın bilgisine yerleştirilmiştir..
b) Toplu olarak, insanın kabiliyetine konmuştur..

Ayrıntılı bir şekilde, insanın bilgisine yerleştirilen GAYB için verilen isim: Vücuda bağlı GAYB olmuştur..

Buna misal: Melekût âlemidir..

Toplu olarak, insanın kabiliyetine konan GAYB ise.. Yokluğa bağlı bir GAYB olur..

Bu tür GAYB âlemi ise.. Allah-ü Taâlâ'nın bildiği âlemlerdir; biz bilemeyiz.. Bize göre o: Yok mesabesindedir.. Yokluğa bağlı GAYB'ın manası budur..

Sonra..

Bu dünya âlemine gelince: Ki, Allah-u Taâlâ ona insan vasıtası ile nazar eder..

İnsan Hakk'ın nazarına vasıta olduğu süre, varlığa bağlı şehadet yeri olarak kalır..

İnsan, bu âlemden göçüp gidince; insan göç ettiği o âleme dahi, Allah-ü Taâlâ insan vasıtası ile nazar eder.. Orası da, varlığa bağlı bir şehadet yeri olur..

Dünya âlemi de, yokluğa bağlı gayb âlemi olur..

Dünya âleminin varlığı dahi, ilâhî ilimde kalır..

Cennet ve cehennemin varlığı, bugün ilâhî ilim'de nasılsa öyle..

İşte.. Dünya âleminin fenası budur.. Büyük KIYAMET budur.. Umumî fark budur..

Aslına bakılırsa.. bizim anlatmak istediğimiz bu değildir..

Bizim asıl gayemiz, bu âlemin ferdlerinden her birine has olan KIYAMET'i anlatmaktır..

Bunu anlatmak için de, insan üzerinde söz etmemiz icab eder..

Zira: Bu varlık fertlerinin en kâmili odur.. Kalanları, onun durumuna bakarak kıyas ederiz..

Sonra.. Umumî KIYAMET ilmini, Allah'ın kitabından senin anlayışına göre anlatmayı yerinde bulmayız.. Öyle bir şeyi muhal sayarız..

Kaldı ki: Büyük KIYAMET'in acaib hallerini sana anlatırsak, imanından korkulur.. Şek şeytanı ona saldırır..

Bu yüzden Küçük KIYAMET'i anlatmaya geçiyoruz.. Zira bu, Büyük KIYAMET'ten önce gelir..

Sonra..

KIYAMET için:

— Büyük KIYAMET, Küçük KIYAMET..

Dememize bakarak, iki KIYAMET kabul etmeyesin..

Hepsi bir KIYAMET sayılır..

Bunun misali: Kül olanın, bütün cüzlerinin her birine düşüşü gibidir.. Meselâ:

— Mutlak hayvan..

Dediğin zaman, at çeşitlerine, koyun keçi çeşitlerine, insan çeşitlerine vb. düşer..

Kaldı ki: Hayvan lafzı bu adla anılması gereken çeşitlerin bütün fertlerine verilir..

Zira, hayvaniyet özünde taadüdü kabul etmez..

Çünkü o: Tam olan bir küldür.. Tam olan kül ise.. cüzlerine de düşer.. Hiç bir taaddüd de olmaz..

İşte.. Anlatıldığı gibi, Büyük KIYAMET, Küçük KIYAMET'lerin her birine düşer.. hem de taaddüd olmadan..

Önce, KIYAMET'in alâmetlerini, şartlarını anlatalım.. KIYAMET'i sonra anlatırız..

Bilesin ki…

Küçük KIYAMET'in alâmetleri ve şartları vardır..

Bunlar, büyük kıyametin alâmetlerine ve şartlarına uygundur..

Meselâ: Büyük KIYAMET alâmetleri arasında şunlar vardır: Cariyenin mürebbisini doğurması birtakım çıplak, yalın ayak koyun çobanlarının yüksek yüksek binalara kurulmaları..

İnsanın kendine has kıyametinin alâmeti de buna benzer..

Onda rububiyetinin zuhuru vardır.. Sübhan olan ALLAH onun zatındadır..

Burada insanın zatı cariye olarak ele alınır..

Doğum işi dahi, gizli emrin batın yönünden; zâhir yönüne geçmesidir..

Çocuğun yeri, batındır..

Doğum işi dahi, zâhirî his âlemine çıkmasıdır..

Yukarıda anlatılan mana, yüce Hakk'ın durumunu anlatır..

Hiçbir hülûl olmaksızın, insanda yüce Hak vardır.. Ama bu varlık batınî bir iştir..

O, kendi hükümleri ile zuhura geldiği, kul dahi:

— "Duyan kulağı olurum; gören gözü olurum; tutan eli olurum; yürüyen ayağı olurum.."

Hadis-i kudsîsinde anlatılan manada tahakkuk ettiği zaman, Yüce Hak bu insanın vücudunda zuhur eder; bu kâinat âlemindeki tasarrufuna başlar..

Ve.. O zaman, kendi zatı cariye olur..
Rabbın rububiyet zuhuru ise.. Mürebbiye mesabesinde kalır..
Onun zuhuru dahi, doğum mesabesindedir..
Bir de irfan sahibinin, isimler âleminden tecerrüdü vardır.. Bu ise.. Çıplak ayaklı olmaktır..
Zira, isimler, irfan sahiplerinin bineğidir..
İrfan sahibinin soyunması ise.. Çıplaklık sayılır..
Ezeli nurları, daimî muhafaza hali ise.. Koyun çobanlığı yerine geçer..
Onun cezbe haline geçmesi dahi, ilâhî irfan makamlarında terakkisini sağlar.. Bu dahi yüksek binalarda kurulmak sayılır..

Yukarıda anlatılan hadis-i şerifin dış manası, bu varlıkta umumî KIYAMET'in alâmetleri olmuştur..
Bizim anlattığımız ise.. Küçük KIYAMET'in alâmetleridir.. Ki bu: İnsan fertlerinin her birine hastır..

BÜYÜK KIYAMET alâmetlerinden biri de: YE'CUC ve ME'CUC'un yeryüzünde zuhurudur..
Yeryüzünü kaplarlar.. Yemişlerini yer; denizlerini içip bitirirler..
Sonra.. Allah-ü Taâlâ onlara, bir gece neğah hastalığı gönderir.. Bu hastalık onları bir gecede bitirir.. Sonuncaya kadar, hepsi de ölürler..
Bundan sonra ziraat çoğalır.. Dallar da, kökler de yeşillenir.. Meyveler güzelleşir.. Cebbar olan sultan Allah'a hamd edilir..
KÜÇÜK KIYAMET için de, buna benzer alâmet vardır.. Onun, insanda oluşu şöyledir:
Fasid hatıraların azması sonunda, nefis azar; kudurur.. İnadına gelen vesveseler de bunu izler.. Ne var ki, bunların oluşu, kendi özüne sahip çıkmadan önce olur..
Böylece o azgın halleri, kalb arzını işgal eder, özünün meyvelerini yer, öz denizini de içerler..
Bu durumda onun, irfan, iyi hal namına hiç zuhuratı olmaz..
Bunu takiben o kimse, böyle bir sarhoşluk halinden; hakikî ayık hale geçer..
Rahmanî nefhalarla, Rabbanî inayet armağanları gelir..
Bu armağanlar, şu âyet-i kerimelerdeki manaların zuhurudur:

— «Anlayınız, gerçekten Allah hizbi galiptir..» (5/56)

— «Ayık olunuz, Allah hizbi kurtulmuştur..» (58/22)

Gözlerine dahi, şu mana sürmesi çekilir: Allah-ü Taâlâ, kullarından istediğini seçer..
Bundan sonra, nefsanî hatıralar yok olur.. Şeytanî vesveseler gider..
Bunların yerini ledunnî ilim getiren, ruhanî nefesler getiren, kalbî kemâline yerleştirilen melekler alır..
Bu mana ise.. Zıraatın çoğalması demektir.. Köklerin ve dalların yeşermesi demektir..
Bundan sonra o kimse, yakınlık makamına çıkar.. Rabbını müşahede lezzetine erer.. Bu ise.. Yemişlerin tatlanması demektir..
Üstte anlatılanlar, Büyük KIYAMET alâmetleri idi.. Burada işaret ettiğimiz mana dahi, insan fertlerinden her birine has olan Küçük KIYAMET alâmetidir..

Büyük KIYAMET alâmetlerinden biri de: DABBET'ÜL-ARZ'ın çıkmasıdır..
Bu manada Allah-ü Taâlâ şöyle buyurdu:

— «Söz aleyhlerine olduğu zaman, YER'den bunlar için bir DABBE çıkarırız.
Onlara ANLATIR:

— İnsanlar âyetlerimize ikan sahibi olamadılar..» (27/82)

Burada söz, şu manaya gelir;
— Bu âlemin, kendi zatına rücuudur..
Bu iş dahi: Dünya işinin, tamamen âhirete geçmesidir..

— «ANLATIR..»

Kelimesine şu mana girer:
— Onlara vaad ettiğimiz, baasin, nüşurun, cennetin, narın ve benzeri âhiret işlerinin hak olduğunu ANLATIR..
Bu anlatılışın sebebi ise.. şöyle izah edildi:

— «Âyetlerimize ikan sahibi olamadılar..» (27/82)

ÂYETLER:
— Kelâmımızda onlara haber verdiğimiz şeylerdir..
İşte.. DABBE'yi çıkarmamızın sebebi budur..
Ta ki: Her şeye kadir olduğumuzu bileler.. Bundan sonrasına ve DABBE'nin haber verdiğine inanalar..
Ve.. Hakk'a dönmek isteyen döne.. Yüce Hakk'ın haber verdiği şeylere inana..
Küçük KIYAMET de buna benzer.. İnsanda bunun emareleri şöyle olur:
— Beşeri tabiat arzından, emniyet ruhu mukaddes huzurda görünür..
Bunun görünmesi, adi işlerin terkine dairdir.. Bir de, süflî işlerin iktizasını ortadan kaldırmak içindir..
Bu hali bulana, büyük keşif gelir..
Mukaddes ruh ona, her şeyi inceden inceye bildirir..
Bütün bu haberleri anlatır, durur..
Batınî perdeler insana açılır.. Sırları saklamayı ona talim eder..
Böylece insan: Tasdik makamından, refik-i alâdaki yakınlık makamına yükselir..
Ne güzel refiktir..
Ve.. bu: Yüce Allah'tan bir ihsandır.. Bir fazilettir.. Kuluna fazlı ve inayetidir..
Bu inayeti yapar ki: İman ordusu, daimî hicap askerlerine yenilmeye.. Hatadan çıka, doğrunun hakikatını bula..
Zira: Rububiyet makamının gizlilikleri, ilâhiyet mertebesinin iktizaları üstün bir gayedir; yüce makamdır..
Onun izzeti o kadar şiddetlidir ki: Kalbler bir türlü ona tam iman yolunu bulamazlar.. Ancak böyle bir keşiften sonra olabilir..
Kaldı ki: Halkın kendi nefsinde, bu gibi şeyleri kabule gücü yetmez. Onlara ikan sahibi olamaz. Ancak, ilâhî bir keşiften sonra olabilir..
Tıpkı: İnsanların bu emrin hakikat olduğuna, DABBE'nin çıkışından sonra kani olacakları gibi..
Bir irfan sahibinin de, anlatılan ilâhî iktizaları kabulde tahakkuku: Ruhun tabiat arzından çıkması, yol kesicilerden ve engellerden halâsı sonunda olur..
Bu manayı anla..

Büyük KIYAMET alâmetlerinden biri de: DECCAL'ın çıkışıdır..
Solunda cennet vardır; sağındaysa.. cehennem vardır..
İki kaşı arasında: Allah'a karşı kâfir.. Yazılıdır..
O zaman, halk susuz kalır.. Acıkırlar; hiçbir yiyecek bulamazlar..
Bütün yiyecek ve içecekler bu mel'unun yanındadır..
Kendisine iman eden herkese, suyundan içirir.. Yediği yemekten yedirir..
Onun yemeğinden yiyen, suyundan içen artık iflâh olmaz..
Kendisine inananları, cennetine koyar.. Onun girdiği DECCAL cennetini, Allah-ü Taâlâ cehenneme çevirir..
Kendisine inanmayanları da, cehennemine koyar.. Onun girdiği DECCAL cehennemini Allah-ü Taâlâ cennete çevirir..

İnsanlardan bazıları, Deccal'in zararı Allah tarafından kalkıncaya kadar; ot kökü yiyerek geçinirler..

DECCAL LAİN, devamlı yeryüzünü gezer.. Ancak, Mekke ve Medine hariç; oralara giremez..

Sonra.. Beyt-i Makdis'e doğru yola çıkar.. Remle-i Lüdd karyesine gelir..

Beyt-i Makdis ile, bura arasında, bir gün ve bir gecelik yol vardır..

Tam bu sırada Allah-u Taâlâ o karyedeki minareye İsa'yı a.s. indirir..

Elinde de bir süngü vardır..

LAİN DECCAL İsayı a.s. görünce, tuzun suda eridiği gibi erir..

Sonra.. İsa a.s. ona süngü ile vurur; öldürür..

Küçük KIYAMET için dahi, bunun gibi insanda oluşuna dair alâmet vardır.. Ki bu: Onun hakikatinde DECCAL'in çıkışıdır.. Bu dahi DECCAL nefsin baş kaldırışıdır.. İnsana batılı karıştırır; hak suretinde arz eder..

Bu tabir, onun haline uygundur.. Söz gelişi:

— Falan falana DECCALLIK etti..

Derler.. Yani:

— Onu teşvişe düşürdü.. Yanlış yola saptırdı..

Bu DECCAL nefis, bazı yönleri ile, insan şeytanı olarak da isim alır..

Kaldı ki nefis: Şeytanların ve vesvasın mahallidir.. Onun yuvasıdır; gizlendiği yerdir..

Bazı yönleri ile bu nefse:

— Kötülüğü emreden nefis..

Tabirini dahi kullanırlar..

Mutlak NEFS lafzını -ki sofiye istilahında bu isimle geçer- ne zaman anlatırlarsa.. bundan muradları, kulun illetli vasıflarıdır..

Evet..

Nefis, anlatılan hali ile, DECCAL yerini alır..

Şehvet iktizaları icabı ile de; solundaki cennet yerini alır..Şekavet ehlinin yolu soldan gider..

Tabiatın icabı uygunsuz işleri bırakmak, onunla olan bağları yok edip kesmek sureti ile nefse muhalefet ise.. DECCAL'in sağına aldığı cehennemdir..

Saadet ehlinin yolu da sağdan gider..

Nefsanî işlerin icabı olarak; zulmanî perdelerin teksifi ise.. DECCAL'in iki kaşı arasında yazılı:

— Allah'a karşı kâfir..

Yazısı yerine geçer..

İrfan sahibinin, nefsinin esaretine düşmek sonucu doğruyu anlamayacak hale gelmesi, nefsin galebe çalması sonucu, yapılan hitabın manasını anlamayacak hale gelmesi: Deccal zamanında, bazı has zevatın aç ve susuz kalmaları manasına gelir..

İrfan sahibinin, nefsi ile arkadaşlık etmek zorunda kalışı dahi: İnsanların DECCAL zamanında, yiyeceği ve içeceği ancak onun yanında bulmaları hükmüne girer..

Resulullah S.A. efendimiz, bu manaya işaret ederek şöyle buyurdu:

— "İnsanlara bir zaman gelecek; o zamanda dinini tutan: Ateş koru avuçlamış gibi olur.."

O süre içinde; bir kimse mücahededen yaya kalır; - Böyle bir şeyden Allah'a sığınırız; – nefsanî yoldan iktiza eden şeylere yönelir; tabiî işlere dayanır; şehvanî lezzetleri kullanır; adi fiiller yolunu tutarsa.. İşte bu: DECCAL'in verdiğini almak demektir..

Bir şey diyelim:

— Mubah yolları tutup, onlara dayanmak; irfan sahibi katında haram olan şarab gibidir.. Ve bu, DECCAL taamı arasında sayılır..

Bir şey daha diyelim:

— Nefse, gaflet doğuran şeylere, boş ümitlere dönmek ise.. İrfan sahibi yanında şarap sayılır ki: Bunlara dalan, DECCAL'in yanında bulunan şaraptan içene benzer..

Bir şey daha diyelim:

— Makama ulaşmadan önce; anlatılan hale dalan bir irfan sahibi, DECCAL eline düşüp artık iflâh ümidi kesilen kimseye benzer..

Sonra..

Bekası muhal olan tadları hayal olan yerin süslerine kanıp aldanmak ise..

DECCAL cennetine girmek sayılır..

Ve.. Onu: Allah-ü Taâlâ cehenneme çevirir.. O kimsenin karar yeri olarak orayı kılar..

Ancak; bir kimseye saadet başarısı gelirse.. bu yol boyu Hak'ta sebat ederse.. Tahkik gecesinde, şeriat nurları ile yürürse.. Muhalefetin, mücahedenin, riyazetin yoluna metanetle girerse.. Bu kâinatın haşhaşını, Rahman'ın zuhur köklerini yerse.. Bu DECCAL cehennemine girmiş olur..

İşte burayı, Allah-ü Taâlâ zevali olmayan bir nimete çevirir.. Değişmez mülk kılar..

Pâk Mekke ile, zatın yeşil bahçesini Medine hariç, farz olan emir gelinceye kadar; DECCAL'in yeryüzünü gezip dolaşması manasına gelince:

Bütün makamlarda nefis, kulu teşvişe düşürür.. Ancak, iki makam hariç..

O makamlardan biri: Zatın tüm hüküm sürdüğü makamdır..

Bunun manası: Zatî, ilâhî huzurdan gelen cezbe ile; kulun kendi varlığından geçmesidir..

İşte o zaman : Kul, hissinden de geçer.. Nefsinden yana da fena bulur..

İşbu makam: Sekir – manevi sarhoşluk – makamıdır..

O makamdan ikincisi: Muhammedî makamdır..

Evliya istilahında, bu makama:

— İkinci sahv –ayıklık–..

Tabir edilir..

Anlatılan iki makam, öyle makamdır ki: Oralarda nefsin mecali yoktur.. Zira, burası illetli yollardan korunmuştur.. Ezelî gayb âleminde bunlar mahfuzdurlar..

Anlatılan manalar DECCAL'in giremeyeceği iki belde mesabesinde dururlar.. İlâhî keşiflerden, kulu teşvişe düşüren, doğru yola girmekten onu alıkoyan şey ise.. bu ENCES –PEK PİS– LAİN'in, Beyt-i Makdis kıtasına yönelmesi mesabesindedir..

Sonra..

Oraya varmadan; Remle adlı yerde durup, kalmasına gelince; şöyle anlatabiliriz:

— Nefis DECCAL'i, her libasta irfan sahibine zâhir olduğu zaman; Bazan enfüs makamı mukabili çıkabilir.. Burada çıktığı zaman, bu mukaddes vadide bir irfan sahibi olmayan, eriştiği vehmine kapılır.. Halbuki anlatılan makamdan hiçbir kırıntı almamıştır.. Ancak, durumu icabı perde ardında kalır..

Zira Remle: Topraktan olma bir çamurdur..

Ve.. Hz. İsa a.s. iner.. Elinde fetih süngüsü vardır.. Orada DECCAL'i öldürür..

İsa a.s. Malik Allah'ın ruhudur..

Hak gelince, batıl zail olur..

Şeklerin, şekillerin, teşvişlerin hükmü kesilir..

Burada anlatılanlar, Büyük KIYAMET'lerin alâmetleri idi; saydık.. Amma zâhirde..

Batınî olan alâmetlerini dahi saydık.. Onları da şerh edip anlattık.. Ancak bunlar, Küçük KIYAMET alâmetleridir..

Ve.. Küçük KIYAMET alâmetleri insanlara hastır.. Kâinatın diğer halkına değil..

MEHDİ'nin a.s. çıkışı da, Büyük KIYAMET alâmetleri arasındadır..

O gelecek, insanlar arasında kırk yıl adaletle hüküm sürecek..

O gelince; gündüzler, yeşil bahçeler gibi, geceler aydın parlak olur..

Ziraat bereketli ve çok olur.. Hayvanların sütleri de bollaşır..

İnsanlar emniyet içinde; Rahman'ın ibadeti ile meşgul olurlar..

Küçük KIYAMET'in de böyle alâmetleri vardır..

Küçük KIYAMET'in alâmeti dahi insanda MEHDİ'nin çıkışıdır..

MEHDİ: Muhammedî makamın sahibidir.. Her Kemâl burcunda itidal üzere bulunur..

Onun kırk yıl adaletle hüküm sürmesi dahi, varlık mertebelerinin sayısıdır..

Bı manayı biz:
— EL—KEHF'Ü VER RAKİM Fİ ŞERH-İ BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM
Adlı eserimizde şerh edip anlattık..
Gecelerin aydın, parlak oluşu, gündüzlerin yeşil bahçeler gibi olması, şu manaya gelebilir:
İrfan sahibini terakki ettiren sarhoşluk ile, beka veren ayıklık içinde sürüp gider..
Ziraatın bereketli ve çok olması, hayvanların çok sütlü olması da şu manaya gelir:
İlâhî nimetlerin peş peşe gelmeleri, kerametlerin dahi peş peşe gelmeleridir.
Onun zamanındaki emniyet ise, şu manaya gelir: İrfan sahibi, dostluk makamına girer..
Oranın süslü kaftanını giyer..
Allah-ü Taâlâ, bu manayı anlatmak için, İbrahim makamından şöyle anlattı:

— «Bir kimse oraya girerse emin olur..» (3/97)

Yani: Elim azaptan emin olur..
Zâhirî manadaki bu makamdan, ateşli yanma durumundan emin olununca, manevî makamda, Rahman'ın mekrinden emin olmak daha yerinde ve daha uygun olur..
Şeyh Abdülkadir Geylânî R.A. bu makama konmuştur.. Ve kendisine:
— Allah-ü Taâlâ, mekir etmeyeceğine dair yetmiş defa ahd etti..
Diye anlatmıştır..
Ve.. Bu makamdan sonra, Rahman'a ibadetten başka bir şey yoktur..
Bir de: Deyyan olan yüce sultanı sena etmek vardır..
Hele şu işaretlere bir bak.. İbarelerle nekadar güzel uyuştu..
Büyük KIYAMET'in alâmetleri, anlatıldığı gibidir.. Küçük KIYAMET'in dahi alâmetleri ona benzer; ki o da anlatıldı..

Büyük KIYAMET' in bir başka alâmeti dahi; GÜNEŞİN BATTIĞI YERDEN DOĞMASI'dır..
Bundan sonra, tevbe kapısı kapanır..
Daha önce iman etmemişse.. artık bundan sonraki imanı nefse fayda vermez..
Zira o zaman: Artık vuslat sergisi kaldırılmıştır.. Dürülmüştür..
Küçük KIYAMET'in dahi buna benzer alâmeti vardır..
Bunun insandaki alâmeti şudur: Onun müşahede güneşi, varlık batısında doğar.. Bu ise.. Batınî keşiften ibarettir.. Bu ise.. Gizli sırra ittilada tahakkuktur..
Böyle olduktan sonra bilir: Kendisi nedir?.. Ve Kimdir?..
Sonra.. Öz vasıfları ile tahakkuk eder.. Arafı cennetinde bol bol inama kavuşur..
Remizleri çözer; onlardan hazine çıkarır..
Mana örtülerini açar; kurtulanlarla beraber kurtulur..
Bu hale erdikten sonra, ondan ayrılık ve vuslat sergisi dürülür..
Ve.. Orada imanın faydası olmaz.. çünkü, imanın hükmü bundan önce idi..
Zira iman: Gaybde olan bir şeye olur.. Aradaki hicabın kalkması ile de hükmü gider..
Maddî manada tevbe kabul olmaz; günah bağışlanmaz..
Zira günah ve bağışlanma işi: İkilik mahallidir..
O tek zat ise.. Kendi tekliğinde; günahtan da, bağışlanmaktan yana da münezzehtir..
İşbu anlatılanlar.. Büyük KIYAMET'in mukabili olup Küçük KIYAMET'in de mukabilidir..

Muhyiddin b. Arabî de, yukarıda işaret ettiklerimizi aynı şekilde anlatmıştır..
Büyük KIYAMET'in mukabili, Küçük KIYAMET'i aynen işaret yollu karşılaştırmıştır..
Şöyle ki:
Güneşin batıdan doğuşunu şöyle anlatmıştır:
— Ruhun ilk merkezine, ilk makamına dönmesi..
Bu ise.. Ölümde, vefat hükmü ile; işin âhirete intikali sayılır..
Tevbe kapısının kapanışını da şöyle anlatmıştır:

— Canı boğazına gelip gargaralı ses çıkaranın tevbesi kabul olunmaz; günahı bağışlanmaz..

Bu iddiasını da:

— İki kapı, yani: - doğum – ölüm - arasındaki mesafe yetmiş yıldır..

Şeklinde anlatılan cümleye dayandırır..

Bu ise.. İnsanın ortalama ömrü, kıyas ve nizam yolu ile, yetmiş yıl oluşuna mukabildir..

İmam'ın bu anlattıkları makbuldür.. En güzel şeklinde yorumlanır..

Ancak biz, insana mahsus olan küçük KIYAMET'i bu dünyada kaldığı günleri üzerinde durarak anlattık..

Bizim yolumuz buydu..

Perdeyi yırtmak korkusuyla daha ileri gitmedik..

Şu da açıktır ki, burada bütün sırlara işaret ettik..

Bu kitapda üzerinde, dura dura anlatmadığımız hiçbir iş kalmadı..

Allah.. Hak söyler..

Doğruya hidayeti nasib eden odur..

2. FASIL: ÖLÜM

Biz burada ÖLÜM'den bir parça anlatacağız..

Zira : ÖLÜM, bu kitabın ELLİ DÖRDÜNCÜ BÖLÜM'ünde geçti..

Orada görülebilir..

Bilesin ki..

ÖLÜM: Bu dünyadaki hayatın sebebi olan, GRİZİYE nam ateşin sönmesidir..

Hayat ise.. bu sureta heykellerde, ruhların kendi nefsine bakmasıdır..

Bu sureta heykellerde, ruhların nazarını tutan ise.. o hararet-i griziye'dir.. Amma tabiî itidal hükmüne göre kaldığı süre..

Burada:

— İtidal..

Demekten kasdım; onun dördüncü derecedeki yerine oturan hararetidir..

Bu hararetin, birinci dereceye dönmesi, ki bu: Unsurlara bağlı bildiğimiz ateş olur..

Onun böyle bir dereceye gelmesi ile de, lâzım olandan başka olur..

Mizacın durumu ise.. anasıra bağlı her hangi bir şeyi kabul etmemektir.. Zira, bu durumu ile ateş son haddini bulmuş sayılır..

O zamanda kalıplar, ateşe karşı ikinci derecede kalır..

Ateşin, hararet halinde imtizaç kabiliyeti vardır.. Zaten, diğer rükünlerle, imtizacı olmayınca, ateşin varlığına ihtiyaç kalmaz..

Kaldı ki: Ateş, su hava ve topraktan her biri, dört unsurdan meydana gelmiştir.. Bu dört unsur dahi şudur: Hararet, bürudet, yübuset ve rütubettir..

Galip gelen her hararet rüknü, kalan maddeleri yok eder.. O zaman adı: Tabiî ateş olur..

Galip gelen her bürudet rüknü dahi, arta kalan maddeleri yok eder..O zaman adı Tabiî bir sululuk olur..

Diğerlerine nazaran bulunduğu yerde galip gelen her rütubet rüknünün hükmü hepsini yok eder.. Adı: Tabiî hava olur..

Diğerlerine nazaran, bulunduğu yerde yübuset hükmü kalanlara ağır basınca, dışında kalan hepsini yok eder; adı: Tabiî toprak olur..

Bu durumda onlardan birine:

— Ateşe bağlı, suya bağlı, havaya bağlı, toprağa bağlı..

Denemez.. Meğer ki, üçüncü dereceye ine; diğer rükünlerle imtizaç ede..

Hangi şey olursa olsun; üçüncü derecede, hararet ve yübuset eşit gelirse.. Bu dereceye çıkma zaaflarından dolayı, diğer iki rükün ondan saklanırsa.. O zaman adı: Ateş olur..

Hangi şey olursa olsun; üçüncü derecede, bürudet ve yübuset eşit gelirse.. bu dereceye çıkma zaaflarından dolayı diğer iki rükün ondan saklanırsa.. O zaman onun adı: Toprak, olur..

Hangi şey olursa olsun; üçüncü derecede, hararet ve rütubet ona eşit gelirse.. bu dereceye çıkma zaaflarından dolayı, diğer iki rükün ondan saklanırsa.. O şeyin adı: Hava olur..

Hangi şey olursa olsun; üçüncü derecede bürudet ve rütubet ona eşit gelirse..Bu dereceye çıkma zaaflarından dolayı, diğer iki rükün o şeyden saklanırsa.. O şeyin adı: Su, olur..

Unsurlar felekini görmüyor musun: Nasıl tabiatlar felekinin üstüne çıkmış.. Tabiatlar feleki ise.. istiksaat felekinin üstünde.. Bu istiksaat feleki: Ateş, hava, su, toprak felekleridir..

Sonra..

Tabiî hararet bir derece daha iner ve dördüncü derecede eşit olursa.. O zaman bu suret heykellerinden birinde diğer rükünlerle imtizaç edip kalır.. Amma bu imtizaç: Cismanî, hayvanî bir imtizaç olur.. Onun bu haliyle bulunduğu heykel dahi, hayvanî bir heykel olur..

Ve.. Hararet-i griziye bu derecede devam ettiği süre, o heykel var olarak kalır..

Hararetin bu dördüncü derecede oluşunun adı: Griziye'dir..

Nasıl ki: Üçüncü derecede adı : Hararet, idi..

Nasıl ki: İkinci derecede adı: Tabiî hararet, idi..

Nasıl ki: Birinci derecede adı : Unsurî hararet idi..

Ateşin dışında kalan erkâna da, yukarıda anlatılana uyarak, buna benzer isim verilebilir..

Hâsılı: ÖLÜM, anlatılan hararet-i griziye'nin hayvanî heykelden gidişidir.. Haliyle onun gidişi, zıddı olan bürudet-i griziye sebebi ile olur..

İşte.. Buraya kadar anlatılanlar, bu cismin nasibidir..

Ruhun nasibine gelince..

Onun heykel hayatı, ittihad gözü ile, ona nazar ettiği süredir..

O heykelin ölümü ise.. Bu nazarı heykelden çevirip kendi özüne daldırmasıdır.. O zaman, bütünü ile kendi âleminde kalır..

Lâkin, ruhlar âleminde, buradaki heykeli şekli ile cesed bulur.. Onun varlık hükmü, bu cesed dolayısı ile olur..

Zira, onun hükümleri, cesedlenmesi ile zâhir olmuştu..

İşbu manada, birçok nuranî keşif ehli hataya düşmüştür.. Onların verdiği hüküm: Cisimler haşr'olunmayacağıdır..

Bize gelince..

İlâhî bir ittilâ sonunda bildikki: Cisimler ruhlarla haşr'olunacaklardır..

Ruhların ölümü: Heykele bağlı cesedin özünden çözülmesidir..

Bu durum, onun yok olmasını icab ettiren şeylerdendir..

Bu durumda o: Varlığa yayılan bir şeydir.. Amma, belli bir süre için..

Buna misal: Uykuya dalan ve rüyasında hiçbir şey görmeyen kimsenin halidir..

O: Bir şey görmediği bu saatte yoktur..

Bu durumda o: Şehadet âleminde değildir ki; ayık olsun.. Gayb âleminde değildir ki; varlığına delâlet eden bir şey görsün.. Zira o: Yok olan bir vardır..

Sonra buna: Güneşi dahi misal olarak verebiliriz..

Güneş evin penceresinden doğduğu zaman, ev güneş ziyası ile aydınlık olur.. Halbuki güneş, oraya ne inmiş; ne de oraya hülûl etmiştir..

İşbu güneş ziyası: Ruhun, kendisine has olan cesede nazarı mesabesindedir..

Yani: Hayvanat cisimlerinden..

Sonra..

Eğer pencere, yeşil camlı ise.. eve giren ziya ve şule o şekilde olur.. O surette olur..

Ruhun durumu da böyledir..

İnsan heykeline veya başka şeye nazar ettiği zaman; görüntüsü, nazar ettiği şeyin suretinde olur.. Bu başka türlü bir değişmeye uğramaz..

Ve.. Güneşin evden kayması ise.. ruhun nazarını cesetten kaldırmasına misaldir..

ÖLÜM ise.. aydınlığın, güneş aydınlığı özünde gizlenmesi misalidir..

Bu durumda o şahıs, ölü olarak kalır..

Onun bu ÖLÜMÜ; anlatılan ışığın, bu âlemde, güneş ışığının özüne girip gizlenmesine benzer..

3. FASIL: BERZAH

BERZAH bir vücuttur.. Amma tam değildir.. Bir istiklâli de yoktur..

Şayet tam veya müstakil olsaydı; dünya ve âhiret evi gibi, bir ikamet yeri olurdu..

Onun misali: Bizim tasavvurumuz gibidir..

Biz bir şuleyi, yeşil bir cam içinde, yeşil renkli olarak tasavvur ederiz.. Bize, bu haliyle şekil verir.. Amma hayal âleminde..

Kaldı ki, hayal âlemi de, dünya ehli için tam değildir.. Dünya ehlinin hayali için, kendi başına bir istiklâl de yoktur..

Şu da bir hakikattir ki, dünya âlemi, kendi özünde tam bir âlemdir.. Amma, kendi gözünden; ona bakıldığı takdirde tamdır.. His âlemi, manalar âlemine göre tam değildir..

Ancak, Allah ehlinin hayalini, sayılan hayalin dışında tutmak icab eder.. Onların hayali kâmildir; müstakildir kendi özünde tamdır.. Bu tür hayal, onların dışında kalan dünya ehlinin âhiretine benzer..

Brahmanların, kafirlerin, müşriklerin vb. kimselerin mücahede, riyazat vb. yollardan safa bulan kimselerin hayali ise.. dünya ehlinin uykusu gibidir..

Dünya ehlinin hayaline ise.. İtibar edilmez..

Her nekadar hayalin aslı, özünde herkes için aynı ise de; adi işlere, cesedden matlub şeylere harcanan hayal hazineleri bozulmuş; ruhî safiyet hükmü kesilmiştir..

Her nekadar yukarıda anlatılan brahmanlar, felsefeciler işaret edilen adi şeylerden uzak iseler de: Hayal hazinelerine aklî işler, tabiata bağlı hükümler dolduğu için, bu durum, onların ilâhî olan manalar âlemine terakkilerine engel olmuştur..

Haliyle, Allah ehlinin durumu böyle değildir..

Onlar, illetli yollardan masundurlar.. Ezelî gayb âleminde, Allah tarafından korunmuşlardır..

Hâsılı: BERZAH âleminin tam bir varlığı yoktur..

— BERZAH..

Denmesi de bu sebebe dayanır..

Aynı şekilde, dünya ehlinin hayali dahi, varlık âlemi ile yokluk âlemi arasında bir BERZAH sayılır..

Sonra..

Kıyametin benzeri ise.. güneşin, önce aydınlığını verdiği pencereye tekrar dönmesidir..

Bundan daha fazla bir beyanda bulunulamaz..

Ruhlar bu heykellerde cesed bulmadıkları süre, yaygın bulunurlar.. Ölümün hakikati de budur..

Cesedlendikleri zaman, bu cesedlenme onların vücudu olur..

Ancak, bu cesed bulma, cesedin şartlarına bağlı olduğu süre, ruhlar BERZAH'ta kalır..

Zira o: Ruhun mutlak ruhanî hali ile iktiza ettiğini yapmaktan yana kusurludur..

Sonra..

Allah-ü Taâlâ dilediği zaman, kıyamet günü ruhu baas eder.. O zaman cesedin icablarına bağlı kalmaktan kurtarır..

Haliyle bu durum mahşer yerinde olabilir..

Sonra..

Onun bu serbestliği, dünyadaki durumuna göre olur..

Dünyada hayır üzere idiyse.. Orada da hayır üzerine serbest kalır..

Dünyada şer üzere idiyse.. Orada aynı şekilde serbest olur..

Zaten o: Dünyadaki hali dışında bir serbestliğin talibi olmaz..

Bu manada şu âyet-i kerime açıktır..

— «İnsana ancak sâyi kadarı vardır..» (53/39)·

Bilesin ki..

Yüce Hakk'ın nurundan; ruhların müteaddid olarak yaratılmalarının misali: Güneşin şuasından, muhtelif aydınlıkların meydana gelmesidir..

Muhakkik zatların, âlemin birliğini iddia etmelerine misal: Güneşin aslında bir tane olmasıdır..

Kandillerde, çeşitli şekillerde zuhur etmiş olsa dahi, o aslında bir tanedir.. Kendi sayıya gelmeyen bir tanedir.. Kendi şekli dışında bir başka şekli dahi yoktur..

Zuhur yerlerinde nekadar şekil alırsa alsın, aslı birdir..

Bu işi, bu kadar anlatmamız yeter..

Kaldı ki biz: Ruhların kabzını, Azrail'in kabz için geliş şeklini daha önceki BÖLÜM'de anlattık.. (Bak: Bölüm 54)

Bilesin ki..

BERZAH'ta insanların durumu muhteliftir..

Onlardan bazıları: Hikmetle muamele görür..

Onlardan bazıları da: Kudretle muamele görür..

Hikmetle muamele olunan kimse: Dünyada yaptığı amelinin hakikatı ile, döner durur..

Onun BERZAH âlemindeki durumu budur..

Diyelim ki:

— O dünya hayatını taatle geçirdi..

Hak taâlâ onun için, amellerinin manasını suretler vererek yaratır..

O da taatının suretine döner.. Allah-ü Taâlâ onu, o haliyle durutur..

Onun taatı ya namazdır; ya oruçtur; ya sadakadır..

Yahut bunların dışında kalan, başka bir taatın suretidir..

Böylece o kimse, bir güzel amelden, diğerine geçer..

Yeni geçtiği amel şekli, ya bir önceki gibi güzeldir; yahut daha da güzeldir..

Tıpkı: Dünyada olduğu gibi..

İşlerin hakikatı ona zâhir oluncaya kadar böyle gider..
O zaman da onun kıyameti olmuş olur..

Sonra..
Meydana gelen bu suretin, güzelliği ve parlaklığı taatı kadar olur.. Bir de o taat üzerine gönlünü birleştirdiği kadar olur.. Bir de, o ameli yapmaktaki güzel gayesi kadar olur..
O suretin çirkinliği ise.. yapılan amelin çirkinliği kadardır..
Meselâ: Biri, zina eder, hırsızlık eder, şarab içer..
Allah-ü Taâlâ bu fiillerin manasına göre suret halk eder..
Fiilin sahibi, o amellerden hangisini işlemişse.. onun içinde döner durur..
Meselâ: Zina eden için, ateşten bir kadın tenasül uzvu yaratır.. Erkek uzvunu ona daldırır, çıkarır..
Ondaki ateşi, yakıcılığı, kötü kokusu, amel sahibinin ona dünyadaki düşkünlüğü kadardır..
Şarab içenlere de, ateşten bir kadeh meydana çıkar.. İçi, ateş şarab doludur.. O kimse, bunu içer..
Dünyada o hale nasıl devam etmiş ise.. orada da o hal içinde döner durur..
Bir kimse, taatle masiyet arasında olursa.. o: Bu iki hal arasında döner durur..
Yani: Allah-ü Taâlâ'nın onlara göre, yarattığı manaların sureti içinde döner durur..
Onlar, nur olabilir; ki bu: Taattan yaratılan suretlerdir.. Veya ateşten masiyet icabı yaratılmışlardır..
Hâsılı: Onlar bu durumda, suretten surete geçerler…
Bu geçişlerinin devamı sonunda, işin hakikatı onlara peyder pey zâhir olur..
Onlara anlatılan iki hükümden biri tamam olur; kıyametleri de kopar..

BERZAH'ta kudretle muamele görene gelince..
Bu makamda bulunan, amellerinin manalarını göremez.. Manalarının suretini görür..
Eğer asi ise.. Allah-ü Taâlâ dahi, onu bağışlamış ise..Aancak o amellerini taata benzer surette görür..
Allah-ü Taâlâ o ameline ilâhî bir durum verir..O amelin sahibi, biri diğerinden daha güzel olan ameller içinde geçip gider.. Taa, kıyameti oluncaya kadar.. O zaman da: Hakikatler şekli üzerinde zuhur eder..
Bu kudret muamelesine tabi olan bir diğeri, taat ehli olabilir; ama Allah onun amelini boşa çıkarmıştır..
Bu kimseye suret çıkar ama, Allah-u Taâlâ ezelde onun için şekavet babında ne yazmış ise.. O çıkar.. Ona olan tecelli bu yoldan olur.. Çeşitlenmesi de, yine ona göre olur..
Bu halin sahibi dahi, ameline göre, cehennemin hangi tabakasında bulunması icab ediyorsa.. ona benzer bir durumda, kendisine gelen suretlerle uğraşır durur..
Kıyameti oluncaya kadar; sonra.. cehennemde azabını görmeye başlar..

Sonra..
Allah-ü Taâlâ, BERZAH için, bir kavim yaratmıştır.. Bunlar, orada sakin olur; orayı imar ederler..
Ancak, bunlar dünya ehli değildir; kıyamet ehli de değillerdir.. Ama, âhiret ehline katılmışlardır.. Âhiret ehline katılış sebebleri, yaratılış yolu ile, onlarla birlikte oluşlarıdır..
Bir kimse, ruhî durumu ile onlara aşina olursa.. .Ölümünden sonra onları tanır..
Bunun onlara kavuşması, tanıdık bir topluluğa kavuşması gibidir.. Gider; onları tanır; kendileri ile gayet ünsiyet eder.. Onlarla kalır; onlarla oldukça kederi olmaz.. Onların arkadaşlığı kendisine huzur verir..

Onlara bir aşinalığı olmayan kimse ise.. kendisine öfkeli bulur.. Ne kendisi onlarla ülfet edebilir; ne de onlar kendisi ile ülfet edebilirler..

Sonra onlardan biri çıkar; Allah-u Taâlâ kimin azabına sebep kılacaksa.. Dünyada sevmediği suretlerin en kötüsü olarak ona gelir..

Onun bu gelişi, amelinin suretidir.. Bu gelişi ile, o kimseye korku ve nefret verir.. O kadar ki, hiçbir şey onunla kıyas edilemez..

Bazılarına da en güzel surette gelir.. Bu dahi, o kimseye ait iyi amelin suretidir.. O kimseye bu hali ile hoş gelir..

Gelince aralarında ülfet olur.. şefkat gösterir.. Böylece aralarında sevgi doğar..

Dolayısı ile, o kimse, bu gelen suretle.. taa, kıyamet oluncaya kadar hoşça arkadaşlık edip kalır..

Sonra..

Bilesin ki.. Kıyamet, BERZAH, dünya yeri bir vücuttan ibarettir..

Bunun misali bir daire gibidir.. Bu dairenin yarısını dünya farzet; yarısını da âhiret farzet.. BERZAH ise, bu ikisinin arasıdır..

Bütün bu anlatılan farz ve takdir yolu iledir..

Gerçek şu ki: Senin mevcud olduğun hüviyet, aynen BERZAH'ta mevcut olan hüviyettir.. Kıyamette dahi, mevcud olan yine odur.

Hâsılı: Sen, dünyada, BERZAH'ta ve âhirette bu benliğin ilesin..

Ancak aralarında değişiklik vardır..

Şöyleki: BERZAH işleri zarurîdir.. Zira orası, dünya üzerine kuruludur..

Kıyamet işleri de aynı şekilde zarurîdir.. çünkü o da, BERZAH üzerine kuruludur..

Dünya işleri ise.. İhtiyarîdir..

4. FASIL: KIYAMET

Sonra..

Bilesin ki.. Allah-ü Taâlâ KIYAMET'in kopmasını dilediği zaman İsrafil'e a.s. ikinci defa sura üfleme emrini verir..

Birinci üfleme ölüm içindir..

Sur: Ruhî âlemin suretleridir..

Müfni ve Mümit ismi yönüyle İsrafil, ona birinci üflemesini yapar.. Bütün suretler ölür.. Heykellerinin bağından sıyrılır..

Tıpkı: Uyanınca, rüyada görülen suretlerin yok olup gittikleri gibi.. Yaratıldıkları mahalle dönüp gittikleri gibi..

Bundan sonra, ikinci defa sura üfler.. Ruhlar, kendi âlemlerinde oldukları şekilde dönüp gelirler.. Cesed kalıplarına girerler..

Biz bunu güneşin camlara vuruş şeklini bahsederken, sana anlatmıştık..

Bu konuşmaların hepsi, ruhların, kendi durumlarına göre yapılan itibara göredir..

Zira uhrevî âlem, ruhlar âlemidir.. Ruhlar âleminin tümü ise.. insanda var olan mutlak ruhtan ibarettir.. İnsan ise.. kendi özünden ayrı duramaz..

Kaldı ki: Âhiret ruhlar âleminden ibarettir.. Ruhlar âlemi ise.. İnsanın mutlak olan ruhundan ibarettir..

Bu mana daha önce de geçti..

— Âlem, tümü ile, karşılıklı duran iki aynadan ibarettir..

Diye anlattık.. Böyle olunca, ahadiyet hükmüne göre, birinde olanı diğerinde bulabilirsin.. Ama, misil ve teşbih yolu ile değil..

Bütün âlem bir cevherden ibarettir.. Kendi özünde gerçek yönü ile ikiye bölünmez..

Sayı ve bölünme görüyorsan, bu : Hayaldir..
Bu hayal ise.. ferd olan cevherin bölünmesini, farz ve takdir etmemize göredir..
İşbu mana, şu âyet-i kerimede anlatılır:

— «Onların hepsi KIYAMET günü ferd olarak ona gelir..» (19/95)

Yukarıda anlatılan nükteyi anladıysan, varlıktaki ahadiyet sırrını da anlamış olursun..
Allah-ü Taâlâ'nın vaadini de anlamış olursun..
Sonra..
Allah-ü Taâlâ'nın cennet, cehennem ve âhiretin dehşet verici hallerine dair vaadlerini yakîn haliyle ayan beyan keşfeder görürsün..
Ve.. O zaman, imanın: Zeyd b. Harise'nin imanı gibi olur..
Allah ondan razı olsun..
O, Resulullah S.A. efendimize şöyle anlatmıştı:
— Hak mümin olarak sabahladım..
Resulüllah S.A. ona sordu:

— «İmanın hakikatı nedir?..»

Zeyd b. Harise şöyle anlattı:
— Kıyameti olmuş gördüm.. Rabbımın arşı açık görünüyordu..
Gelelim, insan fertlerinden her birine has olan küçük KIYAMET bahsine..
İnsan, aklı evvelterazisini, ekmel adaletin kubbesi altında kurduğu zaman, hakikat iktizaları gelir..
Onda bulunan hakikatlerden her biri neyi gerektiriyorsa.. Ona göre hesabına bakar..
Yahut, onun için bir ahadiyet köprüsü kurulur.. O zaman da, tabiat metni cehennemi üzerinde yürür..
O köprü, çözümü zor bir şey olması icabı: Kıldan daha incedir.. Uzaklığı dolayısı ile,kılıçtan daha keskindir..

Bu sırattan geçenlerden bazıları çakan şimşek gibi geçerler.. Böyle olan kimsenin irfan babında seri bir bineği vardır.. O şekilde geçiş gücünü bundan alır..
Bazıları da dağ ağırlığında yürür.. Bunun sebebi de, süflî haline bağlılık durumudur..
Bir kimse, adı geçen sıratı geçer, ölçü nizamı içinde kalırsa.. zat cennetine dahil olmuş olur.. Sıfat meydanlarında dahi gıdasını alır..
Bu durumda, kendi benliği yoktur.. Kendi hüviyetinden sıyrılmıştır..
Kendi nefsi cihetinden bir eser göremez.. Ondan bir haber de alamaz..
Onun namına, Cebbar olan yüce Allah şöyle seslenir:

— «Bu gün mülk kimin?..» (40/16)

Ancak, o yüce varlık, kendi zatından başkasını bulamaz; şöyle cevap eder:

— «Vahid Kahhar Allah'ın..» (40/16)

Bundan sonra artık, ne gaflet vardır; ne de huzur..
Bundan sonra, ne ölüm beklenir; ne de dirilme..
Zira, hali anlatıldığı gibi olanın kıyameti, artık olmuştur..
Bir açık yanı da yoktur..

Burada anlatılan, küçük KIYAMET'tir.. Küçük KIYAMET hallerini buna göre kıyas eyle..

Hesap, mizan, sırat yollarını da, sana işaret yollu anlattıklarımızdan çıkar.. Sarih anlattıklarımızdan değil..

Aklı başında olana bu kadar işaret yeter..

5. FASIL: CENNET VE CEHENNEM

Cenneti, cehennemi kendi yerlerinde anlattık..

Onları anlattığımız bölüm: Bu kitabın ELLİ SEKİZİNCİ BÖLÜM'üdür..

Ancak, burada işaret yollu onları yine anlatacağız..

Eğer, üstün bir anlayışın varsa.. kavi bir azme sahip isen.. İşaret ettiğimiz manayı idrâk edersin..

Eğer belirttiğimiz gibi bir anlayışa sahip değilsen.. Başkaları gibi olduğun yerde kal..

CENNET ve CEHENNEM'in dış manalarında kal..

Bilesin ki..

Allah-ü Taâlâ, içindekilerinin tümü ile âhireti, dünyadan bir nüsha kıldı..

Dünyayı ise.. Hak'tan bir nüsha kıldı..

Dünya asıldır; âhiret onun fer'i sayılır..

— «Dünya âhiretin ekim yeridir..»

Meâlindeki hadis-i şerif, bu manayı anlatır..

Şu âyet-i kerimeler dahi aynı manayı işaret ederler:

— «Bir kimse, zerre mikdar hayır işlese onu, görecektir.. Bir kimse. Zerre mikdar şer işlese, onu görecektir..» (99/7-8)

Bilinen şu ki: Asıl, dünyada işlenen amellerdir.. Bunun fer'i ise.. Âhirette göreceğin iştir..

Âhiret, kıyamet günü orada olacak işlerden başka bir şey değildir..

Orada olacak işler ise.. ancak insan amelinin bir neticesidir..

Netice ise.. Taksim edilen şeylerin bir fer'idir..

Takdim edilen şeyler ise.. Dünya amelleridir..

Anlatılan mana icabıdır ki: Yaratılmada, dünya âhiretten ön geldi..

Adına da:

— Ula..

Dendi.. Âhiret ise.. Sonraya kaldı.. Bu sebeple adına

— Uhra..

Dendi.. Çünkü o: Fer'i idi.. Eğer, âhiret dünyaya bakarak fer' olmasaydı, onun sonraya kalışı hikmet babında bir noksan olurdu..

Zira: Önce olanın sonraya kalması, sonraya kalacağın da önce gelmesi, hikmet yönüyle taana sebep olan işlerdendir..

Bilesin ki..

Âhiretin, hisse dayalı şeyleri, dünyanın hisse dayalı şeylerinden daha kuvvetlidir..

Bunun gibi; âhiretin lezzet babındaki işleri, dünyanın lezzete dair işlerinden daha lezzetlidir..

Âhiretin zorlukları ise.. Dünya zorluklarından daha zordur..

Bunun sebebi şudur: Ruh âhirette; kendisine sevilen ve kötü olarak gelenleri kabul için, tamamen boştur.. Amma, dünyada böyle değildir..

Zira bu cisim, kesafeti icabı, kendisine uyanı ve uymayanı kabul etmesi için, ruhu boş bırakmaz.. Dünya hayatında, ruhun ancak bir yanını boş bulabilirsin.

Misal olarak, yemek yiyen bir şahsı ele alalım..

O kimse, yemek yerken, kalbi tamamen yediği ile meşgul değildir.. Bir yandan yemek yer; bir yandan da başka önemli bir işini düşünür.. Bu yüzden de yediğinin tam tadına varamaz..

Sebebi: Başka önemli işi düşündüğünden, yemek işi için gelen tada, ruhu tam boşalmış değildir..

İşbu mana icabıdır ki: Âhiret, dünyadan daha şereflidir..

Her ne kadar, dünya âhiretin anası ise de, buna şaşma.. Nice çocuklar var ki: Ana babasından, şeref itibarı ile, daha yüksektir..

Bu açıdan bakılınca, dünya asıl ise de, âhiret Allah katında daha şerefli ve daha faziletlidir.. Kendi kapsamında bulunan hakikat icabı, âhiretin durumu budur..

Yine bir misal verelim:

Hele lafza bir bak.. Ondan çıkan mefhum mana ne kadar güzeldir ve ne kadar yücedir.. Kadri kıymeti lafızdan nekadar ileridir.. Ne kadar da sonsuzdur.. Bütün bunlar onun yüceliğine şerefine delildir..

Şu var ki: Mana lafzın neticesi ve fer'idir.. Lafız olmasa mananın hakikati anlaşılmaz..

İşte âhiretin durumu budur..

Âhiret, dünyanın her nekadar neticesi ise de, dünyadan daha faziletli; daha geniş ve daha şereflidir..

Bunun sebebi ise.. onun ruhlardan yaratılmış olmasıdır.. Ruhlar ise.. Nuranî letafete sahiptirler..

Dünya ise.. Cisimlerden yaratılmıştır.. Cisimler ise.. zulmanî kesafetten yaratılmıştır..

Şüphesiz: Lâtif olan şeyler, kesif olanlardan daha değerlidir..

Sonra..

Âhiret, izzet ve kudret yeridir.. Engellerden kurtulan kimseler, orada istediğini yaparlar.. Bunlar cennet ehli olanlardır..

Dünya ise.. Zillet ve acizlik yeridir..

Dünyanın padişahları bile, bir karınca eziyetini kendilerinden atmaya güçlü değillerdir..

Hal böyle iken, dünya nimetinin hesabını vereceklerdir.. Halbuki; dünya nimeti zail olup gider..

Âhiret ehli ise.. İçinde bulundukları nimetin daima daha iyisini bulurlar..

Onlara peş peşe biri diğerinden daha güzel nimet gelir..

Zira, âhirette Allah'ın ihsanı hesapsızdır.. Dünyadaki ihsanı ise hesaplıdır..

İlâhî hikmetin düzeni böyledir..

İşte.. Anlatılan manayı anlar, onda tahakkuk edersen, murada erersin..

6. FASIL : ARAF VE KESİB

Bilesin ki..

Bütünüyle âhiret; yani: Cennet, Cehennem, ARAF ve KESİB, hepsi bir yerdir..Ne bölünür, ne de sayıya gelir..

Bu âhiret evinin hakikatleri bir kimsenin aleyhinde olursa.. Onun yeri cehennem olur.. Zira, cehennem ehli için: Kahır zilleti altında, aleyhlerine hüküm verilmiştir..

Bu âhiret evinin hakikatleri bir kimsenin aleyhinde olmazsa.. Onun yeri de, cennet olur..

Bir kimse de, bu dünyada, Allah için kendinin hakimi olur ve Allah'a itaat ederse.. O kimse, âhiret evinin hakikatlerine hâkim olur.. Orada istediğini yapar..

Bir kimse de, bu dünya evinde, Allah için kendine hakim olmaz ve buradaki işi daima isyan olursa.. Burada iken, aleyhte hüküm giymiştir.. Dolayısı ile, âhiret evinin hakikatleri de, onun aleyhine olur.. Bu hükme aykırı davranmak onun haddi değildir..

Nasıl ki, cehennem ehli, zebanilerin hükmü altında kaldıkları gibi..

Bunların hilâfına, cennet ehli, hiçbir hüküm altında değillerdir..

Hele bak ki: Bunlardan her biri istediğini yapar, hiç kimse de, onların aleyhine bir şeyin hükmünü kesemez..

Bir kimse, âhirete dair işlerin ilminde tahakkuk ederse..

Tahakkuk ettiği ilimle de, tasarruf makamını tutarsa.. bu kimse ARAF'tadır..

ARAF: İlâhî yakınlık mahallidir.. Kur'an'da bu makam şöyle anlatıldı:

— «Güçlü sultanın katında..» (54/55)

Bu nazargâha o ismin verilmesi; İrfan makamı, olduğu içindir..

Bu marifet ise.. Sana anlattığım ilimde tahakkuktur..

ARAF ehli, Allah-ü Taâlâ'ya karşı irfan sahibidir..

Bir kimse, Allah-ü Taâlâ'ya karşı irfan sahibi olursa.. Âhiret işi ilminde, tahakkuk eder..

Allah-ü Taâlâ'ya karşı irfan sahibi olmayan, âhiret işi ilminde tahakkuk edemez..

Nitekim, Allah-ü Taâlâ şöyle buyurdu:

— «ARAF'ta birtakım kimseler vardır.. Onlar her şeyi siması ile bilirler..» (7/46)

Bunun daha açık manası şudur:

— Yüce Allah'ın irfan makamında, birtakım kimseler vardır.. Yüce şanları dolayısıyla, onları kimse bilmez..

Zira onlar, başkalarının meçhulüdür..

Ama onlar, her şeyi simasından tanırlar..

Çünkü onlar, Allah'ı bilirler..

Allah'ı bilene ise.. Hiçbir şey gizli değildir..

KESİB ise.. ARAF'ın altında, naim cennetinin üstündedir..

Allah-ü Taâlâ, cennet ehlinin Allah'a irfan derecelerini artırdıkça, KESİB'e kadar yükselirler..

KESİB ehli ile, ARAF ehli arasında fark vardır..

Şöyle ki:

KESİB ehli: Dünyada, Allah-ü Taâlâ'nın; kendilerine irfan tecellisi olmadan, o dünya âleminden çıkmışlardır.. Âhirete intikal edince de, yerleri cennet olmuştur.. KESİB'e çıkarmak sureti ile, onlara fazl'u ihsanda bulunmuştur..

Orada onlara tecelli eyler..

O makamda, onlara tecelli mikdarı: Dünyada Allah'a imanları ve onu irfan yolu ile bildikleri ne kadarsa.. O kadardır..

ARAF ehline gelince, bunlar dünya hayatından ayrılmadan evvel, yüce Allah kendilerine irfan tecellisi eyler.. Bu yoldan yüce Allah'ı bilirler.. Âhirete gidince de, yerleri, ancak yüce Allah'ın katı olur..

Meselâ:

Bir kimse, bir beldeye giderse.. o beldede, tanıdığı biri olursa.. Ancak onun yanına gider..

Belki de, o arkadaş için, beldesine inen tanıdığı arkadaşını, yanına almak vacip olur..

Bir mahluk için durum böyle olunca, yüce Hâlik için, olması daha uygundur..

Nitekim, Sübhan Allah, bu manayı daha açık anlattı..

Orada bir takım kavim vardır.. Onlar:

— «Güçlü sultanın katındadır..» (54/55)

Bu makamda, daha başka, hayrete düşüren, hiç duyulmamış nice işler vardır..

Onları açık açık anlatsak, bu vücud baştan sona hepsini alamaz..

Onlar inceliği ve zorluğu dolayısı ile, ancak, işaretle ve misalle anlatılabilir..

Meğer ki, bu kitabı okuyan kimse, o mertebeye ermiş olsun: O hayret veren halleri, aynen görmüş olsun..

Hali böyle olan, en küçük işareti anlar.. En gizli manayı kavrar..

Ancak bizim bu kitabı yazmaktan gayemiz, cahile bilmediğini anlatmaktır..

Bilen kimseye de, bizim anlattığımız bu acaib şeylerin bir faydası olmaz.. Onun için ancak şöyle bir haber olur: Biliriz ki, biz de onun bildiği kadarını biliyoruz..

Bizim kasdımız ise.. böyle bir şey değildir..

Dolayısı ile, dizginleri kısalım..

Allah'tır yardım makamı.. Allah'tır tevekkül makamı..

62. BÖLÜM

YEDİ KAT SEMA VE ÜSTÜNDEKİLER
YEDİ KAT YER VE ALTINDAKİLER
YEDİ DENİZ VE ONLARDA ACAİB GARAİB ŞEYLER
VE BUNLARDA SAKİN OLAN MAHLUKLAR BEYAN OLUNUR

Bilesin ki..

Allah-ü Taâla, seni zatından ruhla teyid eylesin; güçlendirsin..

Allah-ü Taâlâ halkı yaratmadan önce, kendi zatında, vardı.. Mahluklar ise.. Onda müstehlikti..

Allah-ü Taâlâ'nın bu varlıktan, hiçbir şeyde zuhuru yoktu..

İşte.. Gizli hazine buydu..

Resulüllah S.A. efendimiz, bunu şöyle anlattı:

— "Âmadaydı.. Ne altında hava vardı; ne de üstünde..»

Zira, hakikatler hakikatının kendi varlığında; nisbetlerden hiç birine, ihtisası yoktur..

Ne daha yukarısına.. Ne de en aşağısına..

Ve o: Hadis-i şerifte belirtildiği gibi; beyaz bir yakuttaydı.. Şöyle buyuruldu:

— «Allah-ü Taâlâ, halkı yaratmadan önce, beyaz bir yakut içindeydi..»

Allah-ü Taâlâ, bu âlemi yaratmayı dilediği zaman, hakikatler hakikatine nazar

eyledi..

Dilersen:

— Hakikatler hakikati..

Cümlesi yerine:

— Beyaz yakut..

Diyebilirsin.. Ki o: Bu vücudun aslıdır..

Ama Kemâl nazarı ile baktı.. O zaman eridi; su oldu..

Bu mana icabıdır ki: Bu varlıkta, Hakkın zuhurunu kemâl mertebesinde taşıyacak hiçbir şey yoktur..

Tek başına; kendi zatından başka..

Hakikatlerin hakikati, bu vücudun aslıdır.. Bu varlığı batında, ancak o taşır..

Onun üzerine bir zuhur olunca eridi..

Bundan sonra, o hakikatler hakikatine azametle nazar eyledi..

Bu nazar üzerine dalgalandı.. Tıpkı: Rüzgârla denizin dalgalandığı gibi..

Bu dalgalanma sonunda kabaran köpükler birbirine girdi.. Tıpkı: Deniz köpüklerinin birbirine karıştığı gibi..

İşte o dalgalanmadan meydana gelen köpüklerden, Allah-ü Taâlâ yedi kat yeri yarattı..

Bundan sonra, her tabaka arzının cinsine göre, oranın sakinlerini yarattı..

Bundan sonra, kemâl nazarı sonunda eriyen hakikatler hakikati suyu yükseldi.. Tıpkı: Deniz buharının yükseldiği gibi..

Allah-ü Taâlâ, o lâtifelere, yedi kat semayı açtı..

Ve.. Her semanın meleği, kendi semasına yaraşır şekilde yaratıldı..

Bundan sonra, Allah-ü Taâlâ o sudan yedi denizi yarattı..

O yedi deniz bu âlemi kuşatmıştır..

İşte.. Tüm varlığın aslı budur..

Sonra..

Hak Taâlâ, kadim hali ile; âmâda nasıl mevcud idiyse.. Ki o mevcud olduğu âleme:

— Hakikatlerin hakikati.. Gizli hazine.. Beyaz yakut..

Dahi tabir edilir..

Şu anda dahi, o beyaz yakutta, mevcuddur.. Onun bu mevcudiyetinde, ne hülûl vardır.. Ne de bir karışma..

Ve o: Bu âlemin bütün zerrelerinde tecelli eder.. Onun bu tecellisinde sayı yoktur..

Bir birleşme de yoktur.. Ayrılma da..

Öncelerinde ne idiyse.. aynı hali ile hepsinde tecelli eyler..

Sübhan olan Allah, bulunduğu hal üzeredir..

O âmâdadır.. Beyaz yakuttadır..

Bu varlığın bütünü, o yakuttur.. O âmâdır..

Eğer Sübhan olan Hak: Bu varlığın tümünde tecelli eylemeseydi; O Sübhan'ın bulunduğu halde bir değişiklik olması lâzım gelirdi..

Onu böyle bir halden tenzih ederim..

Bir değişiklik olursa.. ancak onun tecelligâhı olan beyaz yakutta olur.. Tecelli eden Yüce Sübhanda bir değişiklik olamaz..

O yüce Hak, mahlukatına zuhurundan sonra da, zatına has âmâda, hazine üzerine bakidir..

Düşün..

Biz, âmâ işini, daha önce anlattık..

Hakikatlerin hakikatini de anlatmış bulunuyoruz.. Hem de açık olarak..

Şimdi, hakikatlar hakikatinde mevcud olan eşyayı beyan zamanıdır..
Önce yedi semayı anlatalım..

Bilesin ki..

Bu bakıp gördüğümüz, sema değildir..

Onun ne rengi semanın rengidir; ne de vasfı semanın vasfıdır..

Bu gördüğümüz şey: Tabiat hükmüne göre, yerin kuruluğu, suyun Rütubeti sonucu meydana çıkan buhardır..

Güneşin harareti onu havaya kaldırmıştır..

Böylece, dünya seması ile, yer arasındaki boşluk onunla dolmuştur..

Anlatılan durum icabı, onun rengini: Bazan mavi, bazan toz rengi, bazan da karışık görürüz..

Bütün bu renkler, yerden yükselen buharın hükmüne göre olur.. Bir de o buharlar arasına sızan ışık durumuna göre..

Bu buharlar, dünya semasına bitiştiği için, adına:

— Sema..

Denmiştir.. Ancak, dünya semasının kendisine göz ulaşamaz..

Sebebi: Çok uzak oluşu ve letafetidir..

Sonra o: Renk itibarı ile, sütten daha beyazdır..

Bir hadis-i şerifte belirtildiğine göre:

— "Bu yerle dünya seması arasındaki uzaklık, beş yüz senelik yoldur.."

İttifakla varılan hüküm odur ki: Beş yüz sene uzaklıktaki yeri görmek mümkün değildir..

Bu durumda, bize açılan odur ki: Bize görünen, semanın aynı değildir..

Şu var ki: Eğer yıldızların ışığı yere düşmeseydi; onlar da, görülmez ve müşahede edilmezdi.. Halbuki nice yıldızlar var, onların ışığı yere vurmuyor; biz de, onları, uzak oluşları ve letafetleri dolayısıyle göremiyoruz..

Ancak, keşif ehli zatlar, o görünmeyen yıldızı görürler..

Yerdekilere ona dair malumat verirler.. O ve benzeri yıldızın durumunu, anlatmaya çalışırlar..

Bilesin ki..

Allah-ü Taâlâ, bütün rızıkları, çeşitli yiyecekleri dört gün içinde yarattı.

Ve.. Onları yerle sema arasında, dört felekin kalbine yerleştirdi..

Birincisi :	Hararet feleki..
İkincisi :	Yübuset feleki.
Üçüncüsü :	Bürudet feleki..

Dördüncüsü :	Rütubet feleki..

Bu manalar şu âyet-i kerimede belirtilmiştir:

— «Dilemeyenlerin eşit bulmaları için, dört günde, gıdalarını takdir etti..» (41/10)

Yani: Zatî sual mikdarına göre; eşit hükümle takdir etti..
Zira hakikatler, zatları neyi gerektiriyorsa.. onu isterler..

Mahlukatın hakikatlerinden hangisi olursa olsun; ne şeyi iktiza ediyorsa.. Anlatılan hazinelerden istediği mikdarı gelir..

Bu manayı da şu âyet-i kerime bize anlatır:

— «Her şeyin hazinesi, bizim katımızdadır.. Ancak, onun belli mikdarını indiririz..» (15/21)

Bundan sonra..

Allah-ü Taâlâ rızık sahiplerine rızıklarını ulaştırması için, yedi semada melekler yarattı..

Daha sonra..

Bütün semalar için bir melek yarattı; bu meleği oralarda bulunan meleklerin hâkimi kıldı..

Bu meleğin adı: Havadistir..

Ve.. Her semada bulunan yıldızın ruhaniyetini de bu meleğe bağladı..

Bu durumda semadan inen rızık meleklerinden her biri, o sema yıldızı ruhaniyetinde yaratılan hâkim meleğin izni olmadan inemez..

Dünya semasının yıldızı :	Kamer'dir..	Ay
İkinci semanın yıldızı :	Utarit'tir..	Merkür
Üçüncü semanın yıldızı :	Zühre'dir..	Venüs
Dördüncü semanın yıldızı :	Şems'dir..	Güneş

Beşinci semanın yıldızı :	Merih'tir..	Mars
Altıncı semanın yıldızı :	Müşteri'dir..	Jüpiter
Yedinci semanın yıldızı :	Zühal'dir..	Satürn – Uranüs Neptün – Plüton

Dünya seması, gümüşten daha beyazdır.. Allah-u Taâlâ onu, ruhun hakikatinden yarattı..

Ta ki, yerle onun nisbeti, ruhla cesedin nisbeti gibi olsun..

Aynı manada, Kamer felekini de, dünya semasına yerleştirdi..

Zira, Allah-u Taâlâ Kamer'i, HAYY isminin mazharı kıldı..

Sonra, onun felekini burçlar semasında devreye koydu.. ki, varlığın hayatı oradadır.. Aynı şekilde mevhumun ve meşhudun medarı da odur..

Sonra, kamere bağlı yıldızı, yerin idaresine vazifeli kıldı..Tıpkı: Ruhu, cesedin idarecisi kıldığı gibi..

Eğer, Allah-ü Taâlâ, dünya semasını ruhun hakikatinden yaratmamış olsaydı; hikmet, yeryüzünde hiçbir canlının varlığını gerektirmezdi.. Orası, cemadat mahalli olurdu..

Sonra..

Allah-ü Taâlâ, Âdem'i a.s. bu dünya semasına yerleştirdi..

Zira Âdem : Dünyaya bağlı âlemin ruhudur..

Allah-ü Taâlâ'nın âleme nazarı Âdem'ledir.. keza âleme rahmeti de..

Sonra.. O mevcudata, Âdem'in hayatına bağlı olarak hayat verdi..

Durum anlatıldığı gibi olduğu için, bu insan nevi orada hayat yaşadığı süre âlem devam eder.. Oradan intikal edip gidince, âlem de helâk olur.. Her şeyi birbirine karışır.. Tıpkı: Ruhun ayrılması sonunda cesedin harap olduğu ve her şeyi bir birine karıştığı gibi..

Allah-ü Taâlâ bu semayı tümden yıldızlarla süsledi..

Nasıl ki ruhu da: Bu insan heykelinin taşıdığı, zâhirî latifelerle süsledi.. Meselâ: Beş duygu..

Ayrıca, batınî kuvvetlerle de onu süsledi..

Bunlar da: Akıl, himmet, fehm, vehm, kalb, fikir ve hayaldir..

Dünya semasının yıldızları, şeytana recim yerleri olduğu gibi.. Anlatılan kuvvetler dahi; insan, sıhhatına nail olduğu zaman, şeytanî kuvvetleri özünden uzaklaştırır..

Dünya seması, anlatılan yıldızlarla nasıl korunuyorsa.. insanın batını da, anlatılan kuvvetlerle korunur..

Bu semanın melekleri, Allah-ü Taâlâ'yı orada tesbih ettikleri süre; yaygın dururlar.. Belli bir şekilleri yoktur..

Emirlerine verildikleri melek, bir iş için dünya semasına inmelerini emredince; hangi işe iniyorlarsa.. o işin şekline girerler..

Kendilerine tevdi edilen işin, ruhaniyeti olurlar..

Böylece o işi, Allah-ü Taâlâ'nın emrettiği mahalle sürüp götürürler..

Onlardan biri, bir rızıkla memur ise.. Onu sahibine götürür..

Hüküm babında bir iş ise.. onu da, Allah kimin için takdir etmiş ise.. Ona ulaştırırlar.. Bu ulaştırılan iş; hayır da olabilir; şer de olabilir..

Kendilerine verilen bu vazife bittikten sonra, çıkar; bu dünya semasının felekinde, Allah-ü Taâlâ'yı tesbihe koyulurlar..

Bunlar, bir daha başka iş için inmezler..

İsmail adında bir meleği, Allah-ü Taâlâ bu semanın tüm meleklerine hâkim kılmıştır..

Bu melek, Kamer'in ruhaniyetidir..

Allah-ü Taâlâ, anlatılan yoldan bir emir verince, o emre hazır melek de emri yerine getirir..

Bu gibi emirleri bekleyen her melek, kendisine has kürsüler üzerinde oturur.. Bu kürsülerin adına:

— Suretler makamı..

Denir..

O melek, kendisine gelen emre göre, şekillenir; anlatılan kürsü üzerinde oturur.. Bu yolda bir şekil aldıktan sonda, bir daha eski yaygın haline dönemez.. Hem de hiçbir şekilde..

Bulunduğu cüz'î bir cisimle, aldığı suret şeklinde kalır..

Bu hal üzere Allah'a ibadet edip öylece durur..

Çünkü: Suretlerden her hangi bir surete girince, artık o sureti kendinden soyup atma yolu yoktur.. Tekrar, aslî olan yaygın haline dönmek yolu ona kapalıdır.. Böyle bir şeyin olması mümtenidir..

Ancak, aslî suretlerinden ayrılmadıkları için, her surete girebilme kuvveti onlarda vardır.. Bu da, Allah-ü Taâlâ'nın onlara bahşettiği bir hikmettir..

Anlatılan ruhanî suretler, mevcudatı ayakta tutan, Allah'ın kelimeleridir..

Bu mana: Ruhun cesedle kıvam bulduğu gibidir..

Ruhlar, ilmi derinliklerden çıkıp, gözle görülen açık duruma geldikleri zaman, bu varlıkta zatları ile kaim dururlar..

Bu manaya göre: Mahlukat, maden, bitki, hayvanat lâfızları ve bu âlemin kalan tüm cisimlerinin kendilerini ayakta tutan ruhları vardır..

Bu ruhların suretleri, cisimlerinin suretleri üzerinedir..

Hatta cisim kaybolup gider; ama ruh baki kalır.. Allah-ü Taâlâ'yı tesbih eder..

Onun bekası, Cenab-ı Hakk'ın verdiği bekaya bağlıdır..

Zira: Cenab-ı Hak, ruhları fena bulsunlar diye yaratmadı.. Allah-ü Taâlâ onları beka için yarattı..

Yukarıda anlatılan manaya göre: Keşif ehli olan kimse, bu varlıkta bir işin keşfini dinlediği zaman; Allah-ü Taâlâ'nın kelimeleri olan ruhlardan biri ona tecelli eder..

Bu tecelliden sonra o kimse: Anlatılan ruhları, aynı ismi ve vasıfları ile bilir..

Bu varlık ruhlarından her biri, bir libasta tecelli eder..

Onların bu libası: Vasıflardır, karakter veya çeşitli huylardır..

Anlatılan vasıflar dahi, idaresini üzerine aldığı cismin durumuna göredir.. Bunlar da: Hayvan, maden, nebat, mürekkeb veya basit şeylerdir..

Başka bir suretle de, tecelli edebilir.. O zaman, ruh ona mana olur..

Bu suretler de: Lafızlar, ameller, esrar, garazlar ve benzeri şeylerdir..

Ruhun böyle olması: İlmî âlemden, aynî âleme çıkışına bağlıdır..

Eğer ruhları ilmî âlemdeki halleri ile görürse.. o zaman: İleride alacakları, çeşitli şekillerini görür.. Onların alacakları şey, ameldir veya vasıflardır..

Ancak, bu ruhlara zuhur yeri, ya cesettir, ya da surettir..

Ancak, onların bu halini gören keşif sahibi bilir ki: O durumda onların vücudu yoktur.. Ancak, onlardan, o halleri ile dilediği bilgiyi edinir..

Bu ilmi de, onların durumuna göre değil; kendi durumuna göre alır..
Bu alış dahi, onarın hakikatlarının iktizasına göredir..

Ancak bu alış şekli, ruhların ilmî âlemden aynî âleme geçişleri ile değişir.. O zaman keşif ehli olan, kendi durumuna göre değil; onların durumuna göre ilmini alır..

Bu durumda onlarla konuşur ilmini onlardan alır..

Ve.. Onların ihtiva ettiği ilim ve hakikatlerden yana cevabını da alır..

İşbu müşahede makamında, velîlerin ve peygamberlerin buluşmaları vardır..

Hicretin 800. yılı idi.. Zebid şehrinde bu müşahede makamına kondum..

Bütün resulleri, nebileri – onların hepsine salât ve selâm olsun – velîleri, ALÎN ve MUKARREBUN nam melekleri, teshir meleklerini gördüm..

Ayrıca, tüm mevcudatın ruhaniyetini de gördüm..
Ezelden ebede kadar olacak işlerin durumunu, hakikî yüzlerini keşfettim..

İlâhî ilimlerle tahakkuk ettim..
O müşahede makamından, onları anlatmaya kalksak, bu kâinata sığmaz..
Hâsılı: Bu müşahede makamında olan oldu..

Hayır san: ondan hiçbir haber sorma..

Bu açıklama denizinde beyan dalgıcı, beni fazla daldırdı.. Kader, bu incileri açmaya beni zorladı..

Artık bu kadarla yetinelim.. Burada izhar olan şeyler; ebedî hatıra gelecek şeyler değildir..

Biz yine mevzuumuza dönelim.. Yani: Dünya semasını anlatmaya..

Bilesin ki..
Allah-ü Taâlâ, dünya semasının felek devresini, ONBİR BİN senelik yolculukla kat edilecek şekilde yarattı..
Felek devresi itibarı ile, semaların en küçük kutruna sahip olan budur..
Kamer, bu felekin çevresini, normal olarak yirmi dört saatte tamamlar..

Yani:

— Müstekim saat..

Demek istiyorum..
Bu durumda, 458 (dört yüz elli sekiz) yıl 120 (yüz yirmi) günlük yolu bir saatte alır..
Bu felekin kutru, 4500 (dört bir beş yüz) senelik bir yoldur..
Bundan başka kamerin, kendine göre bir feleki vardır.. Ayrıca, her yıldızın da, kendine göre bir feleki vardır.. Bunlar küçüktür;
büyük felekin içinde dönerler..
En büyük felekin devresi, yavaş döner.. küçük felekin devresi ise.. Çabuk döner..
Yıldızların kayboluşu, çıkışı şeklinde gördüğün durum, büyük felekin devaranı içinde, kendi felekinde dönmesinden ileri gelir.. Bu devir içinde onu geçer..

Onun bu halini gören kimse, gidip döndüğünü sanır.. Halbuki o, ne gider; ne de döner.. Olduğu gibi kalır..

Onun için bir geri geliş, mevzuu olsaydı: âlem tümden harap olur batardı..

Bilesin ki..

Kamer, değişik renkli bir cisimden ibarettir.. Onun kendine has bir aydınlığı yoktur.. Yani: Kendi yapısı itibarı ile..

Ancak, kamer güneşe, yarım yanı ile, mukabil durduğu zaman, ondan nur alır.. Böylece onun bir yanı devamlı aydınlık durur.. Güneşe gelmeyen yanı ise.. karanlık olur.

Bu sebeple: Kamerin nuru, ancak güneş cihetine gelen yanından görünür.. Ancak, diğer gezegen yıldızların durumu böyle değildir..

Onlardan her biri tümü ile, güneşe mukabil durur..

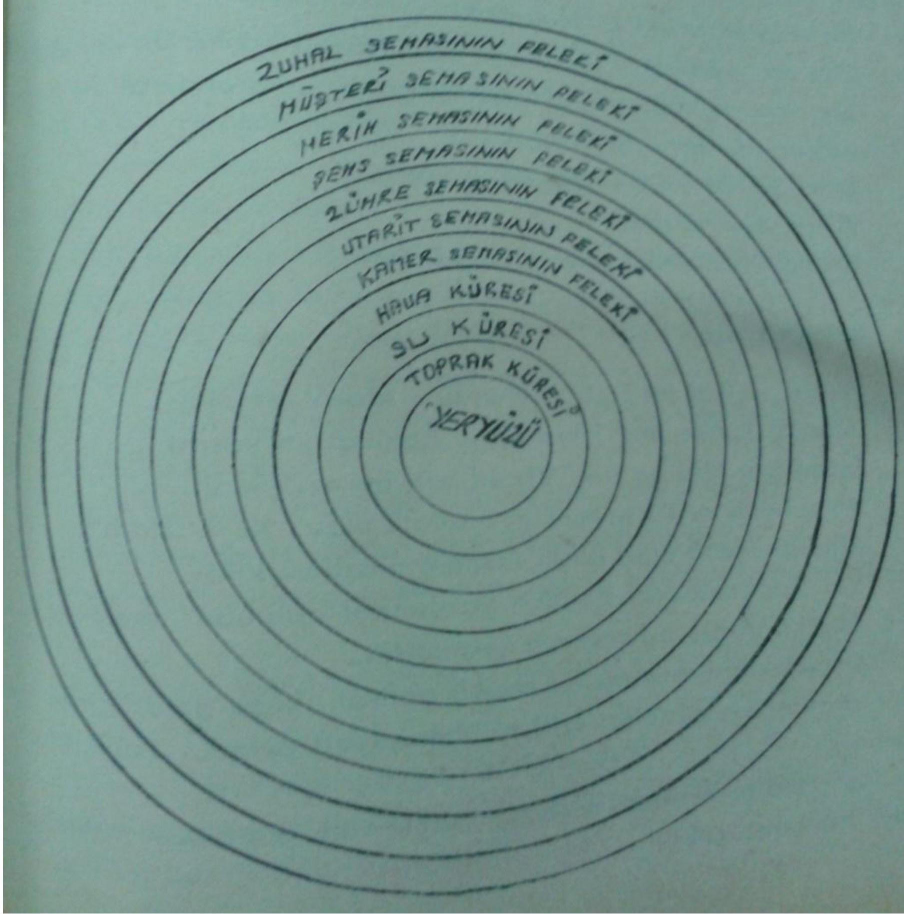
Bu çeşit gezegenlerin misali, şeffaf billur gibidir..

Onlara bir aydınlık düşünce; içine dışına sirayet eder..

Ama kamerin durumu böyle değildir..

O, dıştan parlak bir madenî küre gibidir..

Aydınlığı ancak, güneşe gelen yanı ile kabullenir.. Dolayısı ile; yere vuran aydınlığı, bazen artar bazen de eksilir.. Diğer yıldızların durumu buna benzemez..

Bilesin ki..

Semaların birbirini kuşatmış durumdadırlar.. Onların en alımlısı Zuhal semasıdır..en küçüğü ise.. kamer semasıdır..

Bunun şekli yukarıda verilmiştir.

Her felek kendi semasına alttan temas etmektedir..

Bu felek, manevî olup yıldızların burcunda devir semtleri için verilen isimdir..

Yıldıza gelince; Her semada bulunan şeffaf aydınlık bir cisme verilen isimdir..

Bu baptaki incelikleri, saniyeleri ve dakikaları, derci, hülûlü, semti, seyri ele alsak; bir de onların özelliklerini, iktizalarını şerhe yeltensek; nice nice cilt kitaplara ihtiyacımız olur..

Bu sebeple onları bırakıyoruz..

Zira matlup olan, Yüce Allah'ı bilmekten başka bir şey değildir..

Biz eşyanın zâhirini bu kadar anlattık; ama onun altına mutlaka ilâhî sırların işaretini de koyduk..

O sırları, bu kabukların özü yaptık.

Allah.. Hak söyler..

Bu yola hidayeti nasib eden Allah'tır..

İKİNCİ SEMA

Burası, şeffaf latif bir cevherdir.. Alaca renklidir..

Allah-ü Taâlâ onu: Fikre bağlı hakikatten yarattı..

İnsan için fikir ne ise.. Vücud için de o, öyledir..

Bu sebeple o: Kâtip felekin mahalli oldu.. Ki o**:** Utarit'tir..

Allah-ü Taâlâ onu, Kadir isminin mazharı kıldı..

Ve.. Sanatkârların tümden yardımcısı bulunan meleklerin hepsini,

Allah-ü Taâlâ bu semaya yerleştirdi..

O meleklerin başına bir melek getirdi.. Başa getirdiği bu meleği aynı zamanda; anlatılan yıldızın ruhaniyeti eyledi.. Yani: Utarit yıldızının..

Bu semada bulunan melekler, diğer tüm semaların meleklerinden fazladır.. Çoktur..

Cin tayfası, dünya semasının civarına gelirler.. Orada durur; ikinci sema meleklerinin seslerini duyarlar..

Sebebine gelince: Uzakta dahi olsalar; kelâmı dinlemelerine engel olunmaz.. Ancak, bu dinleme işi, kendi âlemlerinde olmalıdır..

Başka âlemde iseler, hüküm o âleme göre verilir.. Yani: O zaman da, o bulundukları âlemi duyarlar..

Bu manaya göre**..** Cinler, her ne kadar ruh iseler de; kesafet ve cisimler âleminde bulunmaktadırlar.. Ama yükselmiş, ruhî âlem tarafına kavuşmuşlardır.. Ki burası: Dünya semasının bir yanıdır..

Oraya kadar yükseldikleri için, ikinci semadaki meleklerin sözlerini duyarlar.. Çünkü arada fasıla yoktur..

Ancak, üçüncü sema meleklerini duyamazlar.. çünkü arada fasıla vardır..

Bu durum hep böyle olur**..** Her makamın ehli, ancak, bir mertebe yukarısını keşfedebilir.. Araya bir fasıla girer, mertebeler çoğalırsa..
Edna mertebede olan, âlâ mertebeyi bilemez..

Anlatılan manalara göre..

Cin tayfası dünya semasına yaklaşır.. Oradan, ikinci sema meleklerinin seslerini duyar..

Oradan bir kulak hırsızlığı yapar.. Durumu müşriklerine bir gayb haberi olarak duyduklarını bildirmek için döndükleri sırada; hemen bir şahab-ı sakip isabet eder.. Yakar..

Bu şahab-ı sakip Muhammedî nurdur..

Zulmet ehlini, bulundukları kesafet makamından bu nur kurtarır.. Onlara keşif ihsan eder..

Onlara bu nur gelmedikçe, terakkileri imkânsızdır..

Onlar zulmette kaldıkları süre, terakki edemezler..

Muhammedî nurdan nasib almadıkça, himmet kuşunun kanadı yanıktır..

Böyle olunca, gittikleri yerden yutulmuş hasret dolu dönerler..

Bu semada Nuh a.s. peygamberi gördüm..

Kibriya nurundan yaratılmış bir köşk üzerinde oturuyordu..

Mecd ve sena ehli arasında idi..

Selâm verip, huzurunda divan durdum..

Selâmımı aldı:

— Merhaba..

Dedi ve ayağa kalktı..

Fikre bağlı semasını sordum; sırra dair makamını sordum..
Şöyle anlattı:
— Bu sema irfan cevherlerinin bağıdır.. Burada yeni yeni marifet tecellileri olur..
Bu semanın melekleri kudret nurundan yaratılmıştır..
Vücud âleminde tasavvur edilen her şeyde; bu semanın o işe memur melekleri görünür..
O melekler, dikkatin incelikleridir.. İnce tasvirler çizmek üzere hüküm almışlardır..
Üstün âyetler, onlar üzerinde devresini tamamlar..
Zâhir olan mucizeler, onlarla kendini gösterir..
Belli kerametler onlarla meydana gelir..
Allah-ü Taâlâ**,** bu semada birtakım melekler yaratmıştır.. Bunların ibadeti yoktur.. Ancak, halkı, yüce Hakk'ın nuruna götürürler..
Bunlar**,** kudret semasında, ibret kanadı ile uçarlar..
Başlarında nurlu taçlar vardır.. Bu taçlar en saklı sırlarla süslüdür..
Bir kimse, bu meleklerden birinin sırtına binecek olsa.. onun kanadı ile, yedi feleki uçarak geçer**..** Ruhanî suretleri, cismanî kalıplarda indirir..
Bu işi istediği zaman, istediği şekilde yapar..
O ruhanî suretlere hitap etse, konuşurlar.. Bir şey sorsa, öğretirler..
Allah-ü Taâlâ, bu semanın çevresini 13.333 (on üç bin üç yüz otuz üç) yıl, 120 (yüz yirmi) günlük uzunlukta yarattı..
Buranın yıldızı olan Utarit, bir saatte, 555 (beş yüz elli beş), günlük mesafe kat eder..
O, bütün bu süreyi mutedil yirmi dört saatte kat eder..
Büyük feleki de, tam bir senede kat eder..
Bu semanın meleklerine hâkim olan melekin ruhaniyetinin ismi: NEVHAİL'dir..

Sonra..
Ben, bu semada, Rahman'ın âyetlerinden çok acaib şeyler gördüm.. Çok garib kâinat sırları gördüm..
Onların hiç birini bu zaman ehline açmak bizim için yerinde olmaz..
İşaret ettiğimiz şeyleri teemmül eyle.. Anlattığımız manaları tefekkür eyle..
Bu işin hallini özünde bul; senden hariç değil..
İşaret ettiğimiz manaları çözmeye çalış..

ÜÇÜNCÜ SEMA

Bu sema sarı renklidir..
Ve bu: ZÜHRE semasıdır**..** Şeffaf yapılıdır..
Buranın ehli, sair vasıflara da girerler..
Burası: Hayal hakikatinden yaratılmıştır..
Misal âlemi içinde, bir yer olmuştur..
Allah-ü Taâlâ, bu semanın yıldızını: Alim, ismine mazhar kılmıştır..
Buranın felekini de**,** hakim sanat kudreti için bir tecelli yeri eylemiştir..
Buranın melekleri şekillerin her bir şeklinde yaratılmıştır..
Orada o kadar acaib garaib şeyler vardır ki, hiç biri akla gelmez; Hatta arada muhalin dahi yeri yoktur..
Helâl ve caiz olan şey, orada mümteni olur..
Allah-ü Taâlâ, bu sema felekinin devresini, 15.036 (on beş bin otuz altı) sene, 120 (yüz yirmi) günlük mesafe kılmıştır..
Buranın yıldızı ZÜHRE: Her saatte 631 (altı yüz otuz bir) sene 18 (on sekiz) tam, 1/3 günlük mesafe kat eder..
Bu felekin tümünü, 24 saatte kat eder..
Bütün felek menzillerinin tümünü ise.. 324 (üç yüz yirmi dört) günde kat eder..
Bu semanın melekleri, SAVRAİL isimli melekin hükmü altındadır.. Bu dahi ZÜHRE'nin ruhaniyetidir..
Bu semanın melekleri, bu âlemi doldurmuşlardır.. Âdemoğullarından kim çağırırsa

ona icabet ederler..

Bu semanın meleklerini, kendileri ile çeşitli şekillerde ülfet edilir halde gördüm..
Bunlardan bazıları uyuyan kimse için vahye tevkil edilmişlerdir..
Onlar, bu işlerini,ya sarih olarak yaparlar; yahut, bilen bir kimsenin anlayacağı misalle yaparlar..
Allah-ü Taâlâ, bunlardan bazılarını da, çocukların terbiyesine tevkil eylemiştir.. Onlara meani öğretirler.. Konuşmak öğretirler..
Allah-ü Taâlâ onlardan bazılarını, üzüntülü kimseyi teselliye memur eylemiştir.. Gamlıyı şenlendirme vazifesini vermiştir..
Allah-ü Taâlâ, bunlardan bazılarını, korkanların korkusunu ünsiyete çevirmek için vazifeli kılmıştır.. Tek başına kalanlarla konuşma görevini vermiştir..
Allah-ü Taâlâ bunlardan bazılarını, temkin ehlini emrine vermiştir.. Onlarla, gözde hurîlerin eli ile cennet meyvelerini çıkarırlar..
Allah-ü Taâlâ onlardan bazılarını da, gönül sevdasına düşenlere tevkil eylemiştir.. Onların gönül ateşini tutuşturur..
Allah-ü Taâlâ onlardan bazılarını da, sevilenin güzel suretini korumakla vazifelendirdi.. Taa ki: Aşkının sevgi ateşi kaybolmaya..
Allah-ü Taâlâ bunlardan bazılarını da, postacı kılmıştır.. Buluşma vesilesi arayanlar arasında gider gelirler..

Bu semada Yusuf peygamberle buluştum..
Onu tahtlardan birine oturmuş buldum**..** Nurların işaretlerini çözmüştü..
Ruhbanların işaretlerini çözmüştü.. Ruhbanların, gıyaben söyledikleri onu tutmamıştı.. Mana işlerinde tahakkuk eylemişti.. Suyun da, kapların da kaydından kurtulmuştu**..**
Ona selâm verdim.. Bir ziyaretçiye yakışır şekilde ona saygı gösterdim..
O da bana icabet etti.. ağırladı..
— Merhaba..
Dedi.. Yer gösterdi..
Bundan sonra ona şöyle dedim:
— Efendim, sana şu:

— «Rabbın, bana mülk verdin; ihadis tevilini öğrettin..» (12/101)

Meâline gelen âyet-i kerime ile anlatılan sözün manasını anlamak istiyorum.. Sana sormak istiyorum:

— «Mülk..» (12/101)
Sözüyle neyi kasd ediyordun; dünya mülkünü mü, âhiret mülkünü mü?..

— «Ehadis tevili..» (12/101)

Sözünü, neden kinaye söyledin?..
Bunun üzerine şöyle dedi:
— Rahman'a bağlı memleketi murad ettim..Ki o: insaniyet nüktesine emanet olarak bırakılmıştır**..**
— Ehadis teviline gelince.. Bu hayvaniyet dillerinde dönüp duran emanetlerdir..
Dedim ki:
— Efendim, işarete tevdi edilen bu beyanın, sarahat ve beyanla bezeli yanı yok mudur?..
Şöyle anlattı:
— Yüce Hakk'ın kullarda emaneti vardır.. Onu konuşan kimseler, irşad ehline ulaştırırlar..
Tekrar sordum:

— Yüce Hakk'ın kendisi, zuhurda ve beyanda vücudun aslı olduğu halde emaneti nasıl olur?..

Şöyle anlattı:

— İşte.. Bu onun vasfıdır.. Ve şu durum onun şanıdır.. İşte bu onun hükmüdür.. Ve şu durum onun ibaresidir..

Bu emaneti cahil dile getirir.. Âlim onu sırra ve kalbe yükler.. Hepsi, ondan yana bir şaşkınlık içindedir..

İrfan sahibinden başkası ondan bir şey alamaz..

— Bu iş nasıl oluyor?..

Diye sordum, şöyle anlattı:

— Bilesin ki.. Yüce Allah sana güç versin ve korusun..

Yüce Hak sırlarını inciler gibi, işaretler eyledi.. Bunları ibarelerin sırlarına yerleştirdi**..** Bunlar yollara saçılmış gibidir.. Ayrı kalanların dilinde yuvarlanır durur.. Ama, avam cahiller ondan bir şey anlamaz.. Ama**,** has ârif o ibarelerde yatanı bilir.. Gereği gibi onların tevilini yapar.. Hem de, beğenilen şekilde onların tevilini yapar..

Rüya tabirleri bu denizden ancak bir katredir.. Belki geniş sahra taşlarından bir çakmak taşıdır..

Bu yakın dostun söylediklerini bildim.. Esasen daha önce bu hakikatin cahili değildim..

Bundan sonra onu bıraktım; refik-i alâya yöneldim.. Ne güzel refiktir..

DÖRDÜNCÜ SEMA

Burası övülmeye pek lâyık bir cevherdir.. çiçek rengidir..

Burası pek nurlu güneşin semasıdır..

Burası feleklerin kutbudur..

Allah-ü Taâlâ bu semayı kalbe bağlı nurdan yarattı..

Orada güneşi**,** mevcud için kalb mezilesinde yarattı..

Mevcudun imarı onunladır.. Mevcudun güzelliği ondandır..

Yıldızlar, nurlarını ondan alırlar.. Mertebelerde, nurları onunla yükselir..

Allah-ü Taâlâ, güneş itibar edilen bu yıldızı, kalbe benzetilen bu felekte, ulûhiyetin mazharı kıldı.. Pâk nezih, mukaddes olan çeşitli vasıflarına tecelligâh eyledi..

Güneş, anasıra bağlı sair mahlukat için bir asıldır.. Tıpkı: Allah ismi, sair makamlar için bir asıl olduğu gibi..

İdris a.s. kalbî hakikatı bildiği için, bu nefis makamına konmuştur.. Rabbiye mertebesi ile, başkalarından ayrılmıştır..

Allah-ü Taâlâ bu semayı, nurların galip yeri ve sırların madeni kıldı..

Sonra..

İsrafil isimli şanlı melek, bu semadaki meleklerin hâkimidir..

Ve o: Üstünlük sahibi güneşin ruhaniyetidir..

Düşük bir şeyin vücudda yükselmesi, kabz'ın ve bast'ın bir hadise olması, ancak bu meleğin tasarrufu ile olur.. Ki Allah-ü Taâlâ onu, bu felekin kaynağı eylemiştir..

Ve o: Heybet yönüyle meleklerin en azametlisidir.. Vüs'at itibarı ile en büyüğüdür.. Himmet yönüyle en güçlüsüdür..

Sidre-i müntehadan, yerin nirengi noktasına kadar hepsi ona verilmiştir.. Tümünde tasarruf eyler..

Düşüğünde ve şerifinde, tümden o tasarruf eder..

Bunun minberi kürsînin yanındadır..

Ve**..** Güneşe bağlı bu felekin dahi aslıdır..

Onun âlemi: Semalardır, yerdir.. Akıl ve his yolu onlarda bilinen ne varsa hepsidir..

Bilesin ki..
Allah-ü Taâlâ güneşe nisbet edilen felekin çevresini; 17029
(on yedi bir yirmi dokuz) sene 60 (altmış) günlük mesafeli yol eylemiştir..
Bu mesafeyi 24 (yirmi dört) mutedil saatte alır..
Büyük feleki ise.. 365 (üçyüz altmış beş) ve 1/4 gün, üç dakikada alır..

Bilesin ki..
Burası o makamdır ki, İdris a.s. oradadır..
Ve burası: Muhammed S.A. makamlarından bir makamdır..
Görmez misin ki: Mirac gecesinde dördüncü semaya ulaştığı zaman, onu da bıraktı; daha ötelere yükseldi..
Resulüllah S.A. efendimizin, İdris'e nisbet edilen bu makama ulaşması, merbubiyet mertebesi ile, bu yüce makamdatahkike erdiğinin şahididir..
Oradan geçip öteye gitmesi ise.. Ondan daha alâ makama erdiğinin şahididir..
O kadar ki, sadet fermanı şu âyet-i kerime hilati ile sabit oldu:

— «O süphan ki, kulunu gece yürüttü.. » (17/1)

Kulluk makamı, yüceliği sahip Mahmud Makamıdır..
Bu ise.. Kendine has, şanlı hamd sancağıdır..

Bilesin ki..
Bu varlığı tümden, güneş hazinesinde sakladı..
O, tabiî kuvvetleri, parça parça Allah'ın emri ile vücuda getirir..
Güneş sırların noktasındadır.. Nurlar çemberidir..
Temkin ehli peygamberlerden çoğu, bu yerli felekin dairesine dahildir..
Meselâ: İsa, Süleyman, Davud, İdris, Cercis ve daha bir çok himmeti bol nebiler..
Bunların hepsi bu açık menzile konmuşlardır..
Bu yüce makamın sakinidirler..
Allah.. Hak söyler..
Doğru yolu gösteren odur..

BEŞİNCİ SEMA

Burası**,** Behram isimli yıldızın semasıdır..
O, ilâhi azametin ve ilâhi intikamın zuhur yeridir**..**
Yahya a.s. buraya nüzûl etmiştir..
Yüce Hakk'ın azametini, ceberutunu, izzetini ve melekutûnu müşahede için, oraya konuk olmuştur..
Bu sebepledir ki**:** Onun için hafif hata önem taşımaz..
Bura sakinlerinden her biri; ya himmet sahibidir, ya da ilâhî dostluğa nail olmuştur..

Buranın seması, vehim nurundan yaratılmıştır..
Rengi kan kırmızıdır..
Allah-ü Taâlâ, bu semanın meleklerini, kemâl sıfatına aynalar olsunlar diye yarattı.. Celâl sıfatına zuhur yeri olsunlar diye yarattı..
Bu varlık, âleminde Allah ibadeti onlarla olur..
Bunların vasıtası ile taklid ehli secde ederek Hakka yaklaşır**..**
Allah-ü Taâlâ, bu meleklerin ibadetini, uzağı yakın kılmak, kaybı buldurmak eylemiştir..
Bunlardan bazılarının ibadeti: Kâfirleri sırlar âleminden atmaktır..
Bunlardan bazılarının ibadeti: Hastaya şifa vermektir.. Yerinden zor kalkan zavallının kuvvetini artırmaktır..

Bunlardan bazıları: Ruhları almak için yaratılmıştır.. Kendilerine hâkim olan meleğin izni ile, hata etmeden ruhu alırlar..

Bu semanın hâkimi Esil'dir.. Ki bu: Azrail isimli melektir..

Ve bu melek MERİH'in ruhaniyetidir.. İntikam ve ceza sahibidir..

Allah-ü Taâlâ, bu semayı bu meleğin aslî yeri kılmıştır..

Minberi, kalem-i alâ yanındadır..

İntikam için olsun; ruhların kabzı için olsun; nizam temin için olsun; bu meleğin izni olmadan orada bulunan meleklerden hiç biri inemez..

Behram'ın ruhaniyeti bu melektir..

Bilesin ki..

Allah-ü Taâlâ, bu semanın çevresini,19.833 (on dokuz bin sekiz yüz otuz üç) sene,120 (yüz yirmi) günlük mesafe eyledi..

Bu yıldız, her mutedil saatte 826 (sekiz yüz yirmi altı) sene,140 (yüz kırk) günlük yol kat eder..

Bu felekin tümünü 24 saatte kat eder..

Büyük feleki ise takriben 540 günde alır..

Buranın ruhaniyeti, kılıç kullanan kimselere, düşmandan intikam alanlara yardım eder..

Ve.. Bu semanın ruhaniyeti: Allah-u Taâlâ, idare ehlinden kime yardım dilemişse.. Onun yardımına tevkil edilmiştir..

ALTINCI SEMA

Bu semanın aslı, himmet nuruna dayanır..

Buranın cevheri şeffaftır; ruhanîdir..

Rengi: Mavidir..

Bu semanın yıldızı: Kayyumiyet sıfatının mazharıdır..

Deymumiyet (devamlılık) sıfatının mazharıdır..

Parlak, uzayan bir nura sahiptir..

Ve.. Adı**:** MÜŞTERİ'dir..

Musa'yı a.s. bu makama yerleşmiş gördüm..

Ayaklarını bu semanın sathına koymuştu.. Sağ eli ile de sidre-i müntehanın ayağından tutmuştu..

Rububiyet tecellisi, şarabı ile sarhoş olmuştu..

Ulûhiyet izzeti onu hayran kılmıştı..

Onun ilim aynasına, kâinatın şekilleri çıkmıştı..

Onun benliğinde, Deyyan olan yüce sultanın rububiyeti tecelli eylemişti..

Onun görüntüsü bakanı dehşete düşürür..

Ona gelen, ondan sadır olan iş, bakanı titretir..

Edepli olarak önünde durdum..

Tahkik mertebesine uygun bir şekilde ona selâm verdim..

Başının ezelî sarhoşluğundan kaldırdı, bana:

— Merhaba.. Hoş geldin..

Dedi..

Bundan sonra ona şöyle dedim:

— Ey efendim; dürüst konuşan, doğru hitap eden, şunu haber verdi:

— «Beni hiç göremiyeceksin.. » (7/143)

Hilati, sana yüce Hak canibinden nazil olmuş..

Halbuki sen hiç de hicap ehli değildin.. Bu hayret veren halden bana haber ver..

Şöyle anlattı:

— Bilesin ki..

Ben, kendi arzımın şehrinden**,** hakikatımın farzına yöneldiğim zaman; kalp dağımın canibinden**,** Rabbımın dili ile bana nida geldi..
Bu nida**,** Ezeliyet nurlarını taşıyordu ve mukaddes vadide ahadiyet ağacından şöyle geliyordu:

— «Gerçekten benim.. Ben Allah'ım.. Benden başka ilâh yoktur.. Bana ibadet et.. » (20/14)

Eşyaya emri nasılsa, o şekilde ibadetimi yaptım.. ona sena eyledim.. Bu senam, onun isim ve sıfatlarının hakkı üzere oldu..
İşte.. Bundan sonradır ki: Benim için rububiyet nurları tecelli eyledi.. Beni benden aldı..
Bu lika makamından bekayı istedim.. Halbuki, sonradan yaratılmış için, kadimin zuhurunda sebat muhaldir..
İşte.. o zaman; sır dilim, bu büyük işe tercüman olarak şöyle söyledi:

— «Rabbım, bana görün; sana bakmak istiyorum.. » (7/143)

Şöyle demek istiyordum:
— Mukaddes huzurunda, benliğimi zatına kat..
İşte.. O zaman, o canibten şu cevabı işittim:

— «Beni hiç göremiyeceksin.. Ancak, dağa bak.. » (7/143)

Ki o dağ ezelde nurumdan yaratılan zatındır..

— «Eğer yerinde durursa.. » (7/143)

Yani kadim zat, sultanlığını izhar ettikten sonra yerinde durursa..

— «İşte o zaman beni görürsün.. » (7/143)

— «Ne zaman ki, Rabbı dağa tecelli eyledi.. » (7/143)

Manasınca, beni ezel hakikati cezbeyledi.. Kadim zat, yaratılmış mahluka üstün geldi..

— «Böylece, dağ un ufak oldu.. Dolayısıyla Musa da bayılıp düştü.. (7/143)

Böylece**,** kadim zatta ancak kadim zat kaldı..
Ancak azim olan zat, azametle tecelli eyledi..
Bu öyle bir şeydir ki: Tam anlatmak mümkün değildir.. Onu bir manaya sığdırmak ise.. Caiz değildir..
Bu işin mahiyeti ne görülür; ne de bilinir.. Ne de onun künhü, idrâk edilir..
Ezel tercümanı, bu hitaba mazhar olduktan sonra.. Ümmül kitaptan aldığını size haber verdi..
Tercümanlığını doğru, dürüst yaptı..

Bundan sonra onu bırakıp gittim.. Onun denizinden avuç avuç nekadar içmem kabilse o kadar içtim..

Bilesin ki..
Allah-ü Taâlâ, bu semanın çevre uzunluğunu, 22.066 (yirmi iki bin altmış altı) sene, 8 (sekiz) aylık yol uzunluğunda yaratmıştır..
Bu semanın yıldızı olan Müşteri, her saatte, 919 sene, 5 ay, 27 tam ve ½ günlük mesafe kat eder..

Bu felekin tümünü 24 saatte tamamlar.. Felek-i kebirin tümünü de, on iki senede alır.. Bu şekilde, büyük felekten, her sene bir burç almış olur..

Allah-ü Taâlâ, bu semayı himmet nurundan yarattı..

Mikâil'i de, bu semadaki meleklerin üzerine tevkil eyledi..

Bunlar, rahmet melekleridir..

Bunlar, peygamberlerin miracında vasıta olurlar.. Allah-ü Taâlâ, bunları böyle yarattı.. Velîlerin de yükselmelerine yardımcıdırlar..

Allah-ü Taâlâ, bunları; kimin için gerekli ise**..** hakikatleri onlara ulaştırmak için yarattı..

Bunların âdeti, düşüğü yükseltmektir.. Zor engeli de kolaylaştırmaktır..

Bunlar, yeryüzünde cevelân eder dururlar.. Şu sebeple ki: Ora ehlini kapalı zulmetten alalar..

Bunlar, diğer melekler arasında, hem ehl-i kabz hem de ehl-i basttırlar..

Ayrıca bunlar, rızık sahiplerine rızıklarını ulaştırmaya memurdurlar.. Hali ile, nekadar uyarsa o kadar..

Allah-ü Taâlâ, bunları şen ve neşeli kılmıştır..

Bunlar melekler arasında duâları makbul olarak tanınırlar..

Bir kimsenin lehine duâ ettikleri zaman, duâları makbul olur..

Bir hasta üzerine gittikleri zaman, onun hastalığı geçer; hoş olur..

Resulüllah S.A. bu manaya işaret olarak şöyle buyurdu:

— «Bir kimsenin:
— Âmin!..
Deyişi, meleklerin:
— Âmin!»..

— Deyişine raslarsa, duâsı makbul olur.."

Ancak, her meleğin duâsı makbul olmaz.. Her hamd edenin senası da yerini bulmaz..

Sonra..

Ben, bu semadaki melekleri, sair canlı hayvanatın şekli üzerine yaratılmış gördüm..

Şöyle ki:

Onlardan bazılarını Allah-ü Taâlâ, kuş şeklinde yaratmıştı.. O kadar çok kanatları vardı ki: Sayıya gelmezdi..

Bunların ibadeti sırlara hizmetçiliktir.. Ve.. o sırları zulmet bataklığından alıp, nurlar âlemine çıkarmaktır..

Onlardan bazılarını da Allah-ü Taâlâ, nişan vurulmuş atlar şeklinde yaratmıştı..

Bu mükerrem taife meleğin ibadeti ise.. Kalbleri, bu şehadet âlemi zindanından alıp, gaybler âlemi fezasına yükseltmektir..

Onlardan bazılarını da, Allah-ü Taâlâ, gayet güzel binek atları şeklinde yaratmıştı..

Bunların ibadeti ise.. Nefisleri bu his âleminden alıp manalar âlemine çıkarmaktır..

Onlardan bazılarını da, Allah-ü Taâlâ, katır ve himar şeklinde yaratmıştır..

Bunların ibadeti: Hakiri yükseltmek; kırığı yerine getirmek, azdan çoğa gitmektir..

Allah-ü Taâlâ, bunlardan bazılarını da insan şeklinde yaratmıştı..

Bunların ibadeti ise.. Din kaidelerini korumaktır..

Bunlardan bazılar da, yaygın cevherler ve arazlar şeklinde yaratılmıştı..

Bunların ibadeti ise.. Hasta cisimlere sıhhatlarını iade etmektir..

Bunlardan bazıları da, hububat, sular vs. yenen ve içilen şeyler şeklinde yaratılmıştı..

Bunların vazifesi ise.. sair mahlukattan alıp, rızık sahiplerine rızıklarını ulaştırmaktır..

Sonra..
Bu semada bazı melekler gördüm.. Bunlar karışık mizaçta yaratılmıştı..
Şöyle ki:
Birinin yarısı ateş, yarısı su idi. Hatta kar olmuştu..
Ne su ateşi, söndürebiliyordu; ne de, ateş suyu o aldığı şekilden çevirebiliyordu..

Bilesin ki..
Mikâil a.s. bu sema yıldızının ruhaniyetidir..
Bu semada duran sair meleklerin hâkimi odur..
Burayı, Allah-ü Taâlâ, onun aslî yeri eyledi..
Onun minberi sidre-i müntehanın sağına düşer..

Mikâil'e, Resulullah S.A. efendimize nisbetle anlatılan burakın durumunu sordum..
— Bu yüce makamdan mı yaratılmıştı?..
Deyince:
— Hayır..
Dedi; sonra devam etti:
— Muhammed'e S.A. perdelerin tekâsüfü yoktur.. Onun sırrı, nur semasından inmemiştir..
Burası akl-ı evvelin kaynağıdır.. En faziletli ruhun menşeidir..
Onun burakı, bu sağlam makam felekinden olmuştur..
Onun tercümanı ise.. Ruh-u Emin nam Cibril'dir..
Ondan başka peygamberlerin ve sair kâmil velîlerin bineği ise.. sefir-i âlâda olup, bu semanın seçme atlarına binerler..
Onlara biner; bu tabiat arzı bataklığından çıkarlar.. Hatta**,** yedinci semaya geçerler..
Bundan sonra, hiç birinin bineği yoktur.. Sıfattan başka..
Tercümanları da artık olmaz; zattan başka..

YEDİNCİ SEMA

Burası, mükerrem Zuhal semasıdır..
Buranın cevheri şeffaftır; ama siyahtır.. Tıpkı: Karanlık gece gibi..
Allah-ü Taâlâ, bunu akl-ı evvel nurundan yarattı..
Ve.. Bunu: Konakların en değerlisi eyledi..
Onun siyah renkli olması: Yüceliğine ve uzaklığına işarettir..
Burası, semaların en faziletlisidir. Kâinatların en yücesidir..
Bu yüzdendir ki**:** Akl-ı evveli pek kâmil âlim dışında hiç kimse bilemez..
Buranın bir adı da**:** Keyvan'dır ki, cümle kâinatların âlemini kuşatmıştır..
Sabit yıldızların tümü, bunun kafilesinde, yavaş yürüyüşle seyirlerine, bu semanın yıldızında, devam ederler..
Bu semanın felek devresi, 24.500 (yirmi dört bin beş yüz) senelik mesafedir..
Bu semanın yıldızı her mutedil saatte, 1020 (bin yirmi) sene, 10 (on) aylık yol alır..
Büyük feleki ise.. Otuz senede alır..
Burada sabit yıldızlardan her biri o kadar yavaş, ağır seyre sahiptir ki; gidişi belli olmaz..
Onlardan bazıları felekin bir burcunu 30.000 (otuz bin) senede alır..
Bazıları da daha uzun zamanda alır; bazıları da daha az zamanda alır..
Bu yıldızların seyri son derece dakik ve uzun bir zaman aldığından durumu bilinmez.. Bu yüzden, onun seyrine hesapta isim verilmemiştir..
Lâkin keşif ehli, onlardan her yıldızın isimini bilir.. Adı ile ona hitab eder.. Seyrini sorar; cevabını alır.. Felekteki durumu ne ise.. onu anlar..

Sonra..
Bu sema, Allah-ü Taâlâ'nın bu katı kuşatmak üzere yarattığı ilk semadır.. Altındaki semaları ise.. Bundan sonra yarattı..
Ve.. O, akl-ı evvel nurudur ki, mahlukat âleminde ilk yaratılandır..

Bu semada İbrahim a.s. gördüm.. Ayaktaydı..
Arşın sağında, kürsînin üstünde bir makamı vardı: Oturmuştu..
Orada, şu âyet-i kerimeyi okuyordu:

— «Yaşlı halimde bana, İsmail'i ve İshak'ı hibe eden Allah'a hamd olsun..» (14/39)

Bilesin ki..
Bu semadaki meleklerin tümü MUKARREBUN sınıfıdır..
Her mukarrebunun ise.. Allah tarafından verilen vazifesi kadar derecesi vardır..
Bu semanın fevkinde felek-i atlastan başkası yoktur.. O da: Felek-i kebirdir..
Onun sathı kürsî-i âlâdır..
İkisi arasında, ki:
— Felek-i atlas ile yıldızlar seması..
Demek istiyorum..
Ancak, vehmî ve hükmî üç felek vardır..
Bunların gözle görülen bir varlığı yoktur: hükmen varlıkları kabul edilir..
Şöyle ki:

1. Heyulâ feleki üzerine gelen, felek-i âlâdır..
2. Felek-i hebadır.. Pluton
3. Felek-i anasırdır..

Bu sonuncusu, yıldızlar felekine yaklaşıktır..
Bazı hakim zatlar şöyle demiştir:
— Orada dördüncü felek vardır.. Ki o: Tabiatlar felekidir..

Bilesin ki..
Felek-i atlas, sidre-i müntehanın arsası olup, Kürsî'nin altındadır.. Kürsinin beyanı daha önce geçti..
Sidre-i müntehada kerrubiyyun nam melekler sakindirler..
Onları çeşitli şekillerde gördüm. Sayılarını Allah'tan başkası sayamaz..
Onları, tecellilerin nurları sarmıştı.. O kadar ki, göz kapağını dahi oynatacak halde değillerdi..
Bazıları yüz üstü düşmüştü..
Bazıları da, diz üstü çökmüştü.. Ki bu, onların ekmeli idi..
Bazıları da, yan üstü yatıp gitmişti..
Bazıları da, kıyamda donup kalmıştı.. En güçlüsü de, bu idi..
Bazıları da, kendi varlığında dehşete kapılmıştı..
Bazıları da, kendi benliğine kapılmıştı..

Anlatılan meleklerin öncüsü, yüz melek gördüm..
Ellerinde nurdan direkler vardı.. Her direkte, Allah'ın güzel isimlerinden bir isim yazılı idi..
Bunların mertebesine yetişen Allah ehli zatları ve kendilerinden başka kerrubiyyun melekleri onlarla korkuturlar..

Anlatılan yüz melekten önde yedi melek daha gördüm:
Bunların adları şuydu:
— Kerrubinin önderleri..

Bu yedi melekten önde, üç melek daha gördüm; bunlara da:
— Mertebelerin ehli, temkin ehli..
Adı verilmişti..
Bunların hepsinden önde, bir melek daha gördüm.. Adı: Abdullah, idi..

Bu meleklerin tümü: ALUN, nam meleklerdir..
Bunlar, Âdem'e secde emri almamışlardır..
Bunların üstünde bulunan: Nun, kalem emsali melekler de: ALUN'dur..
Bunların altında, derece itibarı ile aşağısında bulunan, Cebrail, Mikâil, İsrafil, Azrail ve benzeri melekler, her nekadar mukarreb melek ise de; ALUN değildir..

Bu felekte o kadar acaip garaip şeyler gördüm ki, Şerhi bizim takatımız dışındadır..

Bilesin ki..
Allah-ü Taâlâ'nın bu âlemde yarattığı feleklerin sayısı, on sekiz felektir.. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

1. A r ş – ı M u h i t..
2. K ü r s î..
3. Atlas.. Ki burası, Sidre-i münteha felekidir..
4. Felek-i heyula..
5. H e b a..
6. A n a s ı r..
7. T a b a i..
8. Mükevkep.. Ki burası,Zuhal.. Ayrıca buraya: Felekler feleki ismi de verilir..
9. M ü ş t e ri..
10. M e r i h..
11. Ş e m s..
12. Z ü h r e..
13. U t a r i t..
14. K a m e r..
15. Esir..
16. H a v a..
17. S u..
18. T o p r a k..

Bir Bahr-i muhit var ki, Behimut orada yaşar.. ki o: Bir balıktır.. Arzı iki omzunda taşır..
Bundan sonra, sırası ile: Hava feleki, ateş feleki, kamer feleki gelir..
Böylece, tekrar, yukarı doğru dönüp yükselir.. Daha önce yukarıdan aşağı indiği gibi..

Sonra..
Bu âlemde, her varlığın kendine göre, geniş bir feleki vardır.. Keşif sahibi,orayı görür ve orada yüzer.. Oraya ne gerekse onu bilir..
Hâsılı: Felekler o kadar çoktur ki; sayılamazlar..
Nitekim, bu manada şu âyet-i kerime açıktır:

— «Her biri bir felekte yüzer..» (21/33)

Bilesin ki..

Ateş, su, hava, bunlardan her biri dört tabaka üzerine kurulmuştur..
Toprak feleki ise.. yedi tabaka üzerine kurulmuştur.. Bunların hepsi anlatılacaktır..

Şimdi, arz (yeryüzü) tabakalarını anlatmaya başlayalım.. Böylece, semalar bahsini arz takib etsin..
Aralarına bir fasıla koymayalım..

BİRİNCİ TABAKA ARZ

Allah-ü Taâlâ, onu ilk yarattığı zaman, sütten daha beyazdı.. Koku itibarı ile, miskten daha kokulu idi..
Âdem a.s. Allah'a asi geldikten sonra, orada yürüdükçe, rengi değişti..
Buranın adı: Arz-ı nüfustur.. Bundan ötürü, orada hayvanlar yaşarlar..
Buranın çevresi: 1166 (bin yüz atmış altı) sene, 240 (iki yüz kırk) günlüktür..
Buranın dörtte üçünü su kaplamıştır.. Kalan dörtte biri, arz ortalamasıdır.. Şimal canibine gelen kısım müstesna..
Yerin yarısı olan, cenup kısmının tamamı ise.. Hepten su altında kalmıştır..
Sonra.. Bu şimal canibinde kalan kısmın da dörtte biri su altındadır..
Netice: Kalan yer dörtte birdir..
Bunun ise.. Dörtte üçü mamur değil, haraptır..
Bu duruma göre, ancak, dörtte birin dörtte biri kalıyor..
Bu kalan dörtte birin ise.. ancak, yirmi dört yıllık mesafe ölçümlü yeri meskûndur.. Kalanı, sahra ve kumluk çöllerdir..
Bu kısımlarda yollar vardır.. Gidiş geliş mümkündür..
Ve.. İskender, ancak bu baki kalan dörtte bire kadar ulaşmıştır..
O, anlatılan yerin, şarkına ve garbına gitti..
Onun beldeleri mağrip diyarı idi..
Kendisi: Rum meliki idi..
Önce, kendi yakınından başladı; yerin alt kısmına vardı.. Oradan güneşin battığı yere gitti..
Sonra.. Buranın mukabili şarka yöneldi.. Bazı şeylerin zuhurunda tahkike erdi.. Güneşin doğduğu yere vardı..
Bundan sonra cenup tarafına yollandı.. Burası tamamen karanlıktır..
Ye'cuc ve Me'cuc'u buldu.. Bunlar, arzın cenup kısmındadır..
Ye'cuc ve Me'cuc'un yere olan sayı nisbeti, insanın hatırına gelen şeyler kadardır..
Sayıları bilinemez.. Onları tam anlamak zordur..
Onların bulundukları yere güneş doğmaz.. Bu yüzden zayıf düşmüşlerdir.. O kadar ki, şu durumları ile, bu zamanda Seddi yıkmaya güçleri yetmez..
Bundan sonra.. Şimal canibini tuttu..
Bir yere vardı ki, orada güneş hiç batmıyordu..
Burası Allah-ü Taâlâ'nın yarattığı gibi beyaz kalmıştı..
Burası gayb erlerinin meskeni idi.. Onları sultanı ise.. Hızır a.s. idi..
Bura ahalisi meleklerle konuşuyordu..
Onlara Âdem a.s. ulaşmamıştı.. Hatta, Allah'a isyan eden bir başkası da, onlara uğramamıştı.. Orası: Aslî fıtratı üzerine kalmıştı..

Burası: Bulgar arzına yakındır.. Bulgar ise.. Acem diyarında bir yerdir.. Bura halkına yatsı namazı vacip olmaz..

Zira buranın, akşamı olmadan tan yeri ağarır.. Bu yüzden ora halkına yatsı namazı kılmak vacip değildir.. lüzum kalmaz..

Ancak, rivayetlerde anlatılan, bu yerin acaip haberlerini ise.. Anlatmaya lüzum yoktur..

İşaret etmek istediğimiz manayı anla..

Burası, yerlerin en şereflisidir..

Allah katında kadri en yüce olan bir yerdir..

Zira orası: Nebilerin, resullerin, velîlerin, salih zatların mahallidir..

İnsanları, onları bilmekten yana gaflet sarmıştır..

Böyle olmasaydı; Onların gaybe dair konuşmalarını, zor işlerde tasarruflarını, bu yeri yaratanın kudreti ile; diledikleri şeyi yaptıklarını sen de görürdün..

Burada işaret ettiğimiz manayı anla..

Delili olduğumuz durumları bilmeye çalış..

Zâhirle durup kalma..

Kaldı ki: Her zâhirin bir de batını vardır..

Sonra.. Her hak olan şeyin bir hakikati vardır..

Vesselâm..

İKİNCİ TABAKA ARZ

Buranın rengi yeşil zümrüde benzer.. Buraya:

— İbadetler arzı..

İsmi verilir.. Cin tayfasının müminleri buraya yerleşmiştir..

Onların gecesi, yerin ilk gündüz halidir..

Onların gündüzü ise.. Yerin gecesine benzer..

Yeryüzünde güneş batıncaya kadar, onlar orada kalırlar..

Gün battıktan sonra yer yüzüne çıkarlar..

Demir mıknatısa nasıl aşk duyarsa.. Bunlar da Âdemoğluna öyle aşık olurlar..

Tay aslandan nasıl korkarsa, bunlar da Âdemoğlundan öyle korkarlar..

Bu kürenin çevresi, 1200 (bin iki yüz) sene 4 (dört) aylık mesafedir..

Buranın hepsi meskûn yerdir.. Harabe yer yoktur..

Burada cin tayfasından mümin olanlar çoğu: İradeli kimselere ve muhalefet ehli olanlara hased ederler..

Saiklerden çoğunun helâkı bu yerdeki cinlerden gelir.. İnsanı, farkına varmadan tutarlar..

Ben, sadattan bir cemaat gördüm..

— Bu zamanın tasarruf ehli kimseleri..

Demek istiyorum.. Bağlanmıştı.. Nefesi, boğazında tıkanmış gargara edip duruyordu.. Gözleri kör, kulakları sağır olmuştu.. Halbuki onlar, daha önce sağır falan değillerdi.. Huzurda konuşulanları duyarlardı.. Böyle iken, o hale gelmişlerdi ki: Bu yerin neresinde hitap edilirse edilsin; duyamazlardı.. Durumlarının ne olduğuna akıl da erdiremezlerdi..

Hâsılı: Onlar, bulundukları halin mahcubudurlar..

Şüphesiz bu durum onlara anlatılacak olsa, böyle bir şeyin olmayacağı yoluna sapar; inkâr ederler..

Sana işaret ettiğim manayı anlamaya çalış.. Delilleri ile, anlattığım yolda tahkik ehli olmaya bak..

Bu tarikat hükümlerinde Allah'tan yardım iste.. Böyle yaparsan, seni bu fırkanın şerrinden korur..

ÜÇÜNCÜ TABAKA ARZ

Buranın rengi sarıdır.. Zafirana benzer.. Buraya:
— Tabiat arzı..
Denir.. Burada, cinlerin müşrikleri yerleşmiştir..
Bunların içinde, Allah'a iman eden yoktur..
Bunlar, yalnız, şirk için ve küfür için yaratılmıştır..
Âdemoğlu sıfatına bürünüp insanlar arasında bulunanları vardır..
Ancak, böylelerini, Allah'ın velî kulları bilir.. Başkaları bilmez..
Bir beldede, tahkik ehli zatlardan biri varsa.. Bunlar oraya giremezler..
Tahkik ehli zat, bunlarla harp eder..
Sonunda Allah'ın yardımı ile, onları yener.. Artık o beldeye hiç biri yanaşamaz..
Bunlardan biri, o zata yanaşacak olsa.. nurlarının şuası onu yakar..
Bunların yeryüzündeki işleri, çeşitli gaflet yolları ile, ancak halkı Allah'ın ibadetinden almaktır..

Bu kürenin çevresi 4.402 (dört bin dört yüz iki) sene, sekiz aylık mesafedir..
Burası meskûn bölgedir.. Harabe yer yoktur..
Burası yaratılalı beri, Hak Taâlâ hiç anılmamıştır.. Ancak, bir kere anılmıştır.. O da, bura ehlinin dilinden başka bir dille..

İşaret ettiğimiz manayı anla..
Delâlet ettiğimiz manayı öğrenmeye çalış..

DÖRDÜNCÜ TABAKA ARZ

Buranın rengi, kızıl kan kırmızıdır.. Adına:
— Şehvet arzı..
Denir..
Bu kürenin çevresi, 8.065 (sekiz bin altmış beş) sene, 120 (yüz yirmi) günlük mesafedir..
Buranın her yanı, sakinleri ile mamurdur..
Burada şeytanlar oturur..
Bunların çeşidi çoktur.. İblis'in nefsinden doğarlar..
Bunlar ondan hâsıl olup, karşısında durunca, bölük bölük ayırır..
Onlardan bir bölüğe adam öldürmeyi öğretir.. Sebebi: Bu hususta Allah'ın kullarına yol (!) göstermeleridir..
Bir kısmına da, şirk talimi yaptırır..
Müşriklerin ilmine dair onlara tam malumat verir.. Ta ki, küfür ehlinin kalbinde yer tutalar..
Onlardan bir kısmına da, ulema ile mücadele ilmini öğretir..
Bir kısmına mekri, bir kısmına hileyi, bir kısmına zinayı öğretir..
O kadar ki: Ne büyük masiyet bırakır, ne de küçük.. Her bir günah için, çocuklarından bir taifeyi takipçi yapar..
Ve.. Bu işler için belli yerlere oturmalarını emreder..
Bunlar oralarda otururlar.. Sonra:
Hile, mekir vb. işleri yapanlara, tamah derecelerinde kalmayı öğretirler..
Adam öldürmek, yaralamak fiilini işleyenlere, riyaset derecesinde durmayı öğretirler..
Şirk ehline de, şirk derekesinde kalmayı öğretirler..
İlim sahiplerine de, münacat ve ibadet derekesinde kalmalarını öğretirler..
Zina, hırsızlık vb. işleri yapanlara da, tabiat derekesinde kalmalarını öğretirler..
Sonra İblis; bunların eline, zincirler ve çeşitli bağlama âletleri tutuşturur.. sonra emir verir: Arada tevbe etmeden, yedi defa peşpeşe aynı günahı işleyenlerin boynuna geçirmelerini ister..

Bunları o şekilde bağladıktan sonra, şeytanların ifritlerine teslim ederler..

Bundan sonra, o zincirlerin ve bağlama âletlerinin ucunu alır; altlarındaki yerin dibine inerler.. O zincirleri oraya bağlarlar..

Bu hale gelen, o zincir boynuna takılan bir kimse artık onlara aykırı davranması mümkün değildir..

Allah.. Hak söyler..

Doğru yola hidayet eden odur..

BEŞİNCİ TABAKA ARZ

Buranın rengi çivit mavisidir.. Buranın adına:

— Tuğyan yeri..

Denir..

Bu kürenin çevresi: 17.620 (onyedi bin altı yüz yirmi) sene, 8 (sekiz) aylık mesafedir..

Buranın tümü, sakinleri ile mamurdur..

Cinlerin ve şeytanların ifritleri burada kalır..

Bunların: Masiyet ehlini büyük günahlara doğru çekip götürmekten gayrı bir kârları yoktur..

Bunlar, hep işin aksini yaparlar.. Meselâ:

— Gidin..

Dense.. Gelirler..

— Gelin..

Dense.. Giderler..

Bunlar, hilekârlık yönleri ile, şeytanların en güçlüleri sayılırlar.. Bunların üstünde bulunan, dördüncü tabakanın hilekârlıkları zayıftır.. Amma, bunların hilesi büyüktür.. Âdemoğluna kahırla tahakküm ederler.. Bunlara aykırı davranmaları, hiç mümkün değildir..

Allah.. Hak söyler..

Doğru yola hidayet eden odur..

ALTINCI TABAKA ARZ

Burası, ilhad yeridir.. Buranın rengi siyahtır.. Karanlık geceye benzer..

Bu kürenin çevresi: 35.221 (otuz beş bin iki yüz yirmi bir) sene, 120 (yüz yirmi) günlük mesafedir.

Buranın hepsi mamurdur..

Allah'ın kullarından hiç biri, bunlara tahakküm edemez..

Bilesin ki..

Sair cinler, cinslerinin çeşitli oluşlarına rağmen, dört şekilde olurlar..

Biri, anasıra bağlıdır..

Biri, ateşe bağlıdır.. Her ne kadar ateş unsura bağlı ise de, burada bir başka incelik vardır..

Biri, havaya bağlıdır..

Biri, toprağa bağlıdır..

Bunları anlatalım.. Şimdi, unsurlara bağlı olanlardan başlayalım..

Bunlar, ruhlar âleminden çıkamazlar.. Bunlara, yaygın olma hali galiptir.. Bunlar, cinlerin, kuvvet itibarı ile en güçlüleridir..

Bu şekilde güçlü isim almaları, meleklerle olan münasebetlerine göredir.. Bu ise.. Ruhanî durumun, tabiî ve süflî duruma galebe çalmasıdır..

Bunların zuhuru, yalnız hatıralarda olur..

Allah-ü Taâlâ bu manayı şöyle anlattı..

— «İnsanların ve cinlerin şeytanları..» (6/112)

Bunu anlamaya çalış..
Bunlar, yalnız velî kullara görünürler..

Ateşe bağlı olanları anlatalım..
Bunlar, çoğunlukla ruhlar âleminden çıkarlar.. Çok çeşitli suretlere girerler..
Misal âleminde**,** insanın karşısına çıkar; orada istediklerini yaparlar..
Bunların, hilesi şiddetlidir..
Bunlardan bazısı, bir insanı cesedi ile kendi yerine götürür..
Bazıları da, bir insanın başına dikilip durur.. Orada kaldıkça, o kimse saralı kalır..
Havaya bağlı olanları anlatalım..
Bunlar, bu his âleminde görünürler.. Ruha mukabil dururlar..Onların suretleri, bakana aksedince, sarası tutar; düşer..

Toprağa bağlı olanları anlatalım..
Bunlar, insanı teşvişe düşürürler.. Onun üzerine topraklarından saçarlar.. Bu zümre, cinlerin güç itibarı ile, en zayıfıdır..

YEDİNCİ TABAKA ARZ

Buranın adı**:** Şekavet yeridir..
Cehennemin sathı burasıdır**..** Süflî olan tabiî şeylerden yaratılmıştır..

Burada yılanlar ve akrebler yaşarlar.. Bir de, cehennemin bazı zebanileri bulunur..
Bu kürenin mesafesi: 70.442 (yetmiş bin dört yüz kırk iki) sene, dört aydır..
Buranın yılanları, akrebleri dağlar gibi, deve boynu gibidirler..
Burası cehennemden sayılır.. Ondan Allah'a sığınırız..
Allah-ü Taâlâ'nın, bunları bu yere yerleştirmesinin sebebi: Dünyada cehennem azabından bir örnek bulunsun diyedir..
Tıpkı: Mükevkep felekine, cennet ehline benzer bir taifeyi, oranın nimetlerine bir örnek olması için yerleştirdiği gibi..
Bunun benzeri insan muhayyilesinde vardır.. Ve bu: O hayalhanenin sol canibinde durur.. Orada çeşitli suretler vardır.. Orası, bu yerin bir örneğidir..
Sağ canipte olanlar ise.. Felek-i atlasta bulunan hurî emsaline benzerler..
Bütün bunları, halkına hüccet olarak Allah-ü Taâlâ yarattı..
Yüce Allah, dünyada, cennet ve cehenneme dair bir şey yaratmamış olsaydı; akıllar onları bilme yolunu bulamazdı.. Çünkü, bir bağlantı kuramazlardı.. Dolayısı ile, onlara iman etmeleri icab etmezdi..
Anlatılan hikmete göre, Allah-ü Taâlâ anlatılan şeyleri bu dünyada yarattı..
Ta ki: Akıllar, Yüce Hakk'ın bu bapta haber verdiğine yol bulup, anlasın..
Yani: Cennet nimetine ve cehennem azabına dair verdiği haberlere..

İşaret ettiğimiz manayı anla.. Lafzın zâhiri ile de kalma.. Mânanın batını ile de kalma..
Batın mânanın işaret ettiği yolda tahakkuk etmeye çalış.. Sonra da, o mananın zâhirine yakîn ile iman eyle..
Zira, her zâhirin bir batını vardır.. Her hakkın da bir hakikati vardır..
Erkek odur ki: Sözü dinler ve en güzeline tabi olur..
Allah, bizi de, sizi de tezekkür yolu ile basiret sahibi olanlardan eylesin..

Bilesin ki..
Anlatılan yer tabakaları, daire inişi olarak sona varınca, bu sefer tersine olur, daire çıkışı başlar.. Yani: Yükselme işi..
Tıpkı: Cehennem ehlinin durumu gibi..

Onlar da, üzerlerine yazılan durumu ikmal edince çıkarlar.. Bunların çıkışı da, ancak, cennet ehli halinin vardığı son duraktır**..**

Cennet ehlinin anlatılan bu hali**,** güzel müşahededir**..** İlâhî azamet nurlarına gerçek bir durumla varmaktır..

Bu durum kürenin ikiye ayrılışı gibidir..

Şöyle ki: Bu yüzden gidilince, su, toprak felekinden önce ilk tabakadır.. Aynı şekilde toprak felekinden sonra da ilk felektir.. Bundan sonra hava gelir.. Sonra ateş gelir.. Sonra kamer gelir.. Bütün bunlar anlatıldığı gibidir.. Ta, felekler felekine çıkıncaya kadar..

Ve.. Bunların hepsini kuşatan arşa varıncaya kadar..

DENİZLER

Bilesin ki…

Yeri saran yedi denizin aslı iki tanedir..

Şöyle oldu:

Allah-ü Taâlâ DÜRRE-İ BEYZA tabir ettiğimiz âleme bakınca, su oldu..

Bu bakışta, Allah-ü Taâlâ'nın ilmi açısından: Heybet, azamet, kibriyaya uğrayan kısım heybet şiddetinden tuzlu oldu.. Acı oldu..

Yine bu bakışta Allah-ü Taâlâ'nın ilmi açısından: Lutûf ve rahmete uğrayan kısım da tatlı oldu..

Allah-ü Taâlâ bu manayı anlatırken, tatlı kısmı öne aldı..

— «Şu su çok tatlıdır.. Susuzluğu giderir. Boğazından rahat akar. Ve şu su, acıdır.. Boğazı yakar..» (35/12)

Bu mana: Allah'ın rahmeti, gazabını geçtiğine işarettir..

İşte anlatılan durum icabıdır ki: Asıl olan iki denizdir.. Bu da: Tatlı olan ve tuzlu olandır..

Tatlı denizin bir kolu meşrık canibine ayrıldı.. Orada, yer bitkilerine karıştı..

Onun güzel kokusu çıktı..

Ve bu kol: Tek başına bir deniz oldu..

Sonra.. O tatlı sudan bir kol daha ayrıldı.. Bu da mağrip canibine kaydı.. Tuzlu suya yakın olduğu için tadı karıştı.. Karışık bir su oldu..

Bu da kendi başına bir deniz oldu..

Gelelim tuzlu denize..

Bundan üç kol çıktı..

Bir kol, arzın ortasında durdu.. İlk tadı ile tuzlu kaldı.. Hiç değişmedi.. Bu tek başına bir deniz olarak kaldı..

Bir cetvel Yemen tarafına ayrıldı. Ki bu: Cenup tarafına düşer. Bu suya, kaldığı arzın tadı galip geldiği için, ekşi olarak kalmıştır..

Bu da tek başına bir denizdir..

Bunun bir kolu da, Şam tarafına gitti.. Burası da şimal tarafına düşer..

Bu suya da kaldığı arzın tadı karışınca, acı oldu.

Burası da tek başına bir denizdir..

Bu deniz, kaf dağını, yeri ve içindekileri tümden kuşatmıştır.. Bu deniz kendine has bir tadla bilinmez..

Lâkin güzel bir kokusu vardır. Onu koklayan kimsenin, hali ile kalması imkânsızdır.. Onun güzel kokusundan ölür..

İşbu deniz bahr-i muhittir.. Bu denizin dalga sesleri duyulmaz.

Bu işaretleri anla.. Bu ibarelerde sakladığım manaları anla..

Şimdi ben..

Burada toplu halde anlatılanları, sana ayrıntılı anlatmak istiyorum..
Bu tafsilata garip cümlelerle, Allah'ın sırlarını bırakacağım.

TATLI DENİZ

Bunun içimi güzeldir.. Terkib şekli kolaydır..
Havasa da anlatılır; avama da **..**
Fikirler ve fehimler onunla ilgilenir..
Uzaktaki ondan bir şeyler elde eder; yakındaki de.. Zayıfı da faydalanır, kuvvetlisi de..
Beden ölçüsü onunla kıvamını bulur..
Din kanunu onunla hükmünü sürdürür..
Rengi beyazdır; yapısı şeffaftır..
Bunun geçitlerinden yaşlısı da geçer; çocuğu da..
Onun sofralarında arayan bulur.. Aradığını bulup doyan da vardır..
Buranın balıkları, yumuşak başlıdır.. Avlanmaya yakındır..
Bu balıklar tazime dayalı ihtiram nurundan yaratılmışlardır..
Bu denizde, helâl haramdan daha açıktır..
Zâhir hükümlerde onunla bağlantı kurulur.
Evvelin de, âhirin de işi, onunla yararlı hale gelir..
Orada çok sefere çıkılır; tehlikesi azdır..
Oranın gemileri bozulmaz.. Binenler onun dalgasında boğulmaz..
Orası kaçanın necat bulacağı yerdir.. Talip kişinin arzularını bulacağı yoldur..
İbare sedeflerinden, işaret incileri oradan çıkar..
Kelime tuzaklarına tutulan, hikmet mercanları ondan görünür..
Gemileri taşınır.. İskeleleri bellidir; belirsiz değildir.. Dibi yakındır; ama bataklığı uzaktır..
Orada sakin olanlar, çeşitli milletlere mensuptur.. Birbirleri ile ülfet ederler..
Oranın başkanları Müslümanlardır..
Oranın hâkimleri, ilmi ile âmil olan fakihlerdir..
Allah-ü Taâlâ, nimet meleklerini onları korumaya memur kılmıştır..
Ve onları, oranın; hem ehl-i bastı, hem de ehl-i kabzı eylemiştir..
Bu denizin bilinen dört kolu vardır.. Kırk bin tane de kapalı kolu vardır..
Bilinen kolları şunlardır: Fırat, Nil, Seyhun ve Ceyhun..
Kapalı olanların çoğu, Hint, Türkmen arzındandır.. Habeş arzındaiki kola ayrılır..
Bu denizlerin kapladığı yer ölçümü, yirmi dört senelik yoldur..
Ve.. Bunlar, arzın her tarafına yayılmıştır.. Enine, boyuna kol atmıştır..
Ayrıca bu saklı denizin iki kolu daha vardır.. Bunun bir kolu**,** ZAT-I İMAD'a, bir kolu da NUMAN'a çıkar.. (1)
Bir deniz var ki: Enine yol tutmuştur.. Yerin karışık durumunda kendini göstermiştir..
İş bu deniz, ülkeleri imar içindir. Onunla nice nice işler yapılır..
İşbu deniz: Yolcuların önündedir.. Çalışanların elindedir..
Bir deniz var ki: Uzun meyillidir.. İrem'in Zat-ı İmad'ına akar.. Mercanlar denizidir.. Çeşitli incileri bulunur..
Bu işaretleri anla.. Bu ibarelerin irfanına var..
İş, hiç de, zâhirde anlatıldığı gibi değildir..
İşin önünü ve sonunu kapsamına alan Allahtır..

KOKMUŞ DENİZ

Buranın yolları çok zordur.. Yakın tehlikeleri vardır..
Burası saliklerin yoludur**..** Oraya yönelenlerin geçididir..
Bu yoldan geçip gitmek, herkesin meramıdır.. Ancak oraya tam kullar vâsıl olur..
Bu denizin rengi alacadır.. Beyaz siyah karışımdır.. Garip bir oluşu vardır..

Bu denizin dalgaları ihsanın çeşitlerini saçar..
Oranın rüzgârları ise.. yeni yeni faziletler getirmektedir.. Güzel kokular ulaştırmaktadır..
Bu denizin balıkları katır kadar, develer kadar büyüktür..
Bunlar her türlü yükü ve ağırlığı, enfes inci beldesine taşırlar.. Ki oraya: Ancak, nice zorluklara katlanmadan varılmaz..
Ancak, o balıkları yola getirmek zordur.. ciddî bir gayretle elde edilirler.. avlanırlar..
Bunlara binme işine ancak, azimet sahibi güçlü kimseler nail olurlar.
Buranın rüzgârı açık şark denizinden eser..
Eser ve gemilerini selâmet sahiline ulaştırır..
Bu denizin ehli, işlerde doğruluğa sahiptir.. Sözlerde ve hallerde iman sahibidirler..
Orada sakin olanlar**:** Âbidlerdir, salihlerdir, zahidlerdir..
Bu denizden beka incileri alınır. Pâklık mercanları buradan çıkarılır..
Bu incilerle süslenenlere gelince.. Pâk olanlardır; temiz olanlardır; iyi huy sahibi olanlardır ve**..** hakikatı bulup ilâhî tecelliye nail olanlardır..
İşbu denizin alanı: Beş bin senelik yoldur..
Bu deniz enine bir darlık içindedir.. Yerde uzayacak hali yoktur..

UZUN MEYİLLİ, İNCİLER DOLU DENİZ

Bunun rengi sarıdır..
Dalgaları oraya saplanmış kızıl kaya gibidir..
Herkes oradan içemez.. Herkes onun sarp yollarına giremez..
Bu deniz: Benzeri beldelerin hiç birinde görülmeyen bağlar, bahçeler ülkesi İrem'in denizidir..
Bu yola girmek zordur.. Zira, batağı tehlikesi çoktur**..** Müminlerden ancak, bazı tekler selâmetle çıkar.. Onun işine hâkim olan ancak, bazı itikadlı fertlerdir..
Küffardan her kim o denizin gemisine binecek olsa.. boğulur ve inkisara uğrar..
Bu koca denizin canavarları, nice Müslümanların gemilerini parçalayıp batırdı..
Burada gemilerini tamir edenler ise**..** ancak**,** yeterli akla sahip olanlardır.. Bunlar dahi**,** şifa veren nakillerden kuvvet bulmuşlardır.. Bunların dışında kalanlar, tehlikeyi gözünde büyütür.. Bu yüzden, faydayı, olduğu yerde kalmakta bulur..
Bu denizin balıkları çok illetlidir.. Hileleri de büyüktür.. Ancak, ibrişim ağla yakalanırlar.. Bu ibrişim dahi, yakîn hali olmalıdır.. Bu avlama işini üzerine alanlar dahi, mümin erkeklerdir..
Bu denizden lahutî menşeli inci çıkarılır**..** Şehadete dayalı nasutî mercan toplanır ..
Bu denizin faydaları saymakla bitmez..
Zira sonu bulunmaz..
Burada helâk zorlu hüsrandır..
Öyle ki: Hem bedene tesir eder; hem de dine..
Bu denizde oturanlar**,** küçük sıddıkıyet makamında olanlardır.. Ve.. Büyük sıddıkıyet ehlinin gıdalarını taşıyanlardır..

Burada sakin olanları gördüm.. İtikadları sağlamdı.. İyi zanna sahip olduklarından, fitneye boyun eğmekten kurtulmuşlardı..

Allah-ü Taâlâ, bu denizi korumak için, teshir meleklerini memur eylemiştir.. Bunlar da, beldelerin hiç birinde misli görülmeyen, bağlı bahçeli İrem ehlidir..

İşbu deniz dalgasını, yakınındaki bu beldeye vurur.. O belde ehli, buranın güzel balıklarından faydalanır..
Bu denizin kutru yedi bin senelik yoldur..
Amma, bir yolcu onu, bir uyuklama benzeri zamanda alabilir..
Bu deniz, şehrin uzununa kol kol yaygındır..
Oranın harap yeri de çok suludur; mamur yeri de..

TUZLU DENİZ

Bu denizin umumî bir kapsamı olup, tam bir devreye sahiptir..
Rengi mavidir.. Bataklıkları derindir..
Onun suyundan içen, susuzluktan ölür..
Onun fena âleminde yürüyen helâk olur..
Batı yanlarda ezel rüzgârları eser.. Yanlarında dalgalar çarpışır..
Orada yüzen selâmeti zor bulur..
Orada yola çıkan usulünü bilse de, bilmese de hidayeti bulamaz..
Meğer ki ona başarı elleri yardıma gele.. O zaman, o kimsenin gemisi bu derin denizde yolunu bulur..
Bu denizin gemileri ancak, seherlerde yola çıkar..
Oranın rüzgârları, ancak, sağ sol cümlesinden eser..
Oranın gemisi namus levhleri ile yapılmış; oranın dilince çivilenmiştir..
Oranın yolunda fikirler sapar.. Onun derinliklerinde kalbler çarpmaya başlar..
Oranın gemileri çok zorlukla karşı karşıyadır.. Yorgunluğu ve helâkı çoktur..
Oradan ancak, bazı tekler kurtulur..
Onun tehlikeli yerlerinden bazı fertler necat bulur..
Bu denizin tehlikeli yaratıkları; gemiyi de, içindekilerle yutabilir..
Oturanı da, yürüyeni de öldürür..
O denizde sefere çıkan, her yönden bir milyon tehlike ile karşılaşır..
Burada helâl ile haram bir renktir..
Orada sonuca varmanın menşei karışıktır..
Onun derinliğinin sonu, âhirini tayin için bir ön yoktur..
Burada yüzmeye ancak, yeterli azme sahip olanlar güçlüdür..
Oranın incisini ancak, yüce himmet sahipleri toplayabilir..
Buranın işi, hakikat mahsulü üzerine bina edilmiştir.. Aslı ve dalları da, işe göre kurulmuştur..
Oranın dalgaları birbirine çarpar.. Çırpıntıları yıkıcıdır.. Şiddetli halleri koca kocadır..
Oranın yağmur bulutları birikmiştir..
Ora ehli için, parlak yıldızlardan başka delil yoktur..
Gemi limanları için, karanlık çöllerden başka bir yer yoktur..
Oranın balıkları, sair mahluklara benzer..
Oranın canavarları, çeşitli zehirler saçarlar..
Allah-ü Taâlâ, bu denizin hasenelerini, KADİR ismi nurundan yarattı.. Ve onu: Bu zâhir için, hikmet hakikati eyledi..
Bu denizin yüzücüsü, eğer onun meddi ve cezrinde selâmet bulursa.. sedef boşluklarında eşsiz inciler çıkarır..
Allah-ü Taâlâ buranın sakinlerini: Yüce himmet sahibi, mele-i alâdan bir taife kıldı..
Ve.. Vahiy meleklerini burada kalanları korumaya memur kılmıştır..

Bilesin ki..
Allah-ü Taâlâ,kıdem sıfatı ile, o demde var olan yakuta nazar ettiği zaman:
Bu deniz o yakutun güzellik nurundan meydana geldi..
Bu sebeple onun kolları olan tatlı su, suretidir; hayatıdır..
O yakut su olunca, iki deniz meydana geldi: Zulmet ve ziya..
Bu iki denizin birleşeceği yerde, Allah-u Taâlâ, aralarına bir berzah koydu.. Bu berzah: Hayat suyudur.. Bu berzah icabı sular birbirine karışmaz..
İşbu hayat suyu iki denizin birleştiği yerdedir..İki hükmün, iki emrin karşı karşıya geldiği yerdedir..
Bu kaynak bir sudur.. Mağrib canibinden akar.. Burası:
— Mağrib-i Ezyel..
Diye isimlendirilen yere yakındır..

İki denizin birleştiği yerde, Allah-u Taâlâ'nın yarattığı bu suyun özelliği odur ki: Ondan içen ölmez..

Onda yüzen, behemut balığının ciğerinden yer.. Behemut ise.. bu tuzlu denizde yaşayan bir balıktır ki; ilkten: Allah-u Taâlâ ona dünyayı ve içindekileri yükledi.. Allah-ü Taâlâ, arzı serdiği zaman, onu: Berhut nam öküzü dahil: Behumut nam balığın sırtına yükledi..

Allah-ü Taâlâ'nın:

— «Seranın – yaş toprağın – altındakini..» (20/16)

İşareti bu manayadır..

— «İki denizin birleştiği yer..» (18/60)

Âyeti de bu manaya işarettir..

Bu su, o sudur ki: Musa a.s. ile Hızır a.s. bunun kenarında buluştular..

Şunun için ki: Allah-ü Taâlâ, Musa'ya a.s. vaad etmişti.. Kendisini iki denizin buluştuğu yerde, kullarından biri ile buluştursun diye..

Bu sebeple Musa a.s. ve adamı, yiyeceklerini alarak yola çıktılar..

İki denizin birleştiği yere vardıkları zaman, Musa'nın a.s. onu tanımasına bir yol vardı.. O da, adamın taşta unuttuğu balık..

O anda denizin suyu uzaktaydı.. birden dalga gelip taşa vurunca, balığa da değdi..

Balığa ulaşan bu su: Onun hakikî hayatı oldu..

Balığın bu durumunu Musa'ya a.s. adamı söylemeyi unuttu. Bu yüzden yol sarpa sardı..

Hatırlayıp söylediği zaman, bu işe Musa şaştı.. Ateşte pişip ölen balığın canlanmasına hayret etti..

Bu adamın ismi Yuşa b. Nun idi..

Şemsî seneye göre: Yuşa, Musa'dan a.s. büyüktür..

Bunların hikâyeleri meşhurdur..

Biz bunu daha geniş bir şekilde**:** MUSAMRE-İ HABİB, MÜSEYERE-İ SAHİB, nam eserimize anlattık..

Orada okuyup, düşünüle..

İskender, Eflatun'un şu:

— Bir kimse, hayat suyundan içerse ölmez..

Sözüne dayanarak, bu sudan içmek için yola çıktı..

Eflatun, gitmiş, o yere varıp, bu sudan içmişti..

Bu günümüze kadar da hayattadır.. Dravend nam dağda kalmaktadır..

Aristo, Eflatun'un talebesidir.. İskender'in de hocası idi..

İskender'e bu yolculuğunda arkadaşlık etti.. İki denizin birleştiği yere kadar gittiler..

Zulmetler arzına vardıkları zaman, yollarına devam ettiler.. Yanlarında askerden bir mikdar vardı..

Diğerleri, Sebat nam şehirde kaldılar.. Burası, güneşin doğduğu yerin son hududu idi..

Hızır da a.s. İskenderi'in askerleri arasındaydı..

Bir süre yola devam ettiler.. Bu gidişin süresi bilinmiyor.. Nekadar gittiklerini idrâk mümkün olmuyor.. Sahil boyu gidiyorlardı..

Hangi konağa inseler orada bu sudan içiyorlardı..

Bu seferin uzunluğundan yorulunca, dönüşe geçtiler.. Askerlerin durduğu yere doğru döndüler..

İki denizin birleştiği yere gitmişlerdi..

O yollarının üzerinde idi: Ama anlayamadılar..

Onun yanında durdular; ama hiçbir nişanı olmadığı için, orada konaklamadılar.. Ancak, Hızır a.s. bir ilham aldı..

Bir kuş aldı, kesti; bacağına da bağlamıştı..

Ayakları suda yürüyordu..
Bu yere geldiği zaman, kuş depreşmeye ve titremeye başladı..
Hemen orada durdu; bu sudan içti.. yıkandı; yüzdü.. Ancak, bu durumu gizledi..
Amma, Aristo Hızır'a baktığı zaman, kendileri dışında suya kavuştuğunu anladı..
Bundan sonra, ölünceye kadar, Hızır'ın a.s. hizmetine girdi..
Aristo ve İskender, Hızır'dan a.s. önemli bilgiler edindiler..

Bilesin ki..
Hayat gözesi, zata bağlı hakikatın bu varlıkta zuhurundan ibarettir**..**
Bu işaretleri anla.. Bu ibarelerin remizlerini çöz..
İşi, ancak kendi öz kaynağında ara.. Ama, benliğinden çıktıktan sonra**..**
Umulur ki bu yolda:

— «Onlar diridirler.. Rab'ları katında rızıklanırlar..» (3/163)

Âyeti ile onların derecesine ulaşırsın..
Ve.. O vakit sana: Onların hizbinden olma yolu açılır..
Musa'dan, Hızır'dan, İskender'den murad sen olursun.. Keza, zulmetlerden de, ırmaktan da**..**

Bilesin ki..
Daha önce de anlatıldığı gibi, Allah-u Taâlâ, Hızır'ı a.s. :

— «Ona ruhumdan ufledim..» (15/29)

Manasına gelen, âyetin hakikatinden yarattı..
Böylece o: Allah'ın ruhudur.. Dolayısı ile kıyamete kadar yaşar..
Onunla buluştum..
Bu bahr-i muhitte olanları ondan naklen anlatıyorum..

Bilesin ki..
Anlatılan bu bahr-i muhit, ondan ayrılan da KAF dağı yolu ile, dünyaya gelir ki, tuzludur..
Yine o denizden gelip, KAF dağında birleşen ise.. Bu tuzlu suyun ötesindedir.. Ki o: Güzel kokulu kızıl denizdir..
Yine KAF dağının arkasından gelen, dağa birleşen ise.. yeşil denizdir..
Bunun suyu öldürücü zehir gibidir..
Bundan bir damla içen, o dem ölür.. O dem fena bulur..
Yine o denizden gelen ve KAF dağının arkasına düşen, ayrılma, kapsama şümulü ile; mevcudata hüküm geçiren deniz ise.. Karadenizdir.. Tadı bilinmez.. Kokusu da belli değildir.. Onu hiç kimse bulamaz.. Ancak, haberler onu anlatır..
O da böyle bilinir.. İzlerinden bir mesafe kat edilir..
Ve.. Gizlenir; açıklanmaz..

KIZIL DENİZ

Bunun yaydığı koku, halis miske benzer..
Burası: Koca dalgalı, en büyük deniz olarak bilinir..

Bu denizin sahilinde bazı erkek müminler gördüm..
Bunların ibadeti, yalnız, halkı Hakka yaklaştırmak idi.. Yaratılış sebepleri buydu..
Bir kimse bunlarla otursa, arkadaşlık etse.. bu kalışı kadar Allah'ı bilir.. Onların seyrince Allah'a yakınlık kazanır..
Onların yüzleri doğan güneş, çakan şimşek gibi idi.. Çöl sahralarda şaşıran, onlarla aydınlanır.. Deniz derinlerinde kaybolan onlarla hidayeti bulur..

Burada sakin olanlar, bir sefere çıkmak istedikleri zaman, o denizin balıklarına ağ kurarlar.. Onlardan yakaladıklarına da biner giderler..

Zira onların binekleri, bu denizin balıklarıdır..

Kazançları ise.. Bu denizin incisi, mercanıdır..

Ancak, ora sakinleri, bu balıkların üzerine binince; bu denizin kokusunu alıp bayılırlar.. Kendilerine gelemezler.. O denizde binekle oldukları süre, bu his âlemlerine dönemezler..

O balıklar bunları alır, sahile doğru götürür.. Sahil yerlerinden birine atar..

Bu şekilde sahile vâsıl olunca da, akıllanırlar.. Hâsılatları kendilerine görünür..

O kadar acaip garaip şeyler bulurlar ki: Sayılamaz.. Onlardan anlatılan, azın dahi azıdır..

Zira onları ne bir göz görmüştür; ne kulak duymuştur; ne de bir beşer kalbine onların hatırası gelmiştir..

Bilesin ki..

Bu denizin dalgaları vardır.. O dalgalardan her biri, bu yerle sema arasını bir milyon kere doldurur.. yine de bitmez..

Eğer kudret âlemi, bu denizi almasaydı; bu varlık âleminde ondan gayrı bir şey bulunmazdı..

Allah-ü Taâlâ**,** KERRUBİYYUN melekleri, bu denizi korumaya memur eyledi.. Bunlar, o denizin kenarında dururlar.. Ortasında onlar için duracak bir yer yoktur..

Bu denizin sakinleri, oranın balıklarıdır; bir de, onlar misullu hayvanatı..

YEŞİL DENİZ

Buranın tadı acıdır**..** Ölüm kaynağıdır; boğulma yeridir..

Burası: Ulema katında hayır sıfatlarla anılır. Ârifler katındaysa en güzel isimler verilir..

Bu denizde balık yoktur..

Bu denizde gemi yürüten ölür..

Bu denizi gördüm.. İtminan veren emin bir yerdi..

Bu o şehirdi ki: Musa ve Hızır a.s. oraya varmıştı..

Oradan yemek istemişlerdi.. Ama, ora halkı onları misafir etmekten çekinmişti..

Şundan ki: İkisi de fukara elbisesi giymişti..

Bura halkı ise.. Ancak, sultanlara, emirlere yemek yediriyorlardı..

Ora halkını bu denizde yürümeye aşık buldum.. Bu işin sevdasına kapılmış gördüm..

Bu sebepledir ki:

Her yılbaşı toplanırlar.. Bu toplantı günü de, onlar için bayramdır.. Orada her renkten ata binerler..

Yeşil, kırmızı, sarı ve daha başka renk atlara binerler..

Kendilerini onların üzerine bağlarlar..

Aynı şekilde atın gözlerini de bağlar o denize yaklaşırlar..

Kim atını denize sürse**..** At da ölür; kendi de..

Ama deniz kenarına varıp da atı oraya girmeden gelirse.. sağ döner..

Ancak, hali böyle olan bir kimse, kendisini: Kaybetmiş, dönek, kovulmuş, küsülmüş sayar..

Bundan sonra, bir başka at, alır.. Besler, büyütür.. Ertesi seneye hazırlar.. Geçen sene yaptığını aynen yapar**..** Taa, ölünceye kadar..

Onlardan her birinin denize olan aşkı, pervanenin aydınlığa olan aşkı gibidir.. Devamlı olarak kendini oraya atmak ister.. Taa, orada ölüp gidinceye kadar**..**

KATI KARA DENİZ..

Buranın sakinleri tanınmaz.. Balıkları bilinmez..

Oraya vuslat muhaldir**..** Hâsılatını elde etmek mümkün değildir..

Çünkü o deniz: Turların, kürelerin, devirlerin taa, ötesindedir.. Ne acaibinin nihayeti vardır; ne de garaibinin bir sonu..

Ölçüler ondan yana kusurlu kalır.. Acaibi o kadar fazladır ki.. muhale benzer..

Burası, o zat denizidir ki**..** Sıfatlar önünde şaşkına dönerler**..**

Burası hem vardır; hem yoktur.. Hem bellidir; hem kaybolmuştur.. Hem bilinendir; hem bilinmeyen.. Hem hükmen bilinendir; hem naklen.. Hem varlığı kesindir; hem de akla dayalıdır..

Onun varlığı yokluğudur.. Yokluğu varlığı.. Önü sonunu kapsar.. Batını zâhirine dayalıdır..

Onda olan idrâk olunamaz.. Hiç kimse ne olduğunu bilemez ki.. Hakkını ödeyebilsin..

Bu denize fazla dalmayalım.. Oraya dalmaktan ve onu beyandan yana dizginleri tutalım..

Allah.. Hak söyler..

Doğruya hidayet eden odur..

Güvenilecek makam odur..

(1) ZAT-I İMAD: Bunun, Yemen olduğu söylenir.

NUMAN : Eğer ibarede bir tertib hatası yoksa, burası:

63. BÖLÜM - SAİR DİNLER VE İBADETLER
BÜTÜN HALLERİN VE MAKAMLARIN NÜKTELERİ

Bilesin ki..

Allah-ü Taâlâ, bütün varlıkları, ancak kendisine ibadet için yarattı..

Dolayısı ile, onların istidatları budur; yaratılış sebepleri de buna göredir..

Asalet cihetinden, bu böyledir..

Bu varlıkta bulunan her şey: Hali ile, sözü ile, fiili ile ancak, Allah'a ibadet eder**..** Belki de**,** zat'ı ile, sıfatı ile ibadet eder**..**

Bu varlıkta bulunan her şey: Allah'a itaat eder..

Bu mana şu âyet-i kerime ile sabittir:

— «İkiniz de, isteseniz de, istemeseniz de geliniz.."
Dedi;
— İsteyerek geldik..
Dediler.. » (41/11)

Bu hitap, semalara ve yeredir..

Semalardan murad, oranın ehlidir**..**

Yerden murad ise**..** oranın sakinleridir**..**

Bu manada, Allah-ü Taâlâ, bir başka âyet-i kerimede şöyle buyurdu:

— "İnsanları ve cinni ancak, bana ibadet etsinler diye yarattım.. » (51/66)

Resulüllah S.A. efendimizin:

— «Herkes, niçin yaratılmış ise.. Ona müyesser olur.."

Manasına gelen hadis-i şerifi de, onların ibadet ettiklerine şahadet eder..
Çünkü**:** Cin ve insanlar, Allah'ın ibadeti için yaratılmışlardır.. Bu ibadet işi de, onlara kolay gelir..
Zira onlar: Zarurî olarak, Allah'ın kullarıdır..
Lâkin: İsimlerin ve sıfatların iktizası değiştikçe**,** ibadetler de değişik olur..
Çünkü: Allah-ü Taâlâ**,** HADİ, ismi ile nasıl tecelli ediyorsa**..** MUDİLL, ismi ile de tecelli eder..
Sonra**..** MÜN'İM isminin eseri nasıl gerekli ise**..** MÜNTAKİM, isminin zuhuru da gereklidir..
İsimlerinin ve sıfatlarının erbabı değiştikçe, insanlar da hallerinde değişmektedirler..
Nitekim, bu manada Allah-ü Taâlâ şöyle buyurdu..

— «İnsanlar, tek ümmetten ibaretti..» (2/213)

Yani: Allah'ın kulları idiler.. Onun taatına göre yaratılmışlardı.. Aslî fıtratları bu idi..

— «Allah-ü Taâlâ onlara, müjdeci ve korkutucu peygamberler gönderdi..» (2/213)

Yani: Peygamberlere uyan**,** HADİ ismi cihetinden ona ibadet etsin diye..
Peygamberlere muhalefet eden ise.. Ona MUDİLL ismi cihetinden ibadet etsin diye..

İşte.. Yukarıda anlatılan mana icabıdır ki: İnsanlar çeşit çeşit oldu..
Miletler fırka fırka ayrıldı.. Bundan da mezhepler meydana çıktı..
Durum böyle olunca, her taife kendi bildiğinin doğruluğuna zahib oldu..
İsterse bu âlem başkasının gözünde hatalı olsun.. Allah-ü Taâlâ, onu güzel eylemiştir..
Ta ki: Onlar bu halleri ile, yaptıkları işin müessir sıfatının iktizası, kendisine ibadet edeler..
İş bu manaya, şu âyet-i kerime delâlet eder:

— «Hareket eden her şeyin, nasiyesinden, ancak Allah-ü Taâlâ tutmuştur.. » (11/56)
Yani**:** Onlara yaptıran odur.. Bu yapış da onun muradına göre olmaktadır.. Bu muradı ise.. Aynen onun sıfatının iktizasıdır..

Sonra..
Allah-ü Taâlâ onları**,** isimlerinin ve sıfatlarının iktizasınca hesaba çeker**..**
Bir kimse, onun rububiyetini ikrar ederse.. ona bir menfaatı olmaz..
Aynı şekilde, onu inkâr edenin inkârı da bir zarar vermez..
Allah-ü Taâlâ'nın kemâli icabı, ibadet çeşitlerinden neyi hak etmişlerse.. ona göre, onlarda tasarruf eder..
Hâsılı**:** Vücudda olan herkes, Allah'a ibadet eder.. Yüce Allah'ın şu emrine mutidir..

— «Her şey, ona hamdle, tesbih eder.. Ama onların tesbihini anlayamazsınız..» (17/44)

Zira onların tesbihine**:** Muhalefet, masiyet, küfür vb. isimler verilir.. Bunların tesbih oluşunu ise.. Herkes anlayamaz..
Sonra.. Burada:

— «Anlayamazsınız..» (17/44)

Nefyi cümle üzerine gelmiştir.. Bu manaya göre bazıları anlayabilir. Yani:

— «Onların tesbihini anlayamazsınız..» (17/44)

Toplu olarak, ezcümle söylenmiştir ki:
— Bazıları anlayabilir..
Demektir..

Bilesin ki..
Allah-ü Taâlâ, bu âlemi yarattı.. Âdem'i cennetten indirdi..
Âdem dünyaya inmeden önce, bir velî idi..
Dünyaya indikten sonra, Allah-ü Taâlâ ona nübüvvet verdi..
Nübüvvet ise.. Teşridir; tekliftir..
Dünya dahi, âhiretin aksine teklif yeridir..

Âdem orada velî idi.. Çünkü orası, keramet, müşahede yeri idi..
Bu ise.. Velâyet halidir..
Bundan sonra.. Babamız Âdem kendi özünde velî oldu.. Taa, zürriyeti zuhur edinceye kadar..
Böyle olunca, onlara Resul olarak gönderildi.. Allahın emrini onlara talim eder oldu..
Allah-ü Taâlâ'nın ona indirdiği suhuf vardı..
Çocuklarından onu okuyup öğrenen zarurî olarak iman etti.. Zira onda, öyle açıklamalar vardı ki: Düşünen bir kimsenin onu reddetmesi mümkün değildi..
İşbu zümre, ona iman edenlerdi..
Ancak, onu öğrenmekten geri kalarak, kendi lezzetine dalıp hevasına tabi olanı, gaflet zulmeti alır; dünya gururuna daldırır.. Bundan sonra da alır; inkâra ve imansızlığa götürür..
Yani: Allah-ü Taâlâ'nın Âdeme indirdiği o suhufta bulunanları, inkâra ve imansızlığa..
Bunlar küffar güruhudur..

Sonra..
Âdem vefat etti..
Zürriyeti de parti parti ayrıldı..
Bir zümre, Âdem'in a.s. Allah'a yakınlığına inandı.. Bu inanışı onu, Âdem'in suretinde taştan bir heykel yapmaya kadar götürdü..
Bunu yapmakla zannına göre, ona hizmet vazifesini koruyordu..
Devamlı o heykeli müşahede etmek sureti ile, ona sevgi yolunu koruyordu.. Belki, kendisi de bu yoldan Allah'a yakınlık peydah ederdi..
Zira o biliyordu ki: Hayatta Âdem'e a.s. hizmet, Allah'a yakınlık vesilesidir.. Sandı ki: Âdem'in heykeline hizmet de aynı şeydir..
Bunlardan sonra bir başka zümre geldi..
Bu yeni gelenler, hizmet anlayışını kaybettiler.. Doğruca, yapılan suretin kendisine ibadet ettiler.. Bunlar: Putlara tapanlardı..

Bunların dışında kalan bir tayfa da, akılları ile kıyas yoluna saptılar.. Bu sapış sonunda; puta tapanları tezyif ettiler..
Bunlardan bir kısmı dedi ki:
— Bizim, dört tabiat unsuruna ibadet etmemiz icab eder.. Zira âlem**:** Hararet, bürudet, yübuset ve rütubetten ibarettir.. Asıl olana ibadet etmek, fer'e ibadet etmekten daha uygundur.. Putlar,ibadet eden kimsenin fer'idir.. Zira, onun aslı ibadet edendir.. Yani: Kendisi yapmıştır..
İşbu kıyas sonunda, tabiî unsurlara ibadet etmeye koyuldular..
Bunların adı**:** Tabiiyyun, oldu..

Anlatılanların dışında kalan bir zümre de, yedi yıldıza ibadet yoluna gittiler..
Dediler ki:

— Hararet, bürudet, yübuset ve rütubetten hiç biri, tek başına hareket edecek durumda değildir.. Dolayısı ile, bunlara ibadette fayda yoktur.. En uygunu bu yedi yıldıza ibadet etmektir..

Bu yedi yıldız şunlardır**:** Zuhal, Müşteri, Merih, Şems, Zühre, Utarit, Kamer.. Zira bunların her biri, kendi başına hareket edebilir durumdadır.. Varlıktaki müessir bir hareketle, kendi felekinde seyreder**..**

Dolayısı ile**,** bazan faydalı olurlar; bazan da zararlı olurlar..

En iyisi kendine has tasarrufu olana ibadettir..

Sonra.. Bu yıldızlara ibadete koyuldular..

Bunlar**,** felsefecilerdir..

Bunlardan bazıları dahi, nura ve zulmete ibadet yoluna gitti..

Bunlar şöyle diyorlardı:

— Yalnız nurlara ibadet, öbür yanı yitirmektir.. Zira bu varlık: Nur ve zulmete inhisar eder.. Ama en uygunu, bunlara ibadet etmektir..

Bunun üzerine mutlak nura ibadet yolunu tuttular.. Ama, yıldız veya başka bir ayırım yapmadılar..

Ve.. Mutlak zulmete ibadet ettiler. Nasıl tecelli ederse etsin; hiçbir ayırım yapmadılar..

Nurun adına:

— Yezdan..

Dediler.. Zulmetin adına da:

— Ehreman..

Dediler..

Bu tayfanın adı da: Saneviye'dir..

Bunların dışında bir tayfa ise.. Ateşe ibadet yoluna gittiler..

Şöyle dediler:

— Hayat, hararet-i griziyeden ibarettir.. Ve bu: Manadır**..** Bunun sureti ise.. Varlıktır.. O da ateştir.. Ve o: Tek başına varlığın aslıdır.

Bundan sonra.. Ateşe ibadet ettiler..

Bunlar Mecusîlerdir**..**

Bunların dışında kalan bir tayfa da, başlıca ibadeti terk ettiler..

Böyle etmelerinin sebebi, şu yoldaki kanatları idi:

— İbadet faydasızdır**..** Zaman, ilâhî fıtrat yönünden neyi icap ettiriyorsa.. Onu meydana getiriyor.. Bu yolda olan olur..

Durum böyle olunca ancak; İçindekini dışa atan rahimler vardır.. Bir de, onları tutan yer..

Bu zümrenin adı: Dehriyyun'dur..

Ayrıca: Mülhidler, ismi dahi verilir..

Gelelim kitap ehline..

Bunlar fırka fırka ayrılır.. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

BERAHİME:

Bunlar, İbrahim a.s. dini üzerine oldukları kanaatındadırlar.. Onun zürriyetinden olduklarını sanırlar.. Bunların kendilerine has ibadetleri vardır..

YAHUD:

Bunlar, Musevî'lerdir..

NASARA:

Bunlar da İsevî'lerdir..

MÜSLÜMANLAR:

Bunlar da, MUHAMMEDÎ'lerdir..
Bunlar on millete ayrılır.. Bu on millet, çeşitli milletlerin aslıdır..
Teferruata geçilecek olsa, bitmez.. O kadar ki çoktur..
Hepsinin dayanağı şu on millettir:

1. Küffar..
2. Tabaiyye..
3. Felâsife..
4. Seneviye..
5. Mecus..
6. Dehriyye..
7. Berahime..
8. Yahud..
9. Nasara..
10. Müslimun..

Bu anlatılan taifeden hangisi olursa olsun; Allah-u Taâlâ: Bir kısmını, cennet için; bir kısmını da, cehennem için yaratmıştır..

Hele geçmiş zamanlardaki küffara bir bak: O zaman da peygamberlerin daveti ulaşmayan bölgelerde oldukları halde, yine ikiye ayrılmışlardır..

Onların bir kısmı hayır işlemiş; Allah-ü Taâlâ, cennet mükâfatı vermiştir..

Bir kısımları da şer işlemiş; Allah-u Taâlâ cehennemle cezalandırmıştır..

Kitap ehlinin durumu da budur..

Şeriat gelmeden evvel, onlar için hayır şuydu: Kalblerin kabullendiği, nefislerin sevdiği, ruhların hoşlandığı..

Şeriat geldikten sonra da, onlar için hayır şu oldu: Allah'ın kullarının ibadet emrine uyması**..**

Şeriatın nüzulünden önce şer ise.. şu idi: Kalblerin kabul etmediği, nefislerin kötü gördüğü, ruhların acı duyduğu..

Şeriatın nüzulünden sonra ise.. şer: Allah'ın kullarına yasak ettiği şeyler oldu..

Bütün bunlar, Allah'a ibadet ederler.. Ama, nasıl ibadet etmeleri uygun ise, öyle..

Zira onları**,** Allah-ü Taâlâ zatı için yaratmıştır.. Kendileri için değil..

Onlar, hakkı olduğu şekilde, Yüce Hakkındır..

Sonra..

Sübhan olan Yüce Allah, bütün bu milletleri: İsimlerinin, sıfatlarının hakikatı olarak yaratmıştır**..** Hepsine zatı ile tecelli eylemiştir..

Bu sebeple**:** Bütün zümreler, ona ibadet ederler..

KÜFFARA GELELİM:

Bunlar, bizzat Allah'a ibadet etmektedir..

Şöyle ki: Sübhan olan yüce Hak baştan sona, bu varlığın hakikatıdır**..** Küffar da bu varlık cümlesinden sayıldığına göre.. Onların hakikatı odur..

Onlar, kendileri için bir RABB olmadığı yolunda inkâra sapıp kâfir oldular.. Bu böyledir.. Çünkü, Allah-ü Taâlâ onların hakikatidir.. Onun için bir RABB olamaz.. Mutlak RABB kendisidir..

Böylece onlar, aynen zatları neyi gerektiriyorsa.. ona göre ibadet ettiler..

PUTA İBADET EDENLERE GELELİM:

Bu dahi, yüce Hakk'ın varlık sırrına dayanır..

O: Hülulsüz, katıksız olarak, vücud zerrelerinin her birinde, kemâli ile vardır..

Bu açıdan, Yüce Allah, onların ibadet ettiği putların dahi hakikatıdır**..**

Bu manaya göre: Ancak Allah'a ibadet etmiş olurlar..

Bunun böyle olması onların bilmesine muhtaç değildir.. Aynı şekilde, onların niyetlerine de muhtaç değildir..

Zira: Hakikatlerin gizliliği nekadar uzarsa uzasın; elbette iş neyse.. onun üstünde açık zuhurları zarurîdir..

Şu mana da, onların içten Hakk'a tabi olduklarının sırrıdır..

Şöyle ki: Onların kalbleri, bu işte hayır olarak lehte onlara şehadet eder.. İtikadları da bu işin hakikatına bağlıdır..

Bu mana ise.. Kulunun ona ait zannıdır..

Bu manada, şu hâdis-i şerif önemlidir:

— "Müftüler fetva verse dahi; kalbine danış.."

Bu kalb fetvası umumî manadadır.. Hususî kalb fetvasına gelince..

O zaman iş değişir..

Her kalb doğru fetva veremez.. Her kalbden fetva sorulmaz.. danışılmaz..

Bundan bazı kalbler murad edilmiştir; hepsi değil..

Bu, itikada dayalı incelik; onların yaptığı işin hakikatına uygundur..

Onları, bu yoldan hakikat, işin zuhuruna çeker götürür.. ama âhirette..

Allah-ü Taâlâ bu manada şöyle buyurdu:

— «Her cemaat, kendilerinde olanla şendir.. » (30/32)

Yani: Dünyada da böyledir; âhirette de..

Bu böyledir.. Çünkü: İsim müsemmadan ayrılmaz..

Onları şenlikle isimlendiren odur.. Onları, bu şekilde vasıflandırdı..

Bu vasıf ise.. Mevsufa mugayir değildir..

Ancak:

— Her cemaat, kendilerinde olanla şen oldu..

Denseydi.. O zaman, bu fiil sıgası ile gelmiş olurdu.. Yukarıdaki manaya aykırı düşerdi.. Muzari sığası ile:

— Şen olur..

Deseydi.. o zaman, arada bir açıklık olurdu..

Amma, isim böyle değildir.. O, sürenin devamını gerektirir..

Yani: Onlar, dünya hayatında yaptıkları ile şendirler.. Âhirette ise.. halleri ile şendirler.. Ellerinde bulunanla daimî bir şenlik içindedirler..

Bu mana icabıdır ki: Dünyaya geri çevrilseler; yine kendilerine yasak edilen şeyi yaparlar.. Yaptıkları işin sonucunu azap bildikleri halde..

Zira o işte, bir lezzet, lütuf bulurlar.. Bu lezzet dahi, o azapta bekalarının sebebidir.. Zira Hak Taâlâ'nın rahmeti icabıdır ki: Kuluna âhiret azabı dilediği zaman, onun için bu azapta gizli bir lezzet yaratır. Azap görenin cesedi de, ona aşık olur..

Böyle olur ki: O azaptan Allah'a ilticası ve o azaptan Allah'a sığınması yerinde bir şey olmaya.. O lezzet , onun için var oldukça azap içinde kala..

Ama Allah-ü Taâlâ, onun azabını hafifletmeyi dilediği zaman, o lezzeti yitirir.. O zaman rahmete yönelmeye muztar kalır..

Allah-ü Taâlâ'nın şanı odur ki: Muztar kalmışın duâsına icabet ede.. İşbu durumdaysa.. o kulun azaptan Allah'a ilticası ve ona sığınması yerinde olur.. Hak Taâlâ ise.. onun sığınmasını kabul buyurur..

Yukarıda anlatılan mana icabıdır ki: Küffarın Allah'a ibadeti zatîdir.

Onların bu şekilde ibadeti, her nekadar kendilerini saadete götürür ise de.. Dalâlet yoludur..

Dalâlet yolu olması da, o yoldan saadet husulünün uzadığıdır..

Zira o yoldan gidene, hakikatler inkişafı, ancak âhiretin azap tabakalarına girdikten sonra mümkündür.. Bunların tümü, dünyada tabiat ateşi tabakalarına dalmasının cezasıdır.. Beşeriyeti icabı onlara, sözle dalmıştı; işle dalmıştı; halle dalmıştı..

Bu cezasını bitirdikten sonra, Allah'a vardıran yolunu da kat etmiş olur.. Bunun böyle oluşu, kendisine gelen nidanın uzaktan oluşudur..

Ancak, bu hallerden sonra, ilâhî saadetine nail olur.. İlk adımda yakınlık bulanların erdiğine erer..

Bu ilklere yakından nida gelmiştir..

Anla..

TABİATÇILARA GEÇELİM:

Bunlar, Allah-ü Taâlâ'ya dört sıfatı cihetinden ibadet ederler..

Bu ilâhî dört sıfat şunlardır: Hayat, ilim, kudret, irade..

Bunlar, vücud binasının aslıdır.. Hararet, bürudet, rütubet, yübuset ise.. O dört sıfatın, bu kâinat âlemindeki zuhur yerleridir..

Rütubet, hayatın zuhur yeridir..

Bürudet, ilmin zuhur yeridir..

Hararet, iradenin zuhur yeridir..

Yübuset, kudretin zuhur yeridir..

Bütün bu zuhur yerlerinin hakikatı ise.. anlatılan sıfatların sahibi olan Yüce Sübhan'dır..

Anlatılan zuhur yerlerinde var olan, bu ilâhî incelik, sair tabiatçıların ruhlarına da açılınca; bu ilâhî dört vasfın eserini de, gördükten sonra.. Bu varlığı: Hararet, bürudet, yübuset ve rütubete bağladılar..

Ve.. Kabiliyetler, ilâhî istidat ciheti ile bildi ki: Anlatılan sıfatlar, bu suretlerin manasıdır..

Yahut:

— Bu kalıpların ruhudur..

— Bu zuhur yerlerinde zâhir olanlardır..

Şeklinde anladıklarını da söyleyebilirsin..

İşbu sırrın icabıdır ki: Anlatılan tabiî kuvvetlere ibadet olundu..

Bazısı bunu bilerek yaptı.. Bazısı da bilmeden yaptı..

Bilen önde gitti; cahil de katıldı..

Her ne ise.. Onlar, Hakk'ın âbid kullarıdır.. Amma, sıfat cihetinden.. Neticede işleri saadete ulaşır.. Tıpkı, bunlardan önce anlatılanların durumu gibi..

İşlerinin bineği olan hakikatlerin zuhuru ile, durum anlatıldığı gibi olur..

FELSEFECİLERE GELELİM:

Bunlar Yüce Sübhan'a isimleri cihetinden ibadet ederler..

Zira: Yıldızlar, onun isim mazharlarıdır.. Allah-u Taâlâ ise.. Zatı ile, onların hakikatıdır..

Şöyle ki:

Güneş, Allah isminin mazharıdır.. Nuru ile, bütün yıldızların yardımına koşar.. Tıpkı: Bütün isimlerin, Allah isminden yardım aldıkları gibi..

Kamer, (ay) Rahman isminin mazharıdır.. Zira: Yıldızların en kâmilidir.. Güneşin nurunu taşır.. Tıpkı: Rahman isminin, bütün isimlere nazaran, en yüce mertebeye sahip olduğu gibi.. Bunun beyanı daha önce, kendi yerinde yapıldı..

Müşteri, Rabb isminin mazharıdır.. Zira o: Semada yıldızların en saadetlisidir.. Tıpkı: Rabb ismi, mertebeler içinde özel bir mertebeye sahip olduğu gibi.. Zira o: Merbubun hükmüne göre, Kibriya kemâlini şumulüne almıştır..

Zühal.. Bu yıldız, vahidiyet mazharıdır.. Zira, bütün felekler onun kapsamına girer.. Tıpkı: Bütün isimler ve sıfatlar vahid ismi altında olduğu gibi..

Merih, kudret mazharıdır.. Zira o: Kahhariyet fillerine ait bir yıldızdır..

Zühre ise.. İradenin mazharıdır.. Zira o: Kendi özünde, çok seri bir tekallübe sahiptir.. Aynı şekilde Yüce Hak: Her an bir başka şey murad eder..

Utarit, ilim mazharıdır.. Zira o: Semada kâtiptir..

Baki kalan malum yıldızlar ise.. onun güzel isimlerinin mazharlarıdır.. Ki onlar, sayılabilirler..

Bilinmeyip baki kalan yıldızlar ise.. sayıya gelmeyen isimlerin mazharlarıdır..

İşte.. Felsefecilerin ruhları, bu manaları tadınca.. ki bunu: İdrâk yönleri ile tadarlar.. Bu idrâki ise.. Kendilerinde var olan, ilâhî fıtrat istidadından alırlar..

İşbu durumda, anlatılan yıldızlara ibadet ettiler.. Bu ibadet ise.. her yıldızda bulunan ilâhî latife içindir..

Sonra..

Hak Taâlâ, bu yıldızların hakikati olduğuna göre.. onun zatı namına mabud olması icab eder.. Onların ibadeti, bu sırra dayalıdır..

Bu varlıkta, Âdemoğlu ve onun dışında kalan hayvanatın ibadet etmediği hiçbir şey yoktur..

Meselâ: Bukalemun, güneşe ibadet eder..

Meselâ: Necaset böceği kötü kokuya ibadet eder..

Ve.. Hayvanatın diğer çeşitleri..

Bu varlıkta, Allah'a ibadet etmeyen hiçbir canlı yoktur**..**

Ya takyid yollu ibadet eder.. ki bu: Zuhur yerine veya yaratılmış bir şeyedir..

Ya da itlak yolludur..

İtlak yollu ibadet eden, muvahhiddir.. Yani**:** Tevhid ehlidir..

Takyid yollu ibadet eden ise**..** Şirk ehlidir.. Müşriktir..

Hâsılı: Anlatılanların ve anlatılmayanların tümü, hakikat üzere Allah'a ibadet etmektedir.. Şunun için ki: Hakkın varlığı ondadır..

Zira, Hak Taâlâ, zatı cihetinden şunu iktiza eder ki: Hangi şeyde zuhur ederse.. O şeye ibadet oluna..

Halbuki o: Kâinatın bütün zerrelerinde zuhura gelmiştir..

Bundandır ki: İnsanların bazısı tabiata bağlı şeylere, vücudun aslıdır diye ibadet etti..

Onlardan, yıldızlara ibadet edenleri de var.. Madene ibadetleri de var.. Ateşe ibadet edenleri de var..

Hâsılı: Varlıkta hiç bir şey yoktur ki: Bu âlemde bir şeye ibadet etmiş olmasın..

Ancak**,** MUHAMMEDÎ olanlar müstesna..

Bunlar**,** mutlak yoldan, Allah'a ibadet ederler..

Bu ibadetlerini mahlukat parçalarından hic biri ile takyid etmemişlerdir.. Bütün varlık olması yönü ile, ona ibadet etmişlerdir..

Sonra.. Bunların ibadeti, bir yana bağlı, bir yandan ayrı; batına bağlı, zâhirden ayrı olmak gibi bir ilgiden yana da pek nezihdir..

Bunların yolu: Sonunda zatına vardıran Allah 'ın yoludur..

Bu sebepledir ki: İlk adımda yakınlık derecesini bulmuşlardır..

Bunlar o zümredir ki, Allah-u Taâlâ, şu cümlesi ile onlara işaret etmiştir..

— «İşte.. bunlar, yakın mekândan nida olunmuşlar..» (50/41)

Bunlar, cihet yönü ile, tabiata bağlı şeylerden birine, yıldızlara ibadet edenlere benzemezler..

Hele putçular ve benzerleri gibi hiç değildirler.. Zira, putçuların durumuna şu âyetle işaret olunmuştur:

— «Bunlara uzaktan nida olunur..» (41/44)

Zira, bunların Hakka dönüşü, ancak ibadet ettikleri zuhur yönünden olmaktadır.. Sadece, ona o olduğu için ibadet ettiler, Hak bilerek değil..

Böyle olunca da onlara başka yönde bir zuhur olmadı..

İbadetlerine dayanak bildikleri bu durum ise.. onlara göre uzaklığın taa, kendisidir..

Ancak.. Ancak..esas konağa vardıktan sonra.. uzaktan çağırılan da yakından çağırılan da aynı olur..

Bunu anla; olur mu?..

SENEVİYE KISMINA GELELİM :

Bunlar, Yüce Allah'a zatı cihetinden ibadet ettiler. Zira, Allah-ü Taâlâ, bütün zıdları özünde toplar.. Hakka ait mertebeleri, halka ait mertebeleri şumulüne alır.

İki vasıfta, iki hükümle zuhur eyledi..

Dünya ve âhirette, iki sıfatla zuhur eyledi..

Hakka bağlı hakikate mensup olan, nurlarda zâhir olandır..

Halka bağlı hakikate mensup olan da, zulmetten ibarettir..

İşbu ilâhî sır icabıdır ki, Nura ve zulmete ibadet ettiler.. Zira, bu ilâhî sır: İki vasfı, iki zıddı, iki itibarı, iki hükmü camidir.. Onun bu cami oluş şeklini, nasıl istersen öyle söyle.. Nasıl dilersen öyle hükmeyle..

Çünkü Sübhan Allah, o dilediğin şeyi ve zıddını zatı ile camidir.. Hâsılı: Seneviyyeler, Yani: Puta ibadet edenler, bu ilâhî latife icabı ona ibadet ettiler.. Bu ibadet şekli de, Yüce Sübhanın zatı nasıl iktiza ediyorsa.. Öyle oldu..

Çünkü: Hak, olarak, isimlendirilen odur.. Halk olarak isimlendirilen odur.. Nur odur; keza zulmet de..

AMMA MECUS..

Bunlar, Allah-ü Taâlâ'ya AHADİYET yönü ile ibadet ettiler..

Şundan ki: Ahadiyet, bütün mertebeleri isimleri ve sıfatları ifna eder.. Ateş de aynıdır..

O da, anasır arasında en çok güce sahip olanlardır.. En üstünüdür.. Hizasına gelen bütün tabiî kuvvetleri yok eder..

Ona yaklaşan her tabiî kuvvet, mutlaka galip kuvveti ile ateşe çevrilir..

Ahadiyet de aynıdır.. Ona mukabil duran isim ve sıfat mutlaka onda kaybolur.. Onda muzmahil olur..

İşte.. Onların ateşe ibadetleri, bu latife icabıdır.. O ateşin hakikati ise.. Allah-ü Taâlâ'dır..

Heyulâ zuhurundan önce, tabiat rükünlerinin bir rüknüydü.. Ki bunlar: Ateş, hava, su ve topraktır..

O heyulâ bu rükünlerinden hangisine isteseydi; o zaman girebilirdi..

Ancak, bu rükünlerden birinin suretini giydikten sonra, artık o suretten soyunamaz.. Böyle bir şey onun için mümkün değildir.. Başka bir surete de artık giremez..

Vahidiyet gözünde, esma ve sıfatın durumu da aynıdır..

Bu esma ve sıfatlardan her birinin ikinci bir manası da vardır..

Meselâ: Mün'im, müntekimin kendisidir..

Ancak, isimler, ilâhî mertebelerde zuhura gelince.. o zaman her isim, iktiza ettiği hakikatı ifade eder..

İşte.. O zaman, Mün'im müntekimin zıddı olur..

Ateş ise.. Tabiat kuvvetlerinin sırasına göre, isimlerden vahidiyetin mazharıdır..

Ne zaman ki, Mecus ruhları, bu miskin kokusunu aldı; başka koku almaktan yana nezleye tutuldu; alamadı.

Ve.. Ateşe ibadet ettiler..
Amma, Vahid, Kahhar Allah'tan başkasına ibadet etmediler..

DEHRİYE FASLINA GELİNCE..

Bunların ibadeti, Yüce Hakk'a hüviyeti yönü iledir..
Bu manaya işaret olarak, Resulullah S.A. efendimiz şöyle buyurdu:

— «Dehre sövmeyiniz; zira dehr, o Allah'tır.."

Bu, onun hüviyetini ifade eder..

BERAHİME İSE..

Bunlar, mutlak yoldan Allah'a ibadet ederler..
İbadetlerini ne nebi cihetinden yaparlar; ne de resul..
Bunlar derler ki:
— Bu vücudda ne varsa o, Allah için mahluktur..
Bu sözleri ile onlar, bu varlıkta yüce Allah'ın vahdaniyetini ikrar ederler.. Ama, nebileri ve resulleri inkâr ederler..
Bunlar, kendilerini İbrahim evlâdı sanırlar..
Kendilerinin yanında bir kitap olduğunu, bu kitabı da, İbrahim Halil a.s. kendiliğinden yazdı.. diye anlatırlar..
— Kitap Rabbı katından geldi..
Demezler..
— O kitapta hakikatler anlatılır.. Beş cüzdür..
Bundan dört cüzü, herkesin okumasını mubah sayarlar..
Beşinci cüzü ise.. Kendilerinden ancak bazı fertlere, okumayı mubah sayarlar.. Bunun sebebi ise.. Onun derinliğidir..
Onlar arasında bu beşinci cüzü okuyan meşhur olur..
Bunların netice yolu İslâma çıkar.. Resulullah S.A. efendimizin dinine girer..
Bu taife çoğunlukla Hind ülkesinde bulunur..
Orada, birtakım insanlar vardır ki: bunların kılığına girerler, BERAHİME olduklarını iddia ederler, ama bunlardan sayılmazlar..
Bunlar**,** BERAHİME arasında puta ibadetle tanınmıştır..
Halbuki, onlardan biri puta ibadet etti mi, kendilerine göre BERAHİME sayılmaz..
Hâsılı:
Yukarıda cins cins anlatılan zümreler, bu ibadet şekillerini kendilerinden icad ettikleri için; şekavetlerine sebep oldu..
İsterse, bu iş, onları saadete götürsün..
Zira şekavet: Saadet zuhurundan evvel.. Onların sabit kıldıkları uzaklıktan başka bir şey değildir**..**
İşte**..** Şekavet bu manadır.. Anla..

Peygamberine emrettiği yolda, Allah'a ibadet edenlere gelince.. ki bu peygamber, hangi peygamber olursa olsun.. Bu yolda ibadet eden hiç şekavete düşmez.. Onun saadeti devamlıdır.. .Peş peşe zuhur eder..
Kitap ehlinin durumuna gelince. Ancak bunlar, Allah'ın kelâmını değiştirdiler.. Kendi nefislerinden icad çıkardılar.. İcad olarak çıkardıkları şey ise.. şekavetlerine sebep oldu..
Ve.. Onların şekavetleri, Allah'ın emirlerine muhalefetleri kadardır. Saadetleri ise.. Yüce Hakk'ın kitabına muvafakatları kadardır..
Zira Allah-ü Taâlâ, bir ümmete nebi veya resul göndermesinin sebebi: Ancak, onlar arasından ona tabi olanları saadete erdirmek içindir.. Başka değil..

AMMA YAHUD..

Bunlar, yüce Allah'ı tevhidle ibadet ederler..
Sonra, her günde iki defa namaz kılarlar..
Namazın sırrı inşallah yeri gelince anlatılacaktır..
Sonra**,** KENURA günü oruç tutmakla da ibadet ederler..
KENURA her yılbaşı ayının onuncu günüdür..
Ki bu da**:** Aşura**'**dır:
Bunun sırrı da inşallah anlatılacaktır..
Cumartesi günlerini itikâfla geçirerek de ibadet ederler..
Onlara göre, bu itikâfın şartı şunlardır:
Evlerine, mal olarak hiçbir şeyin, yemek cinsinden hiçbir şeyin girmemesi ve çıkmaması..
Nikâh sözü edilmez; alış veriş edilmez; hiçbir sözleşme yapılmaz..
Allah-ü Taâlâ'nın Tevrat'taki şu beyanına göre, o gün, Allah için ibadete tahsis edilir..

— «Sen ve ümmetin cumartesi günü, Allah-ü Taâlâ'nındır.."

Bundan ötürü, cumartesi günü: Dünya işlerine dair her hangi bir şey konuşmak, onlara haramdır..
Onların, o günkü yiyeceği cuma günü ne olduysa odur..
Bunun ilk vakti cuma günü güneş battıktan sonra başlar.. Cumartesi günü, güneş sarardıktan sonra biter..
Bu işin, büyük bir hikmeti vardır..
Şöyle ki: Allah-ü Taâlâ, yeri ve semaları altı günde yarattı.. Bu işin iptidası da pazar günü idi..
Ve.. Yedinci günü, arşa istiva etti.
O, istiva cumartesi günü olup işi bırakma günüdür..
Bundan ötürüdür ki: Yahut o gün, bu şekilde Allah'a ibadet eder..
Bu da, Rahmanî istivanın, bugün husule geldiğine işarettir..
Biz, burada Musa'nın a.s. onlara meşru kıldığı yemelerini ve içmelerini anlatmaya kalksak, bayramlarını ve peygamberlerinin onlara emrini söylemeye girsek, ibadetlerini ve onlarda bulunan sırları izah etsek.. Korkarız ki: İşin iç yüzünü bilmedikleri için; çoğu cahiller, onlara aldanıp dinlerinden çıkarlar..
Bunun için kitap ehlinin ibadet sırlarını anlatmaktan geçiyoruz.. Ondan daha faziletlisini anlatmaya gidiyoruz.. Bu da: İslâm ehlinin ibadetleridir..
Zira o: Bütün bölümleri içine almıştır. Yüce Allah'ın sırlarına dair hiçbir şey bırakmadan, hepsini bize anlatmıştır..
Çünkü onun dini: Dinlerin ekmeli; ümmeti de ümmetlerin hayırlısıdır..

ŞİMDİ NASARA:

Bunlar, geçmiş ümmetlerin Yüce Hakka en yakın olanlarıdır..
Bunlar, Muhammedîlerden arttır..
Sebebi: Allah-ü Taâlâ'yı taleb ettiler.. Ama, ona: İsa, Meryem ve Ruhulkudüs'te ibadet ettiler..
Sonra:
— Bunlar aynı ruhtur.. Bölünme yoktur..
Dediler.. Sonra: Allah-ü Taâlâ'nın kadim varlığını**,** İsa'nın mahluk varlığında gördüler**..** Bu yolda söz ettiler..
Bütün bunlar**,** teşbih içinde tenzihtir. Yüce Allah'a lâyıktır**..** Lâkin bu durumu, anlatılan üçlü varlığına tahsis ettikleri için, Tevhid ehli derecesinden düştüler.. Ancak bunlar: Muhammedilere diğerlerinden daha yakındır..
Şundan ki**:** Allah'ı insanda müşahede edenin müşahedesi; kemâl itibarı ile, Allah'ı mahlukatın diğer çeşitlerinde müşahede edenlerin tümünden daha üstündür**..**

Onların bu manayı, İsa'nın hakikatında müşahede etmeleri, sonunda onları hakikatı keşfe götürür.. Haliyle, iş meydana çıktıktan sonra..

O zaman bilirler ki: Âdemoğlu, karşılıklı duran aynalar gibidir.. Onların her birinde, diğerinde ne varsa.. onda da vardır.. İşte o vakit, Yüce Allah'ı kendilerinde müşahede eder, onun mutlak tevhid yolunu tutarlar.. Muvahidler derecesine geçerler.. Ama, uzaklık köprüsünü geçtikten sonra..

Bunun sebebi de, itikadlarını tahakküm altına alan, takyid ve hasrdır..

Bunların ibadeti, kırk dokuz günlük oruçtur..

Bu oruçlarına bir pazar günü başlar, bir pazar günü bitirirler.. Bu oruç süreleri içinde, ilk ve son pazardan başka pazarları oruç tutmazlar..

Bu aradaki pazarları oruç tutmamak, onlara mübah olmuştur..

Bu kırk dokuz günden, sekiz pazar çıkınca, kırk bir gün kalır.. Oruç süreleri budur..

Oruç tutma şekilleri şöyledir: Bir ikindi zamanı başlar, öbür ikindi zamanı biter.. Bu süre içinde gıda olarak hiçbir şey yemezler.. Ancak, ikindilerin bir saat evvelinde yerler.. Bu vakit onların yemek vaktidir.. Böylece, oruçları günde yirmi üç saat olur..

Bu oruçlu bulundukları yirmi üç saat içinde, şarap ve su içerler.. Ancak, gıda olabilecek bir şeyi yemezler.. Meyve falan gibi..

Hâsılı: Bütün bu nüktelerin altında, Allah'ın sırlarından bir sır vardır..

Sonra..

Nasara'nın pazar günleri ve dokuz bayramlarında itikâfları vardır..

Ancak, biz onu anlatmak yolunda değiliz..

Bütün incelikler içinde, toplu ilimler vardır.. Çeşitli işaretler vardır..

Ancak, biz onlardan anlatmayı bırakıyoruz.. Daha önemlisi: Müslümanların ibadetine geçiyoruz..

HELE MÜSLÜMANLAR..

Müslümanlar, Allah-ü Taâlâ'nın şu âyet-i kerimede haber verdiği gibidir..

— «Siz, hayırlı ümmetsiniz. İnsanlar için çıkarıldınız..» (3/110)

Bu böyledir.. Zira: Peygamberleri Muhammed S.A. peygamberlerin hayırlısı olup, dini ise.. Dinlerin hayırlısıdır..

Bu mana icabıdır ki: Muhammed'in S.A. nübüvvetinden ve risaletle çıkmasından sonra.. Sair ümmetlerden bunlara aykırı davrananlar, kim olursa olsun; dalâlettedir; şakidir.. Ateş azabına düşecektir.. Bunu Allah-u Taâlâ haber verdi.. Rahmete dönemeyeceklerdir.. Ancak, sonsuzlardan sonra dönerler.. Bu ise.. Rahmetin, gazabı geçmesinin sırrıdır.. Yoksa.. Onlar, gazaba uğramışlardır..

Çünkü: Allah-ü Taâlâ'nın onları zatına çağırdığı yol, şekavet yoludur; gazap yoludur; elem ve meşakkat yoludur..

Hâsılı: Onların hepsi helâktedir..

Nitekim, Allah-ü Taâlâ bu manayı şöyle anlattı:

— «Her kim İslâm'dan başka bir din ararsa.. Onun bu arayışı, hiçbir şekilde makbul olmayacaktır..
Ve o: Âhirette hüsranda olanlardandır..» (3/85)

O hangi hüsrandır ki: Sahibine, ilâhî yakınlık derecesini yitirenden daha büyük olur?..

Böyle oluşlarının sebebi: Uzaktan nida alışlarıdır.. Onların hüsranı budur; şekavetlerinin aynıdır.. Elim azaplarını resmidir..

Uzaktan nida olunanların dinine önem verilmez.. İsterse o dinin sahibi nice meşakkatten sonra vuslata ersin.. Zira o: Şekavet dinidir..

Onların şekavete düşmelerinin sebebi de, o dine girmelerinin sebebidir.

Misal yollu dünyada azap görene bakmaz mısın?..

O kimse, bir gün içinde çeşitli azaplara uğramış olsa dahi, onun bu azabı âhiret azabına nazaran bir hardal danesi kadardır.. veya daha küçüktür.. Amma o kimse, bu manada şakidir..

Peki, sonsuzlara kadar cehennem azabında kalanlar için, içinden geçen nedir?..

Kaldı ki, Allah-ü Taâlâ onları haber verdi, ve:

— «Yer ve semalar baki oldukça, orada kalacaklardır.» (11/107)

Buyurdu..

Bunların rahmete nakli, ancak yerin ve semaların zevalinden sonra olacaktır..

Bundan sonra.. onlara devran döner.. İlk hallerine çevrilirler..

Bu ilk halleri ise.. Allah'tır.. Anla.

Muhammed'e S.A. tabi oldukları için, Müslümanların hepsi saiddir..

Bu manada, bir Arabî ile, Resulullah S.A' arasında geçen aşağıdaki konuşma delildir..

Arabî geldi; Resulullah'a S.A. şöyle dedi:

— Görüşün nedir?.. Helâli helâl bilirsem, haramı haram bilirsem, farz olanı eda edersem, bunun üzerine daha başka bir şey eklemezsem, ondan bir şeyi eksiltmezsem.. cennete girer miyim?..

Bunun üzerine, Resulullah S.A. efendimiz:

— «Evet.»

Buyurdu.. Ona hiçbir şart koşmadı..

O amellerle cennete gireceğini anlattı; serbest bıraktı..

Bir kimse, cenneti elde ettikten sonra, yakınlık derecelerinin ilkini bulmuş olur..

Nitekim bu manada Allah-ü Taâlâ şöyle buyurdu:

— «Bir kimse, ateşten çıkarılır, cennete girerse.. kurtulur.. » (3/185)

Müslümanlar, sırat-ı müstakim üzeredirler.. Bu, onları hiçbir zorluk olmadan saadete ulaştıran yoldur..

Müslümanların muvahhidleri ise..

— Tevhidin hakikatını bulanlar..

Demek istiyorum.. Bunlar, sıratullah üzeredirler.. Yani, Allah yolundadırlar..

Bunların yolu, birinciye nazaran daha başka bir özellik taşır ve daha faziletlidir..

Zira bu: Yüce Hakk'ın, kendinden kendine olan, çeşitli tecellilerinen ibarettir..

Sırat-ı müstakim ise.. bu durumu keşiften ibarettir..

Müslümanlar, tevhid ehli âriflerdir.. Bir de, tevhid ehli olan hakikat ehlidirler..

Bunların dışında kalanların hepsi müşriktir..

Bu müşrik olma işinde, yukarıda anlatılan dokuz millet aynı durumdadır..

Muvahhidler, yalnız Müslümanlardır..

Müslümanlar, Allah'a Rabb ismi yönüyle ibadet ederler**..** Onun emirlerine ve yasaklarına uymuşlardır..

Bu mana icabı olarak, Allah-ü Taâlâ'nın peygamberi Muhammed'e S.A. inzal buyurduğu ilk âyet şudur:

— «Rabbın ismi ile oku..» (96/1)

Burada emir rübubiyetle bir oldu.. Olur; zira emrin yeri orasıdır..

Bu mana icabıdır ki, onlara ibadet farz oldu..

Zira: Merbub, Rabbın ibadetini icab ettirir..

Avam müslümanların tümü: Allah-ü Taâlâ'ya Rabb ismi cihetinden ibadet ederler.. Başka bir yoldan ona ibadet etmeleri onlar için mümkün olmaz.. Ancak, irfan sahipleri böyle değildir..

İrfan sahipleri: Allah'a Rahman ismi cihetinden ibadet ederler. Sebebi: Bütün varlıklara sirayet eden varlığının onlara tecelli etmesidir..

Bu durumda onlar, daima: RAHMAN'ı mülâhaza ederler..

Ve.. Bunlar, ibadetlerini: Rahmaniyet mertebesinden yaparlar..

Ancak**,** hakikat ehli olanlar böyle değildir..

Bunların, Sübhan Allah'a ibadeti, Allah ismi ciheti iledir..

Ona yaptıkları sena ise**..** büründükleri isimlerin ve sıfatların hakkı neyse.. Öyledir**..**

Zira: Senanın hakikatı odur ki, vasfını ettiğin varlığın sıfatına bürünesin..

Bu vasıf, yüce Allah'ın övüp hamd ettiğin bir ismi de olabilir, bir sıfatı da..

Hâsılı**:** Bunlar**,** Allah'ın hakikatı bulmuş kullarıdır..

İrfan sahipleri, RAHMAN'ın kullarıdır..

Avam müslümanlar ise**..** Rabbın kullarıdır..

Hakikat ehli kimselerin makamı:

— «Hamd, Allah'ındır..» (1/1)

Manasıdır**..** İrfan sahibi zatların makamı ise:

— "Rahman, arşa istiva etti.. Yerde olanlar, semalarda olanlar onundur.. Yer ve semaların arasında olanlar da onundur.. Aynı şekilde rütubetli toprak altındakiler de onundur..» (20/6)

Avam müslümanların makamı ise.. şu âyet-i kerime ile sabittir:

— «Ya rabbi, bir nidacı işittik; imana çağırıyordu:

— Rabbınıza iman edin..

Diye.. İman ettik.. Rabbımız, günahlarımızı bize bağışla.. Hatalarımızı ört.. Bizi, ebrar zümresi ile öldür..» (3/193)

— Avam Müslümanlar..

Demekten kasdım, irfan sahiplerinden art olan**;** salihler, şehidler, âlimler ve iyi amel işleyenlerdir..

Bunlar, ilâhî yakınlığı bulanlara nisbetle avam sayılır..

İlâhî yakınlığı bulanlar, hakikatı bulanlardır. Allah-ü Taâlâ bu varlık binasını onlar üzerine kurdu..

Âlemlerin felekleri, onların nefisleri üzerinde devresini tamamlar..

Ve.. Onlar: Bu âlemde, yüce Hakk'ın nazar mahallidir**..** Belki de: Bu varlıkta Allah'ın mahallidir**..**

Ancak:

— Mahal…

Lâfzı ile, hülûlü, teşbihi, ciheti murad etmiyorum..

Elbet şunu murad ediyorum: Onlar, yüce Hakk'ın zuhur yeridir. İsimlerinin, Sıfatlarının eserlerini, onlarda ve onlar üzerinde izhar etmektedir..

Çeşitli sırların muhatapları onlardır..

Perdelerin ötesinde seçilen kimseler onlardır..

Allah-ü Taâlâ, onları, bu dinin dayanağı kılmıştır.. Belki de bütün dinlerin sütunları, bunların irfan arzına çakılmıştır..

Onların irfan arzları öyle lütuflarla doludur ki: Onun ne olduğunu ancak kendileri bilir..

Yüce Hakk'ın kelâmı onlardan ibarettir**..** O kelâmlarda hakikatlere işaretler vardır..

Onun emrinde, kulluk şekillerinde, onların anlayacağı remizler vardır.. O remizlerde, ilâhî marifetlerin hazineleri vardır..

Allah-ü Taâlâ onları, kendileri için anlattığı şeyin marifetine erdirir.. Hem de, bir makamdan diğer makama.. Bir huzurdan, diğer huzura.. İlimden ayan haline.. Ayandan ise.. Hiçbir cihetin sözü edilmeyen cihette tahakkuka..

Daha ötesi yoktur..

Halkın tümü onlar için bir âlettir..

Allah-ü Taâlâ'nın, bu zümreye mal ettiği emanetlerin taşıyıcısıdır halk..

Halkın bu emaneti taşıması, bunlara göre mecazdır.. Ama, o emanetleri hakikatte Allah için taşıyan bunlardır..

Allah kelâmının hitap mahalli bunlardır..

Bunlar, işaretlerin vardığı yerlerdir.. Beyan cilvegâhıdır..

Kalanlar, mecaz yolu ile bunlara katılmıştır..

Bunlar, Allah'ın o kullarıdır ki, katıksız kâfur çeşmesinden içerler..

Baki kalanlara ise.. bu çeşmeden verilir; ama kabı ne alırsa o kadar..

Bu manayı, Allah-ü Taâlâ şöyle anlatır:

— «Şüphesiz, Ebrar zümresi, kâfur katılmış kadehten içerler..
O bir pınardır ki, Allah'ın kulları içer.. Onu bol bol akıtırlar..» (76/5-6)

Allah'ın kulları, hakikatte Allah ile beraberdir..

Ebrar ise.. Mecazen Allah ile beraberdir..

Kalanlar ise.. Tebaiyet uyarınca, Allah ile beraberdir..

Hepsi bir yana..

Hakikat üzere hükme gelince: Yüce, Allah'a nasıl lâyık ise.. Her biri Allah ile beraberdir..

Hepsi Allah'ın kullarıdır.. Hepsi Rahman'ın kullarıdır.. Hepsi Rabbın kullarıdır..

Bütün bunlardan sonra bilesin ki..

Allah-ü Taâlâ, mutlak olarak, Muhammed Ümmetini yedi mertebede yarattı..

Birinci	Mertebe	:	İSLÂM..
İkinci	Mertebe	:	İMAN..
Üçüncü	Mertebe	:	SALÂH..
Dördüncü	Mertebe	:	İHSAN..
Beşinci	Mertebe	:	ŞEHADET..
Altıncı	Mertebe	:	SIDDIKİYET..
Yedinci	Mertebe	:	KURBET..

Bu yedi mertebeden sonra, ancak, nübüvvet vardır.. Bu nübüvvet makamı ise**..** Muhammed S.A. ile bağlanmıştır..

İSLÂM..

Beş esas üzerine kurulmuştur.. ..Şöyle ki:

1. Allah'tan başka ilâh olmadığına, Muhammed Allah'ın resulü olduğuna şehadet etmek..
2. Namaz kılmak..
3. Zekât vermek..
4. Ramazan ayında oruç tutmak..
5. Allah'ın beyt-i haramına hac için gitmek..

Haliyle, ona yolluk gücü yetenler için..

İMAN..

İki rükün üzerine kurulmuştur..

1. Şunları, yakîn hali ile tasdiktir: Allah'ın birliğini, melekleri, kitapları, peygamberleri,âhiret gününü, kaderin hayrını şerrini Allah'tan bilmeyi..
Yakîn hali ile tasdik şudur:
Gaybden kendisine ne haber verilmiş ise.. o haber verilenin hakikat olduğunu, kalbin sükûnetle kabulüdür.. Tıpkı: Bu baş gözü ile, müşahede ettiğini sukûnetle kabul edişi gibi.. O kadar ki: Hiç bir şüphe izi olmayacak..

2. İslâm binası sayılan amelleri işlemektir..

SALÂH..

Bu üç rükûn üzerine kuruldu..

1. İ s l â m..
2. İ m a n..
3. Allah'u Taâlâ'ya ibadet.. Ama korku ve ümit şartını gözeterek..

İHSAN..

Bu da dört temel üzerine kurulmuştur.. Ş unlardır:

1. İ s l â m..
2. İ m a n..
3. S a l â h..
4. Bu yedi makamda istikamet:
a) Te v b e..
b) İ n a b e..
c) Z ü h d..
d) T e v e k k ü l..
e) R ı z a..
f) Tefviz.. (İşleri Allah'a ısmarlamak..)
g) Bütün hallerde ihlâs..

ŞEHADET..

Beş temel üzerine kurulmuştur.. Şunlardır:

1. İ s l â m..
2. İ m a n..
3. S a l â h..
4. İ h s a n..
5. İrade..

Bu iradenin üç şartı vardır:

a) **İlletsiz** olarak Allah sevgisine bağlanmak..
b) **Kesintisiz** Allah'ı anmak..
c) **Hiçbir ruhsat yolu tanımadan,** nefse muhalefete devam etmek..

SIDDIKİYET..

Altı temel üzerine kurulmuştur.. Şunlardır:

1. İ s l â m..
2. İ m a n..
3. S a l â h..
4. İ h s a n..
5. Ş e h a d e t..
6**.** Marifettir;

ama üç huzur makamı vardır:

a) İ l m e l y a k i n…
b) A y n e l y a k i n..
c) H a k k a l y a k i n..

Ayrıca bu huzur makamlarının, kendi cinsinden olmak üzere, yedi şartı vardır.. şunlardır:

1. F e n a..
2. B e k a..
3. İsimlerin tecellisi yönünden zatı bilmek
4. Sıfat tecellileri yönünden zatı bilmek..
5. Zat yönünden zatı bilmek..
6. Zat ile isimleri ve sıfatları bilmek..
7. İsimlerle, sıfatlarla sıfatlanmak..

KURBET..

Yedi temel üzerine kurulmuştur.. Şunlardır:

1. İ s l â m.
2. İ m a n..
3. S a l â h..
4. İ h s a n..
5. Ş e h a d e t..
6. S ı d d ı k i y e t..
7. Velâyet-i kübradır..

Amma, bunun dört huzur makamı vardır.. Şunlardır:

a) **Hullet huzuru..** Yani: **Dostluk makamıdır..** İbrahim makamıdır.. Buraya giren emin olur..
b) **Mahabbet huzuru..** Burası Muhammed'e S.A. görünmüştür.. Bir hil'attır.. ki: **Habibullah..** Allah'ın sevgilisi ismidir..

c) **Hitam huzuru..** Burası, **Makam-ı Muhammedî'dir..** Hamd sancağı orada yükselir..
d) **Ubudiyet huzurudur..** Allah-u Taâlâ, onu kuluna isim olarak verdi şöyle buyurdu:

— «O sübhandır ki: Kulunu gece yürüttü..» (17/1)

O, bu makamda nebi olmuş, halka resul olarak,âleme rahmet olsun diye gönderilmiştir..

Hakikati bulan zatlar için, bu makamda:

— Yüce sübhanın kulu..

İsminden başka bir şey yoktur..

Zira onlar, bütün huzur makamlarında, Muhammed'in S.A. halifeleridir.. Ancak o kendisine has olan esas menşeinde, onlardan ayrılır..

Hakikati bulmuş zatlardan biri, nefsine hâkim olarak kalırsa.. halkı Hakk'a davette, Muhammed'den yana, nübüvvet makamının naibi olur.. Allah'a hidayet eden biri olur.. Tıpkı: Meşayihten kâmil efendilerimiz gibi.. Onlardan her biri, risalet makamında, onun naibidir..

Anlatılan hakikati bulmuş zatlardan biri, yer yüzünde kaldıkça, bu İslâm dini zevâle uğramaz; kaim kalır..

Zira onlar**:** Muhammed'in S.A. halifeleridir..

Bir çoban, sürüden kurdu nasıl def ederse.. bunlar da, onun dinine engelleri def ederler..

Sonra bunlar, Resulüllah'ın S.A. kardeşleridir..

Bu manada o, şöyle buyurdu:

— «Benden sonra, gelecek kardeşlerime o kadar iştiyakım var ki..»

Sonra bunlar: Evliya peygamberlerdir..

Bu son cümle ile, peygamberliğin yakınlık, ilim, ilâhî hikmetler yönü murad edilmiştir.. Şeriat getiren bir peygamberlik değil.. Zira öylesine peygamberlik, Muhammed S.A. ile kalmıştır..

Hâsılı: Anlatılan yakınlığa eren zatlar, peygamberlerin ilimlerini, arada vasıta olmadan anlatırlar..

Bilesin ki..

Velâyet: Sübhan olan yüce Hak, kulu üzerinde; aynen hal olarak, eser, lezzet ve tasarruf olarak, isimlerini ve sıfatlarını zuhura getirmek suretiyle, onu idaresi altına almasından ibarettir..

Peygamberlik velâyeti ise.. Hak olan kulun halka dönmesidir..

Gelir; onlara yarar işlerini yapar.. Onun yapacağı işler, o zamanın hal şartlarına, halkın şanına uygun olur..

Halkı kendi haline göre idare eder..

Onlara en uygunu ne ise.. Ona götürür..

Muhammed'den S.A. önce, halkı Allah'a çağıran bir kimse.. RESUL idi..

Muhammed'den S.A. sonra ise.. Muhammed'in S.A. halifesi olur..

Ancak, bu davetinde kendi başına bir istiklâli yoktur.. Muhammed'e S.A. tabidir..

Tıpkı: Sofiyeden geçen efendilerimiz gibi..

Meselâ: Bayezid-i Bistamî, Cüneyd-i Bağdadî, Şeyh Abdülkadir Geylânî, Muhiddin b. Arabî ve emsali zatlar gibi..

Allah onların hepsinden razı olsun..

Ayrıca, halkı Allah'a davet etmeyip duran; halkın işlerini, yüce Allah'ın kendi hallerine göre, kalben bildirdiği şekilde idare eden kimse, velâyet nübüvvetinin peygamberidir..

Yani: Kendinden önce gelen peygambere tabi bir peygamberdir..

Sonra, kendinden önce gelen peygamberlere tabi olmadan, müstakil bir yolda olan ise.. Şeriat nübüvetinin peygamberidir..

Ancak bu kapı Muhammed S.A. ile kapanmıştır..

Bu izahatın bütünü ile zâhir olan şudur:

VELÂYET: Rabbı ile, kulu arasında has bir yüze verilen isimdir..
VELÂYET PEYGAMBERLİĞİ: Veli kulda, **Hak'la halk arası** müşterek yüze verilen isimdir..
ŞERİAT PEYGAMBERLİĞİ: Hiçbir kimseye ihtiyacı olmadan, **nefsi ile yaptığı ibadetlerde,** bir istiklâle sahip olma yüzüne verilen isimdir..
RİSALET: Kulla, sair halk arasında kalan yüze verilen isimdir..

Şimdi..

Bilinen şudur ki: Peygamberin velâyet makamı, peygamberliğinden mutlaka faziletlidir..

Velâyet peygamberliği ise.. Şeriat peygamberliğinden faziletlidir..

Şeriat nübüveti ise.. Risaletinden faziletlidir.. Şundan ötürü ki: Şeriat peygamberliği kendine hastır.. Risalet ise.. Başkaları için umumî bir şeydir.. Bu halde, kendine has olan ibadet yolları, başkalarını ilgilendiren şeylerden daha faziletlidir..

Peygamberlerden pek çoğunun peygamberliği, velâyet peygamberliğidir.. Bazı kavillere göre: Hızır a.s. gibi..

Ve.. İsa a.s. gibi ki: Dünyaya geldiği zaman, şeriat peygamberliği yoktu..

Ve.. İsrailoğullarının diğer peygamberleri gibi..

Bunların çoğu resul değildi.. Kendi özü için şeriatı vardı..

Yine onlardan bazılar, ancak bir kişi için resul idi..

Yine onlardan bazıları, belli bir zümreye resul idi..

Yine onlardan bazıları, yalnız insanların resulü idi; cinlerin değil..

Sonra..

Allah-ü Taâlâ, siyaha, kızıla, uzağa ve yakına.. Ancak: Muhammed'i S.A. RESUL olarak yarattı..

O: Sair mahlukata da Resul olarak gönderildi..

Âlemlere rahmet olması da bu hikmete dayanır..

Anlatılanı bildikten sonra..

Serbest olarak, şöyle söyle:

— Mutlaka velâyet, nübüvvetten üstündür.. Velâyet nübüvveti, şeriat nübüvvetinden üstündür.. Şeriat nübüvveti, risalet nübüvvetinden üstündür..

Bilesin ki..

Her resul, şeriat peygamberidir..

Her şeriat peygamberi, velâyet peygamberidir..

Her velâyet peygamberi ise.. Mutlak veliden üstündür..

Bu mana icabı olarak şöyle söylenmiştir:

— Peygamberin iptidası, velînin nihayetidir..

Bunları anla; düşün.. Zira bunların çoğu, yolumuzu tutanların çoğuna gizli kalmıştır..

Allah.. Hak söyler..

Doğruya hidayet eden odur..

SON BÖLÜM – İBADETLERİMİZ

Burada, bazı sırları anlatacağız.. Bu sırlar, Allahin Peygamberi Muhammed'in S.A. dili ile, bize vazife eylediği ibadetlere dairdir..

O ibadetler beştir; Islâm binası onlar üzerine kurulmuştur..

Bunun peşinden imanın sırlarını anlatmaya geçeceğiz..

Daha sonra, bazı manaların sırlarını anlatacağız.. Bu sırlar Allah-ü Taâlâ korku ve ümid eylemiş; ibadete devam sonucu hasıl olan salâh makamına yerleştirmiştir..

Bunları anlattıktan sonra da, İHSAN bahsinde geçen, yedi makamın sırlarına işaret edeceğiz.. Şunlardır; Tevbe, inabe, zühd, te¬vekkül, rıza, tefviz, ihlâs..

Biraz da, şahedet makamına dokunacağız..

Ayrıca: İlmelyakin, aynelyakin, hakkalyakin sahibi olanın alâmeti bazı şeyi işaret edeceğiz..

Bütün bunlardan sonra, fasih cümlelerle: Hullet (dostluk), hubb (sevgi), hitam (son), übudiyet (kulluk) makamının duyulmamış manalarını dile getireceğiz..

Bütün bu anlatılacakları, icmal yolu ile, kısadan anlatacağım. Eğer, bunların uzun yolunu tutup, tafsil cihetini istesek; nice nice ciltler doldurmak zorunda kalınır..

Halbuki biz, uzun uzun tafsil cihetine gitmek niyetinde değiliz..

ŞEHADET..

Önce, bu kelimenin sırrını anlatalım..

Bilesin ki..

Bu varlık ikiye ayrılmıştır; Halk, Hak..

Halk; SELB - İN'İDAM - FENA hükmüne göredir..

Hak; İCAB, VÜCUD, ve BEKA hükmünün sahibidir,.

ŞEHADET kelimesi de, iki hükmün bir araya gelmişidir..

Şöyle ki;

— LÂ (yoktur),

SELB'dir.. Bunun İCABI ise..

— İLLÂ (vardır).

Kelamıdır.. Buna göre verilecek mana şudur:

— Bu varlıkta, Allah'tan başka hiç bir şeye varlık yoktur..

— LÂ İLÂHE (ilâh yoktur)..

Cümlesindeki İLÂH'tan, halkın ibadet ettiği putlar murad edilir..

Allah-ü Taâlâ onlara: İLÂH ismini verdi.. Onlar da, bu putlarına aynı ismi vermişti.. Allah-ü Taâlâ onların havasına uygun olan bu ismi verdi.. Bunun sırrı da, kendi varlığının, o ilâhların aynında oluşudur.. Hakikatte onlar: Onun varlığı ile, İLÂHLAR olmuşlardır..

Onlardan ibadet edilen herbiri, Hakkin zuhuru ile, kendi aynında İLÂH'tır.. Zira: Yüce Hak onun aynıdır..

Bu yüce Allah ise.. Ne yanda zuhur etse, orada üluhiyete müstahak olur..

Sonra.. Cem fertleri de, şu istisnadadır.. Yani:

— İLLALLAH.. (ancak Allah..)

Kelimesindedir.. Şu demeğe gelir:

— Bu ilâhlık Allah'tan başkasının değildir.. O halde, her hangi bir yon kaydına girmeyip, mutlak yoldan; ancak Allah'a ibadet edin.. Zira, yönlerin tümü odur. Bu varlıkta, Yüce Allah'tan başka bir şey yoktur.. Ve o: Bütün varlıkların aynıdır..

Şimdi..

Anlatılan mana, keşfe ve müşahedeye dayanınca, o cümleye, ŞEHADET kelimesi eş oldu..

Dendi ki:

— Şehadet ederim..

Cümlesinin manası şudur:

— Gözümle bakarım..

Öyle bir müşahede ile ki; Artık bu varlıkta Allah'tan başka bir şey yoktur..

Burada, istisna bahsi için, nice bahisler vardır.. Her biri bir başkadır..

Meselâ: Bu istisna, nefyedilen şeyle bir midir?.. Yoksa ayrı mıdır?.. Orada anlatılan ilâhın, nefyi mi murad edilir.. Yoksa.. Batıl olduğu mu anlatılır?..

Eğer o batıl bir şey ise.. Hiç bir mana ifade etmez.. Böyle bir ifadenin olmayışı sonunda, o Hak olursa.. Cem ve uyarlık şekli nasıldır?.. Ve.. Daha başka nice değişik, çeşitli meseleler..

Bunlardan her biri: Kesin cevaplar açık deliller ister..

Bunu anla..

NAMAZ..

Hakkın vahidiyetinden ibarettir..

Namaz kılmak ise.. Sair esma ve sıfatlara bürünerek, vahidiyet kanununu yerine getirmektir..

Taharet ise.. Yani Âbdest: Bu kâinat âlemine ait noksanlardan temizlenmektir..

Bu abdestin su ile olması şu manaya işarettir: Bu kevnî noksanlar, ancak, ilâhî sıfatların zuhuru ile zail olur.. Bu durum, varlığın hayatıdır.. Su dahî: Hayatın sırrıdır..

Teyemmüm ise zaruret icabı: Suyun makamında temizleyici olur.. Bu durum ise., manevî tezkiyenin; nefse muhalefet, mücahede ve riyazetle olacağına işarettir.. Bu durum her nekadar tezkiye sebebi ise de., bir ümitten öteye geçmez..

Ancak, bu tezkiye: Hak tarafından bir cezbeye kapılıp kendinden geçen, ilâhî vasıf taşıyan ezel suyu noksanları tamam olana göre alt derecedir..

Nitekim Resulüllah S.A. efendimiz, şu hadis-i şerifi ile, bu manaya işaret etti:

— «Rabbîm, nefsime takvasını ihsan eyle.. Onu tezkiye eyle.. Onu tezkiye edenin hayırlısısın..»

Burada ilâhî cezbeye işaret vardır..

Zira, böyle bir tezkiye: Amellerle, mücahedelerle olan mücahededen hayırlıdır..

Kıbleye dönmek: Tam bir teveccühle Hakkın talebine yönelmektir..

Niyet: Anlatılan teveccühe kalbi bağlamaya işarettir..

İlk tekbir: İlâhî ruhun, her şeyden dahq büyük olduğuna İşarettir.,

Şöyleki: Şayet o, bir gün tecelli ederse., hiç bir müşahede makamı onu kaydı altına alamaz.. Zira o: Her müşahede makamından, her nazargâhtan daha büyüktür.. Kuluna, onun zuhuru olduğu zaman, onun için bir son düşünülemez..

Fatiha okunması: Kemal varlığının insanda oluşuna işarettir.. Zira insan, varlığın fatihasıdır.. Allah-ü Taâlâ, onunla varlıkların kilitlerini açar..

Onu okumak ise.. İnsaniyet sırları altında, Rabbanî sırların zuhuruna işarettir..

Rükû: Kevnî varlıkların, ilâhî tecellilerin varlığı altında yok olduğunu müşahedeye işarettir..

Kıyam: Bekadan ibarettir.. Bundandır ki, rukûdan doğrulan şöyle söyler;

— Allah kendisine hamd edeni işitti..

Bu öyle bir cümledir ki, kulun onda hakkı yoktur.. Zira o cümle: İlâhî bir halden haber vermektedir..

Bu manaya göre: Kul bu kıyamında, Hakkin halifesi olarak bekada olduğuna işarettir.. İstersen:

— Aynıdır..

Dersin; şekiller de ortadan kalkmış olur..

İşbu mana icabıdır ki: Kendi halini, kendisi haber verdi..

Demek istiyorum ki;

— Halkının senasını duyduğuna dair, kendi hakkında tercüman oldu..

Hâsılı: Her iki halde dahi o; birdir mütaaddid değildir..

Secdeler: Mukaddes zatın devamlı zuhuru ile, bu beşerî izler, tamamen silinip gitmesinden ibarettir..

İki secde arasındaki oturmaya gelince., isimlerin ve sıfatların hakikatleri ile tahakkuk etmeye işarettir..

Ka'dede tam bir şekilde oturmak ise:

— «Rahman arşa istiva etti..» (20/5)

Âyeti ile belirtilen manaya işarettir..

İkinci secde; Ubudiyet makamına işarettir.. Bu ise, Hak'tan halka dönüştür..

Tahiyyat: Halka ve Hakk'a nisbet edilen kemal durumuna işarettir..

Çünkü o; Allah'a senadır; peygamberine senadır.. Salih kullara senadır..

Bu ise.. Kemal makamıdır..

Zira bir velî; İlâhî hakikatlerle tahakkuk etmedikçe, Muhammed S.A. efendimize tabi olmadıkça, sair salih kulların edeplerine uymadıkça kemale eremez..

Bu makamda çok çok sırlar vardır.. Amma, bizim kasdımız kısa anlatmaktır..

ZEKÂT..

Hakkı, halka tercih sureti ile tezkiye yoluna gitmektir.» Yani;

— Bu varlıkta, Hakki müşahedeyi, halkı müşahedeye tercih etmektir..

Demeyi murad ediyorum.

Bir kimse, Hakkin varlığını görmeyi dilediği zaman, müessir olarak Hakki müşahede eder; böylece Sübhani görmüş olur..

Onun öz sıfatına girmek istediği zaman, yine Hakki her şeye tercih eder; böylece onun sıfatına girmiş olur..

Zatını bilmeyi dilediği zaman ise.. Benliğini bulur.. Ve.. Hakkı tercih eder; o yüce Sübhanin zatını bilir.. Onun hüviyetini de bulmuş olur..

İşte.. Zekâtın işareti bunlardır..

Zekâtın var olan maldan kırkta bir oluşuna gelince.. Sırrı şudur:

Bu varlık kırk mertebedir.. Matlub olan ise., ilâhî mertebedir.. Bu da, en yüksek mertebe olan kırkta birdir..

Bu antılanların tümünü:

— EL - KEHF'Ü VERRAKİM Fİ ŞERH İ BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM,

Adlı eserimizde anlattık..

Orada görülebilir..

ORUÇ..

Beşeriyet iktizası şeyleri, kullanmamaktan ibarettir.. Ta kiî Samediyet sıfatlarına gire..
Beşerî işlerden imlina ettiği, yani oruç tuttuğu süre., onda Hakkin eserleri zuhur etmeye başlar..
Orucun tam bir ay oluşu: Dünya hayatının tümünde, anlatılan amele ihtiyaç olduğuna işarettir.. Bu durumda hiç kimse:
— Ben, vâsıl oldum.. Beşeriyet iktizası işleri terke ihtiyacım yoktur.. Varlığı silinip gidenin, benliği kalmayanın beşerî İşlere yolu uğramaz..
Gibi bir söz edemez.. Böyle diyen bir kimse, aldanmıştır.. Mekre uğramıştır.. Kula lâzım olan odur ki: Oruca devam ede.. Kî bu: Beşeriyet iktizası işleri terktir..
Dünya evinde bulunduğu süre böyle yapa ki: İlâhî zat hakikatlerinden temkin makamına nail ola..
Bu makamda anlatılacak çok şeyler vardır..
Bilhassa: Oruca niyet, oruç açmak, sahur, teravih ve ramazana mahsus diğer ibadetler için..
Amma biz. anlatılanlarla yetiniyoruz..

HAC..

Niyeti, Allah talebi yolunda devam ettirmeye işarettir..
İhram: Mahlukatı müşahedeyi terke işarettir..
Dikişli elbiseyi terk: Kötü sıfatlardan soyunup, güzel sıfatlara bürünmeye işarettir..
Başı tıraş etmemek: Beşerî riyaseti terke işarettir..
Tırnak kesmeyi bırakmak: Kendisinden sadir olan fiilleri, Allahın fiilleri olarak müşahede etmeye işarettir..
Güzel koku sürünmeyî terk: Zatın hakikati ile tahakkuk ettiği, isimlerden ve sıfatlardan soyunmaya işarettir..
Kadınla cinsî münasebeti bırakmak: Bu vücutta tasarrufu terke işarettir..
Sürme çekmeyi bırakmak: Ahadiyet hüviyetinde açılıp gitmek için, keşif talebini bırakmaya işarettir..
Mikat: Kalbden ibarettir..
Mekke: İlâhî mertebeye işarettir..
Kabe: Zattan ibarettir..
Hacer-i Esved: İnsanî latifeden ibarettir..
Hacer-i Esvedin siyah oluşu: Tabiî muktaziyel ile renklenmesinden ibarettir..

Bu manaya işaret olarak, Resulüllah S.A. efendimiz şöyle buyurdu:

— «Hacer-i Esved, sütten daha beyaz indi; ama, âdemoğlunun hatası onu kararttı..»

Bu hadis-i şerif, İnsanî lâtifeden ibarettir.. Zira o; Aslında, ilâhî hakikat üzerine yaratılmıştır.. Bu durum ise., şu meâldeki âyet-i kerimenin manasıdır:

— «Biz, insanı en güzel kıvamda yarattık..» (95/4)

İnsanın: Tabiî hallere, âdetlere, ilgilere, kesici hallere dönüşü ise.. Onun kararmasıdır.. Bütün bunlar, âdemoğlunun hatalarıdır.. Ve:

— «Sonra onu, aşağıların aşağısına indirdik..» (95/6)

Âyet-i kerimesinin manasıdır..

Yukarıda anlatılanları anladıktan sonra..
Bilesin ki..

Tavaf: Allah-ü Taâlâ'ya uyar biçimde; insanın hüviyeti, aslı, menşei, müşahede yerinin idrâk olunmasıdır..

Tavafın yedi oluşuna gelince: Yüce Allah'ın zatını tamamlayan yedi vasıftan ibarettir.. Onlar da şudur: Hayat, ilim, irade, kudret, semi, basar, kelâm..

Bu sayının tavaf adedine uymasında bir nükte vardır; ki o*. İnsanın bu sıfatlardan geçip, Allah sıfatına gitmesidir..

Böyle olunca: Hayatı, Allah'ın hayatına; ilmi, Allah'ın ilmine; İradesi, Allah'ın iradesine; kudreti, Allah'ın kudretine; sem'i, Allah'ın sem'ine; basarı, Allah'ın basarına; kelâmı, Allah'ın kelâmına bağlanır..

Bu durum, Resulüllahin S.A. şu kudsî hadis-i şerifindeki manadır:

— «Gözü olurum; onunla görür.. Kulağı olurum; onunla duyar..»

Sonra..

Tavaftan sonra mutlak namaz: Anlatılan vazifeleri yapan için, ahadiyetin zuhuru ile, ona ait hükmün kıyamına işarettir..

Bu namazın, İbrahim Makamının arkasında kılınmasının müstahep oluşu: Hullet makamına işarettir..

Bu makam, bazı eserlerin zuhurundan ibarettir.. Ki, o makama erenin cesedinde görülür..

Meselâ o: Elini âmâya sürse açılır.. Abraş illetine tutulana sürse şifa olur.. Yürümeye kalksa yerler dürülür..

Diğer azaları da aynıdır.. Zira: Oralara ilâhî nurların gelmesi helâl olmuştur.. Ama, bir hülul olmadan.

Zemzem: Hakikat ilimlerine işarettir..

Zemzemi içmek: Hakikat ilimlerinde dallanmaya işarettir..

Safa: Halka nisbet edilen sıfatlardan soyunmaya işarettir..

Merve: İlâhî isim ve sıfat kadehlerinden kana kana içmeye işarettir..

Sonra..

Tıraş: O makamda ilâhî riyasetle tahakkuka işarettir,.

Sonra..

Bıyıkları kısaltmak: Kurbet ehlinin makamı olan tahakkuk derecesinden inmekiır.. Zira o kimse, âyân derecesindedir.. Bu ise.. Cümle sıddıkların hazzıdır..

İhramdan çıkış: Halka açılmak ve sıddık makamında olduktan sonra, onların derecesine inmekten ibarettir..

Sonra..

Arafat: Yüce Allah'ı marifet makamından ibarettir..

Arafatta iki bayrak dikilmesi: Cemal ve celâl sıfatından ibarettir.. Ki, yüce Allah'a marifet yolu onlara göredir.. Kaldı ki onlar: Yüce Allah'a delâlet ederler..

Sonra..

Müzdelıfe: Makamın şuyuu ve yükselmesinden ibarettir..

Sonra..

Meş'ar-i Haram: Şer'î emirlerle durup, Allahin haram kıldığı şeylere tazimden ibarettir..

Sonra..

Mina: Kurbet makamı ehli zatlar için, arzulara kavuşulmaktan ibarettir..

Üç defa taş atmak: Nefis, tabiat ve adetten ibarettir..

Bunlardan her birine yedi taş atılır..

Böylece, yedi ilâhî kuvvetle, onlar ifna edilir; giderilir;sindirilir.. Sonra..

İfaza tavafı: İlâhî feyzin devamı için, durmadan terakkiye işarettir.. Zira bu terakki, İnsanî kemale erdikten sonra artık kesilmez.. Zira Allah-ü Taâlâ'mn nihayeti yoktur..

Sonra..

Veda tavafı: Hal yolu ile, yüce Allah'a doğru hidayet bulmağa işarettir..

Bu hidayet ise.. Yüce Allah'ın sırrını, hak edene emanetten ibarettir.. Zira, yüce Allahın sırları, hak edene verilmesi için emanet durur..

Bu manaya şu âyet-i kerime ile işaret olunur;

— «Onlarda bir rüşd hali sezerseniz, mallarını kendilerine veriniz..» (4/6)

Bu makamda daha nice sırlar vardır.. Bilhassa, o vazifelerin ifası sırasında okunan dualarda, nice nice sırlar vardır..
Her dua, Allah'ın sırlarından bir sır taşır..
Kısadan gitmek için onları anlatmadık..
En iyi bilen Allah'tır..

İMAN..

Gayb âleminden gelen ilk keşif basamağı budur..

Bu bir binektir ki: Ona çıkan, yüce makamlara, üstün huzurlara varır..
Ve.. İman.. Akıldan uzak duran şeye, kalbin yatmasıdır..
Her ne ki akılla bilinir; o, iman olarak kalbin yattığı şey değildir.. Böylesi nazarî bir ilimdir ki: Görülen delillerle elde edilmiştir..
Ve bu: İman sayılmaz..
Zira iman da şart: Kalbin, bir şeyi delilsiz kabul edip, tasdik etmesidir..
Ama, halis tasdik..
Anlatılan mana icabıdır ki: Aklın nuru, iman nurundan azdır..
Sebebine gelince: Akıl kuşu hikmet kanatları ile uçar.. Hikmet ise.. Delillerden ibarettir.. Deliller ise.. ancak, eseri belli şeylere götürür..
Batınî şeylere gelince.. onlar için, elbette delil bulunamaz..
İman kuşuna gelelim: O kudret kanadı ile uçar.. Onun için bir durup kalmak yoktur.. Bir uçtan öbür uca gider.. Hatta, bütün âlemleri dolaşır..
Zira kudret: Anlatılanların tümünü kapsamına almıştır..

Sahibine, imanın ilk faydası: Kendisine haber verilen şeylerin hakikatlerini, basiret gözüne göstermektir..
Böyle bir görüş: Ancak iman nuru ile açılır..
Bundan sonra da, durmaksızın sahibini inandığı şeyin tahkikî hakikatine ulaştırır..
Şu âyet-i kerimeler bu manayı anlatır:

— «Elif.. Lâm.. Mim.. Allah kelâmı olduğuna şek ve şüphe olmayan bu kitap; gaybe iman eden, namazlarının edep erkânı ile kılan ve kendilerine rızık eylediğimiz şeylerden Allah yolunda infak eden muttakilere; yol gösterici rehberdir..
O müttakiler ki; sana indirilen kitap ve dine, ve senden evvel gönderilen kitaplara iman ederler.. Âhirete, şüphesiz iman ederler..
İşte onlar: Rabb'ları tarafından hidayet üzeredirler.. Yine onlar: Felâh bulmuş olanlardır..» (2/1-5)

Açık durum şu ki: Kitaba karşı şüphe, yalnız müminler için kaldırılıyor..
Onlar kitaba iman ettiler, ama delili nazara almadılar.. Aklın bağlandığı kayıtlara bağlanıp kalmadılar..
Kendilerine gelen şeyi kabul ettiler..
Kendilerine haber verilen şeyin vukuuna kesin iman ettiler.. Hem de şüphesiz..

Bir kimsenin imanı delillere nazarla kalırsa.. Akıl kaydı ile bağlanıp durursa.. O: Kitaba, şekle bakar..

Kelâm ilminin kurulmasına gelince.. Ancak mülhidlere karşı müdafaa için kuruldu.. Bir de, bunların dışında kalan bidatçılar için.. Kalblere imanı yerleştirmek için değildir..

Zira iman: Allah'ın nurlarından bir nurdur..

Allah'ü Taâlâ, o nurla, kuluna önü ve sonu gösterir..

Bu mana iledir ki, Resulullah S.A. efendimiz şöyle buyurdu:

— «Müminin ferasetinden sakınınız, zira o, Allah'ın nuru ile nazar eder..»

Burada:

— Müslimin ferasetinden sakınınız..

Demedi..

— Akıllının da..

Demedi.. Başka bir şey de demedi..

Mümin, olarak kaydını bağladı..

Bilesin ki..

Yukarıda anlatılan âyet-i kerimelerin çok manaları vardır..

Ancak, biz onları anlatma yolunda değiliz..

Ancak: **Elif.. Lâm.. Mim.. Kâf.. Kitap** ve oradaki bazı işaretleri beyan etmeyi isterim..

Dileğim o ki: Kur'an tefsiri yazmam için, bana izin verile..

O tefsirde, Allah-ü Taâlâ'nın vazıh olarak, akılların olmaz gibi gördüğü sırların beyanı olmalı..

Böyle olduktan sonradır ki; Allah-ü Taâlâ'nın Peygamberine yaptığı beyan vaadi hâsıl olur..

Şöyle buyurmuştu:

— «Sonra.. onun beyanı bize düşer..» (75/19)

Böyle bir tefsirin olması mutlaka lâzımdır..

Dileğim o ki: Allah'ın kitabı için bu hizmet şerefine ben nail olayım..

Şimdi, biraz açıklamaya geçelim..

Allah-ü Taâlâ şöyle buyurdu:

— «Allah kelâmı olduğuna şek şüphe olmayan bu kitap, gaybe iman eden muttakilere hidayettir..» (2/2)

Bu âyetle de, Allah-u Taâlâ, **ELİF'**in, **LÂM'**ın, **MİM'**in hakikatine işaret etti.. Bu da, icmal yolu ile: Zata, isimlere ve sıfatlara işarettir..

— «Bu KİTAB..» (2/2)

Burada KİTAB, İNSAN-I KÂMİL'dir.. **ELİF.. LÂM.. MİM..** ise: Bu insanın hakikatına işarettir..

— «Şüphe olmayan bu kitap.. muttakilere hidayettir..» (2/2)

Buyurulurken, Allah'ın onları sakladığı, onların da Allah'ın sırlarını saklayıp koruduklarına işaret edilir..

Bu manaya göre, Hakk'a duâ ettiğin zaman, bunlardan kinaye ona duâ etmiş olursun..

Bunları çağırdığın zaman, Haktan kinaye bunları çağırmış olursun..

— «Onlar ki, gaybe iman ederler..» (2/2)

Buyuruldu; burada gayb Allah'tır..

Zira, onların gaybıdır.. Ona iman ettiler.. O, bunların hüviyetidir..

Bunlar onun aynıdır..

— «Namazı kılarlar..» (2/3)

Yani: İlâhî mertebe nizamını korurlar.. Bunu, varlıklarında, isimlerin ve sıfatların hakikatına bürünerek yaparlar..

— «Kendilerine rızık eylediğimiz, şeylerden, Allah yolunda infak ederler..» (2/3)

Yani: Kendi özlerinde, ilâhî ahadiyetin neticesi hâsıl olan semereyi bu varlıkta harcarlar..

Onlar bu rızkı, ilâhî ahadiyeti kendilerinde mülâhaza sureti ile elde etmiş gibidirler..

Bu zümre, tek başlarına geçip öte gitmiştir..

Resulüllah S.A. efendimiz, bu zümreyi ashabına şöyle anlattı:

— «Yürüyünüz.. Zira ferdiyet makamını elde edenler geçip gittiler..»

Bunlara katılanlar ise..

— «Gaybe iman edenlerdir..» (2/3)

Bunlar da, şu âyetle açıklandı:

— «Ya Muhammed, mutlak surette sana indirilene iman ederler..» (2/4)

Sonra:

— «Senden önce gönderilene de iman ederler. Âhirete de şüphesiz iman ederler..» (2/4)

Devam edelim:

— «İşte onlar: Rabb'ları tarafından gelen hidayet üzeredirler.. Yine onlar: Felâh bulmuş olanlardır..» (2/5)

Burada anlatılan felâhı bulan müminler şu esaslara inananlardır: Meleklere, kitaplara, peygamberlere, âhiret gününe, hayrın ve şerrin kaderle Allah'tan olduğunu.. Allah'a iman eden bunlardır..

Meleklerin, kitapların, Yüce Hakk'ın peygamber göndermesindeki hakikatine, muttali olanlar bunlardır..

Âhiret gününü görürler..

Hayrın ve şerrin kaderle Allah'tan geldiğini müşahede ederler..

Bütün bunlara, onlar sadece iman etmiş değillerdir..Ayana ve müşahedeye dayanan bir ilimle bilmişlerdir..

Onların imanı, yalnız Allah'adır..

Zira Yüce Allah'tan alt sayılanları, şühuda dayanan bir ilimle bilmişlerdir.. Bu ise.. İman sayılmaz..

İmanın şartı odur ki: Malum olan şey gayb ola.. Şahadeti olmaya..

Onların katındaki gayb ise.. Ancak zatın künhüdür.. başka değil..

Bunlar, her nekadar, Allah-ü Taâlâ'yı da açık ve aynen müşahede etmekte iseler de; asıl imanları onun sonsuzluğunadır..

Ancak onlara katılanlar, Allah'a iman ettikleri gibi, iman tarifine giren diğer sayılanlara da iman ederler..

Bu vasfı alanlar sabikundur.. Onların imanı böyledir..

Bu manaya göre, imanları: Allah'a has bir iman olmaktadır..

Nitekim bu manayı, Resulüllah S.A. şöyle anlattı:

— «Allah'a meleklerine, kitaplarına, hayrı ve şerri Allah'ın kaderi ile olduğuna iman etmendir..»

Bu tür iman sahipleri katılanlardır.. Öbürleri ise, sabikun zümresidir..

SALÂH . .

Bu, ibadetin devamından ibarettir..

Bu, iyi amellerdir ki: Allah'tan sevap talep edip azabından korkularak yapılır..

Anlatılan ameli yapan, yaptığı işleri Allah için yapar.. Ancak, dünyası ve âhireti için ziyade ihsan talep eder..

Hali anlatıldığı gibi olan, onun cehenneminden korkup, cennetini umarak Allah için ibadet eder..

Ayrıca, Hakkın azametini de kalbine yerleştirir.. Yine kalbine, Allah'a isyandan uzak durmayı da yerleştirir..

Böylece yasak işler, ondan tezkiye yolu ile uzaklaşmış olur..

İbadete devamın faydası odur ki: Âbid kulun kalb süveydasına, ilahi nükte yerleşir.. Bundan sonra, perde açılmış olsa dahi yine halinde bir şey eksilmez.. Bu mutlak olarak böyledir..

Zira o: Hakikî hallerinde şeriatın emri üzerinedir.. Ona bağlıdır..

Anlatılan iyi hal, ibadetini ümid ettiği şartlara göre yapan için güzel bir sonuçtur..

Zira, salihlerin ibâdeti anlatılan şartlara göredir..Yani: Korku ve ümid.. Ama, Muhsin olanın ibadeti buna benzemez..

Muhsin: Allah'a ibadetini, hiçbir şarta bağlamadan yapar.. İsteyerek Allah'ın ibadetine yönelir..

Salih ile Muhsin arasındaki fark şudur:

Salih, nefsine Allah'ın azabından korkar.. Nefsi için cennet sevabı umar..

Korku ve ümidine sebep nefistir..

Muhsin, Allah'ın celâlinden çekinir.. Allah'ın cemaline rağbet gösterir..

Korkusunun ve rağbetinin sebebi: Allah'ın celâlidir; cemalidir..

Netice: Muhsin, Allah için ihlâs sahibidir.. Salih ise.. Allah yolunda sadıktır..

Muhsinin şartı odur ki: Üzerinde büyük günah hükmü yürümeye..

Ama, salihte böyle bir şey şart değildir..

İHSAN..

Bu bir makama verilen isimdir..

Kul, o makamda, yüce Hakk'ın, isim ve sıfatlarının izlerini mülâhaza eder..

Kendisini, Allah-ü Taâlâ'nın huzurunda gibi tasavvur eder..

Bu oluşa, devamlı surette bakar durur..

Onun en azından derecesi: Allah-u Taâlâ'nın kendine baktığı görüşüne sahip olmaktır..

Bu durum, murakabe derecelerinin ilkidir..

Böyle bir durumun sağlama bağlanması için, şu yedi şartın bulunması icab eder..

Şunlardır: **TEVBE, İNABE, ZÜHD, TEFVİZ, TEVEKKÜL, RIZA, İHLÂS..**

Şimdi bunları ayrı ayrı izah edelim.

TEVBE: Bir kimse, günaha döndüğü zaman, ne murakabe ehlidir; ne de yüce Hakk'ın kendisine nazar ettiğini anlayacak durumu olur..

Şundan ki: Bir kimse, Allah-ü Taâlâ'nın kendisine baktığı görüşüne varırsa.. duygularını ve kalbini masiyete kaptırmaz..

Muhsinlerin, ihsan makamı altında olan salihlerin, mümin ve müslimlerin tevbesi, ancak günah dolayısı ile olur..

Şehadet makamına erenlerin tevbesi, masiyet düşüncesi sonucudur..

Sıddıkiyet makamında olanların tevbesi, kalbine Allah'ın gayrını getirme sonucu olur..

Mukarrebun zatların tevbesi, halin hükmü altına girmelerinden ötürüdür.. Zira onları: Hiçbir hal hükmü altına alamaz.. Onların bu makamı: Rahmanî istivada temkin makamına oturmaktır.. Onlar bu makamda , ehlini bilmek yolunda her yönü ile, her renge girerler.. Ama hiç birine mal olmazlar..

İNABE: Bu, ihsan makamında şarttır..

Zira: İhsan sahibi, ilâhî heybetten çekinerek, nakıs halleri bırakıp Allah-ü Taâlâ'ya dönmedikçe, onun için murakabe durumu sahih olmaz..

Muhsinlerin, bunların altında mümin ve Müslim salihlerin inabesi: Allah'ın yasak ettiği şeyleri tümden bırakıp emirleri ile olmaktır..

İlâhî sınırı korumaktır..

Şehitlerin inabesi: Nefsanî iradelerinden geçip, Yüce Hakk'ın muradına dönmektir..

Bunlar, Yüce Hakk'ın muradını dilemek suretiyle, kendi iradelerini bırakmıştır..

Sıdıkların inabesi: Hak'tan Hakk'a rücûdur..

Mukarrebin zatların inabesi:

İsimlerden ve sıfatlardan geçip, zata dönüştür..

Burası öyle bir makamdır ki: Tahakkuku sıdıklara hayli müşküldür..

Onlardan her biri, kendini zatla sanır; ama iş öyle değildir..

Onlar, isimlerle ve sıfatlarla olurlar..

Zira: Vahidiyet şarabı onları sarhoş etmiştir.. böyle bir şeyi düşünmekten almıştır..

Bunlar için:

— Zatla beraberler..

Dersen; bu kayd olur.. Şöyle söyle:

— İsimlerin ve sıfatların vasıtası ile zatla beraberdirler..

Haliyle bu durum: Muhakkik zatların hilâfına böyledir.. Zira onlar: Kayıtsız olarak zatla beraberdir.. Belki onlar; zatla zatdadır; zatla beraberdir..

Zira muhakkik zatlar, KURBET makamının ehlidir..

Bu KURBET ehlinin beyanı inşallah gelecektir..

ZÜHD: İhsan makamında zühd şarttır..

Zira: Allah-ü Taâlâ'yı murakabe eden kimseye o şart olur ki: Dünyaya iltifat etmeye.. Kölenin durumunu görmez misiniz?.. Efendisinin yanında bulunduğu zaman, bilir ki: Efendisi kendisinden hizmet bekliyor..

Bunu bildikten sonra, nasıl da kendine ait işleri bir yana atar; efendisinin emri ile meşgul olur..

Muhsinlerin, bunların alt derecesinde bulunan mümin ve müslim salihlerin zühdü: Dünyaya ve dünya lezzetlerine karşıdır..

Şehidlerin zühdü: Hem dünyaya hem de âhiretedir..

Sıddıkların zühdü: Sair mahlukatta, yalnız Hak Taâlâ'yı, isimlerini ve sıfatlarını müşahede ederler..

Mukarrebin olanların zühdü: İsimlerle sıfatlarla bekadır..

Ve.. Bunlar, zatın hakikatındadırlar..

TEVEKKÜL: İhsan makamında, bunun şart oluşu, anlatılacak sebebe dayanır..

Allah-ü Taâlâ'nın kendisini gördüğü görüşüne sahib olana düşer ki: Cümle işlerinin tasarrufunu ona havale ede..

Zira o: Kendisine yarayanı bilemez.. Kendisine faydası olmayacak bir şey için de, özünü yormaz..

Tevekkülün şartı odur ki: Köle efendisine tevekkül yolu ile teslim ola.. Bundan sonra da, efendisi onun için ne istiyorsa yapar..

Bu durum, şu âyet-i kerimenin manasıdır:

— «Eğer müminler vasfını almış iseniz; Allah'a tevekkül ediniz..» (5/23)

Bunun daha açık manası şudur:
— Eğer inanıyorsanız ki, Yüce Allah; Ancak dilediğini yapar.. İşlerinizi ona bırakınız.. Ve.. Ona itiraz etmeyiniz..
Ancak, bu çeşit tevekkül salih zatlara göre değildir..
Zira: Salih zatlar ve onlardan alt derecede bulunanlar: Kendilerine Yarayan işleri yapsın diye, Allah'a tevekkül eder..
Böyle bir tevekkül, şu âyet-i kerimede anlatıldı:

— «Bir kimse, Allah için takva sahibi olursa.. Onun için kurtuluş yolu açar.. Ummadığı yerden rızkını verir..» (65/3)

Birinci şekilde tevekkül edenler ki:

— Allah-ü Taâlâ, ne diliyorsa.. kendisine onu yapsın..
Diye, tevekkül edenleri anlatmak istiyorum.. Bunlar, üstte geçen âyetin sonunda:

— «Bir kimse, Allah'a tevekkül ederse.. Allah ona yeter.. Allah işini tam yapar..» (65/3)

Âyet-i ile anlatılan tevekküle sahiptirler..
Yani: Allah-ü Taâlâ, mutlaka dilediğini yapar..
Emri anlatılıyor; sonunda şöyle buyuruluyor:

— «Allah her şey için bir kader yapmıştır..» (65/3)

Muhsinlerin tevekkülü: İşi, Allah'a bırakmaktan ibarettir..
Şehitlerin tevekkülü: Sebepleri, vasıtaları ortadan kaldırıp nazarlarını sebeplerin sahibi Yüce Sübhan Allah'a çevirmektir.. Onun kendilerindeki tasarrufunu görmektir..
Allah-ü Taâlâ'nın iradesini kendi muradları yaparak, ona tevekkül ettiler..
Bu durumda, onların bir şeyi seçebilme hali yoktur ki, onu almak için bir ayırma yapsınlar..
Şüphesiz: Allah-ü Taâlâ'nın tüm dilediği, onların seçtikleridir, muradlarıdır..
Sıdıkların tevekkülü: Kendi zatî şanlarını, Yüce Hakk'ın zatî şanına döndürmektir..
Bunların nazarları kendi nefislerine düşmez..
Bunlar, tevekkül ehli kimselerdir.. Şu yoldan ki: Onun müşahedesi içinde boğulup kalmışlardır.. Onun varlığında yok olmuşlardır..
Muhakkik zatların tevekkülü: Yüce Hakk'ın varlığında makam tuttuktan sonra, hiçbir yana dağılıp yayılmamaktır..

TEFVİZ: Bu ve teslim aynı manayadır.. Ancak, aralarında küçük bir fark vardır..
Şöyle ki:
Teslim olan bir kimse, işini teslim ettiği zattan, kendisi için gelene razı olmayabilir..
Ama, TEFVİZ ehli böyle değildir.. O, ne olursa olsun; razı olur..
İşlerini TEFVİZ yolu ile teslim ettiği zatın hükmüne ve işine boyun eğer..
Her ikisi de, yani:

— TEFVİZ ve teslim..

Demek istiyorum.. Vekâlet manasına yakındırlar.. Ancak, onunla vekâlet arasındaki fark şudur:

Vekilin tevkil edildiği işde, müvekkil için; bir mülkiyet davasının korkusu vardır..

Amma, TEFVİZ ve teslim böyle değildir.. Onlar, vekâlet için anlatılan işlerin dışında kalır..

Muhsinlerin ve bunların alt derecesinde bulunan kimselerin bütün işlerinde Hakk'a TEFVİZ edişi: Allah-ü Taâlâ'nın kendileri için yarattığı işleri tümden Hakk'a döndürmektir..

Bunlar, tasarrufunu Hakka bıraktıkları işin; mülkiyet davasından beridir.. İşlerinden hangisi olsa böyle yaparlar..

Ve.. TEFVİZ budur..

Şehitlerin TEFVİZİ: Hak Taâlâ, kendilerini hangi işde çeviriyorsa onda, Allah'ın fiileri için sakin durmalarıdır.. Hem kendi nefislerinde, hem de başkalarında yüce Allah'ın fiillerini mülâhaza ederler..

İşin aslını Allah'a bırakırlar..

Görürler ki: Allah-ü Taâlâ, umumî manada sair mahlukatın nasiyesini tutmuştur..

Hassaten kendi nasiyelerini de tutan Yüce Hak, onları dilediği yöne götürmektedir..

Ve.. Bunlar, yaptıkları işin failiyet davasından tamamen beridirler..

Bundandır ki: Onlar bir ecir vakıasına düşmezler.. Bir ceza talebinde de bulunmazlar.. Çünkü onlar, kendileri için cezayı hak eden bir fiil görmezler..

Sıdıkların TEFVİZİ: Çeşitli tecelliler yönünden ilâhî cemali mülâhaza ederler..

Bunlar, bir tecellinin kaydında durup, diğer tecelliden ayrı olmazlar..

Bunlar, tecelli işini zuhuruna bırakırlar.. Hangi şekilde tecelli olursa olsun; makam, isim, sıfat, ıtlak, takyid yolu ile onu müşahede ederler..

Mukarrebun zatların TEFVİZİ: Mahlukat için kalemin yürüdüğü hükme muttali oldukları zaman, sızlanmamaktır..

Bu varlıkta hiçbir şeyin tasarruf kaydına düşmezler.. Hepsini Hakk'a TEFVİZ yolu ile ısmarlarlar.. Ta ki o: Mülkünde dilediğini işlesin..

Bunlar, emin kimselerdir.. Edepli kimselerdir..

Yüce Allah'ın sırlarını açığa çıkarmazlar.. Bunu bildikleri için, başkalarına üstünlük talep etmezler.. Halkın işlerinde fesad yoluna girmezler..

Birbirileri ile nasıl muamele ederlerse.. halka da aynı muameleyi yaparlar..

Anlatılan perdelerinden birini yırtmak için, bir alış veriş cihetine gitmezler.. Bir işi yapmak için, nüfuz kullanma yoluna da girmezler..

Cesetleri ile halka karışır onlarla beraber olurlar.. Amma, ilâhî yakınlık makamında, ruhları ile onlardan ayrılırlar..

RIZA: Rızanın şartı odur ki; kazadan sonra ola.. Kazadan önce olan rıza niyettir.. İmamlardan bir çokları, bu işin böyle olduğunda kesin karar kıldılar..

Muhsinlerin Allah'tan rızası kazayadır.. Yani: Hükmedir.. Amma, kaza olunan şeye değil.. Çünkü: Allah-ü Taâlâ, şekavetle de verebilir..

Bu durumda, onların Allah'tan rızası kazaya karşı olur.. Zira: Kaza Allah'ın hükmüdür.. Allah'ın hükmüne ise.. Rıza vaciptir..

Ancak, şekavete rıza onları bağlamaz.. Onlara vacip olan da, şekavete razı olmamaktır..

Şehidlerin rızası: Allah sevgisidir.. Ama bir vuslat talebi olmaksızın.. Küsüp darılmak olmaksızın.. Uzak durmak olmaksızın..

Uzaklarına ve yakınlarına, dargınlık ve rıza.. hiçbir şekilde onları muhabbetten çevirmez.. Rahatlık düşünmezler bile..

Sıdıkların rızası: Hazır zatın rızası ile, en yüce manzaralardaki huzur makamlarına aşktır.. Bunlar, terakki ederler..

Kul terakki ettikçe ilâhî huzurda yolu daralır..

Şöyle ki: Kulun Allah ile ilk oluşu fiillerin tecellisinde olur..

Bunu sair mahlukatta da müşahede eder..

Bundan sonra, terakki ettikçe müşahede yeri daralır..

Devamlı terakki eder; ama, manzaraları da o nisbette daralır..

Hâsılı: Sıdıkların rızası, bu darlıkta Hakk'a sukûndur..

Bu anlatılan durum, akılla idrâk edilemez.. Keşfe ve zevke dayalı bir iştir..

Mukarrebinin rızası: Hak'tan halka dönüşte olur..

İHLÂS: Salih zatlar ve onlardan alt makamda olanlar için, ibadetlerde mahlukatın görmesine iltifat etmemektir..

Muhsinlerin ihlâsı: Hakka ibadettir; ama, dünya ve âhirette bir mükâfat talebi gütmeden..

Onların Allah'a ibadeti: Kendilerine ibadet emri verdiği içindir..

Salihler ve bunlardan başka muhsin zatlar için ihlâs: Bir köleye nisbet edilen ücret durumudur.. ki o: Çalışması ile, bir ücret talebinde bulunamaz..

Şehidlerin ihlâsı: Bu varlığa tek olarak Yüce Hakk'a bağlanmaktır..

Muhakkik sıddık zatların ihlâsı: Yüce Hakkın zatını bilmek için; isim ve sıfatlardan her hangi birine ihtiyaç duymamaktır..

Mukarrebun zatların ihlâsı: Temkin makamının eserleri altında kalan telvin bakiyelerinden teberinin hakikatını bulmaktır..

Bu varlığın silinmesi ve Hakk'a kalb olmasının aynen hakikati bu anlatılandır..

Allah.. Hak söyler..

Doğruya hidayet eden odur..

ŞEHADET..

İki çeşittir: Büyük şehadet, küçük şehadet..
Küçük şehadetin bazı kısımları vardır.. Onlar, hadis-i şerifle anlatılmıştır..
Meselâ:

— «Yabancı ülkede garib ölen, suda boğulan, ishalden ölen Şehid olur..»

Küçük şehadetin en yüksek derecesi: Allah yolunda gazada iki saf arası çarpışmada ölmektir..

Büyük şehadet ise.. iki kısma ayrılır: Âlâsı ve ednası..

Âlâsı: Sair mahlukatında, Hak Taâlâ'yı yakîn gözü ile müşahede etmektir..
Meselâ: Mahlukattan bir şey gördüğü zaman, Hakk'ı müşahede etmiş olur..
Amma, ne hülûl (girme), ne ittisal (bitişiklik), ne de infisal (ayrılık) vardır..
Bu manayı, Allah-ü Taâlâ şöyle bildirdi:

— «Ne yana dönseniz Allah'ın yüzü oradadır..» (2/115)

Bu anlatılan o manadır ki; şahadet bahsinde:
— Kesintisiz devamlı murakabe, onun şartları başındadır..

Dediğimiz manasıdır..
Anlatılan bu müşahede makamı bir kul için tam olunca, o: Allah'ı müşahede eder..
Ve bu makam: Şehadet manzaralarının âlâsıdır..
Bundan sonrası ise: Sıddıkıyet mertebelerinin evvelidir..
Bu vücud; Rabbın vücudu, Rabbın varlığı ile fena bulursa..
İşte.. O zamandır ki, sıddıkıyet dairesine girer..

Bu büyük şehadetin edna derecesine gelince: Kulun Allah sevgisine iletisiz bağlanmasıdır.
Böyle olunca: Kulun Allah sevgisi onun sıfatları için olur.. Bir de, o yüce varlık sevilmeye lâyık olduğundan..
Bilesin ki..
Mahabbet, yani: Sevgi, üç nev'e ayrılır..

a) Fiile bağlı mahabbet..
b) Sıfata bağlı mahabbet.
c) Zata bağlı mahabbet..

Fiile bağlı mahabbet, avam halkın mahabbetidir.. Böyle bir mahabbet; kendisine Allah'ın ihsanı bulunan kimsede görülür.. Bu durum, ona yapılan ihsanın artmasına sebep olur..
Sıfata bağlı mahabbet.. havas zatların mahabbetidir..
Bunlar, Allah-ü Taâlâ'yı, celâl ve cemali için severler.. Perdenin açılmasını taleb etmezler.. Nikabın kalkmasını da taleb etmezler..
Bunların mahabbeti tamamen Allah içindir; hiçbir nefsanî illet karışmaz..
Çünkü, nefsanî bir iş için olan Allah sevgisi, Allah için olmaz.. Nefsanî bir illet için olur.. İhlâs sahibi bir kimse, böyle illetli sevgiden beridir..
Zata bağlı mahabbet.. Bu has mahabbettir.. Zata vardıran bir aşktır. Öyle ki: Kuvveti ile, maşukun bütün nurları, aşıka işlenmiş olur..
O zaman, aşık, maşukunun suretinde ortaya çıkar..
Tıpkı : Ruh, aralarında aşk olduğu için, ceset sureti ile, ortaya çıktığı gibi..
Ayrıca bunun beyanı: Kitabın sonunda, MUKARREBUN zatlar anlatılırken gelecektir..
Hâsılı: Avamın mahabbeti, fiile bağlı mahabbettir.. Şehidlerin mahabbeti, sıfata bağlı bir mahabbettir.. Mukarrebunun mahabbeti, zata bağlı bir mahabbettir..

Büyük şehadetin şartları cümlesindendir ki: Ruhsat, yolları dışında nefse muhalif durula..
Yani: Azimetli şeylerde nefse muhalif durula, ruhsatlarda değil..
Bu hususta bizim sofiye zümresinden çoğu yanıldı.. Yani: Nefse muhalefet durumunu tahkik işinde..
İddialarına göre; nefsi kendisine:
— Oruç tut..
Derse, oruç tutmayacak.. Eğer:
— Namaz kıl..
Derse.. Kılmayacak.. Bilhassa nefse muhalefet için: Yemeyi içmeyi namazı terk vacip olur..
Bu onların iddiasıdır ki: Hatadır..
Halbuki, nefislerin durumu, asaletleri yönü ile, içinde peşin rahatlık olan şeyi istemektir..
Bu duruma göre, nefis asaleti yönünden, ancak yemek içmek isteyebilir. Oruç ve diğer hayırlı ameller ise.. ancak ruh içindir..
Ruha muhalefet ise.. bu yolun şartları arasında değildir..
Çünkü ruh meleğin arkadaşıdır.. Melek ise.. Allah'ındır..
Nefis hevanın arkadaşıdır.. Heva ise.. şeytanın yoldaşıdır..
Bu mana icabıdır ki: Nefse muhalefet olunur.. Ta ki: İtminan derecesine ersin;

ruhta sakin olup Yüce Allah'a vâsıl olsun..
Anlatılan muhalefet şeklidir ki, Resulullah S.A. efendimiz tarafından, en büyük cihad olarak tavsif edilmiş ve şöyle buyurulmuştur:

— «En küçük cihaddan en büyük cihada dönüyoruz..»

İşte.. Bu mana icabıdır ki; kılıçla olan şehadeti: Küçük şehadet ettik..
Mahabbet şehadetini ise: Büyük şehadet eyledik..

SIDDIKIYET..

— «Nefsini bilen Rabb'ını bilir..»

Manasını taşıyan hadis-i şerifle belirtilen makamın hakikatından ibarettir..
Bu marifetin üç huzur makamı vardır..
Şunlardır:

1. İLMEL YAKÎN..
2. AYNEL YAKÎN..
3. HAKKEL YAKÎN..

Bu huzur makamlarını geçişte; sıddık için alâmet odur ki: Bu varlığın gayb yanı, onca müşahede edilmiş ola..
Böyle olunca, YAKÎN nuru ile; mahlukatın gözünden saklı duran,Yüce Hakk'ın sırlarını görür..
Ve.. O zaman: Kendi hakikatına da muttali olur..
Cemal nurlarının saltanatı altında, kendi fenasına da şahit olur..
İşbu fena ile, ilâhî bir beka kazanır..
— Kazanır..
Dememden murad şudur:
— Hiçbir zaman yok olmayan daimî varlık, ilâhî bir beka ile ona zâhir olur..
Demektir.. Yoksa:
— Bu eriştiği derece ile, anlatılan makamı buldu..
Manasına gelmez..
Allah-ü Taâlâ'nın bekası ile, beka bulduktan sonradır ki, isimler ona bir bir tecelli eder.. Onları isim isim beller..

Ve.. O zaman, Yüce Zat'ı isimler yönünden bilir..
Bu durum, İLMEL YAKÎN derecesinin son haddidir..
Bundan sonra, AYN olur.. Sıfat tecellilerine geçer.. Sıfatları birbiri peşinden müşahede eder..
Yine zatla olur.. Ama, zata mahsus sıfatlara göre..
Buradan o kadar yükselir ki: Artık isimlere de, sıfatlara da ihtiyacı kalmaz.. Zira zatla olmuştur..
Bu makamı da aşar.. O kadar gider ki: İsimlerin ve sıfatların zattaki yerini tanır.. Ve.. Zatı zatla bilir..
Ve.. İsimlerin de, sıfatların da makamı karşısına çıkar.. Onlara bakar; hakikatlerini müşahede eder..
Onların icmalini, tafsilde idrâk eder; tafsilini de icmalde..
Bu suretle devamlı olarak; Rububiyet hilatında döner durur.. Böylece gider: Taa, inayet eli onu sıfatlarla, isimlerle sıfat bulduruncaya kadar..
Tam vakti geldiği zaman, halis şaraptan da içince: HAKK'EL YAKÎN sahibi olur..
Mühürünü açar.. Kadeh dahi, şarabın rengine boyanır..
İşbu halin sahibi, YAKÎN halinin hakikatine ermiştir..
Ve.. Mukarrebun zatlar makamının ilki böyle başlar..

KURBET..

Bu mana, velî kulun, sıfatlarında Cenab-ı Hakk'a YAKÎN mekân tutmasından ibarettir..
Burada:
— YAKÎN..
Tabiri, şüyu bulmuş bir tabirdir.. Meselâ:
— Falan âlim, falana yaklaştı..
Denir ki:
— İlimde, marifette yaklaşmış..
Demektir..
— Falan tacir Müslim, Musa'nın Karun'una yaklaştı..
Denir ki:
— Malî yönden yaklaştı..
Demektir..
KURBET: Kulun, isimlerin ve sıfatların çeşitlerinde, Hakk'ın onlarda zuhurunu andıran bir şekilde zuhurudur..
Bu, ancak bu kadar olur; zira: Sıfatlardan her hangi birinin hakkını tam vermek kul için muhaldir..
Ancak o: Sıfatlarda ve isimlerde, temkin yolu ile tasarruf eder..
Şöyle ki: Onlardan yaptığı talebe hiçbir şey asi gelmez..
Sonra..
Bildiği ile, neler yapacağını bilir.. Bu âlemde olabilecek şeylerden dilediğini yapar..
Meselâ: Ölüyü diriltir.. Anadan doğma körün gözünü açar.. Abraşın alacasını giderir..
Ve.. Allah-ü Taâlâca yapılması gereken şeyleri yapar.. Çünkü: Hakk'a yaklaşmıştır..
Yani: Allah'ın civarındadır..
İşbu yakınlık, işte.. o civardır..
Cennet ehlinin durumunu görmez misin?..
Onlar, Yüce Allah'ın bir nevi civarında oldukları için, olanlar, onlar için nasıl oluşur?..
Cennette neyi isteseler; o olur..
İşte.. KURB; yani: Yakınlık budur..

Bu makamın huzur yerlerinden ilki: HULLET makamıdır.. İşbu HULLET, kulun YÜCE HAKKA dost olup katılmasıdır..
O kadar ki: Cesedinin bütün parçalarından bu katılma, bu dostluk izleri zâhir olur..
Ve.. Onun:
— Ol..
Emri ile eşya onun için oluşur..
İlletleri, hastalıkları giderir..
Elinden, harika şeyler meydana çıkar..
Boşlukta ayakları ile yürür..
Tüm heykeli ile, suretlerin her biri ile suretlenir..
Burada anlatılanlar, şu kudsî hadisin manasıdır:

— "Kulum, bana nafilelerle yaklaşır; o kadarki, onu severim..
Onu sevdikten sonra: Kulağı olurum; onunla duyar..Gözü olurum; onunla bakar.. Eli olurum; onunla tutar.. Ayağı olurum; onunla yürür.."

Hak Taâlâ ki onun kulağı, gözü , ayağı ve cesedinin sair uzvu olur.. Bu kul, artık, Allah'ın halilidir..
Yani: Yüce Hakk'ın nurları onun varlığına karışmıştır..
Hâsılı o: Allah için bir dosttur..
İbrahim'e a.s. bağlı makamdan onun da nasibi vardır..

Bu ceset, CEVARİH ve KUVVE'lerden ibarettir..
CEVARİH: El, ayaktır..
KUVVE: Göz, kulaktır..
Allah-ü Taâlâ, bu cesedin içini ve dışını şumulüne almıştır..
Bunlardan.. Yani:
— Kulağı, gözü, dili, eli ayağı..
Demek istiyorum.. Her biri için, kâinat hareket halindedir; oluşur..
Nasıl olmasın ki: Onlar da, Allah'ındır..
Duruma, yukarıda anlatılan manalara göre bakılınca: Kul, eli ile iş yapar; eli ile konuşur; eli ile tutar; eli ile bilir..
Onun cevarihinden her birini böyle kabul edebilirsin.. Kuvvelerinden her birini de, aynı şekilde kabul edebilirsin..
Bütün bu anlatılanlar, Hullet makamının şahididir..
Bu makamın efendisini görmez misin?.. Ki o: İbrahim a.s. peygamberdir..
Bu makamı tahkik babında müşahede etmek istediği zaman, dört kuş aldı.. Onları birbirine katıp hamur etti.. Onun her parçasını ayrı bir dağa koydu.. Kendi dili ile onları çağırınca da, uçarak geldiler..
Bu mana gösteriyor ki: O her şeye kadir idi..
Bu nişanla da, Yüce ve Ulu Hazrete yakın olmuştu..

Bilesin ki..
KURBET makamı, vesiledir..
Şundan ki: KURBET makamına vâsıl olan kimse.. kalblerine, ilâhî hakikatlerle tahakkuk edip sükûn bulmasına vesile olur..
Bu işin esası şudur: Kalbler, aslında; ilâhî hakikatlerin tümünü yayarlar.. Onlar her ne kadar yaratılmış iseler de, işleri budur..
Bu vazifeyi, bu kâinat âlemine inişle almışlardır..
Anlatılan manaya göre: Kalbler neyi kabul etseler, o kabul ettikleri şeyi, kalblerin gayrında da görebilirsin.. Bu:
— Gayrı..
Dediğimiz şey, kalbler için bir ayna olur.. Yahut baskısı bir yere çıkan şey..
Bu durumda kalbler, o baskı yerlerinde kendilerini görürler..
Ve o baskısı çıkanı, kendine kabul edip kullanır..
Ve.. O baskılı şeyi kullanışı, esalet hükmü ile olur..

Biraz daha açılalım..
Hak ismi: Ruhların, ilâhî vasıflarla sükûn bulmasına bir vesiledir..
Anlatılan KURBET makamına eren velî kulun kalbi ise.. Bu cisimlerin ilâhî hakikatlerle tahakkuk edip sükûn bulmasına vesiledir..
Bu da: Anlatılan ilâhî hakikat izlerinin zuhuru içindir.. Bir velî için; cesedini, ilâhî hakikatlerde, tek başına tahakkuk ettirmek imkânsızdır..
Ancak, bu işin oluş şeklini; KURBET makamını bulan bir başka velîde gördükten sonra olur..
İşte.. O zamandır ki: Anlatılan ikinci velî, birinci için bir vesile olur..
Bu üstün derecede tahakkuku sağlanır..
Şimdi dinle: Peygamberlerden, her peygamberin; velîlerden her bir velînin vesîlesi, Hazret-i Muhammed S.A. efendimizdir..
Vesile, aynen KURBET makamıdır.. Mertebelerinin ilki: Hullettir..
Yani: Halil..
Bu Halil makamının iptidası ise.. habib makamıdır..
Zata bağlı bir habib ise.. birlik sağlayan bir aşktan ibarettir..
Böyle bir aşka kapılanlardan her biri, diğerinin suretinde zâhir olur..
Biri, diğerinin makamında kaim durur..
Ruhu ve cesedi görmez misin?.. Aşkları zata bağlı bir aşk olduğu için, ruh: Cesedin elemi ile, dünyada nasıl elem çeker?..
Ve cesed, ahirette, ruhun elemi ile nasıl elemli olur..
Sonra.. Biri diğerinin suretinde nasıl zâhir olur?..

Sübhan olan Yüce Allah aziz kitabında;
Hazret-i Muhammed S.A. efendimize hitabı ile şu manaya işaret etti:

— "Sana biat edenler, ancak Allah'a biat etmiş oldular..» (48/10)

Bu manada, Resulullah S.A. efendimizi kendi makamına ikame etti..
Sonra şöyle buyurdu:

— «Resule itaat eden, Allah'a itaat etmiş olur..» (4/80)

Sonra, Resulullah S.A. efendimiz, bu manayı sarih olarak, Ebu Said-i Hudrî'ye anlattı..

Ebu Said-i Hudrî Resulullah'ı S.A. rüyada görmüştü.. bu vesile ile, Resulullah S.A. efendimize geldi ve şöyle dedi:

— Ya Resulullah, beni mazur gör; Allah'a mahabbet, sana mahabbetten beni alıyor..

Bunun üzerine, Resulullah S.A. efendimiz şöyle buyurdu:

— «Ey mübarek, Allah mahabbeti, bana mahabbettir..»

Resulullah S.A. efendimiz, Allah'ın halifesidir.. Allah-ü Taâlâ ise.. Resulullah S.A. efendimizin naibi..

Bu duruma göre, naip halifedir.. Halife de naiptir..

Daha açığı: Bu odur; o da budur..

Yukarıda anlatılan mana icabıdır ki: Resulüllah S.A. efendimiz, bu makamda kemâl yönü ile tek oldu.. Batın yönü ile, ilâhî kemalât ve makamat onunla hitam buldu.. Onun bu hitamına da, zâhirdeki risalet makamı şahid oldu..

Hâsılı: Mahabbet makamının âhiri, HİTAM makamının evvelidir..

HİTAM..

Celâl ve ikram sahibi Yüce Allah'ın hakikati ile tahakkuktan ibarettir..

Ancak, burada nadirattan bazı durumlar müstesnadır ki, onlara mahluk vâsıl olamaz.. Hitam makamında olan için, eşya icmal yolu iledir.. Ama, eşya aslında tafsil yolu ile Allah'ındır..

Bundandır ki: Kâmil zat, ekmel olma yolunda daima terakki eder..

Zira: Allah-ü Taâlâ'nın nihayeti yoktur.. İrfan sahibi de bu sonsuzlukta terakki eder..

Haliyle, Allah-ü Taâlâ, onu götürdüğü yere kadar..

UBUDİYET..

Bu UBUDİYET, bir makamdan ayrı; bir makama mahsus bir şey değildir..

Bir velî hullet makamından halka döner; Allah-u Taâlâ da, onu ubudiyet makamına kaim kılar..

Aynı şekilde, mahabbet makamından da dönebilir.. Hitam makamından da dönebilir..

Bu konuşmanın faydalı yanına geçelim..

Ubudet: Kulun, ilâhî mertebeden: Allah için halka nisbet edilen makama dönmesidir..

Ubudet makamının bütün makamlara üstünlüğü vardır.. Onlara karşı bir saltanatı vardır..

İBADET, UBUDİYET ve UBUDET arasındaki farkı anlatalım..

İBADET: Mükâfat talebi ile, kuldan iyi amellerin çıkmasıdır..

UBUDİYET: Mükâfat talebinden yana açık olarak, Allah için kuldan iyi amelin çıkmasıdır.. Bu amel, Allah için halistir..
UBUDET: Allah amelinden ibarettir..
İşbu mana icabıdır ki: Tüm makamlarda geçerli saltanatı vardır..
HİTAM makamının durumu da aynıdır.. O da: Kurbet makamlarının tümünün özüdür.. Hepsinden çıkan hülâsadır.. Zira O: Evliya makamlarını hatmekmekten ibarettir..
Bir velî, KURBET makamına yetişince, Allah katında mahlukun yetişeceği makamların tümüne yetişmiş olur .
Zira O: Allah'a yakınlık makamına katılmıştır.. Böyle bir vusulü ile de, halka ait makamların tümünü hatmetmiş olur..
Ve.. Onun için: Hullet makamından da nasip gelir; mahabbet makamından da nasip gelir..
Neticede o: Kurbet makamının özünde, HİTAM bulur..

Kurbet makamının ilkine, HULLET, adına verilmesindeki sebep: Yakınlık bulan kimsenin vücuduna, Yüce Hakk'ın eserleri karışmış olmasıdır..
Bundan sonra, MAHABBET makamı gelir ki: Muhammedî makamdan ibarettir.. Ama, ilâhî manzaralarda..
Ayrıca, HİTAM makamı: Kurbet makamının nihayeti için bir isimdir..
Kurbet makamının ise nihayeti yoktur.. Çünkü, Allah-ü Taâlâ'nın nihayeti yoktur..
Lâkin HİTAM ismi, KURBET makamlarının tümüne bir özettir..
Netice: Bir kimsenin hâsılı : KURBET makamı olursa.. O evliyanın hatmi olur; HİTAM makamında, Resulullah S.A. efendimizin vekilidir..
Zira: KURBET makamı, MAKAM-I MAHMUD'dur..
Vesile ise.. KURBET ehlini o derece ileri götürür ki: Hiç kimse onu geçemez..
Bütün bu makamlarda bir tek ferd olur..
İşbu VESİLE Resulullah S.A. efendimizin olup buna inanmak vaciptir..
Bizzat Resulullah S.A. bu manaya şöyle işaret buyurdu:

— "VESİLE cennette en yüce mekândır.. Ve o: Yalnız birinindir.. Ümidim o ki: O kimse BEN olacağım.."

Niçin o olmasın ki:
Varlıkta ilk zuhur onun için oldu; elbet HİTAM dahi onun için olmalı..
Salâtın en üstünü, selâmın en üstünü ona..

Tercümenin tamam olduğu tarih

03 Ramazan 1393

30 Eylül 1973

BOSTANCI - İSTANBUL